

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

**Sledování práce a rutin vybraných redaktorů/ek
v investigativním pořadu Reportéři ČT**

**Monitoring of routine work of chosen journalists
in investigative program Reportéři ČT**

Bakalářská diplomová práce

Lucie JEŠÁTKOVÁ

Vedoucí práce: PhDr. Petr Orság, Ph.D.

Olomouc 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím literatury a zdrojů uvedených v jejich seznamu. Bakalářská práce má 84 225 znaků.

V Olomouci dne 21. srpna 2018

.....
Lucie Ješátková

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala zaměstnancům České televize, že se se mnou i přes svou náročnou práci sešli a že zodpověděli všechny mé dotazy. Zejména bych ráda vyzdvihla přístup reportéra Davida Macháčka, který mi usnadnil komunikaci s celou redakcí pořadu a předal mi mnoho informací v předmětu Investigativní žurnalistika. Dále bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Petru Orságovi, který se mnou měl trpělivost a vždy si našel čas na to, aby se mnou zkonzultoval problémy, které během psaní této práce vznikaly. V neposlední řadě bych pak ráda poděkovala své rodině a svým přátelům za podporu.

Anotace

Tato práce se zabývá popisem investigativní žurnalistiky v České televizi. První část bakalářské práce seznamuje se základními pojmy investigativní žurnalistiky. Dále práce přináší pohled do historie investigativní žurnalistiky v České televizi a rovněž i na historii samotného pořadu Reportéři ČT. Druhá část popisuje práci vybraných investigativních reportérů. Součástí bakalářské práce jsou postřehy Dalibora Bárta, Davida Havlíka, Davida Macháčka, Jany Neumannové, Stanislavy Raupachové, Davida Vondráčka, Karla Vrány. Práce zahrnuje také rozhovor s tváří pořadu a současně hlavním dramaturgem Markem Wollnerem, který za celý pořad zodpovídá.

Součástí práce jsou také polostrukturované rozhovory, které autorka vedla s několika investigativními novináři České televize. Cílem bylo zjistit, jak funguje investigativní žurnalistika v tomto veřejnoprávním médiu, konkrétně v pořadu Reportéři ČT. Tato práce přináší podrobný vhled do práce investigativních novinářů pořadu Reportéři ČT v České televizi.

Klíčová slova

Investigativní žurnalistika, česká žurnalistika, historie investigativní žurnalistiky, Česká televize, Reportéři ČT, Dalibor Bárta, David Havlík, David Macháček, Jana Neumannová, Stanislava Raupachová, David Vondráček, Karel Vrána, Marek Wollner

Annotation

The aim of this thesis is to describe investigative journalism of Czech Television. The first part is focused on definition of basic terms such as investigative journalism, it briefly describes the history of investigative journalism of Czech Television and the history of broadcast called Reportéři ČT. The second part provides an insight into the work of selected investigative reporters. This thesis also includes some experiences of Dalibor Bártka, David Havlík, David Macháček, Jana Neumannová, Stanislava Raupachová, David Vondráček and Karel Vrána. An interview with Marek Wollner, the main face of the broadcast Reportéři ČT, who is also the main dramaturge and is responsible for whole broadcast, is as well included.

At the end of the work are attached semi-structured interviews with investigative journalists of Czech Television led by the author of this thesis. The aim of the work was to find out how investigative journalism in public media, specifically in broadcast Reportéři ČT, works. Thesis provides depth and detailed insight into the work of investigative journalists of Czech Television broadcast Reportéři ČT.

Key words

Investigative journalism, Czech journalism, history of investigative journalism, Czech Television, Reportéři ČT, Dalibor Bártka, David Havlík, David Macháček, Jana Neumannová, Stanislava Raupachová, David Vondráček, Karel Vrána, Marek Wollner

Obsah

1 Úvod	8
2 Teoretická část	10
2.1 Investigativní žurnalistika a její vymezení	10
2.2 Investigativní žurnalistika v České televizi	12
2.3 Historie pořadu Reportéři ČT	14
2.4 Složení redakce Reportéři ČT na přelomu roku 2017 a 2018	15
3 Metodologie	17
4 Praktická část	19
4.1 Medailonky reportérů zahrnutých do obsahu zkoumání	19
4.2 Nastolování témat pro investigativní pořad Reportéři ČT	21
4.2.1 Vlastní návrhy reportérů	22
4.2.2 Přidělené reportáže	23
4.2.3 Diskrétní témata	24
4.2.4 Nezpracovaná témata	24
4.3 Ověřování informací a zdroje	26
4.3.1 Zaručené zdroje	26
4.3.2 Potřeba ověřování informací	26
4.3.3 Vstřícnost zdrojů k reportérům	27
4.4 Jak vzniká reportáž	28
4.4.1 Lidé, kteří se podílí na vzniku reportáže	28
4.4.2 Společná versus individuální práce	29
4.4.2.1 Práce z domova	29
4.4.3 Tvorba reportáže	29
4.4.3.1 Počet hlasů, které musí v reportáži promluvit	30
4.4.3.2 Průměrná doba tvorby reportáže	30
4.4.3.3 Nejkratší a nejdelší tvorba reportáže	31

4.4.3.4 Rezervní reportáže.....	31
4.4.4 Jak postupovat v případě chyby	31
4.5 Finanční omezení	33
4.5.1 Štáb České televize a externí štáb	33
4.5.2 Zahraniční cesty	34
4.6 Dodržování etiky	35
4.6.1 Nejednoznačnosti etické otázky a záměrné rozostření.....	35
4.6.2 Manipulace s výroky	36
4.7 Pozice Marka Wollnera.....	37
4.7.1 Práce Marka Wollnera jako hlavního dramaturga.....	37
4.7.2 Role Marka Wollnera v konkrétní reportáži.....	37
4.7.3 Stěžejní vlastnosti kvalitní reportáže podle hlavního dramaturga	38
4.7.3.1 Předělávání reportáží.....	39
4.8 Zpětná vazba a politický vliv	40
4.8.1 Společenské změny	40
4.8.1.1 Pozitivní změny.....	40
4.8.1.2 Negativní změny	41
4.8.2 Kontakt s politiky, jejich zpětná vazba a stížnosti	42
4.8.3 Kontakt s běžnými diváky, jejich zpětná vazba a stížnosti	44
4.8.4 Autocenzura a strach	45
4.8.4.1 Vyhrožování	46
4.8.5 Redakce pořadu Reportéři ČT versus vedení České televize.....	47
4.8.6 Nálada v redakci po vraždě slovenského novináře	48
5 Závěr.....	49
6 Seznam použité literatury a zdrojů	52
7 Přílohy	54

1 Úvod

Pracovat jako investigativní novinář není v dnešní době lehkým úkolem, obzvlášť na českém mediálním trhu, kde velké množství mediálních institucí patří do vlastnictví jednoho z nejvlivnějších politiků u nás. Proto je zapotřebí vážít si práce veřejnoprávních médií jako Český rozhlas a Česká televize. Právě z tohoto důvodu jsem jako předmět zkoumání mé bakalářské diplomové práce zvolila pořad Reportéři ČT, analytickou investigativní relaci České televize, která se může pyšnit poměrně dlouhou historií a tradicí. Jedním z důvodů, proč jsem se se rozhodla pro tento pořad, je i skutečnost, že jde o pořad veřejnoprávní, a podle prvotní hypotézy můžeme předpokládat, že politici či vlivné osobnosti české společnosti budou chtít využít svého vlivu a pořad ovlivnit. I tyto otázky práce rozpracovává a přináší náležitě odpovědi.

Cílem práce bylo popsat činnost jednotlivých redaktorů a redaktorek investigativního pořadu, který nejen Česká televize, ale i celá společnost hodnotí jako vrchol investigativní žurnalistiky v českém prostředí. Práce si klade za cíl přinést čtenáři ucelený a komplexní pohled na fungování redakce v období první poloviny roku 2018. Zvolené období odpovídá době, kdy jsem zahájila jednotlivé rozhovory s osmi respondenty, kteří svou otevřeností přispěli k obsáhlosti práce. Výzkum jsem zaměřila na sedm vybraných reportérů. S každým jednotlivcem jsem udělala hloubkový polostrukturovaný rozhovor. Výzkumu se účastnilo pět řadových reportérů a dvě reportérky. Do práce jsem zahrнула i rozhovor s hlavním dramaturgem pořadu Markem Wollnerem a využila tak jeho pohledu z pozice šéfa.

Hlavním cílem této práce je získat odpověď na otázku, jak reportéři investigativního pořadu pracují, jak komunikují s respondenty, jak získávají data.

Teoretická část tvoří jen pozadí pro část praktickou. Česká televize v České republice nemá tak dlouho tradici, jako je to například v západních zemích. Proto jsem mohla do práce zahrnout jak historii investigativní žurnalistiky v České televizi, tak historii samotného pořadu Reportéři ČT. Při zpracování byl kladen velký důraz na praktickou složku práce, aby získané informace mohly sloužit žurnalistické praxi.

Právě praktickou část jsem rozdělila do sedmi dílčích částí, kterým odpovídá i výstavba otázek pro jednotlivé rozhovory. Zaměřila jsem se jednak na samotná témata reportáží, na jednotlivé kroky práce, na průběh samotného natáčení, ověřování informací, jednak na zpětnou vazbu a politický vliv.

Dílčím cílem je pak komplexně téma rozpracovat a dostat odpovědi na otázky, které běžně od investigativních reportérů nezískáme, ať už se jedná o politický vliv, nebo i o osobní strach a autocenzuru. Základem obsahu jsou tyto části: Jak v pořadu funguje agenda setting? Jaké používají reportéři zdroje a jak ověřují informace? Jak vzniká reportáž? Omezují práci reportérů finance? Dodržují reportéři etická pravidla? V čem spočívá práce hlavního dramaturga a jak funguje autorita Marka Wollnera? Jaké následky se objevují po odvysílání reportáží?

Investigativní reportéři jsou hlídacími psy demokracie, proto je jejich práce tolik důležitá. Právě v souvislosti s jejich prací je často vedena diskuse, kam až může novinář zajít, kde je ta hranice pro získání potřebných informací? Právě v této práci na téma Sledování práce a rutin vybraných redaktorů/ek v investigativním pořadu Reportéři ČT se zabývám hledáním odpovědí na nejrůznější otázky, které monitorují názory redaktorů a tím i celé redakce. Výsledná práce tak může sloužit jako zpětná vazba pro pořad samotný a rovněž jako podklad pro studii, která by dále problematiku rozpracovávala.

2 Teoretická část

2.1 Investigativní žurnalistika a její vymezení

Než definuji investigativní žurnalistiku, je zapotřebí popsat, co je to žurnalistika samotná. „Je to novinářské povolání i produkty této činnosti, které informují o aktuálním dění ve společnosti a názorech na toto dění.“¹ Jak uvádí J. Jiráček a B. Köpplová, pojem žurnalistika je „velmi těžko uchopitelný a významově dosti široký.“² Žurnalistiku lze chápat jednak jako povolání, produkty činnosti, jednak v neposlední řadě i jako obor vyučovaný na univerzitách.

Žurnalistika jako povolání bývá spojená s kvalitními a ověřenými informacemi. Tím spíše jsou pak takové informace důležité pro investigativní žurnalistiku a novináře vytvářející tento obsah, neboť cílem „investigativní nebo pátrací či vyšetřovací žurnalistiky je zveřejňovat zamlčované a odpírané, pro chod společnosti však důležité informace.“³ Za nejdůležitější lze považovat rešerše, které jsou součástí každé investigativní práce, respektive celá investigace je na rešerších založena. „Vyhledávání, shromažďování a ověřování faktů a informací. Jedna ze základních pracovních technik žurnalisty. Nejde jen o shromažďování podkladů, ale také o kritický odstup, úplnost, kontrolu a rekonstrukci, včetně zkoušky koherence.“⁴

V souvislosti s tím je zapotřebí, aby každý investigativní novinář měl relevantní zdroje, ať už se jedná o síť vlastních informátorů, nebo o schopnost hledat ve veřejných a otevřených zdrojích.

Důležitým faktorem pro vytváření žurnalistických textů a zejména textů investigativních je veřejný zájem. „Koncept, který je chápán jako protiklad k zájmům soukromým. Novináři jím argumentují v případech, kdy zasahují do sféry soukromých práv fyzických a právnických osob.“⁵ Podle Velkého sociologického slovníku lze veřejný zájem také identifikovat jako zájem společenský či celospolečenský. „Aplikuje se však obvykle jen na ty dílčí případy, kdy se zájem společnosti dostává do rozporu s právy

¹ Halada, Jan. Osvaldová, Barbora. Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. Praha: Libri, 2007, s. 218.

² Köpplová, Barbara. Jiráček, Jan. Masová média. Praha: Portál, 2009, s. 77.

³ Halada, Jan. Osvaldová, Barbora. Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. Praha: Libri, 2007, s. 218.

⁴ Halada, Jan. Osvaldová, Barbora. (ed.). Slovník žurnalistiky. Praha: Karolinum, 2017, s. 280.

⁵ Halada, Jan. Osvaldová, Barbora. (ed.). Slovník žurnalistiky. Praha: Karolinum, 2017, s. 260.

jednotlivce, zejména s jeho právy vlastnickými.“⁶ Veřejný zájem je v rámci českého novinářského prostředí důležitým konceptem. Kodex České televize se mu ale moc nevěnuje. Přesto se na veřejný zájem odkazují všichni reportéři, jejichž výpovědi jsou součástí této práce. Kodex České televize se o veřejném zájmu zmiňuje pouze v kontextu presumpce nevin, kdy upozorňuje na fakt, že média mohou zveřejnit plné identifikační údaje podezřelého, ale pouze v případě, kdy to vyžaduje veřejný zájem.⁷

Veřejný zájem je mnohdy důležitým faktorem při nastavování agendy. „Editoři a vedoucí zpravodajství každý den vybírají a zveřejňují zprávy, čímž zaměřují naši pozornost a ovlivňují, která denní témata vnímáme jako nejdůležitější. Schopnost ovlivňovat důležitost témat ve veřejné agendě se označuje jako schopnost zpravodajských médií nastolovat agendu.“⁸ To zároveň platí i pro publicistické pořady, jako je zde zkoumaný pořad Reportéři ČT. Zde v roli editorů a vedoucích zpravodajství vystupují samotní redaktori. Konečné slovo má ale hlavní dramaturg, který určí, které téma se bude vysílat a představovat veřejnosti. Tedy nastolí agendu.

Za nejslavnější kauzu investigativní žurnalistiky můžeme považovat známou aféru ze 70. let 20. století s názvem Watergate, kdy reportéři deníků The Washington Post Carl Bernstein a Bob Woodward objevili případ násilného vniknutí pracovníků republikánského prezidenta Richarda Nixona do sídla Demokratické strany. Případ vedl až k prezidentově rezignaci v roce 1974.

Když slávu investigativní žurnalistiky vztáhneme na české prostředí, lze za slavné kauzy považovat například pátrání Sabiny Slonkové, jež upozorňovala na majetkové poměry Karla Srby, který na Sabinu Slonkovou později objednal vraždu. Další výrazná kauza je spojena s nejasným financováním bytu Stanislava Grosse, který poté v roce 2005 musel opustit křeslo předsedy vlády. Mnoho kauz je spojeno s Radovanem Krejčířem, podnikatelem, který figuroval v několika trestních kauzách. Nejznámější je případ půlmiliardového celního úniku při ropných obchodech. Radovan Krejčíř je ve větším povědomí české společnosti do roku 2005, kdy utekl ze země. V neposlední řadě je třeba zmínit kauzu Pandury z roku 2009, která se týkala podezřelých okolností souvisejících s nákupem obrněných transportérů Pandur pro českou armádu. Kauza je

⁶ LINHART, Jiří., PETRUSEK, Miloslav., VODÁKOVÁ, Alena., MAŘÍKOVÁ, Hana. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996, s. 1429.

⁷ Kodex České televize. [online]. In: ceskatelevize.cz [cit. 8.7.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/kodex-ct/pdf/kodex-ct.pdf?_ga=2.68289489.1105208233.1531055214-217068661.1519817004

⁸ McCombs, Maxwell. Agenda setting. Praha: Portál, 2009, s. 26.

spojena s poradcem Mirka Topolánka Markem Dalíkem, který si od listopadu 2017 odpykává trest odnětí svobody na pět let.

Investigativní žurnalistika v českém prostředí je nyní důležitější, než se může na první pohled zdát, a to vzhledem k postupné oligarchizaci českého mediálního trhu. Proto jsou v posledních letech velmi důležité investigativní projekty, například projekt Neovlivni.cz a Hlidacipes.org nebo nový investigativní pořad Sabiny Slonkové a Jiřího Kubíka s názvem Zvláštní vyšetřování na portálu Seznamzpravy.cz. Z tištěných médií se investigací zabývá například časopis Reportér, kde ústřední osobou je Jaroslav Kmenta. Dále pak časopis Respekt a novinář Jaroslav Spurný. V neposlední řadě je potřeba zmínit veřejnoprávní média. V Českém rozhlasu od roku 2014 funguje investigativní tým pod vedením Janka Kroupy. Vedení České televize i její zaměstnanci považují za hlavní investigativní pořad Reportéry ČT, které zaštiťuje Marek Wollner. Dále sem můžeme zařadit pořad 168 hodin s Norou Fridrichovou nebo i Černé ovce s Ivetou Fialovou.

2.2 Investigativní žurnalistika v České televizi

Počátky investigativní žurnalistiky můžeme v České televizi datovat od ledna roku 1995, kdy vznikl pořad Klekánice. Pořad se tvořil v Televizním studiu v Ostravě. Reportéři zde prezentovali své investigativní reportáže a zaměřovali se na závažné celospolečenské kauzy, které měly dlouhodobý dopad na českou ekonomiku a veřejný život. Zpočátku uváděli Klekánici Andrea Vojkovská a Aleš Šklubal, po nich pak David Viktora a Lenka Vlčková.⁹ Téměř šest let moderoval tento pořad Petr Bohuš. Od ledna 2003 byla Klekánice spojována s Janou Lorencovou. Pořad Klekánice byl zpočátku vysílán na programu ČT 2, pro svůj úspěch byl přesunut na stanici ČT 1, společně s pořadem Na hraně, a to v roce 1998.¹⁰

„Na naše tvůrce aktuální publicistiky se obracejí lidé z celé republiky, zejména pořad Klekánice je považován za zastávku těch, kteří se nemohou dovolat práva. Aktuální publicistika je atraktivním televizním „zbožím“, proto nesmí být pouze nástrojem pomoci

⁹ Ročenka České televize z roku 1997 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/1997-ii.pdf?_ga=2.48287910.1291967672.1529314142-217068661.1519817004, s. 78.

¹⁰ Ročenka České televize z roku 1997 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/1997-ii.pdf?_ga=2.48287910.1291967672.1529314142-217068661.1519817004, s. 74.

jednotlivci, ale především odrazem společnosti,¹¹ uvedl v ročence tehdejší hlavní producent Televizního studia Ostrava Aleš Jurda.

V redakci zpravodajství vzniklo v roce 1998 nové oddělení reportérů. V rámci tohoto oddělení se začal vyrábět i publicistický týdeník Tady a teď plus. Vystřídal tak pořad Nadoraz, dokumentární relaci inspirovanou současnými politickými problémy a každodenními konflikty s hlubším společenským pozadím. Pořad Nadoraz Česká televize vysílala od roku 1996 a můžeme ho označit za první pokusy o investigativní žurnalistiku. Tady a teď plus předznamenal začátek investigativního pořadu Fakta.¹² „Investigativní žurnalistiku považuje Rada České televize za jeden z nejvýznamnějších projevů služby veřejnosti a za indikátor politické nezávislosti média a myšlenkové emancipace veřejnosti a novinářů.“¹³ Tady a teď plus byl doplněk k analytickému rozšíření hlavní zpravodajské relace Tady a teď. „Česká televize 30. srpna v roce 1999 posílila i sledovanou oblast investigativní publicistiky. Pořad Tady a teď plus byl nahrazen novým titulem Fakta, a to roku 1999.“¹⁴ Pořad Fakta byl připravován Redakcí zpravodajství v Praze, vysílán byl na ČT 1 a v roce 2000 dokonce předběhl ve sledovanosti pořad Klekánice.¹⁵ Vyšší sledovanost si Fakta držela až do roku 2004. Oba pořady se těšily velkému ohlasu diváků.

Rok 2004 se stal zlomovým pro investigativní žurnalistiku v České televizi. „Na ČT1 bylo odvysíláno první vydání investigativního týdeníku Reportéři ČT s podtitulem Kauzy, příběhy a rozhovory, nahrazujícího dosavadní týdeníky Fakta a Klekánice.“¹⁶

¹¹ Ročenka České televize z roku 1997, str. 119.

¹² Ročenka České televize z roku 1998 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/ct_roc_c.pdf?_ga=2.99807390.1291967672.1529314142-217068661.1519817004, str. 9.

¹³ Ročenka České televize z roku 1998, str. 175.

¹⁴ Ročenka České televize z roku 1999 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/1999/cj/zpr.pdf?_ga=2.109261829.1291967672.1529314142-217068661.1519817004, str. 28.

¹⁵ Ročenka České televize z roku 2000 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2000/rocenka_2000.pdf?_ga=2.74715282.1291967672.1529314142-217068661.1519817004, str. 52.

¹⁶ Ročenka České televize z roku 2004 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2004/rocenka2004.pdf?_ga=2.149617718.1291967672.1529314142-217068661.1519817004, str. 29.

2.3 Historie pořadu Reportéři ČT

První vydání Reportérů ČT se uskutečnilo 1. března 2004. U zrodu stál i stávající reportér pořadu, Dalibor Bártek. Nynější dramaturg Marek Wollner do výroby pořadu vstoupil až později, a to v červenci roku 2004. K pozici hlavního dramaturga se dostal až po roce fungování pořadu. Další osobností, která se věnovala investigativní žurnalistice v České televizi ještě před vznikem Reportérů ČT, je Markéta Dobiášová, jež i nadále pro tento pořad pracuje. U zrodu pořadu v roce 2004 stála například i Iva Šářecová, pomocná redaktorka redakce. Naopak služebně nejmladším členem redakce je Jiří Leschtina, který se k týmu Reportérů připojil v roce 2016.

Pořad zpočátku neměl příliš vyjasněnou dramaturgii. Zaměřoval se spíše na kriminální a aktuální zprávy. Investigativní ráz pořadu vtiskl až Marek Wollner, který také zavedl pravidlo tři reportáží, jež jsou vysílány podle stupně závažnosti. První reportáž pojednává o nějaké závažné kauze nebo jen rozšiřuje nějaké již vysílané téma, druhá se soustředí na méně závažnou společenskou kauzu, která ale musí splňovat prvky aktuálnosti. Třetí reportáž je oddechová, většinou přináší nějaký zajímavý příběh.¹⁷ Struktura pořadu, tak jak ji známe dnes, funguje od roku 2005.

Od začátku vysílání pořadu dostali Reportéři ČT večerní vysílací čas. Pondělí, v devět hodin a třicet minut večer. Čas vysílání se v současnosti posunul na devět hodin a čtyřicet pět minut večer. Doba vysílání zpočátku trvala okolo třiceti minut. Ta se však mění, dnes pořad trvá okolo čtyřiceti minut. Stopáž pořadu ale není pevně závazná.

Mezi nejvýznamnější kauzy pořadu za čtrnáct let jeho fungování patří například reportáž Dalibora Bárta „Případ Radovan Krejčíř“. Tehdy ona reportáž vystačila na celou stopáž pořadu. Dalibor Bártek se s Radovanem Krejčířem sešel jen dvanáct hodin před tím, než u Krejčíře zasáhla police. Mezi další významné kauzy Dalibora Bárta můžeme zařadit i reportáž z února 2015 „Ostravský Janoušek“¹⁸. Pojednává o politickém podnikateli Marku Dědicovi, který byl obviněn z ovlivňování veřejných zakázek a přijímání úplatku. Jeho jméno bývá spojováno s tehdejšími hejtmany Moravskoslezského kraje Miroslavem Novákem z České strany sociálně demokratické.¹⁹

¹⁷ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 1.

¹⁸ Reportáž v roce 2015 získala Novinářskou cenu v kategorii audiovizuální žurnalistiky „Nejlepší analyticko-investigativní příspěvek. Tuto kauzu jsem vybrala, protože sám autor ji shledává výjimečnou a na webových stránkách pořadu je vyzdvížena.

¹⁹ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 16.

Za zmínku stojí i reportáž z prosince roku 2016 „Miliardový zářez“²⁰ Lukáše Landy, která pojednávala o sesuvu půdy v souvislosti s výstavbou dálnice D8. Markéta Dobiášová přispěla k prestižnosti pořadu významnými reportážemi o chorobě ALS, kterou trpěl například bývalý premiér Stanislav Gross. Jde o reportáže nazvané „Obchod s nadějí I a II“²¹ z listopadu roku 2015 a května 2016. V neposlední řadě je potřeba zmínit i poměrně aktuální kauzu Jany Neumannové z března roku 2017 s názvem „Jak se stát miliardářem“²² o rozporech v auditu příjmů Andreje Babiše, kde Andrej Babiš na kameru říká, že nevidí důvod, proč by měl veřejnosti sdělovat podrobnosti týkající se jeho podnikatelské činnosti. Jana Neumannová se osobností Andreje Babiše zabývá dlouhodobě. K její osobě pronesl Andrej Babiš legendární výrok z ledna roku 2017 o tom, že novináři České televize jsou „zkorumpovaná pakáž“.

2.4 Složení redakce Reportéři ČT na přelomu roku 2017 a 2018

Redakce je složena z patnácti stálých členů a čtyř externích reportérů. K externím pracovníkům lze zařadit i pomocnou redaktorku redakce Ivu Šárecovou nebo reportérku Lenku Klicperovou a Markétu Kutilovou, které informují výhradně o dění na Blízkém východě či v Africe. Hlavním dramaturgem je Marek Wollner, který je současně i šéfredaktorem reportážní publicistiky. Ta spadá pod zpravodajství, jehož ředitelem je Zdeněk Šámal. Počet reportérů v redakci ale není pevně daný a změnil se v průběhu času.

Technické pracovníky redakce nemá. Zaměstnanci jako kameramani, režiséři, zvukaři nebo střihoví technici jsou redaktorům přidělováni, nebo si je sami vybírají. Někteří redaktori ale zároveň působí jako kameramani nebo režiséři. Mnoho pozic se kříží. Taktéž není výjimkou, že režisér je například zároveň kameramanem. Poměrně běžná je i vzájemná spolupráce reportérů. Často se objevují dvojice jako David Macháček a Tereza Strnadová, Jana Neumannová a Aneta Snopová nebo Markéta Dobiášová a Michael Fiala.

²⁰ Reportáž v roce 2016 získala Novinářskou cenu v kategorii audiovizuální žurnalistiky „Nejlepší analyticko-investigativní příspěvek. Tuto kauzu jsem vybrala, protože sám autor ji shledává výjimečnou a na webových stránkách pořadu je vyzdvížena.

²¹ Reportáž v roce 2016 získala Cenu Respektu za nejlepší televizní, video či online reportáž uplynulého roku. Tuto kauzu jsem vybrala, protože sama autorka ji shledává jako výjimečnou a na webových stránkách pořadu je vyzdvížena.

²² Reportáž v roce 2017 získala Novinářskou cenu v kategorii audiovizuální žurnalistiky „Nejlepší analyticko-investigativní příspěvek. Tuto kauzu jsem vybrala, protože sama autorka ji shledává jako výjimečnou a na webových stránkách pořadu je vyzdvížena.

Od 8. ledna do 2. července 2018 pořad přinesl 67 reportáží ve 23 dílech. Nejvíce reportáží za zmíněný půlrok natočil David Macháček, a to devět reportáží. Naopak nejméně reportáží zveřejnil Jan Moláček, a to pouze jednu. Ve zkoumaném půlroce dvě reportáže zveřejnila i Tereza Engelová a jednu reportáž vytvořila dvojice Ivan Bareš a Zdeněk Lenc.²³

Stálí redaktori: Dalibor Bártek²⁴, Markéta Dobiášová²⁵, Michael Fiala²⁶, David Havlík²⁷, Silvie Kleková²⁸, Lukáš Landa²⁹, Jiří Leschtina³⁰, David Macháček³¹, Andrea Máslová³², Jana Neumannová³³, Miroslav Petráček³⁴, Stanislava Raupachová³⁵, Aneta Snopová³⁶, Tereza Strnadová³⁷, Karel Vrána³⁸

Externí redaktori:

David Vondráček³⁹, Jan Moláček⁴⁰

Lenka Klicperová⁴¹ a Markéta Kutilová⁴² – blízkovýchodní redaktorky

²³ Tyto tři novináře nelze považovat ani za externisty, ani internisty redakce, protože jejich publikování nepodléhá žádnému řádu. Tereza Engelová publikovala reportáže: Orbán Znovu a Erdogan na trůně. Ivan Bareš a Zdeněk Lenc publikovali reportáž s názvem Třetí z Ležáků.

²⁴ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Miliónové dědictví, Kyperská spojka (2).

²⁵ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Hledá se Vojtišek, Až do krve, Až do krve II, Čapí obrat (4).

²⁶ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Kmotrův nekonečný byznys, Hejtmanův prokletý projekt, Až do krve, Až do krve II, Čapí obrat (5).

²⁷ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Kmotrův nekonečný byznys, Solární tunel, Sisákovi bílí koně, Stíny nad Ralskem, Pokuty za dálnici, Kamarádi sobě (6).

²⁸ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Poslancovy drahá byty, Příliš drahé naděje II, Spor o komín Agrofertu (3).

²⁹ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Orbán znovu, Malá dotace pro velký Agrofert (2).

³⁰ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Prezident '18, Vězení za víru, Miliardové sliby, Doktor za statisíce (4).

³¹ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Prezident '18, Pravdy a lži, Znovu, Ukradené letadlo, Obrazy tkané vidličkami, Jak cestuje DANA, Začalo to U Pinkasů, Tajnosti metra D, Jak cestuje DANA II (9).

³² Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Kurdský srdcař, Čapkův ráj na prodej, Šest tisíc píšťal pro Prahu (3).

³³ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Tanec kolem Hnízda, Čapímu hnízdu společně, Babiš versus Bureš, Hra o Nikulina II, Začalo to U Pinkasů, Náhlé zbohatnutí T. Hrdličky (6).

³⁴ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Konec skokanů v Čechách, Jediný protest, 20 beden o justiční vraždě, Návrat vyštvaného syna, Heydrichův zámek, Zasloužím si šibenici (6).

³⁵ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Zapomenutý tulák, Hrdina z gulagu, Utajené kaly (3).

³⁶ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Tanec kolem Hnízda, Čapímu hnízdu společně, Hra o Nikulina II, Pravda z kolotoče II, Stačí dva miliony (5).

³⁷ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Prezident '18, Pravdy a lži, Znovu, Miliónová smlouva, Miliardové sliby, Tajnosti metra D (6).

³⁸ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Ronyho dopisy z Prahy, Roztočtí proti smrti, Vydařený atentát na kulturu, Problémová bezstarostná jízda (4).

³⁹ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Otík z Varnsdorfu III, Tři divy světa, Poslední fotbalista z Terezína, O tvrzích a lidech, Nevidaní osvoboditelé, Vlastenci na Malči (6).

⁴⁰ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Kozel zahradníkem (1).

⁴¹ Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Královna chalífátu, Afrín bez pomoci, Konec státu teroristů (3).

⁴² Publikované reportáže v období 8.1. - 2.7. 2018: Královna chalífátu, Afrín bez pomoci, Sen o Evropě, Konec státu teroristů (4).

3 Metodologie

Cílem práce je přinést pohled na fungování investigativního pořadu Reportéři ČT. Ukázat, jak jednotliví reportéři pořadu pracují a jak spolupracuje celá redakce. Představit shodné, ale i rozdílné postupy v práci novinářů. Stanovila jsem proto sedm výzkumných otázek, na které jsem na základě sérií rozhovorů odpověděla. První část popisuje nastavování agendy v pořadu. Druhá část se zabývá ověřováním informací a zdroji. Velkou část práce jsem věnovala popsání vzniku samotné reportáže. Popsala jsem jednotlivé kroky od prvotního námětu až po vysílání reportáže. Tím se zabývá třetí část práce. Čtvrtá část poukazuje na finanční omezení pro práci reportérů. Pátá část pojednává o dodržování etiky jednotlivých reportérů. Šestá část představuje pozici hlavního dramaturga a pohled reportérů na něj. Poslední část popisuje zpětnou vazbu a politický vliv. Jednotlivé části pokrývají celkovou otázku zabývající se fungováním pořadu.

Hlavními informanty práce byli jednotliví redaktori pořadu. Kontaktovala jsem všechny reportéry. Čas a ochotu sdílet své zkušenosti a názory projevilo sedm reportérů. Pět mužů a dvě ženy. Pro všechny informanty, kteří v pořadu zastávají stejnou pozici, jsem volila stejné předem připravené otázky. Součástí práce je i rozhovor s hlavním dramaturgem, který práci přispěl svým pohledem z pozice nadřízeného.

Zvolený kvalitativní výzkum jsem vybrala, protože se nejlépe hodí pro zpracování tohoto tématu. Z principu věci není vhodné využít kvantitativní výzkum. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu nemá kvalitativní výzkum k dispozici tzv. tvrdá data. „Kvantitativní data mají často numerický charakter nebo jsou na čísla převáděna. Může se pracovat i s hromadnými daty, tedy s informacemi shromažďovanými průběžně nějakou institucí, nebo získanými přímo pro dané šetření aplikací vybrané výzkumné techniky.“⁴³ Naopak kvalitativní výzkum pracuje s tzv. měkkými daty. „Mají zpravidla podobu dlouhých slovních výpovědí či zápisů nebo vyobrazení.“⁴⁴

V rámci kvalitativního výzkumu jsem zvolila polostrukturované rozhovory. Cílem bylo opřít se o obsah série polostrukturovaných rozhovorů a zachytit zkušenosti informantů s určitou prací. „Pro tento typ rozhovorů jsou stěžejní předem připravené otázky. Avšak na rozdíl od hloubkových rozhovorů jsou doplněné o další otázky,

⁴³ Sedláková, Renáta. Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada, 2014, s. 51.

⁴⁴ Sedláková, 2014, s. 62.

tzv. sekundární nebo sondážní.“⁴⁵ „Vznikají ad hoc při realizaci rozhovoru, s cílem doplnit, co již zaznělo, nebo podnítit informanta k další výpovědi.“⁴⁶

Otázky v rozhovorech jsem vytvářela podle šesti typů zmíněných v knize Jana Hendla, který se odkazuje na Patton (1990).

- 1) Otázky vztahující se ke zkušenostem nebo chování
- 2) Otázky vztahující se k názorům
- 3) Otázky vztahující se k pocitům
- 4) Otázky vztahující se ke znalostem
- 5) Otázky vztahující se k vnímání
- 6) Otázky demografické a kontextové⁴⁷

Všechny rozhovory začínají neutrálně. Tak aby se týkaly bezproblémových skutečností. V prvotní fázi jsme probrali předchozí zaměstnání a až poté přešli k samotným stěžejním otázkám. „Takové otázky povzbuzují dotazovaného, aby hovořil popisně.“⁴⁸ Pořadí otázek jsem fixně nenastavovala. Rozdělila jsem je do sedmi oblastí podle témat, která odpovídají i struktuře této práce. Rozhovory probíhaly volně, tak aby se přecházelo z tématu na téma a pro informanta tak byl rozhovor přirozenější. Jednotlivé rozhovory se pohybovaly v časovém rozmezí od čtyřiceti pěti minut až po dvě hodiny. Všechny byly vedeny osobní formou. Rozhovoru se vždy účastnil pouze informant a tazatel. „Během provádění rozhovorů v osobním kontaktu se vytvoří lepší a silnější vztah mezi výzkumníkem a informantem. Pomáhá to také k vytvoření prostředí, kde výzkumník může reagovat na neverbální projevy informanta.“⁴⁹

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Sedáková, 2014, s. 211.

⁴⁷ Hendl, Jan. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál, 2005, s. 168.

⁴⁸ Hendl, 2005, s. 169.

⁴⁹ Ritchie, Jane. Lewis, Jane. Mcnaughton Nicholls, Carol. Ormston, Rachel. Qualitative Research Practice: A guide for social science students and researchers. Londýn: Sage Publications, 2014, s. 182.

4 Praktická část

4.1 Medailonky reportérů zahrnutých do obsahu zkoumání

Dalibor Bártek pracuje v médiích od roku 1994. Postupně vystřídal několik pozic v tištěných médiích, kde mimo jiné působil jako šéfredaktor. Psával do Respektu, Eura, Týdne i Mladé fronty Dnes. Od roku 2001 do roku 2004 pracoval v České televizi na pozici redaktora a posléze dramaturga pořadu Klekánice. Stál u zrodu Reportérů ČT, kde působil jako redaktor do roku 2010. Na následující dva roky odešel do Televizního studia České televize v Ostravě, kde působil jako vedoucího vydání ve zpravodajství. Od roku 2012 je opět stálým členem redakce Reportérů ČT.⁵⁰

David Havlík začínal v roce 1998 v regionálním rádiu Tep, což byla soukromá rozhlasová stanice vysílající z Teplic. Zde působil do roku 2000. Ve stejném roce přešel do České televize, kde pracoval v redakci zpravodajství. Od roku 2005 je stálým členem Reportérů ČT.⁵¹

David Macháček pracuje v médiích od roku 2000. Tehdy působil jako redaktor v Mladé frontě Dnes. Od roku 2003 do roku 2005 pracoval v Hospodářských novinách, nejprve jako redaktor a později zastával funkci editora domácího oddělení. Poté se na jeden rok přesunul do Aktuálně.cz, kde působil na pozici vedoucího názorů a komentářů. Od roku 2006 je součástí pořadu Reportéři ČT.⁵²

Jana Neumannová vystřídala několik tištěných médií. Pracovala pro Týden nebo Respekt. Většinu své novinářské kariéry spolupracovala v pořadu televize Nova Na vlastní oči s Jankem Kroupou a Josefem Klímou, a to až do roku 2009, kdy pořad skončil. Ve stejném roce se stala členkou redakce Reportérů ČT.⁵³

Stanislava Raupachová začínala v produkční společnosti Krátký film. Nějaký čas pak působila v soukromém rádiu. Dvanáct let pracovala pro televizi Prima, kde působila ve zpravodajství. Taktéž spolupracovala s Radiožurnálem. S Reportéry ČT spolupracuje od roku 2011.⁵⁴

David Vondráček začínal v časopise Mladý svět. Poté spolupracoval s Českou televizí, a to převážně na dokumentech. Působil i ve filmové a televizní společnosti Febio. Podílel

⁵⁰ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 0.

⁵¹ Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 0.

⁵² Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 0.

⁵³ Rozhovor Jana Neumanová, příloha č. 4, otázka č. 0.

⁵⁴ Rozhovor Stanislava Raupachová, příloha č. 5, otázka č. 0.

se na tvorbě pro pořad televize Nova Na vlastní oči. S Reportéry ČT spolupracuje od roku 2008. V roce 2012 získal Českého lva za celovečerní dokument Láska v hrobě.⁵⁵

Karel Vrána svou novinářskou kariéru začal v okresním týdeníku Promenáda v Lounech. Poté psal pro Pražské noviny, Večerník Praha a Týden. Od roku 2006 je stálým redaktorem Reportérů ČT.⁵⁶

Marek Wollner působil v Lidových novinách a Respektu. Také spoluzakládal časopis Týden. V roce 1999 přešel do zpravodajství České televize. Do Reportérů ČT přišel v roce 2004, hlavním dramaturgem se stal ale až po roce fungování pořadu. V České televizi působí jako šéfredaktor reportážní publicistiky a zaštiťuje tak i pořad 168 hodin a Černé ovce. Jako moderátor ale působí pouze v pořadu Reportéři ČT.⁵⁷

⁵⁵ Rozhovor David Vondráček, příloha č. 6, otázka č. 0.

⁵⁶ Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 0.

⁵⁷ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 0.

4.2 Nastolování témat pro investigativní pořad Reportéři ČT

Reportáže v investigativním pořadu Reportéři ČT lze rozdělit do tří skupin. Tuto kategorizaci zavedl Marek Wollner, když začal v pořadu působit jako hlavní dramaturg.⁵⁸ „Markova koncepce se za léta osvědčila a drží. První je vždy nějaká velká politika. Druhá je třeba regionální politika, nebo menší věc a třetí téma je nějaký příběh.“⁵⁹ Pro naše potřeby jsme tři druhy reportáže pojmenovali jako Velké kauzy a příběhy na pokračování, Menší kauzy a Lidské příběhy.

1) Velké kauzy a příběhy na pokračování

Reportáže na prvním místě v epizodě. Zde se jedná o velké společenské kauzy, které se dotýkají společenského dění. Často se ale jedná o kauzy na pokračování. Například Markéta Dobiášová natočila v roce 2015 reportáž s názvem „Obchod s nadějí“. Druhý díl k této reportáži „Obchod s nadějí II“ dotočila v roce 2016. Reportáže na prvním místě ale mohou být tak obsáhlé, že zaplní i celou jednu epizodu pořadu. Zde můžeme uvést „Případ Radovan Krejčíř“. Reportáž, kterou v roce 2005 natočil Dalibor Bártek, vystačila na celou stopáž pořadu, tedy 36 minut.⁶⁰ I tato kauza měla několik pokračování. Reportéři ČT se pravidelně věnují mnoha kauzám. Nejlépe to ilustruje kauza OKD, na kterou pořad upozorňuje již od roku 2004.⁶¹ Kauza pojednává o těžební akciové společnosti OKD a její nevýhodné privatizaci.

2) Menší kauzy

Druhé místo v epizodě zauímají taková témata, která se svou závažností nemusí dotknout celé české společnosti. Často zde můžeme nalézt i zahraniční témata. Zde lze upozornit na reportáže Karla Vrány, který svou působností spadá do severních Čech, z kterých pochází. V Reportérech ČT uveřejnil reportáž „Fond hejtmanky Ústeckého kraje.“

⁵⁸ Na tomto rozdělení se shodli všichni z dotazovaných reportérů. Každý pro ně volí jiný název, ale podstata zůstává stejná. Objevovalo se pojmenování jako jednička, dvojka, trojka.

⁵⁹ Rozhovor Stanislava Raupachová, příloha č. 5, otázka č. 18.

⁶⁰ Dalibor Bártek je zabývá dlouhodobými kauzami. Proto od něj můžeme zhlédnout většinou delší reportáže. Jedna epizoda pořadu se tak skládá z jedné nebo dvou reportáží.

⁶¹ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 17.

3) Lidské příběhy

Poslední z reportáží v epizodě bývá označována také jako trojka nebo příběh s kauzální zápletkou⁶². „Mám tady takového příběháře. David Vondráček, ten v tom má dlouhou historii. Kauz dělal málo, ale umí udělat příběhy, to je jeho živel.“⁶³ Ve třetí reportáži nejde pouze o pátrací žurnalistiku. Reportéři zde vytváří například historický přesah. Příkladem takové reportáže, kterou natočil David Vondráček, je „Poslední fotbalista z Terezína.“ Reportáž o chátrající budově, která leží uprostřed drážďanských kasáren terezínského ghetta. Vězni zde mohli zapomenout na utrpení, které je postihlo, a to právě díky fotbalu, který hráli uprostřed budovy. Divák se může s reportáží více emocionálně ztotožnit přes hlavního aktéra. Jde o žánr, který svým obsahem není aktuálně závažný, leží na pomezí dokumentu a publicistiky.⁶⁴

4.2.1 Vlastní návrhy reportérů

Většina reportérů se ale shodla na tom, že v základu Reportérů ČT stojí témata, se kterými přicházejí samotní reportéři. Podle Davida Macháčka lze vlastní návrhy rozdělit na tři třetiny. První třetina: „Na něco člověk narazí sám, díky své síti kontaktů. Ale to nejen novinářské, to je celá sociální síť kolem vás.“⁶⁵ Druhou třetinu lze nazvat jako „Reportáž generující další reportáž“. „Nemyslím tím, že se točí pokračování. Jste v kontaktu s respondenty pro danou reportáž, tak ti vás sami upozorní na další zajímavé věci. Obvykle právníci, advokáti, soudci.“⁶⁶ Do druhé skupiny lze zařadit ale i různá pokračování reportáží. Třetí třetinou jsou tipy diváků. „Tam je obrovský odpad námětů, strašně malá využitelnost [...]. Prověřujete spoustu věcí a skoro nic se nedá točit, protože ty informace nesedí.“⁶⁷

David Havlík přichází s podobným dělením. Uvádí, že pro něj je nejčastějším zdrojem témat síť jeho kontaktů. Má za sebou patnáct let novinářské práce, během které

⁶² Označení „příběh s kauzální zápletkou“ používá David Vondráček, který pro Reportéry ČT točí převážně tyto typy reportáží. Označení „trojka“ používají všichni dotazovaní respondenti právě proto, že tento typ reportáže bývá v pořadí řazen na poslední, tedy třetí místo.

⁶³ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 7.

⁶⁴ Rozhovor David Vondráček, příloha č. 6, otázka č. 1.

⁶⁵ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 1. David Macháček uvádí ještě podmnožinu a tou jsou koničky jednotlivých reportérů. V jeho případě lze uvést fotografování, které ho v minulosti zavedlo například k bývalé účetní firmě Petrimex, která si od reportéra zakoupila jeden z jeho obrazů. Po společné diskusi došli k informacím, které se Davidu Macháčkovi hodily při tvorbě reportáže.

⁶⁶ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 1.

⁶⁷ Tamtéž.

si vytvořil určitou odbornost v jisté oblasti. Danou oblast pak průběžně sleduje. V jeho případě jde o 75 % námětů, které zpracovává do konečné reportáže.⁶⁸

I zbytek oslovených reportérů se shodl na tom, že většinou točí reportáže, se kterými přišli sami. Jde o vlastní iniciativu v nějaké oblasti. Na reportéry se obrací diváci, nebo se k nim informace dostane přes známé. Točí reportáže na pokračování. Reportáž jim generuje další reportáž. To vše lze zařadit do kategorie vlastních návrhů.

4.2.2 Přidělené reportáže

Oproti vlastním návrhům tvoří přidělené reportáže v rámci celého pořadu mnohem menší část. Jde v první řadě o témata, která na poradách přiděluje Marek Wollner. Ten je rozdává podle toho, jak zná jednotlivé reportéry a ví, jaké oblasti reportéři sledují. Například Jana Neumannová se dlouhodobě věnuje případu Andreje Babiše. Někdo se orientuje na příběhy, na někoho se dramaturg obrací s aktuálními kauzami. Bývají to většinou reportéři, kteří pracovali dříve ve zpravodajství a jsou schopni přinést v krátkém čase spoustu informací. Jiné reportéry Marek Wollner označuje jako analytiky. Práce jim trvá delší dobu a je tak zbytečné jim dávat nějaká aktuální témata.⁶⁹

Přidělená témata lze tedy rozdělit na čtyři skupiny. V první řadě se v rámci redakčních porad, na kterých se celá redakce pravidelně schází každé úterý, řeší aktuální události. Témata, která musí být zpracována do příštího vysílání, tedy do následujícího pondělí. Respektive reportéři musí aktuální téma natočit v nejrychlejším možném čase. Jako příklad lze uvést například reportáž „Až do krve“, kterou zpracovala Markéta Dobiášová a Michael Fiala. Reportáž se zabývala vraždou slovenského novináře Jána Kuciaka.

Druhou skupinou návrhů jsou vlastní tipy přicházející od dramaturga Marka Wollnera. „Někdy mě napadají témata, u kterých prostě cítím, že je potřeba je zpracovat. Jaksi visí ve vzduchu.“⁷⁰ Na Marka Wollnera se jako na hlavní tvář pořadu obrazejí lidé z různých sektorů. Jedná se například o advokáty, pracovníky ze státní správy, ze zdravotnictví nebo i kolegové z jiných médií.

Třetí skupinou, která stojí mezi druhy témat samostatně, jsou divácké tipy. Ty mohou přicházet jednak na e-mail redakce, jednak přímo do diváckého centra České televize. Tyto tipy pak přes pomocnou redaktorku redakce putují buď k Marku

⁶⁸ Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 1.

⁶⁹ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 6.

⁷⁰ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 3.

Wollnerovi, nebo se hromadně rozesílají všem reportérům. Pokud se jedná o nosné téma, které se nějakým způsobem dotýká širší veřejnosti, některý z reportérů jej zpracuje.⁷¹

Poslední skupinou jsou náměty, které reportéři představí na poradě. Témata podléhají společné diskuzi a následně mohou být zpracována i jiným reportérem, než který dané téma předložil. „Někdy se může zpočátku zdát, že téma nebude uchopitelné, ale společnou diskuzí se nakonec najde konec, za který se to dá chytout.“⁷² Lze uvést, že pravidelně se na poradách řeší zneužívání veřejných financí, ale i dlouhodobé kauzy. Všichni respondenti se však shodli, že nelze tvrdit, že se na poradách opakuje nějaké téma, které by se často probíralo.⁷³

4.2.3 Diskrétní témata

Vedle veřejných témat, o kterých diskutuje celá redakce, existují i témata citlivá, Takové náměty, které se musí probírat v co největší diskrétnosti. „Jedná se o věci, které mohou být svou povahou nebezpečné. Mohou zasahovat do takových kruhů, kde je lepší dodržovat větší obezřetnost než otevřenost. [...]. V diskrétnosti jsem řešil věci ohledně lihové mafie. V tom jsem byl až po uši a musel jsem se poradit s Markem Wollnerem.“⁷⁴ Dalším příkladem, kdy téma reportáže bylo probíráno interně pouze s Markem Wollnerem, byl vývoz zbraní na embargované území do Ázerbájdžánu.⁷⁵

V tomhle ohledu se ale názory redaktorů různí. Někteří preferují, když témata mohou probrat v soukromí jen s Markem Wollnerem. Jiní zase tuto možnost nevyužívají a chápali by to spíše jako fakt, že nedůvěřují svým kolegům. Mezi takové reportéry můžeme zařadit Davida Havlíka nebo Stanislavu Raupachovou. Naopak redaktoři, kteří zpracovávají citlivá témata, rádi řeší informace soukromě. Takovými redaktory jsou Dalibor Bártek nebo Michael Fiala.⁷⁶

4.2.4 Nezpracovaná témata

Reportéři pracují jednotlivě na dvou až třech tématech najednou. Mnoho z nich se ale nedostane do konečné fáze, tedy k tomu, aby své dílo viděli ve vysílání. Stává se, že téma je zavrženo hned v počátku. Kritériem je, aby téma obstálo jako reportáž, aby mělo nějaký

⁷¹ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 18.

⁷² Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 6.

⁷³ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 8.

⁷⁴ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 5.

⁷⁵ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 5.

⁷⁶ Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 5.

sociální přesah. Pokud se na poradě přednesou divácké tipy týkající se spotřebitelských problémů, jsou zamítnuty. Chybí jim veřejný zájem, který by se týkal celé společnosti, a ne pouze jednotlivce. Všichni dotazovaní reportéři se shodli, že je nemyslitelné, aby reportáž byla zastavena z politických nebo vyšších tlaků. Stejně tak mají všichni redaktori spoustu reportáží, které například neprošly ani poradou, nebo se v průběhu práce objevily takové detaily, které nakonec neumožnily, aby reportáž vznikla. „Například jsem točila o člověku, který byl ve spojení s Milošem Zemanem a nechtěl nastoupit do vězení. Dramaticky se mu vyhýbal. Já jsem tuhle reportáž roztočila a pak jsem zjistila, že je ten člověk opravdu vážně nemocný. Dostala jsem do ruky lékařskou zprávu a odborník z kardiologie mi skutečně potvrdil, že jde o vážný lékařský nález. V takovém případě jsem od natáčení odstoupila, protože mi to přišlo neetické. Marka jsem o tom informovala a ten s tím souhlasil. Takže se takový případ může stát, když zjistíte, že je před vámi takováto těžká překážka.“⁷⁷ Dalším příkladem může být rozpracovaná kauza Davida Havlíka týkající se developera, který skončil v konkurzu a zanechal po sobě stovky věřitelů a miliardu dluhů. V důsledku toho, že developerova firma neplatila, zkrachovala spousta malých živnostníků. Veřejný zájem informovat o takové kauze existoval. Ale ve finále se ukázalo, že malí věřitelé stále doufají, že jim zmíněný developer peníze vrátí a připraví pro ně další zakázky. „Divákovi jsem nemohl jednoznačně říct, že tohle jsou oběti. Protože oni sami se tak necítili.“⁷⁸ I v takovém případě se reportáž nakonec nenatočila.

⁷⁷ Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 5.

⁷⁸ Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 7.

4.3 Ověřování informací a zdroje

Práce se zdroji je neodmyslitelnou součástí investigativní žurnalistiky a stejně tak posuzování důvěryhodnosti těchto zdrojů. Všichni dotazovaní reportéři disponují vlastními zdroji, se kterými se seznámili během své novinářské kariéry. Zdroje ale nelze kategorizovat. Každý novinář pracuje v jiném sektoru a své zdroje z pochopitelných důvodů neprozrazuje.

4.3.1 Zaručené zdroje

Jak jsem již zmínila, každý z reportérů má kolem sebe skupinu lidí, které pokládá za velmi důvěryhodné zdroje. Jsou to takové authority, že jim reportéři věří. Jde převážně o soudce, právníky a odborníky v určité oblasti. Výměna informací funguje navzájem. Zdroje samy přichází s tématy a reportéři se s nejasnostmi obrací na zdroje.⁷⁹ Všichni dotazovaní se ale shodnou, že pro ně neexistuje situace, že by nějakou informaci neproověřili. „Jsou lidé, u nichž nepochybuji o tom, že mě nechtějí podvést [...]. Ale to neznamená, že říkají věci reálné. Mohou to pomotat nebo se může stát, že to špatně pochopím. Není to tak, že by nějaká informace byla stoprocentní.“⁸⁰ Za pravdivé lze ale považovat jen ověřitelné dokumenty, jako jsou soudní spisy.

4.3.2 Potřeba ověřování informací

V žurnalistice platí obecné pravidlo, že informace musí být ověřena alespoň ze dvou na sobě nezávislých zdrojů. Stejným pravidlem se řídí i Reportéři ČT. Lze ale poznamenat, že důležitý není počet zdrojů, ale primární základní zdroj. Za ten lze považovat úřední dokument. Jako příklad můžeme uvést třeba server justice, katastr nemovitostí, finanční správu nebo rozsudky.⁸¹ Proces ověřování informací lze vysvětlit i na konkrétním příkladu. „Nějaký politik koupí lacino dům. To, že ho koupil za tři miliony, vidím v katastru. Informaci, že ten dům měl hodnotu šesti milionů, už musím mít ověřenou. Oslovím dva realitní odborníky a pak si mohu udělat rešerši, kolik stály nemovitosti v dané době.“⁸²

⁷⁹ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 27.

⁸⁰ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 28.

⁸¹ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 5, otázka č. 26.

⁸² Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 25.

4.3.3 Vstřícnost zdrojů k reportérům

Obecně platí, že nejméně vstřícní bývají ti, o kterých se točí. Jana Neumannová ale podotkla, že někdy to může být naopak. „Strana, o které točíte, je velmi vstřícná a přistupuje k vám se strategií, že vám všechno podrobně vysvětlí.“⁸³ Většina respondentů se navíc shodla, že problém se sdílností mají u policie. Dále uvedli, že málo vstřícná bývá i Bezpečnostní informační služba nebo Zpravodajská služba. S tím nesouhlasí Dalibor Bártek nebo David Havlík. Žurnalistům v tomto případě nahrává zákon 106 o svobodném přístupu k informacím. Podle Davida Havlíka se s orgány musí komunikovat jejich způsobem, to znamená podle spisových značek. Protože každý případ, ať už kriminální, nebo jiný, je vždy vedený pod nějakou spisovou značkou. Žádný zákonný předpis nebrání ve sdělení informace o průběhu konkrétního řízení, které lze identifikovat spisovou značkou. Zároveň je potřeba vědět, že existují i jiné zdroje. Ty když novinář spáruje, k té dané se osobě dostanete.⁸⁴ Stejně tak do kolonky málo vstřícné zdroje lze zařadit některé politiky. „Typická je taktika Tomia Okamury. Tento politik vás nenechá natočit ani to, jak jde volit. Pak si ale stěžuje, že do televize není zvaný.“⁸⁵

⁸³ Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 28.

⁸⁴ Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 33.

⁸⁵ Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 31.

4.4 Jak vzniká reportáž

4.4.1 Lidé, kteří se podílí na vzniku reportáže

V základu celé reportáže stojí práce redaktora. Ten musí vymyslet strukturu a plán. Celý proces ale začíná schválením dramaturga, tedy Marka Wollnera. Poté přichází na řadu práce jednotlivých reportérů. Když mají hotové rešerše a všechnu okolní práci, začíná samotné natáčení. Toho by se měli účastnit čtyři lidé podle pracovních pozic, redaktor, režisér, technik a kameraman. Pozice se ale velmi často vzájemně kříží, proto se v praxi natáčení účastní spíše menší počet pracovníků. Například David Macháček funguje jednak jako redaktor, jednak jako kameraman. Stanislava Raupachová působí též jako režisér. Dalibor Bártek pracuje ve dvoučlenném týmu, kdy s sebou na natáčení bere kameramana a technika v jedné osobě. K celkové podobě reportáže někdy přispívá i pomocná redaktorka redakce Iva Šárecová, kterou někteří redaktoři využívají pro archivní rešerše.

Když je natočen hrubý materiál, redaktor musí zpracovat scénář (příloha č. 9). K dispozici má veškeré prepisy rozhovorů, které během natáčení posbíral. Vedoucí týmu skriptérů je Iva Šárecová, která je archivní rešeršistkou celé redakce. Zbylé rešerše si pro své reportáže dělají reportéři sami.

S hotovým scénářem přichází redaktor do střížny. Pořad Reportéři ČT se stříhá nejčastěji o víkendech, aby reportáž byla připravená na pondělní vysílání. Obecně platí, že jedna minuta, která se objeví ve vysílání, se stříhá jednu hodinu. Z toho vyplývá, že stříhač s redaktorem stráví výrobou reportáže celý den, průměrně dvanáct hodin. To se však různí podle stopáže reportáže. Stává se, že stříh trvá až do ranních hodin. V nejkrajnějších případech se dokončuje v pondělí ráno.⁸⁶ Během stříhu přichází hlavní dramaturg, který dává konečné slovo. „Většinou mi stačí kostra, reportáž nemusí být úplně hotová. Má začátek, prostředek a konec, je to sestavené tak, jak si myslí autor, že by to mělo být. Pak do toho přijdu já a třeba se stane, že se musí pasáže přehodit, přestříhat. Ze začátku udělám konec, z prostředku začátek a podobně. Aby to dávalo nějakou logiku. Stává se, že přijdu a jsme tu od šesti odpoledne do půlnoci.“⁸⁷ Po konečném schválení Markem Wollnerem je reportáž připravena na vysílání. Celkově se tak na reportáži podílí okolo sedmi lidí.⁸⁸

⁸⁶ Rozhovor Stanislava Raupachová, příloha č. 5, otázka č. 20.

⁸⁷ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 27.

⁸⁸ Zde je potřeba zvážit křížení pozic mezi technikem, kameramanem, režisérem a redaktorem. Rovněž se stává, že na nějaká reportáži pracují i dva nebo dokonce tři redaktoři.

4.4.2 Společná versus individuální práce

I když na většině reportáží pracují reportéři samostatně, najdou se témata, u kterých je lepší pracovat ve dvou nebo ve třech. Většinou se jedná o aktuální témata, která zazní na úterní poradě a do pondělí musí být zpracovaná. Stejně tak pokud se jedná o produkčně náročná témata, pokud součástí reportáže má být velký počet lidí. „Musíte najít někoho, komu nevadí, že přípravu, rešerše a sběr hrubého materiálu děláte společně. Pak je vždy lepší mít někoho, kdo respektuje, že jeden udělá scénář a druhý na sebe vezme jinou roli. Když na reportáži dělá méně lidí, je to efektivnější.“⁸⁹ Všichni dotazovaní redaktoři se shodli, že individuální práce jim vyhovuje mnohem více než práce kolektivní.

4.4.2.1 Práce z domova

Jelikož práce redaktorů spočívá převážně v rešerších, telefonování a hledání v archivech, všichni reportéři pracují z domu nebo z jiných míst, než je redakce v České televizi. Tam se schází pouze na úterní poradě. „Je to ohromná časová výhoda. Odpadá mi cestování do práce [...]. Nevýhody to má samozřejmě taky. Neustále vám něco odvádí pozornost. Musíte být hodně disciplinovaní a stále na práci myslet, aby vás to nestrhlo k úplné lenosti.“⁹⁰

4.4.3 Tvorba reportáže

Každá žurnalistická činnost začíná rešersemi. Jak novinovými, tak hledáním v archivech a ve veřejných zdrojích. Rešerše tvoří pevný základ pro investigativní reportáž. „Nejdůležitější je sehnat vstupní data, která ještě nejsou zkreslená a která mají nějakou váhu. Obvykle to bývají dokumenty založené ve spisu. Pokud možno si tyto informace musíte co nejrychleji ověřit a zjistit, zda to stojí za natočení.“⁹¹

Následuje schválení hlavním dramaturgem. Potenciální nová témata se rozebírají na úterních poradách. Redaktoři na ně musí chodit připravení. „Oceňuji to, když redaktoři mají přesnou představu. Zjistili si informace, které nikdo jiný nemá. Téma je originální a není vyčtené z novin.“⁹² V rámci úterních porad se hodnotí i předchozí díl. Plánuje se střih, roztočené reportáže a co se uvede v dalším díle pořadu.

Každý z reportérů pracuje průměrně na dvou až třech reportážích. Zde je také nutno podotknout, že u každé z reportáží se pracuje jinak. Nelze proto vytvořit obecný

⁸⁹ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 10.

⁹⁰ Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 12.

⁹¹ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 11.

⁹² Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 25.

manuál pro natočení investigativní reportáže. Všichni zpovídání reportéři se ale shodnou, že základem je rešerše. Dále přichází kontaktování dotyčných osob. Tím je myšleno jak objektu, o kterém se točí, tak i odborníků, kteří v rámci reportáže vystupují. „Obvoláte lidi, kteří by měli vystupovat v reportáži. Snažíte se se všemi domluvit termíny natáčení, tak aby to nějak drželo pohromadě. V ideálním případě to natočíte ve čtyřech dnech⁹³ a nemáte to rozkouskované. U toho si hledáte případné náhradníky. Pak už jen vyrazíte do terénu a točíte.“⁹⁴ Po natočení hrubých materiálů reportér napíše scénář, který tvoří kostru reportáže. Poslední částí výroby je střih (viz kapitola 4.4.1 - Lidé, kteří se podílí na vzniku reportáže). Vstupy Marka Wollnera, který funguje v pořadu jako moderátor, se natáčí vždy v pondělí.⁹⁵

V redakci není zavedené pravidlo, že by reportéři museli odevzdat určitý počet reportáží za daný čas. Podle Marka Wollnera jsou ale dvě reportáže za půl roku málo.⁹⁶ Pro externisty jsou nastaveny jiné podmínky. Zde záleží pouze na jejich vlastní snaze. Stejně tak se finanční ohodnocení u stálých reportérů neodvíjí od počtu odevzdaných reportáží. Externisté jsou placeni od odevzdané práce.⁹⁷

4.4.3.1 Počet hlasů, které musí v reportáži promluvit

Pravidlo, kolik lidí musí v reportáži vystoupit, aby byla objektivní, neexistuje. Každé téma je osobité a v souvislosti s tím se mění i počet respondentů v reportáži. „Krásnou reportáž vám může udělat jeden člověk. Stejně tak není záruka, že ta reportáž bude dobrá, když tam budete mít dvacet respondentů.“⁹⁸

4.4.3.2 Průměrná doba tvorby reportáže

Každý z reportérů pracuje na více tématech zároveň. Je pak složité určit, kolik reálného času zabere jedna reportáž. Respondenti ale uvádějí, že v průměru se na jedné reportáži pracuje okolo tří týdnů. První týden zaberou rešerše a přípravy, druhý týden je věnován natáčení. Během toho se objeví různé nápady, které se během druhého týdne doladí. Třetí týden je vyhrazen pro napsání scénáře a pro hledání archivních záběrů. Poslední víkend před vysíláním je určen střihu.⁹⁹

⁹³ Reportéři si nově mohou půjčit štáb na čtyři dny. Nové pravidlo vzniklo za účelem šetření.

⁹⁴ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 16.

⁹⁵ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 23.

⁹⁶ V období od 8. ledna do 2. července 2018 natočili dvě reportáže tyto autoři: Lukáš Landa, Dalibor Bártek.

⁹⁷ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 20, 21, 22.

⁹⁸ Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 21.

⁹⁹ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 18.

4.4.3.3 Nejkratší a nejdelší tvorba reportáže

Příklady dotazovaných reportérů se v tomto případě různí. Zaznamenal jsem ale i případ, kdy tvorba reportáže trvá dva roky. Reportér Karel Vrána už dva roky pracuje na tématu, které se týká vytunelování České strany národně sociální. Dalibor Bártek například roky pracoval na kauze Krejčíř. „To ale byla jedna kauza vedle druhé. Ten chlap se vyvíjel, jak ubíhal čas. Jeden průšvih zakryl dalším průšvihem.“¹⁰⁰

Rychle natočené reportáže se vztahují k aktuálním tématům. Nastávají ale i situace, kdy se nadějně téma zrodí v pátek a v pondělí musí být vysíláno. „Něco v pátek praskne a v neděli musíte stříhat. To pak lítáte s několika kolegy a snažíte se to stihnout.“¹⁰¹

4.4.3.4 Rezervní reportáže

V rámci pořadu Reportéři ČT se občas natočí reportáže, které nejsou vyloženě aktuální a nemusí se vysílat v nejbližším možném čase, proto se uschovají jako rezervy. Marek Wollner tyto rezervní reportáže nazývá konzervy. Mezi takové reportáže lze řadit i ty, které nemají nejvyšší úroveň, ale zároveň jsou stále použitelné. Využívají se v situacích, kdy například dojde ke konfliktu během stříhu, a v neděli před vysíláním chybí reportáž.¹⁰²

4.4.4 Jak postupovat v případě chyby

I v tak profesionálním pořadu, jako jsou Reportéři ČT, lze nalézt chyby. Autoři se často do problému tak ponoří, že ztrácí nadhled. Tento problém bývá i nejčastější příčinou, kdy se musí reportáž předělat. Marek Wollner přijde k rozdělané reportáži a svým nezaujatým pohledem spatří nejasnosti, které autoři přehlédli. Například Karel Vrána na podzim roku 2017 točil o propuštění ředitele chomutovského muzea, který vadil krajskému vedení. Kraj vyhlásil výběrové řízení, a ačkoliv nevyhovující ředitel zase obsadil první místo, nebyl jmenován. Marek Wollner byl s reportáží spokojený do té doby, než v reportáži promluvil muž, který tvrdil, že pro onoho ředitele nehlasoval, protože mu je přes sedmdesát let. Marek Wollner tak reportáž musel nechat předělat. Karel Vrána přidal do reportáže další vhléd, protože ředitel žaloval vedení kraje za diskriminaci kvůli věku. Do reportáže tak autor přidal další osobnosti, které jsou ve vysokém věku, a přesto zastávají

¹⁰⁰ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 19.

¹⁰¹ Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 20.

¹⁰² Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 11. Marek Wollner pro účely této práce nechtěl uvést příklad.

významné funkce. V reportáži oslovil například Evu Zaoralovou, která působí ve vedení festivalu v Karlových Varech.¹⁰³

Pokud dojde k chybě a reportáž se musí přepracovat, pokyn k tomu dá Marek Wollner. Reportáž se v lepším případě musí přestříhat, nebo jako v reportáži Karla Vrány přetočit. K úpravám ovšem může dojít jen v případě, že reportáž autor stihne dokončit do pondělního vysílání, nebo že má pořad k dispozici rezervní reportáž.

¹⁰³ Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 22.

4.5 Finanční omezení

Základnější finančním zákonem Reportérů ČT je možnost natáčet reportáž čtyři dny. Samotné natáčení je nejdražší částí výroby reportáže. Problém investigativní žurnalistiky spočívá v tom, že výsledek se ne vždy dostaví. Dalibor Bártek odhaduje, že dva dny natáčení i s přenocováním se mohou pohybovat v řádech desítek tisíc. Do této částky spadá cesta, cena ubytování a externí štáb.¹⁰⁴

Dotazovaní reportéři se shodnou, že při své práci cítí finanční omezení. Jana Neumannová uvedla příklad, kdy potřebovala letecké záběry firmy Fau. Využít k tomu chtěla dron. Vedení tuto akci ovšem vyhodnotilo jako finančně náročnou. Dále porovnala pořad Na vlastní oči a Reportéry ČT. V soukromé televizi bylo běžné, že se kupovaly různé záběry, například z fotbalových bitek chuligánů. Takové záběry stály desítky tisíc. V České televizi nic takové nefunguje. Stejně tak finančně neohodnoceni zůstanou respondenti a odborníci, kteří v reportážích vystupují.¹⁰⁵ Podobné finanční omezení pociťuje i David Vondráček, který se specializuje na příběhy lidí. „Kolikrát svým respondentům platím ze svého, protože je mi to blbé. Je to elementární slušnost vůči nim, že se jim alespoň zaplatí cesta.“¹⁰⁶ Nikdo z dotazovaných reportérů ale nevedl, že by někdy museli tvorbu své reportáže přerušit kvůli finanční náročnosti.

4.5.1 Štáb České televize a externí štáb

Když je reportérovi schváleno téma, produkce mu přidělí štáb, nebo si svého kameramana vybere sám, pokud spolu například pracují dlouhodobě. Zde existují dvě možnosti. Natáčení se štábem České televize, nebo najatá malá televizní firma. Podle Stanislavy Raupachové je externí štáb po všech stránkách kvalitnější. Česká televize má špatnou technickou výbavu a spolupráce s techniky z České televize jí často nevyhovuje. V rámci šetření se poměrně často využívá Skype. Toto omezení je ale pojí i s ušetřením času.¹⁰⁷ Externí štáb se skládá z technika a kameramana. Televize je najímá jako tým, tedy dva spolupracovníky.

¹⁰⁴ Částka je pouhým odhadem. Redakce pro účel této práce nechtěla poskytnout přesné číslo.

¹⁰⁵ Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 13.

¹⁰⁶ Rozhovor David Vondráček, příloha č. 6, otázka č. 14.

¹⁰⁷ Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 14.

4.5.2 Zahraniční cesty

Šetření v rámci natáčení se promítá i do zahraničních cest. Produkce České televize schvaluje zahraniční natáčení jen v nezbytných případech. Reportéři potvrdili, že pokud je natáčení v zahraničí opravdu nutné, produkce na něj přistoupí. Marek Wollner jako největší a nejčastější zahraniční exotiku jmenoval Slovensko. Zde uvedl příklad s natáčením o vraždě novináře Jána Kuciaka. V rámci pořadu redaktoři natáčeli v Egyptě, Anglii, Španělsku, Francii, na Seychelách a jinde.¹⁰⁸ Pořad ušetří i díky dvěma externistkám Lence Klicperové a Markétě Kutilové, které pro pořad dodávají reportáže z Blízkého východu a Afriky. „Do zahraničí nelétáme kvůli jedné věci, nebo kvůli jednomu rozhovoru. Musí to být významné, musí to pokrýt reportáž.“¹⁰⁹

¹⁰⁸ Rozhovor Marek Wollner příloha č. 8, otázka č. 29-30.

¹⁰⁹ Tamtéž.

4.6 Dodržování etiky

V rámci České televize existuje Kodex České televize, v němž jsou zahrnuta i základní etická pravidla, se kterými je obeznámen každý zaměstnanec České televize. Jako poradní orgán generálního ředitele se vytvořil i Etický panel, „jehož posláním je posílit důvěru veřejnosti a odpovědný přístup České televize k otázkám profesní etiky a jejího dodržování.“¹¹⁰

Základní i profesní etická pravidla jsou pro novináře Reportérů ČT velmi důležitá, potvrdili to všichni dotazovaní. Pověst, sílu a respekt si Reportéři ČT vybudovali právě dodržováním těchto pravidel.¹¹¹ Podle Jany Neumannové se dodržování etiky mění s věkem. Vysvětlila to na konkrétním příkladu týkajícím se Andreje Babiše. V lednu 2018 pracovala na kauze Čapí hnízdo, kde vystupovala Babišova manželka a dospělé děti. Všichni vypadaly, že se budou chtít vyhnout trestnímu řízení. Děti v té době ukázaly lékařské zprávy, podle kterých nebyly uzpůsobeny trestnímu řízení. Manželka Andreje Babiše byla v nemocnici a na veřejnosti nevystupovala. Jana Neumannová se v této situaci potýkala s otázkou, zda je etické po dětech a manželce jít a chtít informace. Všichni jsou zapleteni v kauze, která hýbe Českou republikou, jsou obviněni, jsou aktivními hráči. Zároveň ale poznamenala, že v této situaci je třeba brát na obviněné určitý ohled. Pro všechny zmíněné aktéry je situace velmi těžká a podle Jany Neumannové k této kauze přišli jako slepí k houslím. Uvedla, že v takových situacích je potřeba vybalancovat a najít hranici. Jelikož jde o zkušenou reportérku s letitou praxí, dokázala si uvědomit, jaký mají takové reportáže dopad. Reportérka zmínila, že když byla mladší, byla více bezohlednější, což z novinářského pohledu nebylo na škodu. Dnes je ale starší a zkušenější a na věci se dívá jinak, což je z lidského a etického pohledu správně.¹¹² To, že se etická hranice mění s věkem, potvrdil i Dalibor Bártek.

4.6.1 Nejednoznačnosti etické otázky a záměrné rozostření

Existují situace, kde na etickou otázku nemusí existovat jednoznačná odpověď. Dalibor Bártek uvedl teoretický příklad, na kterém je etická problematika pozorovatelná a zároveň osvětluje případy, kdy se některé obličeje vystupující v reportáži rastrují. „Když budu

¹¹⁰ Etický panel České televize [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/eticky-panel/>

¹¹¹ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 22.

¹¹² Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 22. Tato konkrétně popisovaná kauza nakonec nebyla natočena. Redaktorka po domluvě s kolegyní a dramaturgem usoudili, že natáčení by bylo neetické.

mluvit s recepční, která mi předtím zatelefonovala s tím, že jí v hotelu chodí chlapi se samopalem, nenatočím ji, protože by ji vyhodili a možná ještě zastřelili. Pokud je to recepční, po které chci, aby mi jen řekla, jestli tu je ředitel, tak není problém ji natočit. Je mi jasné, že ona ho bude chránit. Z etického hlediska se to rastruje, protože ona o tom jako by nevěděla. Je to žena, kterou nepotřebujeme, takže ji zarastrujeme. Když jdeme za lidmi, kteří jsou podezřelí, tak říkám zapnout kameru, nedívat se do ní. Točíme všechno. Já dotyčného požádám o rozhovor a jakmile přistoupí na rozhovor, tak tento záznam mě nezajímá. Ale taky se může stát, že mě dotyčný pošle pryč. Pro vás je pak vypovídající to, že vás ten člověk sice pošle pryč, ale vy to máte natočené.“¹¹³

4.6.2 Manipulace s výroky

Redaktoři se snaží pracovat tak, aby když dojde k nějaké konfrontaci s opačnou stranou, měli u sebe materiály, které potvrzují fakt, že k žádné manipulaci nedošlo. To znamená, že v redakci mají nesestříhané materiály, které potvrzují nezávadnost reportáže. Další možností je mít k dispozici hrubý přepis rozhovorů. Reportéři v médiích fungují řadu let a za tu dobu poznali, jak s lidmi pracovat. Vědí, jak mají dotyční odpovědět, aby nezněli jako vytržení z kontextu.¹¹⁴ Redaktoři zároveň potvrdili, že s nařčením o zmanipulovaných výrocích se setkávají často, zejména ze stran politiků. Mnoho respondentů, kteří jsou pro reportáž stěžejní, má o výsledku práce svou představu. Poté se na redaktory obrací nespokojeni s tím, že výsledek si představovali jinak.¹¹⁵ V takových případech ale nelze najít uspokojení na obou stranách.

¹¹³ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 24.

¹¹⁴ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 23.

¹¹⁵ Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 22.

4.7 Pozice Marka Wollnera

4.7.1 Práce Marka Wollnera jako hlavního dramaturga

Hlavní dramaturg je ten, kdo odpovídá za celkový obsah, který je vytvářený a vysílaný pořadem Reportéři ČT. V tomto případě je hlavní dramaturg i tváří pořadu, jelikož funguje jako moderátor. Dramaturg je první osobou, která musí schválit téma reportáže. Marek Wollner po reportérech požaduje, aby měli jasnou představu o tom, jak má reportáž vypadat. Aby téma obstálo jako reportáž, musí být originální, a ne vyčtené z novin. „V reportáži funguji už od vzniku. Od schvalování témat přes schvalování podoby reportáže. A nakonec střih. Ve střihně jsem každou neděli, u každé reportáže. Mám poslední slovo při její skladbě. Kontroluji správnost, jestli jsou ověřené informace, logickou výstavbu. Někdy nesouhlasím ani s režijní složkou. Stává se, že mám problém s hudbou. Teď už to tak ale nebývá. Známe se a kolegové vědí, co mi vadí. Takže zodpovídám za finální produkt. Zodpovídám za to, co jsou Reportéři ČT.“¹¹⁶

Jako dramaturg ale není u celého střihu. K reportáži se dostane v nějaké její rozpracované fázi. Nemusí zhlédnout kompletně celou reportáž, stačí mu kostra. To znamená, že má začátek, prostředek a konec. Reportáž je sestavená tak, jak autor zamýšlel. A tuto kostru musí schválit hlavní dramaturg. Je tedy prvním nezávislým divákem.¹¹⁷ Marek Wollner je zároveň dramaturgem 168 hodin a Černých ovcí. Poslední reportáž točil před dvěma lety, a to právě pro Reportéry ČT. Vzhledem k časové náročnosti své práce ale už reportáže nenatáčí.¹¹⁸

4.7.2 Role Marka Wollnera v konkrétní reportáži

Odpovědi dotazovaných reportérů se v této otázce různí. Polovina dotazovaných považuje dramaturga Marka Wollnera za osobu, bez které by žádná reportáž nevznikla. Stojí na začátku u schválení a poté u konce, kdy zhlédne výslednou podobu a souhlasí s vysíláním. Jako dramaturg se nestará o to, kdo bude v reportáži vystupovat nebo v jakém prostředí se bude natáčet. Do průběžné práce dramaturg vůbec nezasahuje. Funguje až jako první a největší kritik, který má odstranit nejasnosti a dvojsmysly. K reportáži přistupuje s nezaujatým pohledem, tudíž si často všímá nejasností, které zaujatý autor přehlédne. Autorům pokládá otázky a dává zpětnou vazbu. Dále dbá na to,

¹¹⁶ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 26.

¹¹⁷ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 27.

¹¹⁸ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 37-39.

aby reportáž byla věcně v pořádku a aby všechny strany vystupující v reportáži dostaly prostor. Někteří redaktori s ním práci konzultují i průběžně (viz kapitola 4.2.3 – Diskrétní témata).¹¹⁹

Někteří z dotazovaných ale takový vliv Marku Wollnerovi nepřisuzují. Podle nich stojí stěžejní práce na autorech. Marek Wollner funguje pouze jako někdo, kdo schvaluje výsledné dílo. Podle nich by dramaturg měl být autorům k dispozici po celou tvorbu reportáže, měl by jednotlivé kroky práce s autory konzultovat. Podle Davida Vondráčka ale tento přístup v Reportérech ČT nefunguje. Pořadu podle něj chybí diskuze. „Marek funguje jako takový supervizor, který se jde podívat na výsledné dílo a který pro pořad tvoří záda a ramena. Chrání Reportéry ČT před vnějšími tlaky a stejně tak i redaktory chrání zvenčí. Samotná mravenčí práce ale zůstává na autorech,“¹²⁰ řekl o autoritě dramaturga Dalibor Bártek. Dotazovaní respondenti se shodli, že jako reportéři pracují svobodně. Marek Wollner funguje jako štít, který jejich práci chrání před vnějšími vlivy.

4.7.3 Stěžejní vlastnosti kvalitní reportáže podle hlavního dramaturga

Jedna z nejdůležitějších věcí, na kterou dramaturg dohlíží, jsou zdroje. Autoři reportáže musí používat relevantní zdroje a informanty. Pořad čelí vnějším tlakům, autoři si tak nemohou dovolit sdílet nepodložená fakta.¹²¹

Velký důraz klade Marek Wollner na srozumitelnost, ve které spatřuje i největší potenciál v chybovosti autorů. Témata, kterými se pořad zabývá, jsou složitá, proto je důležité, aby byla jednoduše a srozumitelně vysvětlena běžnému divákovi. Reportéři chybují v tom, že se příliš ponoří do dílčí problematiky a postrádají nadhled. O kauze informují složitě a neuvědomují si, že divák do problematiky není tak zasvěcený, jako je autor reportáže. Marek Wollner problematiku popisuje na rozdíl mezi audiovizuálními a tištěnými médii. „Bavíme se o reportáži televizní čili o útvaru, který si divák nemůže zastavit. Je to neustálý tok informací a ty se odvíjejí jedna od druhé. Musí se řetězit v nějaké logice. Nemůžete přeskokovat páté přes deváté. Musíte každou situaci, každý moment objasnit, a teprve až to objasníte, můžete postoupit k dalšímu kroku. Jakmile jeden moment nevysvětlíte a uděláte tam příliš rychlou zkratku, kterou divák nepochopí, tak je ztracený v celé reportáži a nevnímá. Přestane ho bavit a třeba přepne.“¹²² Dramaturg

¹¹⁹ Rozhovor Jana Neumanová, příloha č. 4, otázka č. 29. Rozhovor Stanislava Raupachová, příloha č. 5, otázka č. 30.

¹²⁰ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 31.

¹²¹ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 32.

¹²² Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 29.

pohledem diváka zhlédne reportáž, kterou musí pochopit. V tom spočívá důležitost hlavního dramaturga. Pro reportéry je v této fázi práce dramaturg klíčový, protože určuje, co se s reportáží bude dít dál.

Podle zpovídaných respondentů dramaturg věnuje pozornost také tomu, aby všechny vystupující strany v reportáži dostaly patřičný prostor. Stejně tak mu záleží na tom, aby v reportáži vystupovali hlavní aktéři sporu.¹²³ Důležitou součástí kvalitní reportáže je analýza. Dramaturg dbá na to, aby pořad šel do hloubky a zasazoval věci do kontextu. Pokud informace plavou pouze na povrchu a chybí jim nové zjištění a přidaná hodnota, reportáž ztrácí na kvalitě.¹²⁴

4.7.3.1 Předělávání reportáží

V rámci fungování pořadu dochází ke konfliktům mezi pohledem autora a dramaturga, proto některé reportáže musí být předělány. Ve většině případů jim chybí výše zmíněné stěžejní prvky kvalitní reportáže. Není výjimkou, že v neděli střihaná reportáž nakonec v pondělním vysílání nezazní. Marek Wollner uvádí, že předělání reportáže není výjimkou a stává se to běžně skoro každému, včetně těch nejzkušenějších reportérů. Příkladem takové reportáže může být „Fond hejtmanky Ústeckého kraje“ Karla Vrány, která byla dokončena na třetí pokus.¹²⁵

¹²³ Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 30.

¹²⁴ Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 35.

¹²⁵ Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 33.

4.8 Zpětná vazba a politický vliv

Pořad Reportéři ČT se z velké části věnuje politickým tématům. Politici se tak snaží využívat svých sil, aby do pořadu zasáhli. Není výjimkou, že si na pořad stěžují. Typickým příkladem mohou být stížnosti Andreje Babiše. Zpětná vazba funguje ale i mezi reportéry a diváky. Často do redakce chodí náměty, ale i připomínky a stížnosti.

4.8.1 Společenské změny

Česká televize a její investigativní pořad Reportéři ČT stál u mnoha investigativních kauz, které zasáhly dění v České republice. Reportáž o Radovanu Krejčířovi lze považovat za jednu z nejznámějších a nejzávažnějších. Reportáž Dalibora Bártka přispěla k pádu vlády Jiřího Paroubka v roce 2006. Vysílané reportáže mnohdy společnosti prospějí i menšími změnami, které nejsou na první pohled viditelné, ale mají dlouhodobý dosah.

4.8.1.1 Pozitivní změny

Aby došlo k pozitivní společenské změně, samotná reportáž nestačí. Dalibor Bártek pracoval na mnoha reportážích, které ke společenské změně dopomohly. „Pracujete na nějaké závažné reportáži, vedle toho ten trestný čin vyšetřují policisté. Ti na tom také mají zájem. Není to tak, že se ve společnosti nic neděje, pak najednou zveřejníte reportáž a politika jen tak odvolají. Zájem se musí prolnout. Protože když se neprolne, tak můžete bušit hlavou do zdi a nic.“¹²⁶ Typickým příkladem jsou podle Dalibora Bártka kauzy okolo Tomia Okamury¹²⁷. Reportéři zveřejnili už několik reportáží o tom, jak si předseda strany Svoboda a přímá demokracie stranu rozkrádá. Ve společnosti to zatím nemělo konkrétní dopad. Podle Dalibora Bártka ale takové reportáže mají smysl z dlouhodobého hlediska.

Pozitivní dopad měla například i reportáž Disidentský důchod od Jany Neumannové. Natáčela příběh disidenta a signatáře Charty 77 Zbyňka Benýška, jehož ze země vypudila Státní bezpečnost v rámci akce Asanace, kterou naplánovala proti politicky nepohodlným lidem. Po roce 1989 se vrátil domů, přes to všechno ve stáří skončil bez důchodu. Zbyněk Benýšek potřeboval asi sto tisíc korun, aby doplatil sociální

¹²⁶ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 36.

¹²⁷ Reportáže: Podnikatel Tomio Okamura z 20.2. 2012, Nevyřízené účty z 30.10. 2017, Miliónová smlouva z 12.2. 2018.

a zdravotní pojištění a mohl dostávat důchod. Na základě této reportáže se ozvala společnost Post Bellum, že mu může peníze poskytnout.¹²⁸

Za zmínku stojí i reportáž z března 2011 od Davida Havlíka o solárních elektrárnách na Chomutovsku. Upozornil na to, že elektrárny nebyly ke konci roku 2010 hotové a připravené k práci, i když toho roku měly zahájit provoz. I tak ale majitelé elektrárny obdrželi licenci k provozu. Energetický regulační úřad po odvysílání reportáže podal na majitele elektrárny trestní oznámení. Zjištění, že majitelé solární elektrárny při žádostech o licenci podváděli, následně potvrdil i Vrchní soud v Olomouci. David Havlík konstatuje, že pokud má reportáž pozitivní dopad na společnost, je to příklad toho, že veřejnoprávní médium odvedlo službu, kterou mělo.¹²⁹

K podstatné pozitivní společenské změně přispěla i reportáž Stanislavy Raupachové. Točila o podnikateli Stanislavu Snášelovi, který v roce 2012 vytuneloval domov důchodců v Českých Budějovicích. V roce 2014 se na české scéně objevil znovu, tentokrát na odpočívadle u dálnice D1 v Průhonicích. Autorka na zmíněném místě natáčela měsíc se skrytou kamerou. Stanislav Snášel vytvořil domov důchodců přesně podle modelu v Českých Budějovicích. Vytvořil internetové stránky a lákal seniory. Plánem bylo vybrat od důchodců peníze a zmizet. Stanislava Raupachová reportáží „Byznys se seniory“ zabránila dalšímu trestnému činu spáchanému na seniorech. Dnes sice hotel na odpočívadle v Průhonicích stojí zchátralý, ale nedopomohl k žádné krádeži.¹³⁰

4.8.1.2 Negativní změny

Odvysílaná reportáž ale nemusí vždy mít jen pozitivní dopad. Reportéři se během své práce setkali s případy, kdy jejich reportáž zapříčinila negativní změny. Typickým příkladem je reportáž Jany Neumannové. Kauza se týkala tunelu Blanka. Tehdejší náměstek ředitele Báňského úřadu na kameru potvrdil, že v době výstavby tunelu se šidil materiál. Dušana Havla po odvysílání reportáže odsunuli z pozice náměstka ředitele na post řadového báňského inspektora mimo Prahu.¹³¹ S kuriózním případem, který nakonec skončil špatně, se setkal Karel Vrána. Jeho reportáž byla o dnes již zemřelém politikovi Romanu Houskovi. Ten si v několika případech najal falešného svědka. Po nějaké době ale falešný svědek promluvil na kameru a přiznal se, že křivě svědčil. Roman Houska ho

¹²⁸ Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 33.

¹²⁹ Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 38.

¹³⁰ Rozhovor Stanislava Raupachová, příloha č. 5, otázka č. 35.

¹³¹ Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 33.

potom udal, že svědčil křivě proti jeho osobě. Falešného svědka podmíněčně odsoudili a politik vyvázl bez postihu. Karel Vrána to hodnotí jako největší justiční paradox v severních Čechách.¹³²

4.8.2 Kontakt s politiky, jejich zpětná vazba a stížnosti

Politici s pořadem Reportéři ČT udržují kontakt. Všichni dotazovaní ale potvrdili, že s náměty přicházejí opravdu výjimečně. Politici v dnešní době tlačí na pořady typu Reportéři a snaží se využívat svých sil a kontaktů. Podle zpovídaných reportérů ale nelze tvrdit, že by politici cíleně komunikovali s reportéry a snažili se je přímo ovlivňovat. Veškerý tlak je pozorovatelný na úrovni celého pořadu, to znamená, že stížnosti, výtky a připomínky putují k hlavnímu dramaturgovi. Pořad Reportéři ČT byl v poslední době velmi diskutován právě politiky, jako je Andrej Babiš nebo Tomio Okamura. Tím, jak tito lidé na veřejnosti hovoří o České televizi a Reportérech ČT, přispívají ve společnosti k náladě, že by snad veřejnoprávní média nevykonávala svou práci a účelově někomu nadržovala. Politici se ale nevymezují jen vůči veřejnoprávním médiím, výtky pronášejí například i na adresu vydavatelství Economia Zdeňka Bakaly. Jako příklad lze uvést chování strany Svoboda a přímá demokracie, která odmítla pustit některé novináře do svého volebního štábu při říjnových parlamentních volbách v roce 2017. Mezi odmítnuté novináře patřil i štáb Reportérů ČT. Stejný případ se stal i novinářce Daniele Drtinové, která nebyla vpuštěna do volebního štábu Miloše Zemana v lednových prezidentských volbách v roce 2018.

Pokud v tomto kontextu hovoříme o kontaktu, jedná se pouze o zpětnou vazbu přicházející právě od politiků. Tím jsou myšleny jak oficiální, tak neoficiální stížnosti, které ve všech případech padají na stůl Marka Wollnera. Ten stížnosti rozdělil na dva typy. Velké stížnosti podávají poškození Radě České televize¹³³ nebo Radě pro rozhlasové a televizní vysílání. Přes tyto úřady stížnosti putují až k Marku Wollnerovi, který pak po jednotlivých autorech žádá vysvětlení a doložení toho, že při své práci

¹³² Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 36.

¹³³ Stížnost k Radě České televize podal Andrej Babiš kvůli reportážím o dluhopisech Agrofertu v únoru 2017. Žádal vyvození personálních důsledků vůči šesti členům redakce, mezi kterými byl i Karel Vrána. Ten pro účely této práce nechtěl uvést zbylé členy. O pár dní později Andrej Babiš poslal doplnění podnětu a ze svého požadavku, aby Česká televize vyvodila ve vztahu k redaktorům pracovní právní důsledky, couvl.

postupovali korektně. Objevují se i menší stížnosti, které jdou přímo do rukou hlavního dramaturga.¹³⁴

Když se reportéři sejdou s nějakým konkrétním politikem, nejedná se o politická témata. Například David Vondráček spolupracoval s Tomášem Czerninem z TOP 09, protože kdysi točil o jeho praprastrýci. Stanislava Raupachová je v kontaktu se senátorkou Alenou Dernerovou, se kterou řešila problém týkající se Všeobecné zdravotní pojišťovny, která neplatí speciální přístroje pro děti, které mají cukrovku.¹³⁵ „Co můžu říct k politickým tlakům, za svůj život jsem měla několik různých šéfů, ale nikdy jsem si v té práci nepřipadala tak volná. Jestli nějaké politické tlaky jsou, končí u Marka. Nedovolí v ničem, aby se to přenášelo na nás a na naši práci. Je to taková ošuntělá fráze, ale padni, komu padni. U Marka to platí na 100 %.“¹³⁶ Dalibor Bártek politické tlaky vylučuje už z toho hlediska, že v dnešní době televizní žurnalistika nemá takový vliv. Když se v minulosti otevřela nějaká kauza, následující dny se o ničem jiném nemluvilo. Dnes už to tak nefunguje.¹³⁷

Pokud jde o stížnosti, zpovídání reportéři se shodli, že politici se na pořad obracejí od samého začátku a v současnosti tomu není jinak. Například Andrej Babiš podal několik stížností. Žádal vyvození personálních důsledků vůči šesti členům redakce. Na reportéra Davida Vondráčka si stěžoval Jan Zahradil z Občanské demokratické strany. Reportér točil o odsunu sudetských Němců a politik ho nařkl z toho, že moc soucítí s Němci a že by se měl více držet národních zájmů.¹³⁸

Za celou dobu své existence pořad Reportéři ČT prohrál jediný soud. Reportáž „(Ne)zachráněné aerolinky“ z prosince roku 2014 se týkala firmy Skyport. Reportéři tvrdili, že koncovým vlastníkem firmy je předlužená anglická společnost Laemco LTD. Redaktor Jiří Hynek a Michael Fiala informaci přebrali z londýnské pobočky na odrývání obchodních vazeb. Ve skutečnosti na konci nestála firma londýnská, ale firma kyperská, která má stejný název. Chyba tedy nepocházela od reportérů, ale pořad za ni byl zodpovědný. Reportéři ČT museli zveřejnit omluvu, finančnímu postihu se vyhnuli.

Politické tlaky ale nemusí být v každém případě vnímány negativně. Novináři s nimi musí umět bojovat. Podle Marka Wollnera samy o sobě nevadí. Horší je, když

¹³⁴ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 48. Marek Wollner pro účely této práce odmítl uvést příklad malé neoficiální stížnosti.

¹³⁵ Rozhovor Stanislava Raupachová příloha č. 5, otázka č. 35.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Rozhovor Dalibor Bártek příloha č. 1, otázka č. 37.

¹³⁸ Rozhovor David Vondráček, příloha č. 6, otázka č. 36.

politické tlaky nacházejí souhlas ve veřejnosti. „Kdyby mi přestala důvěřovat veřejnost, kdyby mě přestala podporovat, tak jsme prohráli. Nemělo by to smysl. Práce tohoto typu pro mě má význam pouze za předpokladu, že ji někdo uznává a oceňuje.“¹³⁹

4.8.3 Kontakt s běžnými diváky, jejich zpětná vazba a stížnosti

Největší zpětnou vazbu pořadu poskytují diváci. Všichni dotazovaní reportéři uvedli, že nejčastěji se na ně diváci obrací se spotřebitelskými problémy nebo rodinnými spory. Svě náměty posílají konkrétním autorům, jednak na oficiální stránky redakce, potom do diváckého centra. Zasílají tištěné dopisy nebo píšou na Facebook Marka Wollnera. Podle dramaturgových slov ale jednoznačně převažují náměty nad stížnostmi. Využitelnost je ale malá. Potenciál na reportáž má jeden z dvaceti námětů.¹⁴⁰ V poslední době rostou pozitivní reakce lidí, kteří se na pořad obrací s chválou. Podle Marka Wollnera je to ve spojitosti s útoky na Českou televizi.¹⁴¹ Stejně tak pozitivní reakce vzrostly po vraždě slovenského novináře Jána Kuciaka.¹⁴²

Mnoho diváků se s náměty obrací na Dalibora Bártka, a to z prostého důvodu, po otevření webové stránky pořadu se jeho jméno kvůli abecednímu řazení objeví jako první. Dalším důvodem může být i fakt, že jako jediný má na stránkách zveřejněné telefonní číslo. „Nadiktuji jim adresu na naši asistentku Ivu Šářecovou, pokud si tedy myslím, že to má smysl. Požádám je, ať to neformálně a stručně sepiší. Klidně ať se odvolají na mě. Iva to rozpošle. A pokud jsou zrovna kolegové, kteří nemají zrovna práci, nebo je to někdo, kdo to má za rohem, tak se toho ujme. Upřímně řečeno, je to ale i takový první filtr, který odradí takové ty bláznů.“¹⁴³

Co se týče stížností, ani zde Marek Wollner nedovoluje, aby reportéři pocítovali tlak na svoji práci. Se stížnostmi se setkají pouze tehdy, pokud je mířená proti jejich konkrétní reportáži. Marek Wollner po redaktorech vyžaduje, aby předložili argumenty, ve kterých brání svoji práci a dokládají korektní postup při tvorbě reportáže. „To je taková

¹³⁹ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 57.

¹⁴⁰ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 43.

¹⁴¹ Útoky na Českou televizi jsou myšleny nářazy politiků, kteří instituci shazují a považují ji za neobjektivní. Jedním z politiků, který slovně zaútočil na Českou televizi, byl prezident Miloš Zeman při skládání prezidentského slibu 8. března 2018. Proti České televizi vystoupil i Tomio Okamura, Radim Fiala a Jan Veleba v roce 2016, kdy společně hnutí Svoboda a přímá demokracie a Strana práv občanů založili petici, kde požadovali, aby Česká televize přestala manipulovat veřejným míněním a zároveň chtěli přímou volbu ředitele České televize. Česká televize ale není jediné médium, které muselo čelit urážkám. V květnu 2010 například Jiří Paroubek vyhlásil za Českou stranu sociálně demokratickou informační embargo proti MF Dnes, Lidovým novinám, Hospodářským novinám, Respektu a Reflexu.

¹⁴² Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 47.

¹⁴³ Rozhovor Dalibor Bártka, příloha č. 1, otázka č. 38.

jednoduchá korespondence [...]. Připravíte základní argumenty, případně doplníte věci z natáčení nebo z hrubých přepisů.“¹⁴⁴ Příklad bizarní stížnosti uvedla Stanislava Raupachová. Stížnost byla podána ke generálnímu řediteli České televize. Přes hlavního dramaturga Marka Wollnera výtka doputovala k reportérům. Autor v ní všechny redaktory negativně zhodnotil a označil je za „darebáky“. Poté je obvinil z toho, že jsou zaplacení konkrétními lidmi a pracují pro ně. Stížnost byla velmi dlouhá a na konci stál problém, se kterým autor potřeboval pomoci. V takovém případě vedení redakce na stížnosti slušně zareaguje a s díky je odmítne.¹⁴⁵ Stejná reportérka uvedla i úsměvnou stížnost, mířenou konkrétně na její reportáž. Stížnost se týkala reportáže o domově důchodců, kde jako hlavní respondentka vystupovala jedna z důchodkyň, díky níž i celá reportáž vznikla. Po odvysílání pořadu ale důchodkyně napsala stížnost, kde autorce reportáže vytýkala, že v reportáži kulhá a vypadá staře.¹⁴⁶

4.8.4 Autocenzura a strach

Reportéři ČT mnohdy čelí střetu etických pravidel (viz kapitola 4.6.1 – Nejednoznačnosti etické otázky a záměrné rozostření), stejně tak ale čelí autocenzuře. Tedy cenzuře, kterou provádí sám autor na svém projevu. Všichni dotazovaní uvádí, že autocenzura u nich funguje jen v tom nejlepším slova smyslu. Tedy že ví, co mohou zveřejnit a zároveň přitom nikoho nepoškodit.

Marek Wollner potvrdil, že strach ani zjevnou autocenzuru ze svých reportérů nepociťuje. Pokud ale nějaké známky strachu nebo autocenzury vidí, musí v té chvíli zafungovat jako nadřízený a využít autoritu, aby redaktori předložili všechny své informace, které jsou pro reportáž stěžejní. Uvedl příklad z minulosti, kdy dospěl ke konfliktu s reportérkou, která pracovala na kauze rodiny Michalákových. Reportáž s názvem „Příběh bolesti a emocí“ z ledna roku 2015 pojednávala o tom, jak norská sociální služba Barnevernet odebrala Evě Michalákové dvě její děti. Autorka Andrea Máslová se příliš vžila do pozice matky. Dramaturgovi nechtěla dovolit nahlédnout do spisu, protože matce slíbila, že nikdo jiný dokumenty neuvidí. Ale i v takových případech musí Marek Wollner vědět, co přesně se v kauze probírá, protože na něj spadá veškerá zodpovědnost za pořad.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Rozhovor David Macháček, příloha č. 3, otázka č. 38.

¹⁴⁵ Rozhovor Stanislava Raupachová, příloha č. 5, otázka č. 36.

¹⁴⁶ Rozhovor Stanislava Raupachová, příloha č. 5, otázka č. 34.

¹⁴⁷ Rozhovor Marek Wollner příloha č. 8, otázka č. 41.

Stejně tak v Reportérech ČT nepracují lidé, kteří by měli strach. Jak z politiků, tak z jiných vnějších tlaků. „Lidi, který měli z něčeho strach, už tady nepracují. Zjistili, že to není práce pro ně, že to jsou konflikty a konflikty. Takoví lidi, byť byli dobrými reportéry a nerad jsem o ně přišel, už odešli.“¹⁴⁸

4.8.4.1 Vyhrožování

Pořad a převážně reportéři osobně čelili již mnohokrát násilným i nenásilným výhrůžkám. K soudnímu řešení ale pořad přešel jen jednou. Marek Wollner uvedl, že výhrůžek do redakce přicházelo mnohem víc před rokem až dvěma. V té době Česká televize obdržela i výhrůžku, ve které stálo, že celá redakce Reportéři ČT by se měla vystřílet jako Charlie Hebdo. Pořad tehdy na autora výhrůžky, pana Jeřábka z Olomouce, podal trestní oznámení. Podepsal ho Karel Vrána, Aneta Snopová, Nora Fridrichová a Marek Wollner.¹⁴⁹ Podle reportérů nebyl nebezpečný pan Jeřábek jako osoba, mnohem nebezpečnější shledávají reportéři podněcování k takovému trestnému činu, jaký se stal v roce 2015 v Paříži.

Přímo ohrožení svou prací se dotazovaní reportéři necítí, v některých směrech jsou ale opatrnější. Stanislava Raupachová například nikde neuvádí svoje bydliště, aby případně neohrozila svou rodinu.¹⁵⁰ Mnozí redaktori se s výhrůžkami násilí nesetkali. Jana Neumannová má zkušenost s výhrůžkami týkajícími se žalob. V žalobách si lidé často stěžují na vedení České televize nebo redakce. V některých případech tak reportéři nechají svou reportáž předem schválit právníkem, aby měli větší jistotu, že je dané téma zpracované v pořádku.¹⁵¹ Stejně tak i David Havlík se s výhrůžkami fyzické likvidace nebo dehonestace nesetkal.¹⁵²

V pořadu ale působí i reportéři, kteří se s násilnými výhrůžkami setkávali pravidelně. Dalibor Bártek uvedl, že v minulosti byl sledován a jeho jméno bylo na dvou likvidačních seznamech. „Věděl jsem, že jsem v nějakém hledáčku. Hovořím o tom, co se mi honilo hlavou. Nebyl jsem si jistý, a že jsem něco zažil, že o tom nechci mluvit. Ne že bych se bál, ale protože nechci nikoho vystavovat nebezpečí. Musel jsem si udělat pojistky, to je pravda. Musel jsem to udělat prostě proto, že jestli se mně něco stane, nebude to jen tak.“¹⁵³ Problémem v takovém případě je skutečnost, že sledovaný reportér

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 42.

¹⁵⁰ Rozhovor Stanislava Raupachová, příloha č. 5, otázka č. 41.

¹⁵¹ Rozhovor Jana Neumannová, příloha č. 4, otázka č. 43.

¹⁵² Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 44.

¹⁵³ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 40.

se o likvidačním seznamu dozví až po ukončení kauzy, nedozví se to v danou chvíli. Dalibor Bártek dnes k výhrůžným zprávám přistupuje s postojem „Pes, který štěká, nekouše.“¹⁵⁴

4.8.5 Redakce pořadu Reportéři ČT versus vedení České televize

Marek Wollner hodnotí stávající management jako nejlepší, který zažil. „Nedělají mi podrazy, nejsou proti mně. Funguje to dobře. Věřím mi. Můžu se na ně spolehnout. Je to dobré. Byly managementy, které pracovaly proti mně. Snažily se pomáhat politikům, kteří na nás dávali stížnosti a snažili se nám ublížit. Snažili se záměrně měnit moje odpovědi, aby to vypadalo. To jsem skutečně zažil. I jsem o tom informoval v tisku tehdy. Tím jsem se bránil a tím jsem to taky přežil. Nenechal jsem si to líbit a nenechal jsem si to pro sebe. Proto jsem tyhle situace přežil.“¹⁵⁵ Marek Wollner naráží na doby, kdy politici měli podporu v Radě České televize. Za krušné období pro Reportéry ČT lze považovat dobu, kdy v Radě České televize seděla Helena Fibingerová, v letech 2005-2011. Karel Vrána vzpomíná, že v té době mu Helena Fibingerová zařídila propuštění. Marek Wollner se za svého reportéra postavil a vedení sdělil, že pokud bude muset Českou televizi opustit Karel Vrána, on půjde taky. Podobné případy zažili i Michael Fiala a David Havlík.¹⁵⁶ Všichni zpovídání redaktoři se shodli, že při své práci cítí absolutní svobodu, a to právě díky práci Marka Wollnera. Ke konsenzu dospěli i v názoru na vedení České televize, konkrétně na generálního ředitele Petra Dvořáka, a jeho chování hodnotí jako statečné.

David Havlík uvedl, že ze sporu vedení České televize a Hradu cítí, že vedení se nebojí zveřejnit jakkoliv politicky třaskavé informace. Snaží se politikům bránit slovním dialogem, což je podle jeho slov správné.¹⁵⁷ Dalibor Bártek potvrdil, že za sedmnáct let, kdy pracuje v České televizi, nikdy nezažil jakoukoliv formu cenzury. Když pracoval ve studiu v Ostravě, vedení televize chtělo vědět, na čem pracuje, protože témata byla velmi politicky výbušná. Nikdo ho ale žádným způsobem necenzuroval. „Česká televize je dlouhodobý držák. Můžeme se bavit o tom, jak se někomu nelíbí, jak je koncipované zpravodajství. Jinému se nelíbí, jak je koncipovaný tamten pořad. Sto hlav, sto rozumů, sto názorů. Ale že by mě někdo naváděl, abych točil o tom nebo o tom, to ne.“¹⁵⁸ Česká

¹⁵⁴ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 42.

¹⁵⁵ Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 53.

¹⁵⁶ Rozhovor Karel Vrána, příloha č. 7, otázka č. 25.

¹⁵⁷ Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 45.

¹⁵⁸ Rozhovor Dalibor Bártek, příloha č. 1, otázka č. 42.

televize v dnešní době čelí mnoha tlakům, jak ze strany politiků, tak i ze strany Jaromíra Soukupa a jeho televize Barrandov. Všichni dotazovaní ale věří, že vedení tlak ustojí.¹⁵⁹

4.8.6 Nálada v redakci po vraždě slovenského novináře

Slovenský novinář Ján Kuciak byl zavražděn společně se svou partnerkou v únoru roku 2018. Pracoval jako investigativní novinář pro server Aktuality.sk. Zabýval se problémy okolo slovenské vládní strany SMER premiéra Roberta Fica.¹⁶⁰

Vražda novináře v demokratické zemi se dotkla nejen Slovenské republiky, ale přesáhla i hranice státu. Velkou diskuzi vražda vyvolala i v České republice. Dva členové redakce, Markéta Dobiášová a Michael Fiala, s ním v minulosti spolupracovali. Po jeho smrti tak pořad zveřejnil reportáž zabývající se jeho úmrtím. Autory byli dva zmínění reportéři. Smrt ale zasáhla celou redakci, jelikož všichni Jána Kuciaka považovali za kolegu z oboru. „Ján Kuciak byl výborný datový novinář. Byl schopen z veřejných zdrojů posbírat spoustu informací a ty pospojovat. A už jenom tím se stal nebezpečným. A já když si uvědomím, že 75 % mé práce spočívá úplně v tom samém, potom abychom vám tu říkal, že se po těchto událostech nebudu ohlížet, to bych lhal.“¹⁶¹

Někteří dotazovaní jako Dalibor Bártek nebo David Vondráček tvrdí, že je hloupé dělat předčasné závěry o tom, že jeho úmrtí souviselo s jeho prací. I tak je pro ně velmi znepokojující, že něco takového se děje v demokratických zemích.

Marek Wollner se proti takovým událostem brání tím, že si je nepřipouští. Podle něj si novinář musí uchovat čistou mysl. V souvislosti se strachem uvedl, že několikrát podobným pocitům propadl. Zvolil jinou noční trasu domů nebo přeparkoval auto. Důležité podle něj je takové situace přehnaně neprožívat. Taktéž nevyloučil, že by podobná situace jako na Slovensku nemohla nastat i v České republice. Novinařina je nebezpečné povolání. Když ho reportéři dělají do krajnosti, jako například Reportéři ČT, nese to s sebou nějaké nebezpečí. Bezprostřední pocit nebezpečí ale necítí.¹⁶²

¹⁵⁹ Na začátku března roku 2018 Jaromír Soukup v jednom ze svých pořadů na Barrandově ostře útočil proti České televizi. Česká televize jeho jednání hodnotila jako manipulativní a nepravdivé.

¹⁶⁰ Ján Kuciak [online]. In. wikipedia.org [cit. 18.6.2018]. Dostupné z https://cs.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Kuciak

¹⁶¹ Rozhovor David Havlík, příloha č. 2, otázka č. 43.

¹⁶² Rozhovor Marek Wollner, příloha č. 8, otázka č. 54-55.

5 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo odpovědět na otázku, jak pracují reportéři investigativního pořadu Reportéři ČT a přinést tak ucelený a komplexní pohled na pořad v první polovině roku 2018. Zvolené období odpovídá době, kdy jsem zahájila jednotlivé rozhovory s osmi respondenty. Jelikož k tématu neexistuje žádná literatura, hledala jsem odpovědi v rozhovorech se sedmi investigativními reportéry pořadu a jejich přímým nadřízeným, hlavním dramaturgem. V práci tak lze najít odpovědi osmi zaměstnanců České televize.

V České televizi existují tři pořady zabývající se investigací. 168 hodin, Černé ovce a Reportéři ČT. Poslední zmiňovaný pořad lze považovat za nejvíce analytický. Zachází do hloubky a hledá věcné souvislosti. V pořadu pracuje čtrnáct stálých reportérů a čtyři externí reportéři. Pomocí strukturovaných rozhovorů s osmi členy redakce jsem přinesla odpovědi na sedm dílčích okruhů, které svou strukturou pokrývají otázky vztahující se k fungování pořadu.

První z výzkumných okruhů se vztahoval ke hledání témat. V pořadu neexistuje nějaké vnitřní pravidlo, které by předepisovalo, jakým tématům se mají reportéři věnovat. Důležitým faktorem, aby z tématu mohla vzniknout reportáž, je veřejný zájem a přesah. V pořadu tak nenajdeme spotřebitelské problémy diváků nebo rodinné spory. Reportéři ve většině případů přicházejí s tématy sami. Mají vlastní síť kontaktů, jedna natočená reportáž jim generuje další témat. Velkým zdrojem témat se mohou zdát tipy diváků, zde je však velmi malá využitelnost. Témata může případně přidělovat i hlavní dramaturg Marek Wollner. Tato část tak odpovídá na otázku zabývající se agendou setting.

Dalším okruhem, který odkazuje k té nejvýznamnější části investigativní práce, je ověřování informací a používané zdroje. V základu celé práce Reportérů ČT stojí rešerše, a to jak archivní, tak zkoumání veřejných zdrojů. Reportéři mají své vlastní zdroje, to ale neznamená, že by informace převzaté od nich neověřovali. Platí pro ně pravidlo ověřování z dvou na sobě nezávislých zdrojů. Za pravdivé považují jen ověřitelné dokumenty, jako jsou například soudní rozhodnutí. V této části reportéři sestavují skupinu nejméně vstřícných zdrojů, do kterých většina z nich řadí policii. Zde čtenář nalezne odpovědi na otázky, které se zabývají zdroji a ověřováním informací.

Velká část práce je věnovaná popisu vzniku reportáže. Čtenáři zde mohou najít všechny osoby, které se na vzniku reportáže podílejí. Za reportáží stojí reportér či skupina reportérů, dramaturg, režisér, kameraman, technik, skriptér a střihač. Vzájemné pozice se ale prolínají, i tak lze říct, že na reportáži pracuje okolo sedmi lidí. Tato část také přináší

informace o tom, že reportéři pracují z domova a že jim vyhovuje individuální práce. Součástí je i popis jednotlivých kroků, které vedou ke vzniku kompletní odvysílané reportáže. Od prvotních rešerší přes kontakt s lidmi, natáčení, tvorbu scénáře a střih až po konečnou konzultaci s hlavním dramaturgem a pondělní vysílání. Reportéři mají k dispozici čtyři natáčení dny. Pravidlo o čtyřech dnech nastavila produkce v rámci šetření. Zpovídání reportéři v této části uvádějí příklady nejrychleji zpracovaných témat, i těch velmi zdlouhavých. Nejobsáhlejší informace nalezne čtenář ve třetí části, která odpovídá na otázku, jak vzniká reportáž. Čtenář se zde také dozví, že v redakci neexistuje jeden obecný manuál, kterým by se investigativní reportéři mohli řídit. Každý pracuje individuálně vlastním způsobem a využívá svých osobních zdrojů.

Jelikož pořad Reportéři ČT spadá pod veřejnoprávní médium, počítá se zde s finančním omezením. Čtvrtá část práce poukazuje například na zahraniční cesty, proto se Reportéři ČT věnují převážně tuzemským tématům. Základním pravidlem pro ušetření peněz je omezení natáčení na čtyři dny. Je to poměrně nové pravidlo, které zavedla produkce. Reportéři tak mohou během čtyř dní využít štáb České televize, nebo externí štáb. Čtenář se zde může přesvědčit o tom, že reportéři pořadu ale výrazné finanční omezení nepocítují. V práci je možno najít i příklady, kdy by reportéři pořadu finance navíc uvítali. Příklad s vypůjčením dronu zde uvádí Jana Neumannová.

Důležitou součástí práce investigativních reportérů je dodržování etických pravidel. Zaměstnanci České televize se řídí kodexem České televize, zároveň ale uplatňují svůj osobní pocit. Součástí páté části práce jsou jednotlivé příklady z praxe, kdy se reportéři setkali s nejednoznačnou etickou otázkou. Stejně tak se zde čtenář dočte, jak při práci postupovat, aby nedošlo k manipulaci s výroky a rozhořčená druhá strana je nemohla napadnout. V dnešní době poměrně diskutované téma etiky reportéři dodržují za všech okolností, jsou si vědomi vážnosti a síly pořadu, proto si etická pochybení nemohou dovolit. Etické otázky reportéři konzultují s hlavním dramaturgem, který ví, kde má pořad hranice.

Šestá část práce se zabývá autoritou Marka Wollnera. Popsala jsem zde jeho pracovní povinnosti jako hlavního dramaturga i moderátora pořadu. Stejně tak tato část práce popisuje roli hlavního dramaturga v konkrétní reportáži. Ten zde působí jako autorita, která musí téma reportáže schválit. Následně se Marek Wollner k reportáži dostane až ve střížně, kde buď odsouhlasí reportáž pro pondělní vysílání, nebo nechá autora práci předělat. Marek Wollner zde také popisuje stěžejní vlastnosti kvalitní reportáže. Podle něj jde hlavně o srozumitelnost a kvalitní relevantní zdroje. Marek

Wollner funguje v pořadu jako nejvyšší autorita, která působí na reportéry. Všichni reportéři jsou svou prací odpovědní právě jemu.

Poslední část se zabývá zpětnou vazbou a politickým vlivem na pořad Reportéři ČT. Čtenář zde nalezne výčet společenských změn, které se ve společnosti odehrály po odvysílání konkrétní reportáže pořadu. Jde jak o změny pozitivní, tak negativní. Dále jsem zde popsala kontakt reportérů s českými politiky. Čeští politici se snaží investigativní reportéry zastrašovat. V práci je uvedeno několik příkladů, kdy se politici rozhodli Českou televizi a její investigativní pořad bojkotovat či dokonce ponižovat. Pokud jsou reportéři v kontaktu s nějakým politikem, jednájí spolu pouze o nepolitických tématech. Součástí práce Marka Wollnera je v tomto případě i řešení stížností podaných na jeho pořad. Rozděluje je na velké a malé. Velké stížnosti putují k rukám generálního ředitele České televize, malé pak na stůl Marka Wollnera. Stejně instituce postupuje i v případě nepolitických stížností. Dále pak zde rozpracovávám postavení pořadu v instituci České televize. Věnuji se tak otázce, jak redakce pořadu vnímá současné vedení České televize. Marek Wollner i reportéři se zde shodují, že se ve své práci cítí absolutně svobodní.

Na konci práce je možno se dočíst o autocenzuře a strachu reportérů, protože investigativní novinářinu lze v některých případech považovat za nebezpečné povolání. Jelikož práce vznikala v první polovině roku 2018, lze v redakci pocítit i aktuální náladu po vraždě slovenského novináře. Někteří redaktori zde hovoří o tom, že po vraždě novináře v demokratické zemi, který pracoval stejným způsobem jako oni, „se začnou o trochu více ohlížet.“

Tato práce tak přináší ucelený a komplexní pohled na fungování pořadu Reportéři ČT. Téma investigativní žurnalistiky v České televizi by se dalo doplnit ještě informacemi z rozhovorů s dalšími členy redakce, ti ale bohužel z osobních důvodů rozhovor pro tuto práci odmítli. Dále by bylo možné věnovat část práce technickým pracovníkům, jako je kameraman nebo střiháč. Ucelený pohled na finanční stránku by mohli přinést zaměstnanci produkce, v tom případě by se už jednalo o jiný druh práce.

6 Seznam použité literatury a zdrojů

Literatura

- HALADA, Jan. OSVALDOVÁ, Barbora. (eds.). Slovník žurnalistiky. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.
- HALADA, Jan. OSVALDOVÁ, Barbora. Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. 3., rozš. vyd. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-266-7.
- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2
- LINHART, Jiří., PETRUSEK, Miloslav., VODÁKOVÁ, Alena., MAŘÍKOVÁ, Hana. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.
- KÖPPLOVÁ, Barbara. JIRÁK, Jan. Masová média. Praha: Portál. 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.
- MCCOMBS, Maxwell E. Agenda setting: nastolování agendy: masová média a veřejné mínění. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-591-2.
- RITCHIE, Jane. LEWIS, Jane. MCNAUGHTON NICHOLLS, Carol. ORMSTON, Rachel. Qualitative Research Practice: A guide for social science students and researchers. Londýn: Sage Publications, 2014. ISBN 978-1-4462-0911-0.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.

Elektronické zdroje

- Ján Kuciak [online]. In: wikipedia.org [cit. 18.6.2018] Dostupné z https://cs.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Kuciak.
- Klekánice [online]. In: ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018] Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1099654483-klekanice/>.
- Kodex České televize [online]. In: ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018] Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/kodex-ct/preambule-a-vyklad-pojmu/>.
- Reportéři ČT [online]. In: ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/2048-redakce-poradu/>.

- Ročenka České televize z roku 1997 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/1997-ii.pdf?_ga=2.48287910.1291967672.1529314142-217068661.1519817004.
- Ročenka České televize z roku 1998 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/ct_roc_c.pdf?_ga=2.99807390.1291967672.1529314142-217068661.1519817004.
- Ročenka České televize z roku 1999 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/1999/cj/zpr.pdf?_ga=2.109261829.1291967672.1529314142-217068661.1519817004.
- Ročenka České televize z roku 2000 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2000/rocenka_2000.pdf?_ga=2.74715282.1291967672.1529314142-217068661.1519817004.
- Ročenka České televize z roku 2003 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2003/rocenka2003.pdf?_ga=2.149617718.1291967672.1529314142-217068661.1519817004.
- Ročenka České televize z roku 2004 [online]. In. ceskatelevize.cz [cit. 18.6.2018]. Dostupné z http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/publikace-ct/rocenky/2004/rocenka2004.pdf?_ga=2.149617718.1291967672.1529314142-217068661.1519817004.

Rozhovory

Rozhovor s Daliborem Bártkem, Olomouc 20. března 2018.

Rozhovor s Davidem Havlíkem, Praha 27. února a 6. března 2018.

Rozhovor s Davidem Macháčkem, Praha 20. února 2018.

Rozhovor s Janou Neumannovou, Praha 30. ledna 2018.

Rozhovor se Stanislavou Raupachovou, Praha 1. března 2018.

Rozhovor s Davidem Vondráčkem, Praha 6. března 2018.

Rozhovor s Karlem Vránou, Praha 13. března 2018.

Rozhovor s Markem Wollnerem, Praha 13. března 2018.

7 Přílohy

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Rozhovor s Daliborem Bártkem, reportérem pořadu Reportéři ČT
- Příloha č. 2: Rozhovor s Davidem Havlíkem, reportérem pořadu Reportéři ČT
- Příloha č. 3: Rozhovor s Davidem Macháčkem, reportérem pořadu Reportéři ČT
- Příloha č. 4: Rozhovor s Janou Neumannovou, reportérkou pořadu Reportéři ČT
- Příloha č. 5: Rozhovor se Stanislavou Raupachovou, reportérkou pořadu Reportéři ČT
- Příloha č. 6: Rozhovor s Davidem Vondráčkem, reportérem pořadu Reportéři ČT
- Příloha č. 7: Rozhovor s Karlem Vránou, reportérem pořadu Reportéři ČT
- Příloha č. 8: Rozhovor s Markem Wollnerem, dramaturgem pořadu Reportéři ČT
- Příloha č. 9: Scénář k reportáži „Doly a tunely“ reportéra Dalibora Bártka (autor reportáže tento scénář poskytl pro účely této práce. Přepis udělala agentura Newton Media)

Příloha č. 1: Rozhovor s Daliborem Bártkem, reportérem pořadu Reportéři ČT

Rozhovor se uskutečnil 20. března 2018 v Olomouci

Můžete uvést historii vašeho působení v médiích? (0)

Pracovat v médiích jsem začal v 1994, vystřídal pár vydavatelství. Působil jsem jako šéfredaktor několika týdeníků, šéfredaktor a ředitel večerníku. Mezitím jsem psával do Respektu, Eura, Týden, Mladá fronta dnes. Od 2001 do 2004 jsem v České televizi na pozici redaktora a posléze dramaturga pořadu Klekáníce. V Reportérech jsem od roku 2004. V letech 2010-2012 jsem byl vedoucí vydání ve zpravodajství v České televizi v Ostravě. Od 2012 jsem opět v Reportérech.

Kde berete témata k reportážím? Vycházejí ze společenského dění? (1)

Každý novinář postupuje odlišně. Jsou kolegové, kteří dělají datovou žurnalistiku, kdy čerpají z otevřených zdrojů. Různě analyzují, kombinují a z toho jim něco vychází. Já pracuji od úplného počátku se svými vlastními zdroji. To znamená s lidmi, kteří jsou nositeli těch informací. S lidmi, ke kterým si dokáži vytvořit cestu, abych se ty informace dozvěděl. Toto je řekněme 80 % mé práce. Na základě toho, co získám, tak ověřuji. Porovnávám s realitou. Někdy se stane, že reportáž nevznikne, protože to nelze verifikovat, nebo se pohybujeme na tak tenkém leže, že se skoro není možné dostat dál. Ale to je spíše výjimečné.

Jaké máte vlastní zdroje? (2)

Ty se dělí na jednorázové a dlouhodobější. Záleží na charakteru. Když je dotyčný člověk nositelem informace, která je jednorázová typu: padne most a já se přes nějaké známé dostanu k někomu, kdo zná projektovou dokumentaci, kdo je odborníkem a kdo mi řekne, kde je problém. V tuhle chvíli je to zdroj, o kterém nemůžu mluvit, protože on to nechce, je to zaměstnanec firmy. Má strach, že by nedostal jinou zakázku. Ale pokud se podaří zjistit, že tato informace se skutečně zakládá na pravdě, že jde skutečně o jednu z příčin pádu toho mostu, tak se v ten daný moment může jednat o jednorázový zdroj. Pokud ale ta spolupráce zafunguje tak, že on vidí, že jsem ho nepodvedl a udělal jsem všechno pro to, abych zakryl ten zdroj. Může se stát to, že se za čas potkáme znovu, protože na druhém konci republiky nespadne most, ale komín. A já půjdu za ním a zeptám se ho, jestli neví, proč padají komíny. Zjednodušeně. Jsou lidé, kteří se pohybují, už z titulu své práce, v místech a pracích, kde dochází ke kumulaci informací. Pak se vám samozřejmě takový

člověk nehodí jednorázově, ale je dobré s ním ten kontakt udržovat. A potom jsou lidé, kteří jsou součástí různých příběhů, které nemají základ ve špatném systému. Prostě se stanou věcí a ten člověk už dál není účasten žádných zásadně chybných momentů, kterými bych se jako novinář měl zabývat.

Když jste za život mluvila s tolika lidmi, tak nemonitorujete, z jakých sektorů jsou. Ale vzhledem k tomu, jaké kauzy já dělám, tak je celkem zřejmé, že komunikuji s lidmi z bezpečnostních složek, s lidmi, kteří jsou součástí justičních složek, s právníky a ekonomy. Je to různé. Má to ten posun, že jak se stále víc profesionalizuje policie, což je dobře, komunikace s lidmi z bezpečnostních kruhů je stále složitější. Protože oni stárnou, jsou unaveni a odcházejí z té práce. Načež tu vyrůstají mladí a ti se třeba chovají tak, jak káže zákon. Ono je to dobře, protože pak nedochází k úniku informací směrem k pachatelům trestné činnosti nebo k lidem, kteří z ní profitují. Je to ale trochu horší pak pro nás novináře. Většinou ale ti noví lidé hájí zájmy někoho konkrétního. Ať už to jsou různí advokáti, právníci a podobně. Už to není člověk úplně nestranný, ale je to člověk, který se k těm informacím může dostat z pozice své práce a vám je neřekne pro nic za nic. Tam už je ta komunikace trochu složitější.

Přicházejí témata až na poradách, myšleno vám přidělená? (3)

Já zrovna nepatřím mezi lidi, který by čekali na to, až jim někdo řekne, co mají jít natočit. Ale samozřejmě, může se stát, že dojde k nějaké události a je dobré, aby to medium tu událost pokrylo. Pak je zapotřebí, aby se jednotlivý člověk rozjel tím nebo oním směrem. Klidně se to stát může.

Třeba volby? (4)

Mě volby z investigativního pohledu vnitřně nezajímají. Mě by zajímaly za předpokladu, kdy bych se dozvěděl, že dochází k podvodům v rámci volebních místností, nebo že někdo s ne zrovna transparentním účtem financuje politické subjekty. Ale princip volby jako takové? Tam bych to spíše než do investigativní žurnalistiky řadil do aktuální publicistiky, ale chápu, že jsme se tím jako pořad zabývali. Zpravodajství má nějaký rozměr, nějaká pravidla hry a publicistika trochu odlišné. Když se jedná o klíčové volby, tak je namístě, aby se tomu ten pořad věnoval. Ale to není můj šálek kávy.

Když už by mi něco bylo přiřazeno, tak se to odvíjí od aktuálního dění. Dám příklad. Ve Studénce narazil vlak do nějakého náklad'áku. Bylo tam asi osm mrtvých. V danou chvíli je to situace neopakovatelná. Ani nevím, jestli to zpracovávali Reportéři, to si teď

nevybavuji. Ale když by, tak tento typ události je dobré pokrýt publicisticky. Vyrazí tam okamžitě štáb s redaktorem. Budou na tom místě točit tu hrůzu. A vlastně kvůli tomu, že redaktor má více prostoru než zpravodajec, a měl by také trošku jinak přemýšlet než zpravodajec, tak se můžeme dostat o level dál, než že někde spadl most. Publicista se může v rámci natáčení zabývat otázkami, proč to spadlo, kdo je za to zodpovědný a podobně. To je taková ta jednorázová záležitost. Teď spadl most, seberu se a jedu tam. Ale to je u mě výjimečné. Já dělám věci, které si teď, když s vámi hovořím, nesu v hlavě. Dostanou se ven třeba za půl roku, když se mi to povede.

Existují témata, která probíráte jen s Markem Wollnerem? Taková témata, která nemohou zaznít ani na poradách? (5)

Určitě v minulosti byla řada věcí, které jsem neříkal na poradě, ale probíral je v co největší diskrétnosti. Jedná se o věci, které mohou být svou povahou nebezpečné. Mohou zasahovat do takových kruhů, kde je lepší dodržovat větší obezřetnost než otevřenost. Ale to se netýká všeho. Jsou věci, které jsou standardní v rámci nestandardního života. Kde není problém to řešit poloveřejně v rámci debaty uvnitř redakce. V diskrétnosti jsem řešil věci ohledně lihové mafie. V tom jsem byl až po uši a musel jsem se poradit s Markem Wollnerem.

Existují témata, která jste chtěl/a zpracovávat, ale vedení vám je nepovolilo? (6)

Nestává se mi to. Samozřejmě, že se vyskytne téma, které není zpracovatelné. U mě se tak asi nestalo. Na poradách se s tím setkáváme, ale spíš se nad tím diskutuje a hledá se forma, jakou dané téma pojmout.

Vznikne téma i na společné diskuzi na poradě? (7)

Určitě. Každá porada mezi lidmi, ať už to budou malíři nebo policisté, co budou dělat akci na chytání opilých řidičů. Víc hlav víc ví a může z toho vyjít informace typu: „Hele, nechytej ty řidiče tady, ale stoupni si sem, protože oni si to poslední dobou zkracují tudy. Protože mi to říkala dcera, co tudy chodí do školy, a říkala, že tam teď jezdí víc aut.“ To je celé. Teď si samozřejmě vymyslím. Ale ano, je to přirozená součást debat mezi lidmi. Proto lidé mluví, aby ujasnili myšlenky.

Existuje určitý druh témat, který se na poradách probírá pravidelně? (8)

Nechci mluvit obecně, ale často je tématem zneužívání veřejných financí. Ale že bychom si řekli, že pravidelně teď řešíme výrobce těchto křesel? To ne. Obecně to jsou věci, které jsou z logiky věci daleko častěji předmětem zájmu. Konkrétně jednoho novináře nebo skupiny novinářů. Pak to jsou subjekty, které jsou neviditelné a snaží se nám unikat. Novinářům i veřejnosti.

Můžete jmenovat osoby, které s vámi spolupracují na reportáži? Tím myslím vyloženě kolegy reportéry. (9)

Já z 99 % pracuji sám. Potom jsou lidé, bez nichž tu reportáž nemůžete udělat. Ve smyslu kameramanů, režisérů, střihačů. To je asi tak nejdůležitější. Kdo mi dělá zvuk, je mi jedno, pokud to není nějaký blázen. Ale obecně, pokud děláte jakoukoliv práci, když si sednete lidsky, tak je to pro práci samozřejmě lepší. Já funguji jako redaktor a několikrát jsem si dělal režii. Ale upřímně řečeno, když mám na výběr, tak se snažím, aby režiséra dělal někdo jiný. Má to několik důsledků. Ten základní, nejdůležitější je: dvoje oči víc vidí. Režisér si může uvědomit něco, co si nemusím uvědomit já. On může akcentovat něco, co mně ani tak nepřípadalo. On může akcentovat něco, co já si nemyslím. Ale obecně to tak je. Pak je to taky o tom, že práce režiséra je normální pracovní činnost. Když ji nebude dělat nikdo jiný, tak ji musíte odvést vy. Vy se tam budete mořit dvojnásobnou dobu a je lepší, když to udělá profík. Lepší, než jste vy sám.

Já jsem trochu atyp oproti kolegům, se kterými jste hovořila. Většina z nich se pohybuje v Praze. Já jsem v Praze dělal mnoho věcí, ale snažím se pracovat i mimo. Jelikož pracuji jinde než v Praze, tak se mi bere hůře interní štáb. Já musím logistiku a natáčení a množství toho času, který tomu věnuji, koncentrovat trochu jinak, než jak to dělají kolegové. Někdo natáčí déle než já a není potřeba to specifikovat. Ale byla natáčení, kdy jsem ještě o půl jedenácté v noci zvonil na zvonky. Věděl jsem, u koho si to můžu dovolit. Protože to byli zločinci. Nebo to byli bílý koně a podobně. Těžko bych šel za ředitelem úspěšné firmy ho otrávit v deset večer. Ale tehdy byla taková doba, je to už pár let na zpět, že jsem si to dovolil. A abych si to mohl dovolit, musel jsem na to mít spolupracovníka. Někdo, kdo nebude mručet, že v 6.15 nebo ve 4 začínáme. Kdo bude ochotný dát si kafe a říct: „Pojď, jdeme ještě támhle, ať to máme z krku.“ Shodou náhod, jestli si dobře vzpomínám, tak to byly podvody s reklamou za miliardy korun. A bychom to stihli, protože tam byla hromada bílých koní, jezdili jsme od Moravy až po Teplice od 4 od rána. Domluvil jsem se s kameramanem a režisérem v jedné osobě. Sedli jsme do

jeho auta a jezdili do jedné do rána. Takže skoro jednodenní lítání, najeli jsme asi 1200 kilometrů. U toho jsme asi na deseti místech zastavili. Kdybych to dělal se štábem, tak budeme takhle popojíždět dva dny. Takhle jsme to zvládli za jeden den. Takže obecně, mně se točí dobře s dobrými lidmi. Když si ten štáb nevyhovuje, tak je ten výsledek vždycky horší. Jsou dané nějaké čtyři natáčecí dny, ale já jsem schopný to udělat rychleji. Ale to jen proto, že vymyslím tu logistiku tak, abych to měl koncentrované. Abych si vzal štáb a jel s ním natočit jeden rozhovor a pak jel zazvonit na zvonek, kde mi neotevrou? Tak to mi připadá jako nevyužitý den. Když už jedu, tak to mám poskládané.

Preferujete práci s kolegy, nebo je pro vás přínosnější položit se do práce sám/a?
(10)

To je výjimečné. Může to být výhoda za předpokladu, že jsou dvojice. Jsou kolegové, co spolu chodí po schůzkách, sdílí to téma spolu a mají na problematiku stejný pohled. Příklad. Když já budu gay a můj kolega antigay, tak asi nebudeme mít stejný pohled na svět, když budeme točit třeba o nočních klubech. Mně to bude vyhovovat, jemu se to bude hnusit. A co z toho? Je to jen příklad. Já samozřejmě nejsem gay. Řekl jsem to jen proto, že je to do očí bijící. V takovém případě asi těžko ti dva mohou sdílet stejný názor na věc, jestli sňatky osob stejného pohlaví má stát povolít či nikoliv. Fakt si teď vymyslím. Těžko se ale shodnou, když se budou v tom základním lišit. Jeden řekne že ano, že to tak má být. Druhý zase bude zastáncem tradiční rodiny. Redakce je tvořena lidmi, kteří mají podobné názory na to, co se má, a co se nemá. V takovém případě je to dobré. Ale problém je v tom, že mým zdrojem jsou kontakty. Jestliže si ty kontakty vybudujete, tak to mnohdy trvá i měsíce, než vám ten člověk uvěří. Protože mnohdy oni riskují svou práci, postavení, kariéru. Mohou mít pocit, že riskují i bezpečí. My nemáme fondy, abych mu řekl: „Riskni to a tady máš peníze.“ Jediné, co já jim můžu slíbit, je to, že do něčeho vletíme a že se snad věci pohnou správným směrem. Podaří se vyřešit problém, který tíží společnost. On pak může mít dobrý pocit. Ale když ten člověk má rodinu, tak velmi zvažuje, jestli se mu to vyplatí. Za téhle situace, jak k rozhovoru chcete přivést dalšího člověka? Respondent si ke mně dlouho budoval důvěru a bude trvat třeba další měsíce, než uvěří i mému kolegovi. Ale absolutně záleží na tématu. Když neděláte věci, jejichž podstata pramení z neverejných věcí, tak jen seriózně informujete třeba o tom, kolik to mělo stát a za kolik to bylo postavené. Tak tam můžete mít partáka a ulehčí vám to práci. Dva lidé stihnou více práce za určitý časový úsek. Ale takhle to je minimálně.

Využíváte práce vaší asistentky? (11)

Všechny rešerše si dělám sám, protože je musím načíst. Nemám žádného analytika, který by se mi prokousal hrubými daty. Ne, všechno dělám sám. U mě reportáž znamená načíst stovky materiálů, abych se zorientoval v problému. Mnohdy stovky materiálů, které jsou neveřejné. Pokud mám štěstí a dostanu se k nim, protože až pak to všechno pochopím. To je na tom časově náročné. Na jedné straně si získáte zdroj a máte informaci o něčem, ale vám to není moc platné, když nevíte, kdo jsou účastníci té hry. Jakou mají za sebou minulost, na koho jsou napojeni. A teď co si budeme povídat. Pokud děláte reportáž o obchodu s lihem, tak to musíte pochopit. Jak je líh daněn, jakým způsobem se to kontroluje a podobně. Je potřeba pochopit, o čem ta zakázka byla, jaké měla mít parametry. Vždycky se tak trochu stáváte odborníkem v dané problematice. Jednoduché to musí být pro toho diváka, ale vy to musíte zcela absorbovat.

Kolik lidí včetně štábu se reálně do reportáže zapojí? (12)

(viz otázka číslo 9 a 10)

Co je první věc, kterou po zvolení tématu uděláte? Uděláte si plán zpracování, nebo kontaktujete dotyčné osoby? (13)

V zásadě ten postup je podobný. Máte auto, to má čtyři kola, motor, brzdu, volat. Akorát že jednou jedete na blátě, jednou na suché vozovce, jednou jedete z kopce, jednou prší. Takže se pořád musíte přizpůsobovat okolnostem. Jindy máte sádku na pravé ruce a musíte si řadit levačkou. Ale princip je vždycky stejný. Z 90 % jsou témata shodná v jedné podstatné věci – peníze a moc. Získat peníze, případně získat postavení, které bych jinak neměl a které mi usnadní život a dá mi buď peníze, nebo sociální úroveň, vážnost, popřípadě moc. Je v zásadě jedno, jestli se k penězům chcete dostat formou špatné zfingované zakázky, nebo formou podvodů nebo zpravodajských her. To už je jenom forma.

Nakolik je možné vaši práci vykonávat z domova? Využíváte této možnosti? Nakolik vám osobně vyhovuje a z jakých důvodů vám vyhovuje? (14)

99 % času pracuji jinde než v redakci. V dnešní době je absolutně zbytečné ráno vstát a jít dělat práci do redakce. Existuje internet, mobily, a jestli volám z tohoto místa, nebo si sednu o třicet kilometrů dál a telefonovat budu tam, je to jedno. Spíš jde pak o to, že se s těmi lidmi musíme potkávat, a to už pak nejde nahradit něčím jiným.

Omezují vás při práci finance? (Zahraniční cesty apod.) (15)

Nejzákladnějším finančním zákonem je omezení na čtyři natáčecí dny, protože natáčení je ta nejdražší část tvorby reportáže. Když tam nebudete počítat mzdu redaktora, což by se rozpočítat dalo. Pokud je to externista, tak za to samozřejmě dostává peníze. Ale pokud je internista, tak jestli si tu s vámi povídám nebo jsem doma, nebo točím, je jedno. Tam žádné bonusy nejsou. Ale platíte z 99 % externího kameramana, zvukaře, režiséra, a když jedete s externí firmou, tak ona vám poskytne auto, techniku. Takže když si to všechno spočítáte, tak jen to samotné natáčení je velmi drahé. Pak někde jedete na dva dny a na ubytovně za 300 Kč se vám spát nechce, a peníze jdou nahoru. Řekl bych, že dva dny natáčení s noclehem můžou vyjít na dvacet až pětadvacet tisíc. Mám o tom představu, ale není to moje kompetence o tom mluvit. Vzpomínám si na líh, který zaplnil celé Reportéry. A v žádném případě nebylo natáčení třikrát čtyři dny. To vůbec. Já jsem ještě ušetřil. Natáčel jsem čtyři nebo pět dní a informačně jsem měl tolik materiálu. Rozhovor může mít dvě hodiny, ale může být taky nepoužitelný. Já jsem byl schopen natočit toho tolik, že se na tom ve finále i ušetřilo. Potom se zas někde nemusí něco dařit a ta ekonomika se v tom může prolnout. Třeba u líhu, když jsem potřeboval dostat jednoho člověka, tak jsem byl na tom místě snad pětkrát nebo šestkrát. Je to věc, která je nepříjemná, protože i vám to leze krkem. Ale když se to rozpočítá na peníze, tak samozřejmě že jsem nejel z Prahy do Ostravy kvůli jednomu zazvonění pětkrát. Pohyboval jsem se v nějakém teritoriu. Byl jsem tam ráno, pak večer. Druhý den dopoledne, a když jsem se vracel, tak zase večer. Když to rozpočítáte na čas a náklady, tak vám to roste. Pak si představte, že ho nechytím a někdo vám řekne: „My ho tam ale musíme mít za každou cenu. Vlezte si do křoví a buďte tam ty dny.“ Takový dramaturgický přístup by se mi líbil. Ale takhle to nefunguje. Vedlo by to k dobré motivaci, protože bych nebyl ve stresu. Ale když tě tam nepošlou a zároveň je jasné, že ho tam musíš mít, tak se dostáváme do stresu. Protože kde ho máte sehnat? Když se ten člověk dozví, že po něm jdu, tak si sedne do letadla a odletí na čtrnáct dní pryč. A co já s tím potom? Jenom říkám, že takhle mohou vznikat vícenáklady, které jsou u tohoto typu žurnalistiky běžné. Máte část respondentů, se kterými jste domluveni. Pak ale máte část respondentů, se kterými se nemůžete dopředu domluvit. Oni se s vámi nechťejí domluvit, nevezmou vám telefon, nereagují na maily. Takže jedete do firmy, do druhé, do třetí. Na jedno bydliště, na druhé, na třetí. A náklady stoupají. To tak prostě je.

Stalo se vám někdy, že reportáž nebyla proveditelná právě kvůli finanční náročnosti? (16)

Mně se to nestalo. Nevím o tom. Já jsem v rámci natáčení měl možnost točit i v zahraničí. V Libanonu, na Seychelách, v Jihoafrické republice jsem byl asi desetkrát. To bylo kvůli Krejčírovi. Nebudu počítat Slovensko nebo Holandsko, to je kousek. Ale tohle jsou výjimečné věci. Ale že bych jen tak řekl, že mám super téma, odlétám do Ameriky? To takhle nejde. Jsou to náklady, které se musí vykomunikovat. Každé jednotlivé rozhodnutí stojí na financích. Při zahraniční cestě se pohybujeme v jiných finančních rádech. A nakonec to může dopadnout tak, že se tam v tom jen patláte a nic nenatočíte. Ukazujete, jak jste zvonil, ukazujete, jak jste s ním byl domluvený, ale on se vám vyhnul. Ale i tam jste tři dny. Hledáte ho a stojí to hotel, letenky. A nic z toho. Mně se to stalo na Seychelách, když si se mnou hrál Krejčíř. Já mu říkám Krejča. Ne, že by nechtěl mluvit. Mluvil se mnou stokrát, ale odmítl jít na kameru, ačkoliv jsme byli domluvený, že už nám všechno řekne, jak to bylo. Tak my tam doletěli a pak tam s námi začal hrát hru. Naštěstí jsem z toho vyždímal, co šlo. Naštěstí jsme tam točili spoustu jiných věcí souvisejících s Krejčířem, takže se to tím dalo nahradit. Zároveň jsme popsali ten příběh, jak on si s námi na Seyschelách hrál. Jak nás na letišti nechtěli pustit do země, jak měl všude svoje lidi. Na letišti, kolem prezidenta. Ale jindy, když jedete suše natočit rozhovor s nějakým uprchlým bankéřem, který není tak barevný jako Krejčíř, tak co s tím tam chcete dělat, když vás odpálkuje? On vám nezvedne telefon, neotevře vám. A vy tam v tom hotelu čekáte dny. Jezdíte taxíkem tam a zpátky. Do jeho firmy, za právníky a podobně. Ve finále to dopadne tristně. Ve třech větách řeknete, že jste byli domluveni. On to nedodržel. Advokát nebude mluvit. Budou tam akorát záběry, jak tam jdete, protože nic jiného tam nepůjde dát, a peníze jsou pryč. To tak je. Hlavně je nutno vnímat, že celá investigativa je tímto poznamenaná. Výsledek se skutečně nemusí dostavit. Na reportáži trávíte spoustu hodin času a vůbec nevíte, jestli z toho něco vznikne. Jak ten čas pak chcete měřit? Čistě teoreticky, když hodiny pročítám nějaké materiály, a nakonec to točit nebudu, tak bylo lepší, kdybych seděl doma a dal si pivo a díval se na Ulici. Moje činnost by z ekonomického hlediska neměla žádné náklady. Buď to klapne jednoho dne, nebo ne. Ten slavný lihař ze Zlínka? Pět let jsem kolem něj chodil. Pět let jsem věděl, že je tam průsvih tohoto typu. Pět let jsem věděl, že je to člověk, který unáší a mučí lidi. Pět let jsem věděl, že tam jsou obrovské prachy a pět let jsem se nemohl dostat ani o milimetr dál. On měl všechno zabetonované. Zločinci, kteří na tom vydělávali, vám to neřekli z principu věci. Ti, co by vám to i rádi řekli, protože ho neměli rádi, tak vám to neřekli,

protože se ho opravdu báli. I když s ním měli nevyřízené účty, tak se ho tak báli, že nemluvili. Pak už vám nezbyvá nic jiného, než lidi, které by ten stát měl chránit. Ale když jsou zkorumpovaní? Když jsou kompletně zaplacení. Celá správa. Když jsou zaplacení policisté? Jak se k tomu dostanete? Tak chodíte mezi podnikateli. Ti vám ty informace potvrdí, ale když se jich zeptám, jestli se k tomu nějak dostanu, tak se dozvíte, že to nepůjde. Neuděláte nic. Nemůžete si stoupnout do televize a říct: „To je ten největší lihař na světě.“ Já ani neumím říct, kolik jsem měl na to téma schůzek a kolik mi to sebralo času. V životě se mi nestalo, že bych jel do Zlína jen kvůli lihaři. Jedete tam, protože probíráte ještě jiné věci. Přitom pomalu ťuk, ťuk, ťuk řešíte problém. A potom se to celé zhrouť jako domeček z karet. Ale nemuselo, taky jsme tu mohli sedět a on dál fungovat. Krejčíř už byl za kopečkama a tohle byl další případ, který byl děsivý svým rozměrem. Na tomto příkladu jen ukazuji, že to nejde specifikovat. Vždycky když jsem jel do Zlína, tak sem tam nejezdil jen kvůli tomu, že teď dostanu lihaře. Tam byla jedna kauza, druhá kauza. Vždycky, když jsem tam jel, tak jsem si ještě rychle domluvil dvě schůzky k tomu případu. Jet do Zlína na jedno kafe je příliš velký luxus. Ztratíte tím celý den a nedozvíte se nic. Nebudeme si nic nalhávat, kolikrát jsou ti lidé blázni. Sejdete se s nimi a říkáte si, „co to jako bylo za schůzku, a kroutíte hlavou. Se úplně pomátli? To mi měl říct do telefonu dvě věty a mělo by to pro mě větší význam než tohle vysedávání. Nejde to odhadnout. Jsou věci, o kterých vím, a nikdy jsem je nenatočil, protože se nepodařilo ty informace v dostatečném množství zjistit. Nebo informace přišly ve špatnou dobu, kdy jsem měl rozdělané něco jiného. Za půl roku už mi to bylo k ničemu. To se taky může stát. Mnohdy je to také o tom, že si informace nesete s sebou, a když přijde správná doba, tak se vám samy nabídnou. Spojí se vám to. Ale mozek taky nemusí vždycky fungovat.

Představte si, že byste měl/a vytvořit manuál na natočení investigativní reportáže a popsat jednotlivé kroky. (17)

(viz otázka číslo 13)

Je daný přesný počet lidí, kteří musí v reportáži promluvit, když využijeme například model dvou stran? (18)

Takhle to nefunguje. V každé kauze máte jiný počet hybatelů. Žádné komplexní pravidlo neexistuje. Prostě musí zaznít všechno důležité.

Jak dlouho trvá natáčení průměrné reportáže? Jmenujte svou nejdelší a nejkratší reportáž. (19)

Minulý týden jsem vysílal. To byl březen. Byl jsem poměrně rychlý. Vstoupil jsem do problematiky, kterou jsem nikdy nedělal. Čekaly mě velké rešerše. To byl ten dopravní podnik. Tam jsem byl poměrně rychlý. Řekněme sedm týdnů. Minulý týden ve čtvrtek nebo ve středu se mi ozval jeden člověk. Já jsem se s ním v noci sešel. Týkalo se to ekologické zakázky. Já jsem do té doby nevěděl, že nějaká taková zakázka existuje. Dneska se mi ozval, že se mnou potřebuje mluvit, že už pro mě má nějaké materiály. Já vím, že zítra s ním budu mít schůzku a že když mi doveze materiály, tak já se na ně v tuhle chvíli nebudu ani dívat. V kapacitě jednoho mozku nejde jet čtyři ekonomické kauzy najednou. To prostě nejde. Nebo mám nedostatečné schopnosti. Ale já vím, že když se do něčeho zapřu, tak vím, že tam potřebuji vědět všechno. Potřebuji o vás vědět všechno. Kdo jste, kdo jsou vaši blízcí, jak jste se do té funkce dostala, jaké jsou objemy peněz a tak dále. Když už na vás půjdu, tak nechci, abyste si ze mě potom udělala srandu. Někdy se to daří více, někdy méně. Ale ta snaha je furt stejná. Jenom chci říct, že tu ekologickou věc jednou dělat budu. Ale kdy? To nevím, třeba v červnu. Ale budeme to počítat, že na tom pracuji od března? Částečně ano, protože tomu zase musím věnovat čas. Musel jsem tomu informantovi vypsát, co mě na tom zajímá. On mi k tomu dá odpovědi a podobně. Kdybych pracoval způsobem, že si dneska vezmu noviny, v těch novinách bude popsána nějaká ekologická zakázka za 300 milionů: „Jo, to je hodně. Neuděláme to, Máro?“ „Jo, tak to udělej.“ Když to vezmu hodně pragmaticky, ve smyslu za málo peněz hodně muziky, tak se nemusím pít po všech těch detailních informacích. Já si můžu udělat rozšířenější zpravodajství. Nemusím nutně v danou chvíli něco odhalit. Ta ambice něco odhalit je mnohdy největší zátěží. Protože odhalovat věci, které všichni ostatní tají, aniž byste měla schopnost procházet stěny a chodit skrz trezory, to není úplně jednoduché. Ale tak to prostě je. Takhle ten život funguje. Ale ve finále by se to klidně dalo natočit i rychle. Ale to já nedělám.

Nejděle mi zabral asi ten líh. Ale to není o tom, že bych na tom dělal. Roky jsem dělal Krejčíře. To ale byla jedna kauza vedle druhé. Ten chlap se vyvíjel, jak ubíhal čas. Jeden průšvih zakryl dalším průšvihem. Potom třetí a pátý. Jel dál a dál. Takže každá věc je takřka samostatná. Byla na tom hromada cílených schůzek. Ať už s lidmi ze státní správy, tak s ním. Ale o čem se dlouho vědělo a co se potvrdilo, to byl ten líh. Jen upozorňuji, že je nepravomocně odsouzený za šest a čtvrt miliardy. To je jen to, co se podařilo zdokumentovat. Tak si asi umíte představit ten rozsah. Určitě mi v poslední době dala

hodně práce reklama. Daňové úniky v řadách miliard korun. To se ale zase nepočítá na čas, ale na intenzitu zkoumání. Tady v Olomouci to taky máte a majitel Zubru v Přerově. To bylo těžké. Tam jsem pročítal a analyzoval tisíce materiálů. Musíte mít štěstí a dostat se k těm materiálům. To není tak, že vám je někdo dá. Jendou to vyjde, podruhé ne. Nedá se odkrýt každá trestná činnost. Když nemáte linku na lidi, který by vám to trochu poodhalili. Tak víte jen to, že v tom je bordel. Kdybych měl zmapovat olomouckou drogovou scénu, tak budu potřebovat čtrnáct dní, abych se vůbec zorientoval v Olomouci a zjistil, zda vůbec jsem schopen najít někde někoho, kdo mi o tom povykládá. Potom si pojd'me sednout, poradit. Ale může se stát, že se půl roku budu věnovat něčemu, co stejně nevyjde. Rozpustím si vlasy a budu ze sebe dělat dealera nebo drogového závisláka? Takhle možná. Ale je to otázka.

Samozřejmě tu byly věci, které byly rychlé. Staly se ze dne na den a za týden byly venku. To ano. Ale to jsou extrémy. Třeba když zabili Františka Mrázka, tak jsem byl jediný novinář, se kterým se Mrázek stýkal. S nikým jiným nemluvil. Já vím, proč jsem se s ním stýkal a kam jsem šel, ale to určitě není na tento rozhovor. Zabili ho ve středu a do pondělí jsem to nestihl. To nešlo. Já myslím, že jsem to udělal do deseti dnů. Ale do deseti dnů ekonomicky. Nejen o tom, že tam ležela mrtvola. V reportáži byly nějaké konsekvence a vazby. Aby to mělo trošičku hloubku a úroveň. To byla jedna z rychlých, a ne povrchních věcí. Povrchně lze rychle natočit cokoliv.

Jak dlouho je reportáž ve střížně? (20)

Já jsem známý tím, že dělám delší věci. Teď ten dopravní podnik byl střížený na půl. Na hodiny bych to počítal tak šestnáct, sedmnáct. Ty dvacítky. Ono je to těžké. Kolegové vám možná řekli, že když se dramaturgicky reportáž posuzuje, tak to někdy bývá na dlouho. Každá práce má své pro a proti.

Stává se, že až ve střížně poznáte, že jste někde postupovali špatně? Nebo že dotyčný nezodpověděl přesně to, co jste chtěli slyšet? (21)

Já na to nepřijdu, jestli tam je chyba. Když jdu do střížny, tak jsem přesvědčen, že to mám všechno kompletní, ale může se někdo špatně vyspat, nebo mít špatnou náladu a je to. Může přijít dramaturg a říct, že to musíme udělat jinak. Ale určitě nic nepřetáčíme. Někteří kolegové žádají, aby respondent odpovídal celou větou. Já ne. Já to nepotřebuji. Já žádám zvukaře, aby bral i mé otázky. Já mám rád, když dotyčný odpovídá emotivně, autenticky. Když ho dostanu do úzkých a on začne koktat. Tak nemůžu říct stop.

Odpovězte mi prosím celou větou. To je pro mě špatně. Nebudu hodnotit práci ostatních. Pro mě je to ale špatně. Pro mě má vypovídající hodnotu to, aby on byl autentický. Tomu já potom přizpůsobuji pak namluvené komentáře, kterých mívám dost. Protože věci, kterým se věnuji, mi nikdo z těch respondentů nevysvětlí. Kolikrát to ani nejde. Jak chcete vysvětlit smlouvu, která má desítky stran. To by ten člověk mluvil tři minuty. Takže já to musím pokousat a nějak to divákovi předat. Reportáž má rozměr příběhu, ne příběhu literárního, ale příběhu řazení slov. Je blbost, aby respondent mluvil v nějaké osobě a pádu a já na to navazoval jinak. To je hloupost. Může se stát, že někdo mluví blbě a blbě skloňuje. To jen sedíme a chytáme se za hlavu. Protože borec chce říct, že seděl na pěkném křesle, a řekne: „No seděl jsem to, a to bylo to pěkné.“ Z kontextu bylo jasné, že mluví o křesle, ale když to vystříhnete, tak ne. To je ten základní rozdíl mezi psanou žurnalistikou a tou televizní. Protože v psané žurnalistice máte 80 % svých jakoby ne komentářů, ale provazujícího textu a do toho citace, které vám to verifikují. Vy tam nebudete psát jeho „ehm, hhh.“ Vám se to napíše jednoduše. Kdežto mně, když začne něco koktat a ještě to říká ve špatných souvislostech, tak je to guláš. Takže mu třeba vystříhnu větu, kde mluví dobře a dám ji do jiné části. Protože obsahově se to nemění. Ale to není manipulace. Neexistuje, že by mi někdo řekl „Nebyl jsem tam.“ A já odstříhl to „Ne“. To si neumím představit, že by někdo udělal. Ale kolikrát se stane, že volám respondentovi. To se samozřejmě dá dělat u někoho, s kým se mluvit dá. Ne u někoho, koho naháníte. Stane se, že vám borec řekne: „Nezlobte se, ale na tuto otázku nemohu odpovědět.“ Zeptáte se ho na dvacet věcí a on pětkrát takhle odpoví. Tak to můžete použít u jakékoli z těch pěti odpovědí. Výsledek je pořád stejný. Raději mu ale cinknu, kdyby náhodou. To je jen pro případ, že by z toho něco bylo. Někdo by chtěl hrubáč a zjistilo se, že jsem použil jeho opověď na jinou otázku, než jsem deklaroval. Ale to je jen v krajních případech.

Co následuje poté? Oslovíte respondenty znovu? (22)

(viz otázka číslo 21)

Jak je pro vás osobně důležité dodržování etiky? (23)

Absolutně. Ale mění se to i s dobou a rozhodně i s věkem. Když je člověk mladý, nedokáže si někdy představit ty důsledky.

Jak se stavíte k tomu, že někdo chce být mimo záznam, ale přesto je natočen třeba na diktafon? (24)

Podle toho, v jaké je pozici. Když budu mluvit s recepční, která mi předtím zatelefonovala s tím, že jí v hotelu chodí chlapi se samopalem, nenatočím ji, protože by ji vyhodili a možná ještě zastřelili. Pokud je to recepční, po které chci, aby mi jen řekla, jestli tu je ředitel, tak není problém ji natočit. Je mi jasné, že ona ho bude chránit. Z etického hlediska se to rastruje, protože ona o tom jako by nevěděla. Je to žena, kterou nepotřebujeme, takže ji zarastrujeme. Když jdeme za lidmi, kteří jsou podezřelí, tak říkám zapnout kameru, nedívat se do ní. Točíme všechno. Já dotyčného požádám o rozhovor a jakmile přistoupí na rozhovor, tak tento záznam mě nezajímá. Ale taky se může stát, že mě dotyčný pošle pryč. Pro vás je pak vypovídající to, že vás ten člověk sice pošle pryč, ale vy to máte natočené.

Jak pracovat, aby výroky nebyly zkreslené a nedošlo k manipulaci? (25)

(viz otázka číslo 21)

Kolik informací o určité kauze musíte mít, než s tématem jdete ven, než ho přednesete na poradě? (26)

Spíš bych řekl, jaká je pravděpodobnost toho, že máte ty informace správné. Jde o cit. Případ od případu. Špatně se to říká.

Z kolika zdrojů a kde ověřujete? (27)

Obecně platí, že je dobré mít na sobě nezávislé zdroje. Ale když máte neverejné informace? V téhle otázce hrozně záleží na tématu.

Máte zaručenou cestu/zdroj, u kterého víte, že informace je pravdivá? (28)

Jsou lidé, u nichž nepochybuji o tom, že mě nechtějí podvést. Ale tím, jak stárnu, tak u toho kývu hlavou a tahám z nich ještě další informace, abych pochopil souvislosti. Ale v duchu si třeba myslím, že to tak není. Není to tak, že by mi chtěl lhát. Je to tím, že on viděl tu stejnou sklenici poloprázdnou a já ji vidím poloplnou. On vidí tu situaci nějak, a já to tak úplně nevidím. Třeba je to tím, že obětí byl podle něho slušný člověk a já vím, že ten slušný člověk slušný není. Ale existují lidé, jejichž hodnověrnost je pro každého toho novináře opakovaně potvrzena. Ale to nemusí znamenat, že vám nese nové informace pro práci. Já mám ten zlovyk, že s lidmi, se kterými jsem něco prožil a už jsou

mimo státní správu, tak s nimi udržuji kontakt a občas se s nimi sejdu z obyčejné lidské slušnosti. Protože když nám teklo do bot a hrozilo, že nás bude někdo honit a mstít se nám, tak jsme museli držet pohromadě. I když on dnes v tom státě není, tak já nejsem ten cynik, co by řekl: „Už jsi mi prd platný.“ Takže asi tak. Ale to jsem trochu odbočil. Lidé se mění a mění se jejich pohled na svět a může se měnit jejich motivace. Můžou se měnit jejich životní osudy. To, co dřív nebylo ani představitelné, dnes třeba funguje. Dneska jsem byl s jedním podnikatelem a ten mi vyprávěl příběh, jak jeden politik má firmu. V žádném případě to nebyl ten typ člověka, ani ten typ rozhovoru, kde by bylo záměrem mě mystifikovat. Ani v nejmenším. Byla to jen bokovka. Jedna z mnoha věcí. Potom jsem se setkal už bez něj s ještě jiným člověkem a ten povídal: „Ježíš, ten to zas pomotal. To je jinak.“ A zase mi to zasadil do kontextu. Chci tím jenom říct, že jsou lidé, u nichž nepochybuji o tom, že mě nechtějí podvést. To znamená, vím, že když mi něco řeknou, tak je to v dobrém rozmaru, s dobrým úmyslem a přátelsky. A jenom proto, aby mi otevřeli oči. Ale to neznámá, že říkají věci reálné. Mohou to pomotat nebo se může stát, že to špatně pochopím. Není to tak, že by nějaká informace byla stoprocentní.

Jak zacházíte s informačním nadbytkem a dezinformacemi? Stalo se vám, že vás mluvčí chtěl úmyslně svést z cesty? (29)

Když vám někdo řekne špatně prvotní informaci, tak vás nesvádí z cesty, ale zavádí vás na špatnou cestu. Ale jo, děje se to. Děje se to úplně normálně a přirozeně. Každý z nás má nějaké životní zájmy. Vy chcete správně napsat bakalářskou práci, takže chodíte, stojí vás to čas a úsilí. Jste na to dobře připravená a bavíte se se mnou. To je váš důvod. Můj důvod, proč se s vámi bavím, je ten, že vám chci vyjít vstříc. Věřím, že to má smysl. A když tu bude sedět někdo, kdo má s někým nevyřízené účty, tak mě bude chtít poslat na něj. Ať si za něj s ním ty účty vyřídím. Nebo to bude někdo, kdo bude chtít někomu ukázat, že ovládá média. Každý má nějaký důvod. Někdo má ty důvody lepší, někdo horší. Určití lidé mi dávali hromady informací souvisejících s trestnou činností, ale sami měli problém. Vylezlo to z nich postupem času. Tím se odlišují novináři a novináři. A potom jsou ještě novináři, kteří by s takovými lidmi spolupracovali právě proto, aby je někdo poplácal po rameni. Když to řeknu v eufemismu. Takže ano, je to běžné, naprosto běžné, že vám lidé vykládají příběhy ze svého úhlu pohledu a můžou za tím být dobré, méně dobré, ale taky špatné úmysly. Vaší povinností je odclonit to od těch volovin a mít to podstatné.

Kteří respondenti jsou zpravidla nejméně vstřícní? (30)

Věřím, že někdo mohl říct, že policie. Ale to si nemyslím. Uvádět, že policie je nejméně vstřícná, je špatně. Z jednoho prostého důvodu. Oni nesmí nic říct. Když se budeme bavit o živých kauzách, policie má svého mluvčího, který vám řekne pár drobností, ale ze zákona vám nemůže identifikovat pachatele. Když je to ve fázi, kdy není nikdo obviněn, tak by vám správně neměl říct ani to, že to ta policie prověřuje. Z logiky věci. Já když budu polda a budu se zabývat, jestli tady náhodou neumývá podlahu parta Ukrajinců, kteří nemají pracovní povolení, nějaký novinář se to dozví a mluvčí mu řekne: „Ano, prověříme tyto možnosti, ale víc vám neřekneme.“ Tak on prozradí zásadní, že se tím zabýváme. Mě to jako vyšetřovatele bude štítat. V tom je sice paradox. Jednou toho policie řekne více, jednou méně. Mluvčí jsou takoví kašpárči. Katastr je třeba katastrofální. Ale nemyslím si, že policie je složka, která není ochotná mluvit, je vázána zákonem. To je ten rozdíl. Dokonce je vázána více než státní zástupci, kteří si mnohdy ubírají pravomoc informovat o případu na místo policistů, protože dozorují to vyšetřování. Ale jako nevstřícné zdroje bych uvedl spíše jiné představitele státních úřadů a orgánů. Celníci bývali divní a často zaplacení. Nedá se to ale říci komplexně. Politici jsou lidé, kteří by měli mluvit úplně o všem. Ale to jejich „Pane redaktore, nechejme to na jindy.“ To je absurdní. Veřejnost si ho zvolila proto, aby je zastupoval. Deset lidí si zvolí jednoho člověka, aby za ně chodil na jednání a nemuselo tam chodit deset lidí. To je ten politik. On tu spravuje náš majetek. On by měl mluvit vždycky a úplně o všem. Samozřejmě mohou být případy, třeba výběrové řízení, kdy je to uzavřené a zákon to nedovoluje. Ale obecně, politici jsou nejhorší, co se komunikace týče. Protože někteří si pletou službu veřejnosti s možností vydělat na státu peníze. Potom tak také postupují.

Jak velkou roli v reportáži hraje Marek Wollner? (31)

Ne moc podstatnou. U mě do průběžné práce nezasahuje vůbec. Marek funguje jako takový supervizor, který se jde podívat na výsledné dílo a který pro pořad tvoří záda a ramena. Chrání Reportéry ČT před vnějšími tlaky a stejně tak i redaktory chrání zvenčí. Samotná mravenčí práce ale zůstává na autorech. Ale v rámci toho svého pohledu na výsledek je to on, který je prvním a největším, v pozitivním slova smyslu, kritikem, který má odstraňovat nejasnosti, dvojsmyslnosti. Všichni jsme jenom lidé, pleteme se. Jakmile on dá tu zelenou, tak to může jít ven. Když ji nedá, tak to ven nejde.

Kolikrát věc shodí ze stolu, než je hotová? Na jaké detaily dbá? Co mu nejčastěji vadí? (32)

Samozřejmě že reportáže mnohdy neschválí napoprvé. To je běžné. Dost často to ale neovlivníte. Důraz klade na zdroje. To bych zdůraznil. Tam bych řekl, že je to nejpatrnější. Důležitá je také srozumitelnost. Mít vyzdrojováno to, co tvrdíme. Když řekneme, že stavební firma si vyúčtovala za cihlu neuvěřitelných 28 Kč, musíme říct, proč neuvěřitelných. Protože z běžného ceníku vyčteme, že cihla nestojí 28 Kč, ale 14 Kč. Teď si vymyslím. Já nevím, kolik stojí normálně cihla. V tomto ohledu chrání ten výsledný počín, reportáž chrání před případnými útoky a podobně. Ale chybu můžete udělat kdykoliv.

Přichází on sám s vlastními tématy na zpracování? Navrhl vám nějaké? (33)

Já jsem z těch, kteří se porad moc neúčastní. Ale v rámci porad nabízí témata redaktoři a samozřejmě i dramaturg. Ale u mě si teď nevzpomínám.

Stalo se někdy, že reportáž stopnul těsně předtím, než se měla vysílat? (34)

Ladí se detaily. Že by se mi stalo, že jsem měl vysílat a nevysílal, to se nestalo. A jestli jo, tak jsem na to zapomněl. Ale může se to stát za předpokladu, kdy je dostatek jiných reportáží a zároveň ta, která byla zastavena, tak nebyla anoncována. Pokud byla anoncována a potom to stáhnou, je to hloupé. Řeknu to obecně. Může se stát, že se něco nepovede, že redaktor neměl dobrý den a nepovedlo se mu sestavit takovou reportáž, která má koule. A zároveň je verifikovaná a má spád a je o něčem. Může se stát, že tu povykládáte příběh a ve finále ani nevíte, proč jste ho vykládali. Ale horší je, když se stane to, že natočíte reportáž a její podstata je vzhůru nohama. Což je potřeba potom vyřešit tím, že se musí něco dotočit a dát to do správného kontextu. To asi není můj případ. To je individuální věc. Mohl bych citovat jednu z kolegyň. Ta mi několikrát říkala: „Dalibore, musíte pochopit, že když vyjedete na plac, tak se v 80 % případů vrátíte s úplně jiným materiálem, než jaký jste jel natáčet.“ Když mi to řekla, tak mi spadla brada, říkal jsem si, že s takovým já v České televizi asi nebudu dlouho točit. Já když jedu na plac, tak vím, co jedu točit. Víم, kdo je špatný a kdo hodný. Víم to, protože to mám načteno. Chápu to. Víم, kam jdou peníze. A může mi někdo vykládat, co chce. Ale stejně víم, jak to je. Já víم, co jedu točit. Reportáže mají mít stejnou strukturu. Levá strana, pravá strana a někdo, kdo to zhodnotí. Zase se vracím k ekonomice. Když mi tam chybí levá strana,

ti, co páchají trestnou činnost, tak mi nezbyvá nic jiného, než tam jet dvacetkrát. Ale když to nejde, tak to neznamená, že to nepůjde. Ale záleží na tom, co je to za věc.

Co se změní po odvysílání reportáže? Existuje nějaká společenská odezva? (35)

Když začnu negativní odezvou. Máte zdroj, a ten vám řekne informaci. Za tři týdny se na to téma opět bavíte a za dva měsíce znovu. Téma zraje. No, a on pak řekne: „Hlavně tam ten papír neukazuj.“ Vy pak jdete na střížnu a zjistíte, že ho tam musíte ukázat. Jak to uděláme? Tak ho tam nedáme celý, ale jenom kousek. A on dostane pocit, že jste ho podvedla, že jste tam něco z toho papíru ukázala a že mu teď hrozí nebezpečí v podobě vyhazovu a podobně. A ty si říkáš: „Ne, ne, ne, Dalibore, ukázal jsi jen kousek.“ Když to na něj bude někdo zkoušet, tak to popřu. Popřu, že jsem papír dostal od vás. Ale že bych si uvědomoval přímý důsledek? On může být dlouhodobý, ale o tom já nemusím vědět. Ale přímý důsledek nevím. Že ve finále to slízl a schytl ten dobrý? Nevím.

A pozitivní dopad? (36)

Podle toho, co je pozitivní. My jsme trochu cynici a jsme zvrácení. Když vznikne reportáž, po které musí odejít místopředseda vlády? Nebo že padne vláda? Což se mi stalo. Když vznikne reportáž, po které zločince nepustí z vazby, ačkoliv byl zaplacený soud? Když vznikne reportáž, na jejímž základě se rozběhne vyšetřování a jednoho dne je lapnou? To jsou všechno pozitivní dopady. Ale nemusíme to vidět, protože to může trvat třeba rok, dva. Když budu mluvit o dopravním podniku, smlouva tam se už nikdy nebude opakovat. Já proti té firmě nic nemám. Mně je to šumák. Ale ať si to platí někdo ze svých peněz, ne z veřejných. To jsou všechno pozitivní dopady. Já můžu sám za sebe říct, že v tomto ohledu mám pocit, že mnoho, z těch reportáží, které jsem dělal, mělo pozitivní dopad. Je nutno férově říct, že nikdy to nebylo izolovaným motivem těch změn. Vždycky máte koncové lidi, kteří tu změnu chtějí. Pracujete na nějaké závažné reportáži, vedle toho ten trestný čin vyšetřují policisté. Ti na tom také mají zájem. Není to tak, že se ve společnosti nic neděje, pak najednou zveřejníte reportáž a politika jen tak odvolají. Zájem se musí prolnout. Protože když se neprolne, tak můžete bušit hlavou do zdi a nic. Můžete natočit dvacet reportáží o Okamurovi, jak si tuneluje vlastní stranu, a je to k ničemu. K ničemu v daný moment. Z dlouhodobého hlediska věřím, že to smysl mít může. Ale třeba se pletu. Třeba je to sympat'ák, který nic neudělal.

Jak často se na vás obrací politici, ať už se jedná o stížnost, námět či exkluzivní informaci z opozice? (37)

Politici minimálně. Ono to mnohdy může mít politické pozadí, ale není to tak, že za vámi přijde politik. Přijde za vámi někdo, kdo o tom má nějaké povědomí. Ale že by zavolal nějaký politik a řekl: „Pojďme na kafe.“ To ne. A co se týče stížností, tak se na pořad samozřejmě obrací a stěžují si. To se občas stává. Není to až tak časté. Není to tak velký tlak. Osobně mám pocit, že s tím, jak se šířil internet a blogy a různé zpravodajské weby a další věci, tak televize už nemá takový dopad, jaký mívala. Kdysi jsem dělal exministra zemědělství, protože byl spolupracovník STB. To byl frmol a to byla drobnost. Když se vám to povedlo, tak se čtyři dny o ničem jiném nemluvalo. To se tak člověk rozhlížel, moře mu bylo po kotníky. No a najednou jste se zase v tom světě topili. Ale dneska je doba, která svědčí bláznům. Bohužel jsem zmínil Okamuru, ale to je jeden z nich. Vykládá kraviny o zkorumpovaných pořadech a podobně.

Vždycky je strašně nepříjemné, když uděláte chybu. Děláte reportáže plné informací. To máte milion slov. Teď to přeháním. V rámci milionu slov můžete udělat chybu. To neuhlídáte. Protože vám to ani nedojde, že ta věta vyzní blbě. Nebo uděláte technickou chybu. To je může stát. Celkově to může ovlivnit znění té reportáže, což je samozřejmě chyba.

Jak často se na vás obrací „běžní“ lidé, ať už se jedná o stížnost, nebo třeba o námět? (38)

Já mám tu smůlu, že moje příjmení začíná na B, takže když si otevřete web Reportérů, tak je tam Bártek myslím první. Vždy mi připadalo divné tajit svůj telefon, tak se mi děje, že občas musím řešit různé lidi. Můžu říct, že jsou mezi nimi občas blázni. To je přirozené. Ale jsou tam i lidé, kterých mi je líto, kteří jen hledají pomoc. Ne vždy je to ale vhodné pro tento typ pořadu. Já se svým běháním kolem temných smluv a zločinů mám kolem sebe tisíc jiných věcí. Takže mě to vždycky dostane do pozoru. Nadiktuji jim adresu na naši asistentku Ivu Šárecovou, pokud si tedy myslím, že to má smysl. Požádám je, ať to neformálně a stručně sepiší. Klidně ať se odvolají na mě. Iva to rozpošle. A pokud jsou zrovna kolegové, kteří nemají zrovna práci, nebo je to někdo, kdo to má za rohem, tak se toho ujme. Upřímně řečeno, je to ale i takový první filtr, který odradí takové ty blázny. Můžou to být lidé, kteří se ráno probudí, s někým se pohádají, pak to na vás vychrlí a co já jim mám vlastně říkat? Za poslední týden jsem měl jeden telefonát od řadových lidí, kteří mě neznají. Z těch, co mě znají, tak mám asi dva tři náměty.

Po odvysílání zjistíte, že došlo k chybě. Co následuje? Točíte novou reportáž? (39)

To se nesmí stát. Samozřejmě že nějaká drobnost se ven dostat může. Marek si tohle ale hlídá. I vy po těch letech praxe už si chybu nedovolíte.

Ovlivňuje vaši práci i strach z politika? (40)

Ne. Já myslím, že ve své práci jsem se dostal do mnohem extrémnějších situací. Naštěstí to nikdo neřešil tak tupým a absurdním způsobem jako na Slovensku. To můžu být jenom rád. Ale stát se to může kdykoliv. Já vím nejméně o dvou případech, kdy jsem byl na nějakém seznamu. Byly doby, kdy jsem se zároveň smál sám sobě. Věděl jsem, že mě sledují. Věděl jsem, že jsem v nějakém hledáčku. Hovořím o tom, co se mi honilo hlavou. Nebyl jsem si jistý, a že jsem něco zažil, že o tom nechci mluvit. Ne že bych se bál, ale protože nechci nikoho vystavovat nebezpečí. Musel jsem si udělat pojistky, to je pravda. Musel jsem to udělat prostě proto, že jestli se mně něco stane, nebude to jen tak. Je to vždycky o tom pocitu. Když se mě lidé ptají, ne ti, co píšou bakalářské práce, ale obecně, tak říkám jako příměr – v životě jsem honil lihovou mafii, Krejčíře a jeho partu, Mrázka nebo Union banku. Tam byl italský zločin jak vyšitý. Investiční skupina, která šla zachraňovat Union banku, kterou do českého bankovního systému pustila ČNB. S těmi lidmi jsem dělal rozhovory. Měli sídlo v Rotterdamu, a když jsem tam jel, tak o nich nikdo nevěděl. Když přišli do Union banky, tak jediné, co uměli, vytahovat peníze. Přišli jako investoři. Já vždycky říkám, kolem takových lidí se můžu pohybovat a nic se mi nemusí stát, protože se to takhle neřeší. Kam to vede na tom Slovensku? A to nevíme, jestli to má souvislost s prací. Mám-li být upřímný, tak si tím vnitřně nejsem jistý. Je tam věc, která mi na tom nesedí. No, a když se mi nic nestalo při tak velkých kauzách, tak potom náhodou půjdu zvonit na nějaký zvonek a tam bude dlaždič, který toho dotyčného bude zbožňovat a jebne mě kladivem do hlavy a může být po mně. To nemusí být o sofistikovaných vraždách. My se pohybujeme ve světě emocí a životních zlomů. Protože ti kriminálníci v kvádrech a mnohdy ve volených funkcích žijí své životy a nikdy nevíte, jestli se cítí být zahnaní do kouta. A že ho napadne, že je potřeba to vyřešit radikálně? Naštěstí se to neděje. Kdybych se bál, tak bych tuto práci nemohl dělat. To není póza. Před strachem bych neutekl, ale já to беру tak, že to je prostě život. Kluci chtěli zbohatnout bez práce. Udělali chybu. Vylezlo to ven a musíte chybě čelit. Já o tom točím, ale nejsem nositelem jejich průšvihů. I když budu ten, co tu chybu vyšťárá. Oni jsou ti, co si tu chybu zapříchčili. Oni se chovají protizákonně. Já jsem je neposadil do té lodi, která jede na špatnou stranu. Oni si tam sedli, oni tam jedou. A že já jsem u toho a vidím

to? To už není můj problém. Ale to si můžeme filozofovat, jak chceme. Když jim prdne v bedně, tak jim prdne v bedně.

Jak u vás funguje autocenzura nebo strach? Cítíte někdy, že to, na čem zrovna pracujete, by vás mohlo ohrozit? (41)

(viz otázka číslo 40)

Chodí vám výhrůžné zprávy? Kromě násilí, jak často vám lidé hrozí žalobou? (42)

Výhrůžné zprávy už mi nechodí. Víím, že jsem byl na seznámech. Víím, že jsem musel udělat určité kroky. Víím to na 100 %. Řekl mi to ten, kdo ten seznam tvořil. Ale dozvíte se to v ex post, nedozvíte se to v danou chvíli. K výhrůžným zprávám? Pes, který štěká, nekouše.

Jak se staví instituce za práci svých reportérů? (příklad – Janek Kroupa a Český rozhlas) (43)

Já osobně, bez toho, aniž bych se chtěl chovat jakkoliv servilně, tak můžu říct, že za 17 let, což je doba, po kterou pracuji pro Českou televizi, tak jsem nezažil jedinou cenzuru. Zažil jsem opatrnost a obezřetnost. Určité stupně kontroly nad mou osobní prací v Ostravě. To ale nemluvím negativně. Tehdy jsem dělal výbušné věci. Tehdy chtěl i ředitel vědět, na čem pracuji. Teď pod Prahou, tam po mně ani nechtějí náměty. Myslím v písemné podobě. V Ostravě jsem to musel psát. Ale ani v jednom případě se nestalo, že by někdo řekl: „Hele, nedělej to, protože my ti to nedovolíme.“ Maximálně mi řekl: „Ty tady tvrdíš něco, ale jak to uděláme, to nepůjde prokázat.“ Když se mění obsahy reportáží, tak neznám jediný případ, kdy by se měnily proto, aby se chránili nějací jedinci nebo zájmové skupiny. Mění se třeba proto, protože jsou nevyvážené, nedostatečně ozdrojované nebo špatně vysvětlené, což má být průvodním jevem profesionality. Měl jsem několik nabídek z Novy, od Janka Kroupy v době, kdy byl na Primě. Od Pepy Klímy. Já jsem tam nešel pracovat, nevím, jaké to bylo tam. Česká televize je dlouhodobý držák. Můžeme se bavit o tom, jak se někomu nelíbí, jak je koncipované zpravodajství. Jinému se nelíbí, jak je koncipovaný tamten pořad. Sto hlav, sto rozumů, sto názorů. Ale že by mě někdo naváděl, abych točil o tom nebo o tom, to ne.

Příloha č. 2: Rozhovor s Davidem Havlíkem, reportérem pořadu Reportéři ČT

Rozhovor se uskutečnil 27. února a 6. března v Praze

Můžete uvést historii vašeho působení v médiích? (0)

Začínal jsem v regionálním rádiu Tep. Působil jsem v Teplicích od roku 1998-2000. V roce 2000 jsem přešel do redakce zpravodajství v České televizi. Od 2005 jsem v Reportérech ČT.

Kde berete témata k reportážím? Vycházejí ze společenského dění? (1)

V průběhu novinářské práce člověk přichází do kontaktu se všemi možnými variantami, jak reportáž připravit. Variant je mnoho. Od námětu, který přijde z vnějšku, to znamená od diváků. V mém případě je nejčastější variantou síť kontaktů kolem mě. Když už za sebou máte deset, patnáct let novinářské práce, tak si vytvoříte určitou odbornost v nějaké oblasti. Tu oblast pak průběžně sledujete. V mém případě si troufnu říct, že 75 % námětů, které člověk zpracuje do podoby reportáže, pochází z oblastí, které ve svém životě sleduji. To znamená, pokud se zabývám problematikou prolínání ekonomiky s politikou, tak v téhle oblasti existují konkrétní kauzy, které jsme sami otevřeli a ony pak měly nějaký vývoj v čase. V podstatě bych řekl, že tvoří tři čtvrtiny těch námětů, které do reportáže zpracovávám. To znamená, že to jsou původní vlastní zjištění, která se natočí do nějaké podoby a ona se pak vyvíjejí v čase. Vzhledem k tomu, že děláme investigativní, tak zvanou pátrací žurnalistiku, tak to jsou vesměs témata, které mají právní rozměr. To znamená, že tam jde o zločin, případně o jiné záležitosti, které mají nějakou soudní dohru. Případy sledujeme od samého začátku. Od prověřování až do konce. To znamená pravomocné odsouzení, pravomocný rozsudek. Pokud jde přímo o Reportéry ČT, tak tam už pracuji třináctý rok, takže tam je to nejmarkantnější. Specializace na vlastní témata, na sledování vlastní agendy a na utváření vlastní agendy.

Samotný průběh přípravy vlastní reportáže vypadá asi následovně. Já oblasti, kterým se věnuji, tak sleduji. Samozřejmě nejčastěji z veřejných zdrojů. Zase, řekl bych, že 75 % jsou ty veřejné, otevřené zdroje. Monitoruji tisk, monitoruji veřejné databáze, rejstříky. Pokud zaznamenám, že v případě je nějaký posun, tak přijdu na poradu, kde se společně s dramaturgem a ostatními kolegy bavíme o tom, jestli to je primárně námět pro náš pořad. A dál se bavíme o tom, jak by bylo dobré ho pojmout obsahově. A jak to, co máme v ruce, zpracujeme televizními výrazovými prostředky. V rámci klasické diskuse, kdy padají argumenty pro a proti, se snažím námět prosadit. Kolegové dělají ty ďáblovy advokáty a

říkají co když. Hledají ta slabá místa, což je vždy ta nejlepší forma konverzace. Ve chvíli, kdy se shodneme, že v téhle podobě by to bylo zpracovatelné, přistoupí se k tradičnímu natáčení.

Takže 75 % v mém případě je sledování kauzy, kterou jsme třeba kdysi nastolili. Snažíme se ji nějak dotáhnout do konce. Zbýlých 25 % je spousta věcí, které musím s díky odmítnout. Protože jednoduše už v první chvíli vím, že to nemá parametry na zpracování do našeho pořadu. Že to jednoduše není téma, které by se dalo zpracovávat v našem pořadu. Jsou tady pořady, kde by se to téma dalo zpracovat. Vesměs dělám to, že když už na první dobrou cítím, že to nemá parametry pro Reportéry ČT, tak tomu, kdo s tím tématem přišel, poděkuji a doporučím mu jiný pořad. Černé ovce nebo jiné publicistické pořady. Mantinely jsou dané veřejným zájmem. Vyplývá to ze zákona o České televizi, vyplývá to z kodexu. Hlavní měřítko, kterým se řídíme, je hledisko veřejného zájmu. Jde o věci, které se týkají trestné činnosti. Je bezpochyby, aby se ty věci zveřejnily, odhalily. Není pochyb o tom, že tam ten veřejný zájem existuje. Dalším parametrem je ale i třeba rozsah případu, například finančně, nebo kolika se to týká lidí. Týká se to veřejných prostředků, týká se to soukromých peněz? Pokud ano, jaký je ten objem? V Reportérech ČT zcela jistě vím, že se nezabýváme věcmi, které by byly o pár korunách. Nebo o pár jednotlivcích. Pokud tam, z hlediska veřejného zájmu, nepřeváží ještě něco většího. Ono to může být o malých penězích, ale ten veřejný zájem leží v jiné rovině. Leží třeba v ochraně přírody. Může to být o malých penězích, ale pokud tam jde o nějaký chráněný zájem, tak se bavíme o tom, co převažuje. A to je těch 25 %, které přicházejí z vnějšku, kdy se na nás lidé obrací a my máme na stole nějaké jejich náměty. Aspoň já to vážím těmito kritérii. Veřejný zájem a jestli to splňuje parametry, které jsou pro náš pořad.

Můžete uvést příklad reportáže, která se nakonec doporučila pro jiný pořad? (2)

Jde vesměs o takové ty spotřebitelské záležitosti. Lidé si stěžují, že v rámci nákupu přes internet byli podvedeni, nebo aspoň se cítí podvedeni. To jsou takové ty věci, které jsou spíš třeba pro Černé ovce. Takové ty nejčastější spotřebitelské záležitosti, když cítím, že jsem byl prodejcem oklamán. Pokud to jsou jednotlivosti, tak si trůfám říct, že to má větší uplatnění v jiných pořadech. Ale nemusí to takhle být vždy. Může se třeba stát, že těch ošizených je více. To byl klasický příklad známé kauzy Šmejdi. Na první pohled to mohlo působit dojmem, že se jedná o jednotlivosti, o jednotlivé spotřebitelské spory. Ale následně se ukázalo, že je to nějaký systém, se kterým ti prodejci pracují. Pak v tu chvíli si myslím, že je tam prostor pro Reportéry, kde by se tím Reportéři mohli zabývat, byť

by se to na první pohled mohlo jevit, že je to nějaký jednotlivý spor mezi prodávajícím a kupujícím.

Stává se vám například, že vám jedna reportáž vygeneruje další reportáž? (3)

To je běžné. Když se člověk s lidmi baví a snaží se hledat odpovědi na všechny patřičné otázky, které by tam měly zaznít, tak to časem vygeneruje další námět. Ale vesměs se k tomu snažím přistupovat tak, že v tuhle chvíli zpracovávám jeden příběh a nebudu do toho motat jiné. Nevyklučuji, že by se to dalo zpracovat do samostatné reportáže. Takhle velmi často i ty debaty probíhají. „Děkujeme za ty informace, které jsme nám dali. V tuhle chvíli k tomuto tématu. Ale to, o čem už mluvíte teď, to je prostě jiné téma, do jiné reportáže.“ Ano, můžeme se o tom pobavit, až budeme mít čistý stůl, a můžeme to zpracovávat dál.

Jaké máte vlastní zdroje? (4)

Každý novinář má zdroje. To je samozřejmě pochopitelné. Ale já myslím, že bych to radil spíše do těch 25 % námětů, které takhle vznikají. Když dlouhodobě pracujete s nějakým úzkým okruhem zdrojů, tak já si osobně myslím, že tam hrozí trochu devalvace informací. Například když novinář pracuje s exponovanými zdroji, jako jsou soudci a podobně. Ale zase to platí obecně. U těchto zdrojů je to naléhavější, položit si tu otázku – Jaká je ta motivace? Jaká je ta motivace těch zdrojů s vámi spolupracovat? A vy, když k tomu nebudete přistupovat dostatečně kriticky, tak se vám samozřejmě může stát, že se z novináře stane jen nějaký prostředek pro prosazování nějakých zájmů. Samozřejmě že mám své zdroje, je to přirozené, že si člověk za tu dobu nějaký ten okruh zdrojů vytvoří. Ale to těžiště je skutečně na ověřování informací z veřejných zdrojů. Samozřejmě je pravda, že jsou informace, které v žádné veřejné evidenci nenajdete. Ale to neznámá, že já tu informaci od toho zdroje převezmu a jen tak zveřejním. Tam se v tu chvíli vytrácí práce novináře. Novinář tu není od toho, aby od někoho informace jenom bral a pouštěl je do světa. Novinář je tady od toho, aby tu informaci přijal, ověřil ji z jakýchkoliv dostupných úhlů. A tam se třeba člověk dostává k té otázce, jaké jsou motivace. Ty nejtřaskavější informace si ty zdroje podmiňují nějakou anonymitou. V tu chvíli vzniká otázka, proč to ten člověk dělá? Nemohu tu informaci získat jinak, aby ta informace byla skutečně ověřitelná. Pak opravdu vznikají naléhavé otázky, proč to ten člověk dělá, jaké jsou jeho motivy a podobně.

To znamená ano, mám zdroje, ale ty nejsou těžištěm té novinářské práce. Tak to aspoň pojmám já. Nemyslím si, že novinář je tady od toho, aby informaci jen tak vzal. Na jednom konci do něj někdo tu informaci strčí a na druhém konci ta informace vypadne. Ne. Novinář je tady od toho, aby dělal nějaký filtr. Nemyslím žádnou cenzuru. To v žádném případě, ale novinář by měl být kritický i k těm svým zdrojům. Nemělo by tam převážet to, že já mám nějakou informaci, která je tajná, a já ji musím dostat do dění. Ne. Proč je tajná? Nemohu jejím zveřejněním něco pokazit? Proč on mi ji dává?

Přicházejí témata až na poradách, myšleno vám přidělená? (5)

Samozřejmě. To je běžné. To souvisí s tím, že jsme aktuální publicistika. Vždy se probírá nějaké aktuální dění. Když je zapotřebí nějaké aktuální téma a je potřeba nějak zpracovat v širších souvislostech, tak ano, to děláme. Jsme aktuální publicistika, to znamená, že bychom asi měli reagovat na aktuální věci. Podávat je tomu divákovi v nějakých širších souvislostech. Takhle asi vnímám i já aktuální publicistiku. Kromě toho, co jsem říkal na začátku. Neměli bychom rezignovat na to vytvářet vlastní agendu. Největší společenská role nás investigativních novinářů je v tom, že nastolujeme nová témata. Ano, něco dát do souvislostí, to je fajn. Ale to hlavní, v čem já spatřuji roli pátracích žurnalistů, je, že bychom měli umět vyhledávat a vytvářet vlastní agendu.

Existují témata, která probíráte jen s Markem Wollnerem? Taková témata, která nemohou zaznít ani na poradách? (6)

To bych jinými slovy říkal, že nedůvěřuji kolegům. Samozřejmě bát se nějakého vyzrazení nějakých informací, co by mohly zhatit průběh přípravy té reportáže, chápu. Uvedu příklad. Já jsem se z otevřených zdrojů, konkrétně to byl soudní spis již uzavřeného případu, do kterého jsem na základě žádosti a své iniciativy dostal svolení od soudce, abych se do něj podíval, tak jsem se dostal k informacích, kde hrozilo vážné podezření, že v těch operacích figurovali lidé, kteří jsou exponovaní. Vypadalo to tak. Informace nasvědčovaly tomu, že ty osoby tam mohly mít nějaký osobní záměr a podobně. Těch informací ale bylo málo. Je pravda, že jsem tehdy nechtěl vyvolávat nějaký poplach. Nebyl jsem si jistý, jestli to tak je a jestli ty souvislosti, co z toho vyplývaly, jsou tak, jak se jeví. Neměl jsem další informaci. Tak jsem požádal Marka jako dramaturga o konzultaci. Ale nebylo to z toho důvodu, že bych nedůvěřoval fóru, na kterém to probíráme. Ale bylo to spíš o tom, abychom se domluvili, jestli za tím půjdeme ještě dál. Jak na to prostě pohlíží on jako dramaturg. Abychom nevyvolávali poplach

zbytečně. Bylo to hlavně s ohledem na souvislosti, které to mělo. Tohle se třeba týká i případů, kdy hrozí, že tím zveřejněním bude narušen zase jiný veřejný zájem. Třeba zájem na odhalení jiné trestné činnosti a podobně. Tohle jsou takové ty případy, které je lepší předjednat interně a pak až se o nich bavit dál. Myslím si, že tam je to docela oprávněné. Je to opravdu spíš s ohledem, aby se zabránilo poškození jiných zájmů, které jsou z hlediska veřejnosti chráněné. Podle mého názoru nemá smysl zveřejnit něco hned a zároveň tím zmařit ochranění jiného veřejného zájmu.

Prostě není účelné, aby se zveřejnila dílčí informace, která by mohla ve finále zhatit odhalení mnohem rozsáhlejšího problému. Radši počkám a budu na tom pracovat dál. K tomu jsou potřeba tyhle interní debaty. My máme nějakou silnou indicii a nejsme si jisti, jestli by nás ta indicie nemohla přivést ještě k něčemu mnohem většímu. Tak radši indicii rozpracujeme, než abychom ji dali ven. To už je pak o volbě nějaké strategie, kterou zvolíme při zpracovávání toho tématu. Není účelné za každou cenu informaci zveřejnit. Protože by se klidně mohlo stát, že sice chytíme nějakého bílého koně, ale organizátor, na jehož odhalení je ten veřejný zájem mnohem větší, tak ten nám upláchne. Jenom díky tomu, že jsme se umíněně rozhodli, že zveřejníme informace hned.

Existují témata, která jste chtěl/a zpracovávat, ale vedení vám je nepovolilo? (7)

Mně se třeba stalo, že jsem zpracovával reportáž, která se týkala velkého developera a jeho firmy, která skončila v konkurzu a zanechala po sobě stovky věřitelů a miliardu dluhů. V důsledku toho, že ta firma svým dodavatelům neplatila, tak zkrachovalo spoustu malých živnostníků. Takže ten veřejný zájem samozřejmě existoval. S ohledem na to, že velká společnost využila svého postavení silnějšího a došlo k nepřímé likvidaci jejich dodavatelů. Tenkrát jsme s některými z nich natočili rozhovory, ten jejich příběh jsme zrekonstruovali. Dotazovali jsme i podnikatele té společnosti, která skončila v úpadku a ve finále z té společnosti nic nezbylo. Věřitelé si neměli kde brát v důsledku druhotné platební neschopnosti. Když jim někdo neplatil, tak oni nemohli platit někomu jinému. Tak prostě skončili v konkurzu. Ale ve finále jsme vlastně skončili u toho, že ti podnikatelé sami o sobě, ti věřitelé, kteří měli mít hlavní zájem na tom, aby se ty evidentně nekalé praktiky toho podnikatele odhalily, tak ve finále se stavěli do role těch, kteří říkali: „No dobře, on nám nezaplatil, ale my spoléháme na to, že teď jak založil tu novou firmu, tak že tam od něj dostaneme nějaké zakázky.“ Samozřejmě nedostali vůbec nic. Ale to bylo až po čase. My jsme měli být v roli jakýchsi advokátů, což je na jednu stranu fajn. My jsme ale měli hájit a být advokáty někoho, kdo vlastně si tu pozornost

nezaslouží. Tam jsem se jako autor ocitl v situaci, kdy na jednu stranu bych tu měl kritizovat podnikatele za některé jeho podnikatelské praktiky, na druhou stranu ty jeho údajné oběti s tím vlastně byly smířeny. Oni doufali v to, že on je sice teď připravil o nějaké peníze, ale on ten majetek teď vyvedl do jiné firmy, takže on jim z toho teď zaplatí. Tak v tu chvíli si člověk říká, co my tam? Jaká bude ta naše role? V tu chvíli jsme se rozhodli, že se tomu věnovat nebudeme, že je to absolutně nejednoznačné. My bychom na jednu stranu tady chtěli někomu nasazovat psí hlavu, oprávněně ho kritizovat. Ale ty jeho oběti spoléhají na to, že ve svých dalších podnikatelských plánech bude úspěšnější, aby jim mohl zaplatit. Kdo je tam černý a kdo bílý, aby to bylo srozumitelné divákovi? Tenkrát jsme se rozhodli, že tu reportáž dělat nebudeme. V téhle fázi. Ale vzhledem k tomu, co jsem říkal na začátku, já ty případy sleduji. Tato operace se postupem času vyvinula. Podnikatel byl obžalován a teď je u soudu. Takže v tuhle chvíli je jednoznačné, že používal nekalé praktiky. Není pochyb, že se skutečně choval protiprávně. V době, kdy jsme se to snažili otevřít, tak to bylo nejasné. Člověk neviděl na konec. Divákovi jsem nemohl jednoznačně říct, že tohle jsou oběti. Protože oni sami se tak necítili a věřili tomu, že podnikatel, který je jeden den obral, tak že už je druhý den neobere. Samozřejmě že jim pak ty zakázky nedal. Já si ale kladu otázku, má smysl se těch obětí zastávat? Určitě to ale nefunguje tak, že by vedení něco nepovolilo. Třeba kvůli politickým tlakům a podobně. To je hloupost.

Takže se to dotáčelo následně? (8)

Já už jsem to měl samozřejmě natočené. A ten materiál se použije. Aspoň já doufám, že se použije v rámci toho, co je teď před soudem. Protože to s tím bezprostředně souvisí. Samozřejmě pro mě nebylo dvakrát příjemné těm respondentům vysvětlovat, že jsme se vlastně rozhodli to odsunout, protože to nebylo jednoznačné a jasné. Protože jejich postoje byly všelijaké. Buď s vámi nechtěli mluvit, ale i ti, co s námi chtěli mluvit, tak pořád doufali, že on jim ty peníze vrátí z jiných zakázek, z jiné firmy, do které přelil majetek, který měl náležet jim. Tak co s tím budete dělat? Má smysl se těch lidí v tu danou chvíli zastat? Měl jsem o tom velkou pochybnost. Jsou příklady, kdy není pochyb o tom, že spravedlnost dostala na frak. Ale v tomhle případě?

Ale to, že jsme to natočili a máme to, tak to mě třeba osobně umožnilo to, abych o tom případu věděl a mohl to pak sledovat dál. Teď najednou se to vylouplo, a má to trestně právní rozměr. Není pochyb o tom, že byl poškozen veřejný zájem. V tomhle případě státní zástupce na jednání toho velkého developera shledal problém. Bez ohledu na to, co

říkají a neříkají poškození. Máme seznam tří set dodavatelů, kteří nedostali svoje peníze, byť práci odvedli.

Stává se třeba, že na poradě donesete více témat a že kolegové si je následně rozeberou? (9)

To je běžné.

Vznikne téma i na společné diskuzi na poradě? (10)

Samozřejmě. Na tom našem fóru má mnoho kolegů spoustu nápadů. Takže ano. Kolikrát se přednese prvotní námět, který ale nevíme, jak uchopit. A jelikož víc hlav víc rozumů, najdeme způsob, jak to téma zpracovat.

Existuje určitý druh témat, který se na poradách probírá pravidelně? (11)

To souvisí hlavně s aktuální agendou.

Můžete jmenovat osoby, které s vámi spolupracují na reportáži? Tím myslím vyloženě kolegy reportéry. (12)

Ideální stav by byl, kdyby existovaly týmy. To znamená rešeršista, redaktor, kameraman, režisér. To znamená čtyři lidi. To je ale fantazie a takhle to nefunguje. Nejčastěji se pracuje tak, že je redaktor, kameraman a režisér. Já to rozdělují tak, že za obsahovou stránku vesměs odpovídám já jako autor. Režisér odpovídá za to obrazové ztvárnění, společně s kameramanem. Tak se většinou vyjíždí na natáčení, v téhle sestavě. Já kladu otázky, režisér kontroluje, aby to bylo všechno tak, jak má být, na tom obrazu. A kameraman pouští v pravý čas kameru.

Ale určitě jste pracoval na nějaké reportáži i s kolegou, pokud se nepletu. (13)

To je, jak jsem říkal, ten stav ideální. Hned vysvětlím proč. Ten druhý z těch kolegů, ať já, nebo třeba kolega, může plnit tu roli toho rešeršisty. Pokud mluvím o rešeršistovi, tak tím myslím člověka, který je schopný si sednout k počítači. A když já řeknu, potřebuji támhleto usnesení, támhleto obžalobu nebo tenhle rozsudek, tak on to na tom počítači najde. Já pravidelně spolupracuji s jedním z kolegů, tak tam je to takhle vždycky. Jeden plní úlohu rešeršisty a druhý autora. Sem tam se samozřejmě vyměníme. Je to dobré, protože se vzájemně můžeme kontrolovat. Takový dublecheck tam existuje automaticky, což je fajn.

Na klasické reportáži se podílí kameraman, autor, režisér a následně střihač. Někdy se stane, třeba v mém případě, že kameraman a režisér je v jedné osobě. Takže to jsme dva. Potom technik ve střižně. A dramaturg, který pak má to konečné slovo na finální podobě reportáže.

Preferujete práci s kolegy, nebo je pro vás přínosnější položit se do práce sám/a? (14)

(viz otázka číslo 13)

Kolik lidí se včetně štábu reálně do reportáže zapojí? (15)

(viz otázka číslo 13)

Co je první věc, kterou po zvolení tématu uděláte? Uděláte si plán zpracování, nebo kontaktujete dotyčné osoby? (16)

Ano. Nejlepší téma je takové, které má zároveň i aktuální rozměr. Jestli se to téma bude odehrávat teď, lze třeba i předjímat a nějakou mírou přesnosti. A to jsme u toho, jak ta práce probíhá. Například v mém případě 75 %, tři čtvrtiny je příprava. Ta zahrnuje třeba i to, že vím, kdy probíhají nějaké termíny, soudy, rozhodnutí. To se dneska všechno dá dohledat. Konec konců to plánování těch veřejných věcí je dostupné na internetu. Můžete se podívat, jak ty úřady, soudy a parlament plánují. Vy už třeba měsíc dopředu víte, že bude tenhle soud. Máte měsíc na to, abyste se tomu věnovali. Pak je to aktuální, pak se do toho trefíte. K tomu abyste mohla takhle pracovat, musíte mít ty věci podchycené. To znamená vědět, kdy, kde, co, jak, kdo. To „proč“ se vždycky dozvíte, až to bude zpracované. Ale co, kdy, kde, jak a kdo, to můžete vědět třeba i rok dopředu. Pak stačí jen jednoduše si to poznamenat, sledovat a dělat to k tomu datu. Pak to má i ten aktualizací prvek. Ale to obnáší, abyste to věděla předem. Mohou vám to říct ty zdroje, jak jsme o nich mluvili na začátku. Ale já vám z vlastní praxe řeknu, že takových tutových tipů je minimum. Aspoň v mém případě. Nejvíce tipů je, když si to fakt ohlídáte sám. Nedávný příklad. Natočili jsme člověka, tak zvaného bílého koně, který tady funguje už od devadesátých let. Ale nikdy nikdo ho na té kameře neviděl. My jsme ho natočili jenom proto, že jsme už asi půl roku dopředu z dostupných zdrojů věděli, že tenhle člověk je předvolaný jako svědek v rámci nějaké úplně jiné kauzy. Dozvěděl jsem se to, udělal jsem si poznámku a pak jsme na tom soudě byli jenom s kamerou. Ale bylo to možné jenom proto, že sleduji ty elektronické úřední desky. Je to otravné, ale ovoce to přináší.

Nakolik je možné vaši práci vykonávat z domova? Využíváte této možnosti? Nakolik vám osobně vyhovuje a z jakých důvodů vám vyhovuje? (17)

Ono to má několik úhlů pohledu. Kdybych byl rodilý Pražák a bydlel v Praze, tak bych neměl nic proti tomu, že bych ráno šel normálně do redakce. Jelikož ale nejsem Pražák, tak tyhle věci dělám doma. Takže jednoznačně říct, co je výhodnější, nemůžu. Z pozice toho, že nemám trvalé bydliště v Praze, nežiji v Praze, nemám tu žádné zájmy, je pro mě výhodnější pracovat z domova. Na druhou stranu, kdybych v té Praze bydlel, tak bych neměl v žádném případě problém docházet do redakce. Klidně i denně. Právě proto, že změna prostředí člověka může do jisté míry i pozitivně nabudit k nějakému výkonu. Když člověk pracuje doma a je soukromí, je snadnější podlehnout lenosti. Nemám jednoznačný názor, co je lepší. Já si myslím, že ty výsledky jsou asi stejné. Když jsem pracoval a žil v Praze, to byla krátká doba, na začátku Reportérů ČT, tak si myslím, že ty výsledky byly podobné. Jako teď, když pracuji vesměs z domova. V tuhle chvíli je pro mě lepší systém, kdy pracuji z domova. Ale je to čistě z toho důvodu, že nemusím trávit dvě hodiny na cestě ve vlaku a můžu je věnovat práci. Přece jen když dojíždíte, tak ztratíte minimálně ten čas. Byť ve vlaku se taky dají dělat nějaké věci. Ten komfort ale není jako doma nebo v redakci. Potom pokud jde o to nejpodstatnější, to znamená získávání informací, tak tam je to jedno. Tam buď člověk je schopen ty informace získat, zpracovat a nějak analyzovat, nebo ne. Je úplně jedno, jestli to dělá v redakci nebo doma. Nehledě na to, že pro určitý druh informace člověk opravdu z té redakce musí jít. Někdy to je dost podstatné. Vy musíte udělat obhlídku, protože natáčíte, musíte se na ty místa podívat.

Omezují vás při práci finance? (Zahraniční cesty apod.) (18)

Mně se nestalo, že by mě nějak omezovaly peníze. Nikdy se mi nestalo, že bych byl odmítnut. Pokud ty náklady nejsou horentní. To znamená, že například potřebujete zpracovat nějakou analýzu. Takovýmto způsobem jsme zpracovávali reportáže, které se týkaly solárních elektráren. Tam bylo zapotřebí najmout datového analytika. Já si třeba myslím, že v tuhle chvíli by redakce jako my měla mít tyhle lidi na dosah. Nejlépe v redakci. Mít člověka, který je datový analytik, umí pracovat s internetem a umí stahovat informace z internetu, umí je analyzovat. Zpracovávat velké datové soubory. Prostě filtrovat podle klíčových slov, podle klíčových dat. Za tohle jsme třeba v minulosti při přípravě reportáže platili. Myslím si, že moderní redakce složená z pátracích žurnalistů by měla mít ve svém středu lidi, kteří umí takto informace zpracovávat. Protože často se dostanete k ohromnému množství zdrojů, ale přidaná hodnota je v tom, že vy se dokážete

v těch zdrojích orientovat. A to mnohdy vyžaduje i nějakou technickou dovednost, technickou znalost. Abyste informace vyfiltrovali a získali to, co je pro vaši práci důležité. Takže ano, v minulosti jsme platili i některé tyto služby a bylo to ku prospěchu věci. Samozřejmě člověk se vzdělává. Já se v této oblasti vzdělávám. Takže spoustu informací si umím z internetu postahovat sám. Jsou k dispozici analytické nástroje, volně dostupné na internetu. Musíte jen hledat. Ale nějaké složitější informace, které souvisejí s tím, že vy potřebujete z veřejných zdrojů vytáhnout konkrétní informace z velkého objemu, tam už to chce nějakou dobu, základ programování nebo napsat nějaký skript, což vám někdy ulehčí práci. Když to nemáte, tak si to musíte zaplatit. Jestli jsme někdy stáli před otázkou, jestli nám stačí peníze, nebo nestačí? Nesetkal jsem se s tím, že by na toto peníze nebyly.

Stalo se vám někdy, že reportáž nebyla proveditelná právě kvůli finanční náročnosti? (19)

Nevzpomínám si. Možná nějaké zahraniční cesty. Ale já osobně se tím zahraničním moc nezabývám. Pokud vím, tak témat v zahraničí je u nás dost, takže s tím asi nebude žádný problém. Ale vždycky se samozřejmě váží. Stojí nám to za to, abychom zaplatili tolik? Získáme tím odpovídající hodnotu, nebo nezískáme? Takže diskuze se vedou.

Představte si, že byste měl/a vytvořit manuál na natočení investigativní reportáže a popsat jednotlivé kroky. (20)

V mém případě jsme u té techniky, o které jsem mluvil před malou chvílí. Témata, kterým se věnuji, nebo bych se chtěl věnovat anebo jsem se jim už věnoval, mám zavedené v systému, který používám a jím se v podstatě řídím. (Mobilní aplikace s konkrétními kauzami a jednotlivými rozepsanými kroky). Vidím, jak se kauza, které jsme se v minulosti věnovali, vyvinula. Snažím se na ni aktuálně reagovat, abychom byli aktuální publicistikou. Pokud nejde o nějakou mimořádnost, která se narodí bez ohledu na to, co sledujeme. Většina reportáží, které já dělám, tak je pokračování něčeho. Nebo tu agendu sleduji a najdu tam jiný úhel pohledu. První kritérium a měřítko, alespoň u mě, je aktuálnost, aktuální přesah. K tomu mi slouží ty dlouhodobější kauzy, které sleduji. Ve chvíli, kdy se to blíží, nějaká aktualizace události, tak se snažím, abych o tom věděl minimálně měsíc dopředu, což je ideální doba na zpracování pěkné reportáže. Když to vím, tak s tím námětem přijdu na radu a tam se o tom pobavíme. Pokud se shodneme na tom, že je to ke zpracování, tak se do toho dám. První věc, kterou dělám, že se snažím předpřipravit předem. To znamená domluvit souhlasy s natáčením na soudu na nějaké

události, kterou chci zpracovat. Je dobré být s těmi lidmi v kontaktu a být připravený po té právní rovině. Souhlasy všech aktérů, se kterými chci točit. Vejít s nimi v kontakt, požádat je o nějakou součinnost, aby byli ochotní spolupracovat a podobně. Snažím se předejít tomu, aby se pak najednou nestalo, že přijedeme na plac a někdo nám řekne: „No, ale to jste nás měli požádat dřív.“ Snažím se předejít tomu, aby v těchto logistických věcech nedošlo k problému. K tomu využívám technické nástroje typu plánování, rozesílání e-mailu a podobně. Já se podívám, že událost je tehdy, tak naplánuji natáčení na tenhle den a na tyhle hodiny. Snažím se respondenty a aktéry reportáže obeslat tak, aby měli dostatečný časový prostor na to, aby mohli reagovat. Ve smyslu asi týden. Já jsem schopen během jednoho dne takhle obeslat deset lidí, kterým to dojde v pravý čas, aby měli dostatek času reagovat a já měl dostatek času na to s nimi natáčet. Takže to si předpřipravím. Následně si objednáme televizní štáb, domluvíme se s režisérem. Vytvořil se tu takový úzus, že na natáčení máme čtyři dny. 75 % času je ta příprava a 25 % je to samotné natáčení. Je tu nepsané pravidlo, ale s ohledem na to, jak je reportáž složitá a jakou bude mít stopáž, se bere, že ty čtyři dny jsou optimální. Pak během těch čtyřech natáčecích dnů natáčíme, následně materiál normálně zpracováváme ve střižně a konečné slovo má dramaturg. Ten reportáž zhlédne ve střižně a na místě ještě korigujeme některé věci, které jsou zapotřebí, aby to bylo po všech stránkách bez problémů. Samozřejmě pokud to jsou složitější věci, tak se do té přípravy zapojuje i právník. Já se tomu snažím opravdu předcházet tím, že přípravě věnuji co možná nejvíc času. Tak aby těch úzkých hrdel bylo co nejméně.

Je daný přesný počet lidí, kteří musí v reportáži promluvit, když využijeme například model dvou stran? (21)

Záleží na tématu. Krásnou reportáž vám může udělat jeden člověk. Stejně tak není záruka, že ta reportáž bude dobrá, když tam budete mít dvacet respondentů. Nehledě na to, že já vždycky dávám takový zajímavý přírůstek. Ty reportáže mají přibližně patnáct minut. A teď si vezměte, že když tam budete mít pět lidí, tak každý tam může dostat maximálně tři minuty. Skutečně nezáleží na tom vůbec.

Jak dlouho trvá natáčení průměrné reportáže? Jmenujte svou nejdelší a nejkratší reportáž. (22)

Námět je schválen. Vydáte se na cestu, na jejímž konci by měla být reportáž. Ale může se stát cokoliv. Věci se vyvinou jinak, než jste předpokládala. V tu chvíli se ale svět

nehrouť. Protože vy si samozřejmě toho člověka natočíte a můžete se k tomu po roce klidně vrátit. Mezitím, kdy děláte další věci, a když se ta věc znova aktualizuje, tak si pro ni sáhnete. Takže vy můžete dělat jednu reportáž klidně rok, když to řeknu jednoduše. A to je čistě jen z těch objektivních důvodů. Protože ta věc se nějak vyvíjí. Ale to neznamená, že mezitím neděláte něco jiného. Zás takový režim tady není. Já jsem teď nedávno zpracovával reportáž, která se týkala tak zvané insolvenční mafie. Hrál tu ústřední roli člověk, který je v té kauze obviněný. Hrál tam roli tak zvaného bílého koně. To znamená člověk, který je najatý, aby tam nebyli vidět skuteční hybatelé těch událostí. Já jsem toho člověka z objektivních důvodů nebyl schopen dlouhou dobu natočit. Ten člověk není ochoten s vámi mluvit. Vzhledem k tomu, že mám rešerše a sleduji otevřené zdroje, zjistil jsem, že ten člověk má vypovídat někde v jiné kauze jako svědek. Zjistil jsem si to s dostatečným časovým předstihem a jel jsem si toho člověka natočit. Jenže to bylo někdy v březnu a ta událost nabyla nějakých aktuálních rozměrů až třeba půl roku poté. Tak jsem pak mezitím točil něco jiného. A k té reportáži a k tomu materiálu jsem se vrátil až po tom půl roce, kdy se ta záležitost aktualizovala. V tom smyslu, že bylo výročí zahájení trestního stíhání lidí v této kauze. To znamená, uplynuly dva roky, kdy případ policie otevřela. A my jsme se zajímali o to, jak se to posunulo. V rámci toho jsme přinesli zpověď tohoto bílého koně. Mezitím jsme ale dělali další tři čtyři věci. V mém případě, nevím, jak je to u kolegů, ale podstatnou roli hraje to, že sledujete věci a v podstatě se snažíte být na správném místě ve správný čas. To, jak to pak využijete, to je věc druhá. Může se vám stát, že něco natočíte ale v tuhle chvíli to nemá žádnou aktuální souvislost. Ale vy to máte natočené a můžete být v klidu. No a případ aktuality, která se natočila během pár dní. Tak to byla třeba reportáž, kdy vysílali kolegové o vraždě toho slovenského novináře. To jsme se skutečně na úterní poradě rozhodli, že se tomu budeme věnovat. A díky tomu, že jsme z minulých vysílání měli natočené rozhovory s obětí, mohli jsme aktualizovat. A to je ono. Vy to máte a víte to. Teď se to aktualizovalo, tak to použijete. Mezitím může uběhnout klidně rok.

Na kolika reportážích děláte zároveň? (23)

Momentálně teď dělám na dvou. Respektive jsou v plánu na následující měsíc. Mám je rozpracované. Ale to, co sleduji, tak toho je mnohem víc. Sleduji to z hlediska trestního řízení. Ty nejatraktivnější jsou případy, které mají trestně právní rozměr. Aktuálně teď dělám na dvou tématech. Shodou okolností se mi sešly tak, že během jednoho natáčení budu schopen natočit si dvě události ke dvěma různým tématům. Takže když je člověk

připravený a má to vyřešované, je to jednoduché. To je to, o čem pořád mluvím. Příprava je klíčová. Jste mnohem efektivnější i při té práci samotné.

Jak dlouho je reportáž ve střížně? (24)

Pravidelně stříháme v neděli. Den před vysíláním. Což ale neznamená, že ten stříh nemůže zabrat více dní. Když je ta reportáž delší, tak to třeba zabere dva dny. To znamená sobotu i neděli. Ale ve většině případů se to musí stihnout během neděle. To je tu člověk celou neděli, včetně ostatních spolupracovníků, jako je střihač, režisér a posléze i dramaturg. Jsme tu i dlouho do noci.

Stává se, že až ve střížně poznáte, že jste někde postupovali špatně? Nebo že dotyčný nezodpověděl přesně to, co jste chtěli slyšet? (25)

To se stává, pokud na to člověk není dobře připravený. Proto já říkám, že nejdůležitější je příprava. Nesmíte nenechat žádné slabé místo. Máte čas se na to připravit a většinou by se nemělo tohle stávat. Ale stává se to. Mně se to taky stalo. Jdete na rozhovor, myslíte si, že máte všechno. Pak vás ty nejlepší otázky napadnou, když jdete z rozhovoru. Klasika. Proto já jsem v tom našem předchozím povídání zmiňoval, že je ideální, když pracujete ve dvou. A když ten druhý to může kontrolovat. Ale i tak se stane, že zjistíte až ve střížně, že to není úplně ideální. Ale záleží na přípravě. Příprava k reportáži spočívá i v tom, že se ten natočený materiál přepíše. Takže vy už z přeepsané podoby toho materiálu můžete zjistit, kde jsou ta slabá místa. A třeba při přípravě toho scénáře se tomu nějak přizpůsobit.

Co následuje poté? Oslovíte respondenty znovu? (26)

Samozřejmě se může stát, že pojedete i přetáčet. A stává se to. Většinou to vyplyne z debaty s dramaturgem. Dramaturgovi tam po právu něco chybí. Upozorní na to. Tak se pak nedá nic dělat. A pokud je to nezbytně nutné, tak se mi stávalo, že jsem jezdil přetáčet. Jel jsem přetočit jedno povídání i v pondělí ráno. Ale to jsou výjimky.

Jak je pro vás osobně důležité dodržování etiky? (27)

Máte nějakou zodpovědnost. Já se tomu a priori snažím předcházet tím, že k tomu přistupuji zodpovědně.

Jak pracovat, aby výroky nebyly zkreslené a nedošlo k manipulaci? (28)

Já se snažím pracovat tak, že když pak skutečně dojde na nějakou konfrontaci, v hrubých materiálech se ukáže, že rozhovor byl veden správně a k žádné manipulaci nedošlo. Teď budu citovat jednoho mého kolegu, který říká takový dobrý příměr: „Když mluvím s respondenty, a to i když mluvím po telefonu, mluvím tak, aby to mohli pouštět i v OSN.“ To si myslím, že je nejsnazší a nejelegantnější způsob, jak tomu předejít.

Kolik informací o určité kauze musíte mít, než s tématem jdete ven, než ho přednesete na poradě. (29)

Jak říkám. Pracuji na kauzách, které se táhnou v čase. Sleduji je. Jsou to věci, o kterých jsme již několikrát diskutovali. Pokud jde o něco nového, chci být připraven, když mám o nějakém tématu hovořit na poradě.

Z kolika zdrojů a kde ověřujete? (30)

Platí to pravidlo, že musíme mít alespoň dva na sobě nezávislé zdroje. Takže tím se člověk řídí. Ale snažím se hledat co nejvíce zdrojů, u kterých informace mohu ověřit. Zase jsme o tom mluvili na začátku. Nikdy nemůžete vědět, jaké jsou ty motivy. Vy tady nejste od toho, abyste tupě přejímala, ale abyste prověřovala. To znamená, že to zase souvisí s tou informační, ale i technickou vzdělaností. Člověk je schopný rychle vědět, kam sáhnout, kam se podívat.

Máte zaručenou cestu/zdroj, u kterého víte, že informace je pravdivá? (31)

Mám zdroje, kterým věřím, ale stejně ověřuji. Je to nejlepší. Člověk, kterému nebudou ty informace po chuti, tak je bude chtít jakýmkoliv způsobem znevěrohodnit. A vaším cílem by mělo být ten materiál ochránit. Ochránit zdroj, ochránit materiál. Říkám, že nejlepší ochrana je mít ty informace ověřené z veřejných zdrojů. To znamená, tady nám někdo něco řekne a my jsme schopní to z jiného zdroje potvrdit. Jiným zdrojem, který je autorizovaný. Je to registr, rešerše.

Jak zacházíte s informačním nadbytkem a dezinformacemi? Stalo se vám, že vás mluvčí chtěl úmyslně svést z cesty? (32)

V té prvotní informaci to nepoznáte. Snažím se tomu předcházet. Příklad z praxe. Přijde za vámi divák, který se cítí nějakým způsobem poškozen. Třeba rozhodnutím úřadu nebo soudem, ale vy o tom nevíte nic. První, co uděláte, že to rozhodnutí mi přinesete. Ať to

můžu nastudovat. On mi ho přinese, vy si ho nastudujete a zjistíte, že na první pohled to nevykazuje žádné znaky manipulace, nesprávného rozhodnutí. Divákovi řeknete: „No, ale vy reklamujete co?“ Ten dotyčný vám řekne, že už je špatně, že ta instituce nebo úřad rozhodla takhle. Že samo o sobě je to špatně. Jenomže ta instituce to zdůvodnila. Já na první pohled neshledávám nic špatně. Ale můžu se mýlit. Zkusme najít další argument, proč to rozhodnutí je podle vašeho názoru špatné. A několikrát se mi stalo, že lidé vnímají to rozhodnutí jako špatné jenom proto, že je v jejich neprospěch. Absolutně ignorují důkazy. Nemají ponětí o tom, co je to důkaz. V jejich případě jde o to, že šlo o manipulaci, protože ta instituce rozhodla v můj neprospěch. To má být důkaz. Ale tak to není. Ano, může se stát, že to skutečně bylo zmanipulované, ale v tom případě je zapotřebí zjistit a předložit víc než můj dojem. Důkaz o tom, že jsem byl poškozen, že instituce rozhodla v můj neprospěch, neznamená, že nepostupovala fěr. To se velice často stává. Lidé nejsou schopni toto pochopit. Rozumím tomu, že je to těžké. V takovýchto chvílích se člověk leckdy dostane do situace, kdy ten člověk odejde sám, moc jste ho nepotěšila, ale možná jste se vyhnula tomu, aby vás zavedl do slepé ulice, dezinformace nebo něčeho takového. Jiná věc. Přejde námět, kde je vše popsáno. Když si to přečtete, tak si říkáte, že je to jasné. No a pak začnete ověřovat. Podíváte se tady do registru, tady do registru. Zjistíte, že je to úplně jinak. To je ta cesta, jak se vyhnout tomu, aby vás někdo nezavedl. To znamená umět ty informace kvalitně ověřovat.

Kteří respondenti jsou zpravidla nejméně vstřícní? (33)

Já vám musím říct, že já hodně využívám informační zákon. Zákon 106 o svobodném přístupu k informacím. Možná vás teď překvapím, ale já si nemyslím, že by policie jako instituce, nebo státní zastupitelství jako instituce byla nějak méně sdílná než třeba nějaký obecní úřad támhle v Horní Dolní. Podle mě se to naučili, a to asi i díky nám novinářům, že jsme je začali těmi svými právy na informace poptávat. Takže já, pokud jde o policii, státní zastupitelství nebo i soudy, tak pokud jde o mé nároky, jak by mě měli informovat podle zákona 106, což je mnohdy jediná cesta, tak já nemám absolutně problém. Na rozdíl paradoxně od nějakého úřadu, kde by si člověk nikdy nemyslel, že by disponoval nějakými citlivými informacemi. Tak tam člověk mnohdy narazí. Ale zase abychom z policistů nedělali příklad toho, jak postupovat. Ono hodně záleží na tom, když se člověk v rámci práce trochu vzdělal i právně. Protože vy se jich ptáte tak, že odpovědět musí. To znamená, že jsem se za léta praxe naučil jednu věc. S orgány jako soudy, policie nekomunikuji na úrovni Franta Vomáčka měl něco spáchat, řekněte mi něco o Frantovi

Vomáčkovi. To samozřejmě nikdy neřeknou nic. Ale naučil jsem se komunikovat způsobem, který je jim nejbližší, podle spisových značek. Protože každý úřad má povinnost vést spisovou agendu. Každý případ, ať už kriminální, nebo jiný, je vždy vedený pod nějakou spisovou značkou. Jim žádný zákonný předpis nebrání v tom sdělit mi informace o průběhu nějakého konkrétního řízení, které já identifikuji spisovou značkou. Samozřejmě problém by byl v tom, kdybych identifikoval nějakou osobou. Protože oni mají v rámci přípravného řízení mlčenlivost na podávání informací, které by mohly vést ke ztotožnění osoby. Nicméně když s nimi komunikujete podle spisových značek, tak zároveň musíte vědět, že existují i jiné zdroje. A když je spárujete, tak se k té osobě stejně dostanete. Jsou to spíš figle, které získáte praxí. Zase je to o tom, jak vy se na tu komunikaci připravíte.

Navíc jsou lhůty. Informační zákon má patnáctidenní lhůtu. Pokud vám informace nedají a vy se cítíte neuspokojená, tak máte právo podat odvolání. Ve finále můžete podat i žalobu a je na soudu, aby určil, jestli ta osoba nebo instituce vám tu informaci má podat. Takhle se kolegové jednou dostali k informacím o platech zaměstnanců Pražského hradu. V poslední fázi, kdy žalovali. A to je jejich právo a myslím, že je to dobře. Třeba se příště nástupci pánů na Hradě poučí a dojde jim, že ty informace novináři stejně dříve nebo později získají. Ale máte samozřejmě pravdu, že čas je někdy rozhodující. Získáte ji tehdy, když už vám je k ničemu. Ale to si myslím, že je třeba respektovat. Je třeba nacházet cestu, jak předejít tomu, aby oni mohli těch lhůt zneužívat. Když vím, že tam bude rozhodující čas, tak se snažím s tou institucí dohodnout. Řeknu jim: „Podívejte se, já bych potřeboval tuhle informaci. Dáte mi ji? Aníž bych vás oslovil prostřednictvím zákona 106?“ Protože pro ně je to i snazší, když mi dají informace mimo zákon 106. Nemusí to procházet administrativou. Ale řeknu vám, moje zkušenost je taková, že mnohdy se i ty instituce odkáží na zákon 106. Z jednoho prostého důvodu. Nejsou si jistí. Úředníci, kteří to tam vyřizují, si nejsou jistí. Radši řeknou, pošlete mi 106. Vy mu 106 pošlete. A oni vám tu informaci nedají. Tak si stěžujete k nadřízenému orgánu a teprve až potom, co jim nadřízený orgán dá povel k tomu, že mi tu informaci musí dát, tak mi ji dají. Vždycky záleží na člověku, co tam sedí a rozhoduje.

Jak velkou roli v reportáži hraje Marek Wollner? (34)

On je dramaturg a vesměs je všechno na jeho zodpovědnost. On je vedoucí. Dramaturg má právo veta. Dramaturg řekne bude to takhle a takhle to bude. Ved'me o tom polemiku, když já dramaturga přesvědčím o tom, že lepší to bude udělat jinak, proč ne. Ve chvíli,

kdy ho nepřesvědčím, tak je to na něm. Koneckonců, on je odpovědný za konečný vzhled pořadu. Jeho pak bombardují a jemu přicházejí na stůl věci. On je statutár, on je představitelem toho pořadu. Je viditelný, takže na něj se ti lidi obrací. Ať už to jsou věci příjemné nebo nepříjemné a s tím už pak jsou spojené další věci.

Kolikrát věc shodí ze stolu, než je hotová? Na jaké detaily dbá? Co mu nejčastěji vadí? (35)

Samozřejmě se stává, že vy přijдете s něčím a ten d'áblův advokát, což je vždy ta druhá strana, vám řekne: „Chybí ti tam tohle.“ Pokud jde skutečně o objektivní nedostatky, tak ano. To je ale přirozené, takhle to vzniká.

My jsme pořad, který se snaží jít do hloubky, dávat věci do kontextu. Myslím si, že pokud ty věci plavou jen na povrchu, tak to je třeba důvod toho autora požádat o hlubší analýzu. Když ty věci plavou na povrchu, tak to je prostě do jiných pořadů. 168 hodin je pořad, který se nesnaží jít až tak úplně do hloubky jako my. Myslím si, že obecně by to tomu dramaturgovi mělo vadit. A stává se to. Měl by mít výhrady k tomu, pokud se jde jen po povrchu, pokud tam není nějaké nové zjištění, přidaná hodnota. To jsou ty důvody proč se bavit o tom, jestli se to nepředělá.

Přichází on sám s vlastními tématy na zpracování? (36)

Ano. Samozřejmě. U něj se sbíhají divácké tipy, které si pak přerozdělujeme na poradách. Podle toho, co je komu blízké, nebo i podle toho, kde žije.

Stalo se někdy, že reportáž stopnul těsně předtím, než se měla vysílat? (37)

Nikdo tady nic nezastavuje z jiných důvodů než z těch objektivních. Mně osobně se stalo, že ve finále, když jsme se dívali na tu reportáž, tak jsme oba dospěli k závěru, že v téhle podobě ne. Ale to opravu bylo čistě proto, že to nesplnilo parametry, které jsou na tento pořad kladeny. Když reportáž nevyjde, tak prostě není dobrá.

Co se změnilo po odvysílání reportáže? Existuje nějaká společenská odezva? (38)

Positivní příklad. Já ho budu říkat pořad. V roce 2010, když došlo k boomu solárních elektráren. To je můj osobní případ. Řeknu to na rovinu. Rád to zmiňuji, protože to je trochu unikátní věc. My jsme na začátku roku 2011 odvysílali reportáž o třech solárních elektrárnách na Chomutovsku, kde jsme upozornili na to, že elektrárny pravděpodobně nebyly ke konci roku 2010, kdy získaly licenci, hotové. Poprvé po našem upozornění

Energetický regulační úřad podal trestní oznámení. A následně se zjistilo, a nedávno to potvrdil i vrchní soud v Olomouci, že skutečně ti solárníci při žádostech o licence podváděli. V důsledku toho jim v příštích dvaceti letech nebudou vyplaceny zhruba dvě miliardy, na které by měli nárok, kdyby ten podvod nebyl odhalen. Myslím si, že to je pozitivní příklad toho, kdy to veřejnoprávní médium odvedlo službu, kterou by mělo. Ten negativní dopad. Mám pocit, že mně se to asi nestalo. Ale obecně, kdyby se to stalo, tak samozřejmě pro mě osobně by to byl problém. Protože já jsem ten zdroj neochránil. Není účelem ten zdroj nějak poškodit. Kdyby se to stalo, tak to bych se spíš ptal sám sebe, jestli jsem někde nenechal díru, že ten člověk na to doplatil.

Jak často se na vás obrací politici, ať už se jedná o stížnost, námět či exkluzivní informaci z opozice? Jak ověříte pravdivost? (39)

Nedávno jsem měl telefonát. Volal mi jakýsi politik s tím, že by se chtěl věnovat tématu financování sportu. Což je velké téma. Dotace z ministerstva školství, obvinění čelních představitelů sportovních svazů a podobně. Takže já nepochybuji o tom, že je to téma. Já jsem věděl, že on se tím zabývá. Proto jsem prosil, při té naší konverzaci, abychom se bavili o konkrétních důkazech. Že tam někdo zneužívá svých pravomocí, případně že ten případ má korupční rozměr, že někdo dal někomu peníze. A on se najednou zarazil. Přišlo mu divné, že se na to vyptávám, že je to přece jasné, ať se podívám do novin. Já mu říkám, že když se o tom všude píše, neznamená to, že já nemám povinnost po vás chtít víc, než se někde píše. Já nebudu jen opisovat noviny, já chci, abychom přinesli něco nového. Předpokládám, že když se tím zabýváte, tak přístup k informacím máte a tahle tvrdá data, informace mi dáte k dispozici. V tu chvíli jsem z něj cítil, že mi telefonoval jenom kvůli tomu, že chtěl dostat do televize nějaké téma, na kterém by si on mohl udělat politické body. Ale když jsem ho pak konfrontoval s tím, jestli má skutečně něco, co s tím bezprostředně souvisí, je nové a jsou to informace, které prokazují nějaký zločin, začal mě osočovat v tom smyslu, že vy jste tady od toho, že když se něco někde objeví, tak to máte dát do té televize. Ale já tady od toho nejsem. Já jsem tady od toho, že když mi někdo zavolá a řekne, že se stal zločin, že je to hrozné. Mluví o tom, jak bude soud. Řeknu mu, že tady je sice obvinění, ale obžaloba ještě nebyla. Nikdo nikoho neobžaloval. Na ty lidi je potřeba pohlížet jako na nevinné. Existuje presumpce neviny. Já s vámi souhlasím, že v našem sportu je něco prohnílého, ale pojďme ukázat na konkrétní příklady. Ptám se vás, jestli máte nějaký důkaz. Nemyslím to, že se o tom píše v novinách. Obzvlášť teď, když jsou noviny v područí soukromníků, kteří nemají média jako byznys, ale jako

prostředek jak ovlivňovat veřejné mínění. Ve finále jsme se nerozešli moc v dobrém jenom proto, že jsem po něm chtěl konkrétní informace, nikoliv věci, které by šly po povrchu a mohly by sloužit k nějaké politické agitaci.

Pokud jde o stížnosti, má nějakou štábní kulturu. Stížnosti jdou k rukám generálního ředitele České televize a potom postupným padáním to padne až k vám na stůl. Vy jako autor máte možnost se vyjádřit a potom to právní oddělení zpracovává na základě podkladů. Zpracovává k tomu nějaké oficiální vyjádření za instituci, za Českou televizi.

Jak často se na vás obrací „běžní“ lidé, ať už se jedná o stížnost, nebo třeba o námět? (40)

Obrací. Ale to je většinou za pomoci e-mailu, který máme hromadný. Naše sekretářka nám ty náměty rozesílá. Je to pravidelné. Já mám svůj telefon na facebookových stránkách, mám svoji internetovou stránku, tam mám veškeré kontakty. Pokud se nepletu, tak moje telefonní číslo je i tady v diváckém centru. Takže mnohdy mi telefonují lidé, které musím s díky odmítnout. Často volají do jiného pořadu, ale protože tam nemají jiné telefonní číslo, tak volají mně. Takže ano. Na rovinu. My jsme vděční za každý námět, ale mnohdy se ten námět odmítne už prvním prozkoumáním. Ověřením informací, se kterými lidé přijdou. Spotřebitelské věci se hodně opakují a s tím poté souvisí záležitosti kolem exekucí. Já se s těmi lidmi snažím bavit. Když mi někdo zavolá, tak já už vím, že to není nic nového. Většinou jde o nějaký spor. Řeknu jim, ať mi pošlou rozsudek a já se na to podívám. Mnohdy jim poděkuji, ale řeknu jim, že tohle je věc pro právníka. My nejsme advokátní kancelář. Když jednoduše dojdou k závěru, že to není pro náš pořad, snažím se doporučit nějaký jiný. Nebo mu doporučím, na jaký úřad se má obrátit. Nikdy to neskončí tím, že bych na ty věci nereagoval. Pokaždé, když se na mě někdo obrátí, odpovím.

Po odvysílání zjistíte, že došlo k chybě. Co následuje? Točíte novou reportáž? (41)

Jsme lidé, stát se to může. Ovšem to tu teď hovoříme o malých chybách. Například titulku a podobně. Jako pořad jsme se snad nikdy nikomu nemuseli omlouvat, pokud se nepletu. Ale to my nevíme, pokud se jedná o nějaký právní spor, řeší to Marek. Ten nás od toho drží dál, abychom necítili nějaký tlak.

Ovlivňuje vaši práci i strach z politika? (42)

Ne. Moji konkrétně určitě ne. Já se tomu snažím bránit tím, jak pracuji s informacemi. Možnost zneužití je tu vždycky. Vždy se můžete stát součástí politického boje. Musíte být schopná tomu efektivně čelit. Tou jedinou správnou cestou je ty informace ověřovat, hledat motivy, proč vám někdo dává tuhle informaci. Odpovídá informace skutečnosti? Můžeme to ověřit jinde než u tohoto zdroje?

Jak u vás funguje autocenzura nebo strach? Cítíte někdy, že to, na čem zrovna pracujete, by vás mohlo ohrozit? (43)

Před tím týdnem bych vám řekl, že ne, že strach nemám. Jsme normální lidé, samozřejmě že se teď budu ohlížet víc. Jsou to sousedi. Když se to stalo v Rusku nebo na Maltě, tak si člověk říká, že je to relativně daleko. Ale pokud se to stane u sousedů? U člověka, který pracoval podobným způsobem jako vy? Ján Kuciak byl výborný datový novinář. Byl schopen z veřejných zdrojů posbírat spoustu informací a ty pospojovat. A už jenom tím se stal nebezpečným. A já když si uvědomím, že 75 % mé práce spočívá úplně v tom samém, potom abychom vám tu říkal, že se po těchto událostech nebudu ohlížet, to bych lhal.

Chodí vám výhrůžné zprávy? Kromě násilí, jak často vám lidé hrozí žalobou? (44)

Ano. Byla na nás podána stížnost, která vyžadovala, aby vedení redakce vyvodilo důsledky. Stížnost byla podána na mě a na jednoho kolegu. Stížnost požadovala, aby autoři reportáže byli hnáni k osobní odpovědnosti. To se stalo. Výhrůžky fyzickou likvidací, nebo dehonestací, to se mi nestalo.

Jak se staví instituce za práci svých reportérů? Když vidíme, co se stalo v Českém rozhlasu? (45)

Já jsem ráda, že mohu říci, že v případě České televize je to opačně než v případě Českého rozhlasu. To, co se stalo v rozhlasu, by za této situace v České televizi nebylo možné. A je to jenom dobře. Ten materiál, který zveřejnili, tak to nebylo nic jiného, než že pospojovali pár registrů, když to řeknu tvrdě. No a informace, ke kterým dospěli, se staly politicky výbušné. Důvodem, proč se jich nezastalo vedení, nebyla nějaká kvalita. Oni tam neměli co zkazit. Problém byl v tom, že to, k čemu se dobrali, bylo politicky třaskavé. A toho se to vedení obávalo. V případě vedení České televize cítím, že spory mezi

Hradem a generálním ředitelem České televize to jenom potvrzují. Politikům se snažíme bránit, což je správné.

Příloha č. 3: Rozhovor s Davidem Macháčkem, reportérem pořadu Reportéři ČT

Rozhovor se uskutečnil 20. února v Praze

Můžete uvést historii vašeho působení v médiích? (0)

Moje kariéra v médiích začala v regionální Mladé frontě Dnes. Později jsem přešel do celostátní Mladé fronty Dnes. Následovaly Hospodářské noviny a Aktuálně.cz. V roce 2006 jsem se přidal k redakci Reportérů ČT.

Kde berete témata k reportážím? Vycházejí ze společenského dění? (1)

Je to rozdělené tak na třetiny nebo čtvrtiny. Na něco člověk narazí sám, díky své síti kontaktů. Ale to nejen novinářské, to je celá sociální síť kolem vás. Ta vám generuje určitá témata, protože se znáte s lidmi různého věku i profesí a čas od času vás někdo upozorní na nějakou zajímavou věc. Nebo na to narazíte při dovolené, při cestování. Najednou si všimnete, že se třeba někde rozpadá strašně zajímavá stavba, a začnete se zajímat, proč to tak je, a zjistíte, že to je zajímavé. Proč se to rozpadá, že to smrdí nějakým průšvihem a že na to byly přiděleny peníze a že s opravou se nezačalo. To je taková přirozená cesta, že na to člověk narazí. Ne vlastním pátráním, ale trefí vás to do nosu, potkáte to. Asi nejintenzivnější je pravidlo, že jedna reportáž generuje další reportáž. Nemyslím tím, že se točí pokračování. Jste v kontaktu s respondenty pro danou reportáž, tak ti vás sami upozorní na další zajímavé věci. Obvykle právníci, advokáti, soudci. Vy s nimi potřebujete řešit nějakou odbornou věc a oni řeknou: „Já vám ty informace poskytnu, ale možná by vás mohlo zajímat i něco dalšího.“ Takže to je další, docela častý způsob, jak se témata generují. Samostatnou kapitolou jsou tipy diváků nebo lidí, kteří nám píšou do redakce. Tam je obrovský odpad námětů, strašně malá využitelnost. Z mého pohledu. Možná vám to někdo posoudí jinak. Prověřujete spoustu věcí a skoro nic se nedá točit, protože ty informace nesedí. Lidé mají tendenci, tak jako když se hájíte u soudu, sebe vidět v lepším světle, věci si vykládat ve svůj prospěch a ty, kdo jim škodí, definovat jako jednoznačné zlo. A když nastudujete tvrdá fakta, zjistíte, že to tak není. Objevují se spory o dítě, týrání dětí a potom samostatnou kapitolou jsou stížnosti na lékaře. Měli jsme maminku v nemocnici, oni se o ni špatně starali. Modelová situace, kdybychom opravdu věděli, že lékař byl opilý a operoval, a měl dvě a půl promile, budeme to točit, protože nás to zajímá. V čem selhává systém. Jak je možné, že opilý lékař se může dostat na operační sál. Ale ze zásady netočím spory, jestli byl zvolený správný lékařský postup, protože to jsou věci, které jsou stejně nejednoznačné. To rozhodování každého lékaře je

individuální. A já zkrátka nevěřím v to, že lékař to chce flákat nebo dělat ledabyle. Když se zpětně ukáže, že postup, který zvolil, nevedl k vyléčení, a někdo zpětně začne usuzovat, že kdyby byl býval zvolil něco jiného, tak že by to bylo lepší, je to prostě nefér. Zrovna ta lékařská péče je v tomhle jedinečná, tam se rozhodnete v nějakém okamžiku. A rodinné spory taky netočíme, protože to jsou nekonečné snůžky argumentů z obou stran. Když v té rodině nežijete, pak nemůžete rozlišit váhu těch důkazů. Tam není komu dát za pravdu a rozplést ten složitý příběh.

Říkal jste, že zdroje témat se dělí na čtvrtiny. Tak co je ta poslední čtvrtina? (2)

To splývá s tím prvním. Je to podmnožina. Například můj koníček je architektura a fotografie. Fotografie mi minulý týden potvrdila to první, co jsem vám říkal. Jedna paní z Bratislavy si teď ode mě postupně koupila asi pět fotek. A během dopisování, jaké fotky dopravím do Bratislavy, zjistili jsme, že jsme spolu studovali v Bratislavě na vysoké škole ve stejnou dobu. Ona na chemicko-technologické fakultě, já na strojní. A postupně z toho vypadlo, že ona když skončila školu, pracovala v Petrimexu pod Babišem. A že má zajímavé informace, jak Babiš tuneloval Petrimex, když zakládal Agrofert. Ona totiž dělala fakturantku v oddělení, kde se přesměrovaly peníze mezi Agrofertem a Petrimexem. Agrofert tak mohl přímo nakupovat a Petrimex za něj platil celní záruky. A to je přesně ta náhoda. Fotografie je můj koníček a na tuhle paní bych nikdy nenarazil a najednou se dozvíte o něčem hrozně zajímavém. To druhý, to je ta architektura, kde ty věci asi vyhledávám cíleně. Ne že bych investigativně neutrálně pátral po ohrožených stavbách, ale někdy svým způsobem jo. Někdy mě to zajímá. Ale u toho pozor, tam neplatí, že můžete pro ta témata jít do terénu cíleně. Nějak vám vaše zkušenost a intuice napovídá, tohle je zajímavé a důležité. Ne dopředu hned skandální. Z pohledu poučeného lajka, což jsem jako novinář, nevíte, jak se třeba peníze rozdělují a co se s nimi děje. Někdy vycítíte, to by nebylo špatný proklepnout, aniž byste dopředu měla informaci, že je nějaký průšvih. To je to ofenzivní vyhledávání témat, kdy ten prvotní impuls může být zase jen náhoda. Ono se to pojí s tím, že reportáž generuje další reportáž. Vy se o to začnete zajímat. Z tohohle se neurodí nic, mezitím natočíte reportáž o privatizaci vodárenství. Pak už se v tom tématu pohybujete několik let, někdy natočíte za sebou tři reportáže, pak třeba dva roky nic. Jste ale v kontaktu s těmi lidmi, nějak podvědomě, periferně sledujete tu oblast. Najednou natrefíte na něco zajímavého.

Jaké máte vlastní zdroje? (3)

Všechno možné. To je naprosto neuspořádané. Tam to funguje tak, že všechno je postavené na důvěře, že lidi nezklamete při nějakém prvním kontaktu, kdy se ještě neznáte, že ty informace, které vám dají, zpracujete korektně. A po těch osmnácti letech, kdy dělám v médiích, můžu potvrdit, že se vám to vždycky zúročí. Někdy hodně pozdě. Ale dokonce to funguje i u těch, které jste předtím měl jako záporné hrdiny. To mě překvapilo, ale je to tak. Ty lidi najednou respektují, že ve své práci nelžete, že ty věci nepřekrucujete. Vy je v jedné reportáži natřete, že to byl podnikatel, který podvodným způsobem spekuloval s pozemky, když je měnil s městem za jiné pozemky. Tak se vám klidně ozve, za šest sedm let, že ví o něčem zajímavém. Není tam žádná zášť typu: Vy jste o mně tehdy špatně točil.

Přicházejí témata až na poradách, myšleno vám přidělená? (4)

Ted' toho přibývá hodně a generuje to Facebook. To je podobné jako tipy od diváků, jen se k Markovi dostávají přes Facebook. Tam je výhoda, že když lidi dřív psali klasické dopisy nebo maily k nám do redakce, ta odezva byla vždycky dlouhá. Na tom Facebooku je pro lidi důležitý, že ta reakce je okamžitá. Takže taková témata se na poradách předhazují, přerozdělují.

Existují témata, která probíráte jen s Markem Wollnerem? Taková témata, která nemohou zaznít ani na poradách? (5)

Skoro ne. S Markem se separátně řeší věci, kde jsou nějaké citlivé informace. To není nedůvěra vůči kolegům. Někdy prostě víte, že čím méně lidí to slyší, tím je menší riziko, že se to provalí ven. Čas od času to s Markem potřebujete probrat separátně. Někdy je to fakt tak citlivé, že nechcete, aby to poslouchali ostatní. Protože se to třeba týká těch lidí z reportáže. A jsou to důvěrné a intimní údaje. Je zbytečné, aby o tom věděli všichni. Například reportáž o vývozu zbraní české zbrojařské firmy, která má v rámci holdingu pobočky na Slovensku. Vozí si zbraně na embargované území do Ázerbájdžánu. Ozval se nám člověk, který měl velmi přesné informace a chtěl za to peníze. Takže bylo potřeba řešit, jestli na to přistoupíme. Pokud ano, tak za jakých podmínek.

Existují témata, která jste chtěl/a zpracovávat, ale vedení vám je nepovolilo? (6)

Zakazují se jenom hloupé věci. Nikdy jsem nezažil, že by se něco zakázalo kvůli nevhodnosti, koho se to týká. Jediný kritérium je, jestli to obstojí jako reportáž, nebo ne. A takových se pod stůl hází spousta.

Vznikne téma i na společné diskuzi na poradě? (7)

To jsou takové, že to vychází z aktuální situace. Prezidentská volba, parlamentní volby. Agenda, která se objevila. Lithium. Cítíme, že lidé očekávají a chtějí i od nás k tomu něco vidět.

Existuje určitý druh témat, která se na poradách probírají pravidelně? (8)

Pravidelně probíráme aktuální témata. Alespoň teď tomu tak je.

Můžete jmenovat osoby, které s vámi spolupracují na reportáži? Tím myslím vyloženě kolegy reportéry. (9)

Pracování s kolegy je naprosto výjimečné. Někdy ve dvou, a když děláme ve třech, tak protože v úterý dostaneme nápad, že je potřeba rychle udělat nějaké téma do pondělí. Je to rozdělení práce. Aby v jeden den točily tři štáby, abychom to stíhali. Ve třech je to naprosto výjimečný.

Preferujete práci s kolegy, nebo je pro vás přínosnější položit se do práce sám/a? (10)

Pracuji radši sám. V osmdesáti procentech. Ale pak jsou někdy věci, kdy s někým druhým je to lepší, když jsou produkčně náročná témata, když víte, že musíte oslovit hodně lidí. Budou to sice krátké rozhovory, ale bude jich hodně. Nebo je to tak, že půlka se odehrává v Praze a druhá půlka někde venku. Takže se domluví s někým, kdo obstará pražské natáčení, a já objedu ostatní místa. Není to ale dobrý způsob spolupráce, protože ve dvou se špatně píše scénář a sestavuje reportáž. Musíte najít někoho, komu nevadí, že přípravu, rešerše a sběr hrubého materiálu děláte společně. Pak je vždy lepší mít někoho, kdo respektuje, že jeden udělá scénář a druhý na sebe vezme jinou roli. Když na reportáži dělá méně lidí, je to efektivnější.

Kolik lidí se včetně štábu reálně do reportáže zapojí? (11)

Ted' to neberte podle mě. Protože já pracuji atypicky, protože si to točím sám, takže nejzdím se štábem. Když to vezmu postupně, rešerši si dělá každý sám, redaktor. Než jdete do terénu. Na něco můžeme použít naši asistentku, kterou máme v redakci, ale to je výjimečné. Prostě na začátku si všechno děláte sám. Potom vám pomáhá naše produkce, což je tým tří lidí, tří produkčních. A ty vám zajistí objednání štábu, objednání ubytování, půjčení auta a podobné věci. Podílejí se na té reportáži, ale je to vyloženě tento technický servis. Když jedete natáčet, jede redaktor, kameraman, technik a měl by jet i režisér. Takže vyjíždějí čtyři lidi do terénu. A potom, když jste ve střižně, tak tam sedí redaktor, střihač a režisér. A na konci to pak schvaluje Marek Wollner. Ještě do toho tedy vstupují korektoři. Když máte hotové titulky, přijde korektor a zkontroluje, jestli tam máte správně věci, tak jak mají být.

Co je první věc, kterou po zvolení tématu uděláte? Uděláte si plán zpracování, nebo kontaktujete dotyčné osoby? (12)

Asi kontaktuji ty lidi. Ale on je to spíš sběr těch prvních informací. Musíte se rychle dostat k těm prvotním zdrojům. Ne k interpretacím, jak už o tom třeba někdo někde psal, nebo co se kde objevilo. Když je to spor, je dobré se co nejrychleji dostat ke spisu. To je ten začátek. Nejdůležitější je sehnat vstupní data, která ještě nejsou zkreslená a která mají nějakou váhu. Obvykle to bývají dokumenty založené ve spisu. Pokud možno si tyto informace musíte co nejrychleji ověřit a zjistit, zda to stojí za natočení. Jestli to, co vám přijde nejzajímavější, platí. Jestli náhodou ti lidé nenadsazují, nebo už to není zkreslené.

Nakolik je možné vaši práci vykonávat z domova? Využíváte této možnosti? Nakolik vám osobně vyhovuje a z jakých důvodů vám vyhovuje? (13)

Pracuji z domova nebo v terénu. Něco zvládnete z domova, ale mnohem lepší je jet na ty místa, kde se to děje, vidět to a mluvit s těmi lidmi. Vidět, jak mluví, jak reagují. Navíc stejně vás to tam donutí jet, protože se potřebujete spojit s tím člověkem, často s jeho advokátem. Domluvit se, aby vám dali plnou moc pro nahlížení do spisu, anebo domluvit se s advokátem, že s vámi půjde do spisu, a vy si tam uděláte kopie. Takže z domova a na cestách. To je tak půl napůl. Zapojené handsfree v autě a během těch přesunů telefonovat. Tady (v České televizi) je člověk, jenom když kompletuje, když je ve střižně. Zázemí televize nepotřebujete, protože jsme vybavený, takže je člověk absolutně mobilní. Je to jedno, kde pracujete.

Omezují vás při práci finance? (Zahraniční cesty apod.) (14)

To je pořad, protože jsou nastavené nějaké základní limity, kolik máme natáčecích dnů na reportáž, jak dlouho člověk může být v terénu. Kvůli placení ubytování a tak. Za tu dobu, kdy jsem v Reportérech, se jen dvakrát stalo, že jsme byli na hraně, kdy jsme se snažili to zprodukovat tak, abychom se vešli do nějakých našich interních limitů. Nakonec to nebylo dražší. Když potřebujete natáčet v zahraničí, a to ne v nějakých exotických destinacích, když třeba potřebujete letět do Británie, protože tam žije nějaký člověk, s kterým potřebujete točit, potřebujete finance. Finančně na hraně to bylo tehdy, když jsem natáčel reportáž o tom, jak Člověk v tísní distribuuje mezi kubánské disidenty pomoc. Peníze, počítače, léky. Letěl jsem tam s nimi a tam jsme hlídali každou korunu, abychom se vešli. Jednak do ceny letenky a do dalších věcí.

Stalo se vám někdy, že reportáž nebyla proveditelná právě kvůli finanční náročnosti? (15)

Ne. Vždycky to můžete udělat levněji. Nebude to tak efektní, ale jde to. Samozřejmě rozhovor přes skype nevypadá hezky, ale ušetříte tím spoustu času i peněz. Kdyby nám velký rozhovor slíbil Jarda Jágr, nebo někdo takový, klidně se do té Ameriky za ním poletí, ale většinou to není potřeba.

Představte si, že byste měl/a vytvořit manuál na natočení investigativní reportáže a popsat jednotlivé kroky. (16)

Máte nějakou ideu, nápad. K té musíte hned začít prověřovat ta tvrdá fakta, jestli to opravdu sedí, jestli ten nápad nevypadá hezky jenom proto, že si ty vstupní data interpretujete, aby vám to zapadalo do hezké představy. Když tady po tom ověření zjistíte, že ano, tak tyhle informace sedí. Je to tak, jak se to jeví. Tak jdete produkčně domlouvat to natáčení. Obvoláte lidi, kteří by měli vystupovat v reportáži. Snažíte se se všemi domluvit termíny natáčení, tak aby to nějak drželo pohromadě. V ideálním případě to natočíte ve čtyřech dnech¹⁶³ a nemáte to rozkouskované. U toho si hledáte případné náhradníky. Pak už jen vyrazíte do terénu a točíte. Mezi natáčením a stříhem ještě člověk musí napsat scénář. Aby z těch hrubých materiálů poskládal kostru reportáže.

¹⁶³ Reportéři si nově mohou půjčit štáb na čtyři dny. Nové pravidlo vzniklo za účelem šetření.

Je daný přesný počet lidí, kteří musí v reportáži promluvit, když využijeme například model dvou stran? (17)

Jednotné pravidlo neexistuje. V tomhle případě záleží na typu reportáže.

Jak dlouho trvá natáčení průměrné reportáže? Jmenujte svou nejdelší a nejkratší reportáž. (18)

Přibližně za tři týdny to dokážete vyrobit celé. Průměrně. První týden vám spolknou nějaké rešerše. Další týden a něco vám spolknou natáčení, protože ono se vám to taky nepodaří naskládat přesně. Dost často během natáčení, když ho rozjedete. Tak se objeví nějaký nápad, že by nebylo špatné, kdyby tam promluvil ještě někdo. Tak improvizujete. A pak máte čas v tom posledním týdnu napsat scénář. Jak tvoříte ten scénář a máte za sebou natáčení, zjišťujete, co je potřeba. Jaké záběry je potřeba najít v archivech. Je nutné udělat si tuhle přípravu, než jdete do střižny, protože ve střižně už to pak jede v kuse.

Když uvedu příklad, nejrychleji udělané reportáže jsem dělal o předražené rekonstrukci Nuselského mostu. Tak to bylo téma, který se zrodilo v úterý na poradě a v pondělí se vysílalo. A třeba teď, když dělám vývoz zbraní do Ázerbájdžánu, první díl téhle reportáže jsme dělali na podzim. Ten jsme dělali ve třech. Vznikl od úterý do pondělí. A před dvěma lety jsem dělal reportáž o restitučním sporu rodiny Colloredo-Mansfeld na zámku v Opočně. Tam jsme se domluvili s Markem Wollnerem, protože mu vypadlo jedno téma, které bylo naplánované. Volal mi ve středu, jestli bych to rychle neudělal do pondělního vysílání. Že mu vypadlo nějaké téma a tohle že je zajímavé, že by nám stačilo, kdyby hraběnka Kristyna Colloredo-Mansfeld dala rozhovor, a zbytek už doplníme věcmi, který už natočené jsou. Ten rozhovor by byl super a utáhl by krátkou svižnou reportáž. To se taky povedlo, vlastně od středy do pondělí. Ale to jsou věci, kde se nemusíte zabývat rešeršemi. Protože ten spor je dobře popsáný. Všechny média se mu věnovala. Opakovaně se k tomu vyjadřovali soudci, právníci. Ty základní informace jsou ověřené. Vy vlastně děláte jen znovu shrnutí pro diváka doplněné něčím, co se zatím neobjevilo, například exkluzivní rozhovor s hraběnkou.

Naopak zdlouhavých reportáží je hodně. To si nevybavuji. Někdy je to tím, že na něčem děláte a do toho vám přijde taková aktualita a za ní ještě jedna. Tak vám to najednou takové dvě reportáže všechno rozhází. Pak se vrátíte k tomu, co máte rozpracované. No a lidi třeba najednou už nemůžou. Mají dovolenou a vrátí se buhví kdy. A najednou se vám to táhne. Někdy vám něco zamrzne i na půl roku.

Jak dlouho je reportáž ve střížně? Podílíte se na střihu i vy sám/a? (19)

Začínáme obvykle v osm ráno, a kdyby to šlo všechno ideálně a Marek Wollner to přišel zkontrolovat a všechno bylo podle jeho představ, tak za těch 12 hodin to máte hotové. Platí asi dlouhodobě, že minuta vysílání znamená hodinu práce ve střížně. Takže minuta reportáže trvá ve střížně hodinu.

Stává se, že až ve střížně poznáte, že jste někde postupovali špatně? Nebo že dotyčný nezodpověděl přesně to, co jste chtěli slyšet? (20)

Když je to důležité, můžete to udělat znova. Třeba rychle po telefonu. Někdy máte štěstí, že nestříháte v neděli, ale třeba v sobotu, protože to tak vychází ve střížnách. Tak se s ním domluvíte, že za ním rychle zajedete v neděli s kamerou a pak se to tam jenom rychle dosadí. Nadáváte si, že jste si to nepohlídal při natáčení, protože vždycky, když skládáte scénář, který je jednodušší než realita, kterou jste nějak zaznamenávala, tak tomu dáte nějaký logický řád a zjistíte, tady by bývalo bylo lepší, kdyby mluvil o tomhle nebo kdyby to řekl jednodušeji. To je normální.

Co následuje poté? Oslovíte respondenty znovu? (21)

(viz otázka číslo 20)

Jak je pro vás osobně důležité dodržování etiky? (22)

Je to absolutně důležité. K tomu není co dodat. Když budete dodržovat etická pravidla, všechno se vám to v budoucnu vrátí. I v tom, jakou pověst nebo sílu má značka Reportéři ČT. Ten respekt si vybuodovala tím, že dodržujeme tato pravidla a že se chováme ke všem dobře.

Jak pracovat, aby výroky nebyly zkreslené a nedošlo k manipulaci? (23)

To se nesmí stát. Politici se kvůli tomu na nás někdy obracejí, ale to je hloupost. Dáte jim hrubý přepis a vidí, že nic zkreslené není. Jak jsem říkal. Když vám někde něco nesedí, v krajních situacích můžete jet přetočit. Ale za tu dobu už víte, jak s lidmi pracovat. Víte, jak mají odpovědět, aby to na kameře neznělo zkresleně.

Kolikrát jedete natáčet, než vznikne celá reportáž? Jmenujte, kdy vás reportáž stála nejvíce pokusů a kdy naopak stačil jeden pokus. Příklady. Nedokončená roztočená reportáž? (24)

Máte celkem čtyři natáčeční dny. Takže během těch dní to natočíte. Reportáž, která by se nenatočila, zatím nebyla. Respektive u sebe si ji nevybavuji. I když ano, možná si vzpomínám. U sebe jsem měl jednu takovou reportáž, byla o vyšetřování jednoho železničního neštěstí v Brandýse nad Orlicí. Když jsme s tím byli i ve střížně a všechno jsme měli natočené, ozval se mi během té neděle dnešní ústavní soudce Jaroslav Fenyk, specialista na trestní právo, s tím, že ještě jednou ověřoval ty informace, které jsem mu dal, a že ta naše interpretace je asi pravděpodobná a možná. To, jak se věci odehrály a kdo za co může. Jenže existovala ještě jiná interpretace. Tehdy jsme to stopli ve střížně. I když by ta naše verze nebyla chybná, tak přípustná by byla i jiná. A rázem by se věci jevíly jinak. Nemohla to rozlousknout ani policie, ani soudy a my nestojíme nad nimi. Nejsou to blbi, ani vyšetřovatelé, ani soudci. Když je věc tak nejasná a nedá se tam ukázat, že ten viník je ten a ten, nebudeme to my, kdo to řekne. Jinak platí, že to, co člověk rozdělá, co začne natáčet, by měl dokončit. Během těch rešerší by měl přijít na to, jestli to je k natáčení, nebo ne.

Kolik informací o určité kauze musíte mít, než s tématem jdete ven, než ho přednesete ho na poradě? (25)

Na poradě můžete probírat věci, který tak ještě úplně prověřené nemáte. Samozřejmě ideální je, když už to máte proklepnuté, kdy jste měla k dispozici ty prvotní zdroje a můžete je brát za věrohodné. To znamená dokumenty ze spisu, zaprotokolované výpovědi. Nebo jste v ruce držela to, o čem lidi tvrdí, že je to důležité. „Máme fotografie, jak Hitler chová naši babičku v náručí.“ Žili totiž v Sudetech. Ty lidé jsou schopní vám říkat, že tu fotku mají. Pak tam přijedete a oni to nemají. Proto je lepší si to u takových věcí ověřit, než s tím vylézt na poradě.

Z kolika zdrojů a kde ověřujete? (26)

Není důležitý počet zdrojů. Důležité je dostat se k těm primárním. Interpretace lidí jsou často zavádějící, i když je to z jejich strany neúmyslné.

Máte zaručenou cestu/zdroj, u kterého víte, že informace je pravdivá? (27)

U některých lidí ano. Mohu říci tak deset až dvacet. Na některé zdroje si teď nevzpomenu, protože se mi dlouho neozvali nebo jsem se s těmi lidmi dlouho neviděl. Někdy to jsou takové autority, že jim věříte. Zním jejich práci a vím, že pokud už mě ve zkratce chtějí upozornit na nějaký problém, konkrétní věci mi pošlou obratem poštou.

Muže to být i politik? (28)

Ne že bych nedůvěřoval politikum, ale jelikož primárně netočím politická témata, nepotkávám se s nimi. Politiky bych do svých zdrojů neřadil. Jsou to většinou soudci nebo právníci.

Jak zacházíte s informačním nadbytkem a dezinformacemi? Stalo se vám, že vás mluvčí chtěl úmyslně svést z cesty? (29)

Ke všem dokumentům se chováme stejně. Stále prověřujeme, co to je zač. Pokud to je interpretace něčeho, chceme znát ty prvotní dokumenty. Pokud se tohle tváří, jako že to je třeba zaprotokolovaná výpověď ze spisu, tak stejně chci do toho spisu a vidět to tam. Když mi to někdo z těch mých deseti zdrojů pošle ofoceně, vím, že nejde o podvrh, že to je skutečně stránka ofocená ze spisu. U ostatních lidí poděkuju a řeknu jim, že bych potřeboval vidět celý spis.

Nestalo se mi, že by mi někdo chtěl podstrčit falešný dokument. U jedné reportáže jsem měl pochyby. To se týkalo manipulace se spisem ve trestním řízení. Dodnes nevím, jestli ten člověk pro mě vyráběl falsifikát, nebo ne. Bylo to divné, smrdělo to a pak jsme to ani netočili. Přesto jsem nenarazil ve své práci na falsifikát, který by se mi někdo snažil podstrčit.

U každé věci se ptáme, kdo nám to říká, proč nám to říká a co tím sleduje. To je jedno, jestli je to rodinný spor o dítě, jestli nám to říká matka, protože chce dostat své dítě do péče, nebo otec. Může to být informace od nějakého politika, lobbisty, ekonoma. Jsou součástí primárního ověřování informací. Získat ta základní data, orientovat se v tom. Kde se vzala ta informace a proč. Vždy hledáte úmysl. Vyloženě s nějakou dezinformací za mnou nikdo nepřišel.

Kteří respondenti jsou zpravidla nejméně vstřícní? (30)

Policie České republiky. Jinak je to v pohodě. Někdy chápete tu neochotu. Nemám nikoho na seznamu, ale policie ano. Jednak se vyjadřují hrozně a oni jsou navíc i hloupi.

Neovládají právo, takže někdy vám odpírají informace, na které máte ze zákona právo. Nevědí, že vám ty informace musí poslat, že to neposuzují, jestli vám to dají, nebo ne. Ale taky jsou mezi nimi lidé, kteří fungují dobře. Policie je ale neprotivnější.

Stalo se vám někdy, že se vaše reportáž stala součástí politického boje? (31)

Určitě ano. Ale já už si teď nevybavuji kdy. Možná zrovna ta privatizace vodárenství na Zlínsku. Ale to je otázka. Politici tu reportáž pak používali, citovali ji. Používali argumenty proti sobě, ale oni by ty argumenty možná používali i tak. Ale když jim to shrnete v reportáži, mají to přehledně uspořádané. Mě věci, které se dotýkají politiky, moc nebaví. Svoji práci nepoměřuji podle toho, jestli se nějaká reportáž stala municí pro politický boj.

Jak velkou roli v reportáži hraje Marek Wollner? (32)

Dramaturg je člověk, který tomu dává nějaký řád. Zároveň ale platí, že i podíl redaktora je obrovský. Někdy tu reportáž povýší kameraman, když pracuje dobře. Bez Marka Wollnera by to nešlo. Někdy možná člověk sám udělal dobrou reportáž, ale to by spíš byla náhoda. Potřebujete tam mít toho dramaturga, který tomu dává nějaký řád. To je stejné, jako když jdete napsat knížku. Člověk má pocit, že knížku napíše sám a že to bude dobré. Ale když pak vidíte, k čemu je dobré nakladatelství a jak pak funguje redaktor, že to není jen někdo, kdo formálně přečte váš rukopis, ale je to někdo, kdo vám to reálně upraví.

Kolikrát věc shodí ze stolu, než je hotová? Na jaké detaily dbá? Co mu nejčastěji vadí? (33)

Někdy se stává, že vás s tím v neděli vyhodí ze střížny a řekne: „Hele, já to teď vysílat nebudu, radši to dodělej do příštího týdne, protože ti tam chybí tohle a tohle.“

To se stane, když člověk opomněl kontaktovat někoho důležitého, nebo zapomněl informaci někde ověřit, nebo si to něčím doložit. „Hele, vy tady mluvíte o tom dokumentu, o tom podepsaném memorandu. Ale já ho tady nikde nevidím. Máte ho?“ A vy ho nemáte. Tak řekne: „Víš, co? Tak to udělej do týdne a to memorandum sežeň.“

Přichází on sám s vlastními tématy na zpracování? (34)

Ano, ano. U něj se i sbíhají tipy diváků a on to pak rozděluje mezi nás podle volného času. Všechny jeho navržená témata se musí minimálně prověřit. Nebo naopak musíme

dát lidem vědět, že teď ten jejich návrh točit nebudeme. Pak s ním hlavně probíráme takové to aktuální dění.

Stalo se někdy, že reportáž stopnul těsně před tím, než se měla vysílat? (35)

Stává se to. Někdy je to v klidu, někdy je to emotivní. Někdy je to i v dobrém, že vás nekritizuje, že jste to udělal špatně. Ale ve střížně ho napadne nějaké vylepšení. Člověk při natáčení přes provozní slepotu nevidí. On se pak v klidu koukne, líbí se mu to a řekne: „Jo, dobrý. Ještě to ale doplň o tohle. Já to teď nepotřebuju, tak to dodělej.“

Co se změní po odvysílání reportáže? Existuje nějaká společenská odezva? (36)

Díky Facebooku k nám neustále chodí nějaké odezvy. Společenské změny se dějí. Ale já si nevedu nějakou statistiku reportáží, kdy tahle vyšuměla do ztracena a kdy tahle něco změnila. Teď nevím. Reportáže, které něco změní, jsou v menšině.

Jak často se na vás obrazejí politici, ať už se jedná o stížnost, námět či exkluzivní informaci z opozice? (37)

Na mě se politici neobracejí. Se stížnostmi se na nás obrazejí, ale to jde přes právní oddělení. Každý rok přijde několik stížností na moje reportáže. Nejhorší to opět bylo s Veolií. Tam se jednalo o miliardy korun. Hlavně ta Veolia tenhle boj svádí a prohrává i jinde v západní Evropě. Takže tam je pochopitelné, že se brání zuby nehty, ale jinak se mi nic nevybavuje.

Jak často se na vás obrací „běžní“ lidé, ať už se jedná o stížnost, nebo třeba o námět? (38)

Diváci také posílají stížnosti, někdy i oficiální stížnost na Českou televizi. To je takový normální provoz. Na všechny se musí odpovědět, všechny řešíme. Nebo i v případě, že se někdo obrátí přímo na mě. Každý si vyřizuje ty odpovědi sám. Potom mu vysvětlíte, že něco v reportáži přehlédli, nebo že chápete jeho rozhořčení, že se mu nelíbí, že se zastáváme šlechtického rodu Colloredo-Mansfeld. Potvrdíte, že jsme v reportáži pouze předložili fakta a hotovo. To je taková jednoduchá korespondence. Jinak to jde přes právní oddělení, kde vás jako redaktora požádají, ať připravíte základní argumenty, případně doplníte věci z natáčení nebo z hrubých prepisů. Někdo tvrdí, že to bylo vytržené z kontextu, proto dáte k dispozici hrubé prepisy rozhovorů.

Po odvysílání zjistíte, že došlo k chybě. Co následuje? Točíte novou reportáž? (39)

Samozřejmě, že se chyby mohou stát. Jsme lidi. Ale nějaká fatální věc, to se nestalo. Nepřetáčeli jsme nikdy novou reportáž. Hlídáme si všechno. Marek by špatnou reportáž nepustil.

Ovlivňuje vaši práci i strach z politika? (40)

Asi ne. Všichni máme jenom strach z Marka Wollnera. Z politiků ne.

Jak u vás funguje autocenzura nebo strach? Cítili jste někdy, že to na čem zrovna pracujete, by vás mohlo ohrozit? (41)

Nikdy se mi nestalo, že bych cítil, že téma, na kterém pracuji, by mohlo ohrozit i mě.

Chodí vám výhrůžné zprávy? Kromě násilí, jak často vám lidé hrozí žalobou? (42)

Někdy se to stává, ale to je takový folklór. Nemá to vliv na to, jestli téma budete zpracovávat, nebo ne. To je jako když vám někdo v hospodě u piva řekne, že vám dá do držky. Nikdy se mi nepříhodilo nic vážnějšího. Myslím, že Daliboru Bártkovi, který točí všechny ty kriminální reportáže, se něco takového mohlo stát. Jinak asi ne.

Jak se staví instituce za práci svých reportérů, když vidíme, co se stalo v Českém rozhlase? (43)

U nás v Reportérech naprosto špičkově. Ruku do ohně může člověk dát za Marka Wollnera, dál ne, to nevíte. Já osobně se myslím, že tady by se to nestalo. S naším generálním ředitelem. Mám pocit, že ne. Ale neznám ho natolik dobře. Ale tam nevíte, kdo vám podrazí nohy. Mezi ředitelem a Markem. Marek se za nás navenek zastává vždycky. Samozřejmě platí, že každý ten redaktor má jinak nastavená ta pravidla pro ověřování informací, pro přesnost interpretace. Někdo je volnější, ale třeba já o sobě si myslím, že jsem na to absolutní pedant. I kvůli tomu třeba spoustu témat nenatočím, protože se mi to nezdá dostatečně pevné. Ale vím, že by to někdo jiný natočil. Nemusel by z toho samozřejmě být hned průšvih, kdyby to natočil. Někdy mám pocit, že Marek se nás navenek zastává, ale že poctivě by neměl, protože jsme fakt někde udělali chybu, že jsme v něčem byli ledabylí. Neměli jsme žádný průšvih, jakože jsme tvrdili něco úplně opačně, ale v něčem jsme určitě nedůslední byli. Naštěstí se v tom nikdo moc „nešťoural“ a my to ustáli. Ale platí, že Marek navenek vždycky brání nás a my si to pak vyřešíme mezi sebou.

Příloha č. 4: Rozhovor s Janou Neumannovou, reportérkou pořadu Reportéři ČT

Rozhovor se uskutečnil 30. ledna v Praze

Můžete uvést historii vašeho působení v médiích? (0)

Pracovala jsem v tištěných médiích. V časopisu Týden a Respekt. Poté jsem spolupracovala na pořadu televize Nova – Na vlastní oči. Když pořad v roce 2009 skončil, přešla jsem do Reportérů ČT.

Kde berete témata k reportážím? Vycházejí ze společenského dění? (1)

Je to různé. Nejčastěji si témata vymyslím sama a vycházím samozřejmě z podnětů, které dostávám od kontaktů, se kterými spolupracuji. To znamená třeba různí odborníci, s kterými se pravidelně scházím, lidé z neziskového sektoru nebo politici samozřejmě. Většinou když natáčím nějakou reportáž, zjistím tím i nějaké další téma, u kterého pak přemýšlím, jestli je zpracuji, nebo ne. Tohle byly moje vlastní zdroje, potom samozřejmě existují témata přidělená. To jsou většinou témata, která vycházejí z nějakého aktuálního dění. Je vždycky lepší, když si téma vymyslíte sama, protože o něm máte představu, jak ho chcete udělat. Když pracujete na tématu, které vám je zadané, je to samozřejmě obtížnější na zpracování. Když má Marek nějakou představu, jak téma zpracovat, pak je obtížné tu jeho představu splnit. Některá ta témata vám nejsou úplně blízka a nemáte kolem sebe lidi, s kterými normálně spolupracujete. Tím myslím odborníky. Takže je lepší si téma vymyslet sama. Například přiděleným tématem mi bylo Čapí hnízdo, to je typické téma, které pochází z nějaké aktuální poptávky. Většina těch ostatních témat jsou moje vlastní. Teď v poslední době mě hodně zaujalo téma inkluze nebo zajišťovací příkazy.

Jaké máte vlastní zdroje? (2)

Samozřejmě. Za dobu novinářské kariéry si každý vytvoří řadu zdrojů, se kterými spolupracuje. Přichází od nich náměty. Sama se na ně obracím jako na odborníky v určitém tématu.

Přicházejí témata až na poradách? (3)

(viz otázka číslo 1)

Existují témata, která probíráte jen s Markem Wollnerem? Taková témata, která nemohou zaznít ani na poradách? (4)

Takhle to určitě neprobíhá. Jsou věci, jako například zajišťovací příkazy, kdy jsme za Markem s tímto tématem přišli tři, s tím, že nás tohle téma zajímá. Pak jsme na tom všichni pracovali dohromady. V souvislosti ještě s tímto tématem jsme spolupracovali s firmou, která měla vlastníka, a ten nechtěl, aby bylo zřejmé, kdo to je. To jsem třeba Markovi říkala o samotě, nakonec jsem to ale stejně řekla na poradě. Taková situace může nastat. Nějaký zdroj řekne, že z nějakého důvodu, který vy už znáte, nechce například sdělit svoje jméno. Tak to už se pak probírá s Markem o samotě. On samozřejmě musí znát identitu zdroje. To samozřejmě chápu a respektuji, jde vlastně i o mé čestné slovo, které svému zdroji dám. Navzájem ale s kolegy víme, na čem pracujeme. Většinu věcí víme, maximálně mi něco uteče, když nejsem na poradě.

Existují témata, která jste chtěl/a zpracovávat, ale vedení vám je nepovolilo? (5)

Určitě. Záleží na tom, v jaké fázi se to stopne. Já pracuji na mnoho tématech, která se nepodaří udělat. Někdy na poradách, když už sama cítím, že to téma asi úplně není ono, se radíme, jestli pokračovat, nebo ne. Ale nikdy se mi nestalo, že bych dodělala reportáž a nebyla vysílaná. Raději jsem sama od reportáže odstoupila. Byla vlastně i roztočená. Například jsem točila o člověku, který byl ve spojení s Milošem Zemanem a nechtěl nastoupit do vězení. Dramaticky se mu vyhýbal. Já jsem tuhle reportáž roztočila a pak jsem zjistila, že je ten člověk opravdu vážně nemocný. Dostala jsem do ruky lékařskou zprávu a odborník z kardiologie mi skutečně potvrdil, že jde o vážný lékařský nález. V takovém případě jsem od natáčení odstoupila, protože mi to přišlo neetické. Marka jsem o tom informovala a ten s tím souhlasil. Takže se takový případ může stát, když zjistíte, že je před vámi takováto těžká překážka.

Vznikne téma i na společné diskuzi na poradě? (6)

To je běžná praxe. Na poradách padají náměty. Někdy se může zpočátku zdát, že téma nebude uchopitelné, ale společnou diskuzí se nakonec najde konec, za který se to dá chytnout. Jde třeba o divácké náměty, se kterými chodí Marek. Lidé se obrací buď na něj osobně, nebo přes divácké centrum. Probírají se takto i témata související s aktuálním děním.

Existuje určitý druh témat, který se na poradách probírá pravidelně? (7)

Většinou se na poradách věnujeme tomu aktuálnímu dění a zvažujeme, co budeme točit. Rozhodneme se podle situace, jestli nějaké téma už zpracovat, nebo jestli ještě ne. Teď určitě děláme víc aktuálních témat, než jsme dělali v minulosti.

Můžete jmenovat osoby, které s vámi spolupracují na reportáži? Tím myslím vyloženě kolegy reportéry. (8)

Několik reportáží jsme točili i ve třech. Tedy s dvěma kolegy. Vzešlo to tak, že jsme opravdu všichni tři to téma sami považovali za důležité a řekli si, proč to nezkusit ve třech. Je to vlastně jedno, mezitím jsme všichni dělali na dalších věcech. Nebylo to tak, že jsme všichni tři měsíc pracovali na jednom tématu a nedělali nic jiného. Takhle to pořad nijak nezatížilo. Šlo o téma zajišťovacích příkazů, což bylo poměrně náročné. A myslím, že ve finále jsme každý odvedli tolik práce, jako kdybychom tu reportáž dělali samostatně. Na tomhle tématu bylo opravdu hodně práce. Takhle jsem dělali asi tři reportáže, jinak občas pracujeme ve dvou. Převládají ale reportáže, na kterých děláme samostatně. Vždycky mi víc vyhovovalo pracovat samostatně. Teď jsem si docela na tu spolupráci zvykla, principiálně ale raději pracuji sama. Spolupráce má ale něco do sebe, jsou tam dvoje oči. Určitě to není od věci. Například u aktuálních věcí je fajn, když na tom pracujeme dva, protože je na reportáž málo času. Na jednoho to je opravdu velká zátěž. Pokud se reportáž dělá jen týden, je to hodně náročné. Na reportáž, kterou děláme teď, máme dva týdny a děláme ji ve dvou, takže je to snesitelnější. Dělat dlouhodobě reportáže v jednom a během jednoho týdnu, to se nedá dlouho vydržet.

Preferujete práci s kolegy, nebo je pro vás přínosnější položit se do práce sám/a? (9)

(viz otázka číslo 8)

Kolik lidí včetně štábu se reálně do reportáže zapojí? (10)

Většinou jezdíme se štábem, kde je kameraman a zvukař. Dá se jet i jenom s kameramanem, ale natáčení pak nebývá tak technicky dobré. Stává se, že jsou problémy se zvukem, a i samotné kamerové záznamy nejsou tak kvalitní. Následně se pak zapojuje střiháč. Na samotné natáčení ale jezdí i režisér. Já osobně ale pracuji s kameramanem, co je zároveň i režisér. Bývá to často takhle nakombinované. Režiséři si sami točí obrázky. Ale ten základní štáb se skládá z režiséra, kameramana a zvukaře. To znamená čtyři lidi. Málokdo ale jezdí ve čtyřech, většinou se opravdu točí ve třech.

Co je první věc, kterou po zvolení tématu uděláte? Uděláte si plán zpracování, nebo kontaktujete dotyčné osoby? (11)

Já osobně si píšu malé papírky s nápady a pak jen postupně odškrťávám. Když mám hodně papírků, tak si to přepíšu na jeden společný. Takže asi tak. Základní věcí pro začátek je taková ta obecná rešerše k tématu. Pokud točím nějakou kauzu, tak co se o tom kde napsalo a podobně. Pokud je to jako teď Čapí hnízdo, potom rešerše není nijak zdlouhavá. Čapí hnízdo sleduje člověk obecně pořád. Samozřejmě tu jsou kauzy, u kterých musíte pročítat dokumenty několik let dozadu. Například hrozně dlouhá přípravná fáze byla u reportáže, která byla o začátcích Babišova podnikání. Musela jsem k tomu nastudovat veškeré dostupné materiály. Vzhledem k tomu, že dostupné materiály byly u českých soudů, trvalo to dlouho. Problém byl, když jsem zjistila, že ohromný archiv takových dokumentů je v Bratislavě, a tam jsem musela jet snad třikrát. Bylo tam mnoho velkých krabic a já tam seděla několik hodin a prohlížela jednu krabici za druhou a hledala jednotlivé dokumenty. Když ale uvedu příklad z poslední doby, hodně práce přinesly zajišťovací příkazy. Tam jsme museli načíst velké množství rozsudků, které jsme ale zároveň museli nechat zanalyzovat odborníkem. Chtěli jsme mít jistotu, že firmu, kterou už dáme do reportáže, nám nikdo nezpochybní, že ten důvod, proč ji tam dávat, bude opravdu velký. Kdybych pracovala osm a půl hodiny denně, přípravná fáze může klidně trvat i tři týdny. Ale to už je opravdu extrémní případ. Takhle se to ale nedá říct. Například si u nějakého soudu objednáme dokumenty a čekám třeba dva dny, než mi je pošlou. Vytyčit čas, kdy se věnuji jen přípravě, přesně asi nejde. Příprava na běžnou reportáž je okolo čtrnácti dnů. Když tedy neděláte jen na jednom určitém tématu, jak jsem říkala, dělám více témat najednou, běháte po schůzkách, kde se něco dozvíte, to vás zase posune někam jinam. Samozřejmě se stává, že natočíte reportáž i během týdne. To je ale opravdu výjimečné a zároveň náročné. Takové téma, které máte tak rychle zpracované, se objeví vážně zřídka.

Nakolik je možné vaši práci vykonávat z domova? Využíváte této možnosti? Nakolik vám osobně vyhovuje a z jakých důvodů vám vyhovuje? (12)

Je to ohromná časová výhoda. Odpadá mi cestování do práce a vzhledem k tomu, že mám dvě malé děti, práce z domu mi vyhovuje. Nevýhody to má samozřejmě taky. Neustále vám něco odvádí pozornost. Musíte být hodně disciplinovaní a stále na práci myslet, aby vás to nestrhlo k úplné lenosti.

Omezují vás při práci finance? (Zahraniční cesty apod.) (13)

Finance nás omezují docela podstatně. Někdy mě to opravdu štve. Když řeknu konkrétní příklad, někdy by se nám opravdu hodily záběry z dronu. Je to finančně dostupné a teoreticky bychom dron mohli mít, ale často mi ho nedovolí. Když jsme třeba točili firmu FAU, která je vně Babišova areálu, letecký záběr by byl hrozně fajn. Divák by si udělal představu, jak to vypadá. Někdy se drony používají a vždycky si to asi musíte vydupat u produkčního. Záleží také na situaci. Když potřebujete dron v Praze, je to samozřejmě levnější. Když jsem ale potřebovala dron na Moravě, je to dražší, protože platíte cestu. Co se týče zahraničních reportáží, ty máme omezené. Já jezdím točit jenom na Slovensko. Témata tam mi jsou blízká a teď se to i nabízí. Ovšem i při natáčení na Slovensku se na nás produkce tváří, máme brzdit, i když to pro nás vlastně není vůbec ekonomicky náročné. Také se může někdy stát, že někdo chce prodat nějaké záběry. Když jsem předtím pracovala v Na vlastní oči, běžně jsme kupovali záběry. Například jsme kupovali záběry z fotbalových bitek chuligánů, to bylo na Nově. Takové záběry nás stály desítky tisíc. Tam o nic nešlo, v České televizi by to ale byl problém. To by tady nefungovalo. Buď by nám to dali zadarmo, nebo jdeme od toho. Také se mi stalo, že například oslovím nějakého odborníka a za to, že se tématu bude věnovat, chce peníze. Je to vlastně docela logické. To se pak musíme obrátit na někoho jiného.

Stalo se vám někdy, že reportáž nebyla proveditelná právě kvůli finanční náročnosti? (14)

Nevzpomínám si, že by nějaká reportáž vůbec nebyla natočena z těchto důvodů. Jak říkám, musíme se omezit. Reportáž vznikne, ale bude chybět třeba záběr z dronu.

Co předchází natáčení samotnému? (15)

(viz otázka číslo 11)

Představte si, že byste měl/a vytvořit manuál na natočení investigativní reportáže a popsat jednotlivé kroky. (16)

Nejprve je přípravná fáze, pak natáčení a potom střih. To znamená, že přípravná fáze spočívá v nějakých rešerších, studiu a sbírání dokumentů a samozřejmě ve schůzkách. Pak je to samotné natáčení, kdy hledáte ty odborníky. Připravujete si to, pak to točíte, různě dotáčíte a podobně. Potom vlastně máte čas na to, kdy vám pošlou skripty. My máme velkou výhodu v tom, že nám rozhovory přepisují. Přečtu přepsané rozhovory,

z toho udělám scénář a pak jdu do střížny. U stříhu musím nutně být, protože to nikdo jiný než vy nedá dohromady. Vy to máte v hlavě, režisér se vlastně stará o obrazovou stránku. Tam se hraje o každou nuanci, o každé slovo. Zvláště u takových témat, která jsou konfliktnější. A většinou stříháme tak den, může to být klidně i dvanáct hodin.

Je dán předepsaný počet lidí, který se v reportáži musí vyjádřit, když pracujeme s modelem dvou stran? (17)

Žádné pravidlo na to nemáme. Je samozřejmé, že musíte oslovit obě strany. Pak se snažíme hledat nezávislé odborníky, které se tématu věnují. To probíráme s kolegy. Když někdo přijde na fajn odborníka, kteří dobře mluví, rozšíří se to jeho používání u nás. Není tak jednoduché sehnat dobrého odborníka, který vám dobře zdokumentuje situaci. Zvláště v některých oborech. Například docent Mejzlík z VŠE je úplně fantastický, mluví skvěle a přesně ví, co říct. Proto ho také všichni oslovují, i když jsme ho před rokem prakticky neznali, teď ho máme v každé druhé reportáži. Není žádné pravidlo, že by se museli používat stále jiní odborníci, takže když máme někoho ověřeného, prostě ho používáme. Když uvedu příklad: Já mám asi tři odborníky na oceňování nemovitostí, o kterých přesně vím, co od nich můžu čekat. Přijedou na místo, řeknou mi něco, co naprosto sedí. Já je samozřejmě účelně střídám. Pro ně to je reklama a já jsem strašně ráda, že se mi věnují. Takže i tohle zvažuji. Když mám třeba víc témat, kde potřebuji odborníky na nemovitosti, třeba dělám tři najednou, pak hledám i úplně jiné odborníky. Co se týče jedné reportáže, objeví se nám tam kolem osmi lidí. To je takový dobrý počet. Samozřejmě záleží na tématu. Když točíte příběh, máte lidi tři. Když děláte kauzu nebo nějaké aktuální dění a vystupují vám tam politici, můžete jich mít klidně patnáct. Opět je to individuální. Ale dobrý průměr na kauzu je osm. Když jich máte moc, není to taky dobrý.

Jak dlouho trvá natáčení průměrné reportáže? Jmenujte svou nejdelší a nejkratší reportáž. (18)

Natáčení se většinou průměrně kouskuje do tří, čtyř dní. Záleží samozřejmě na tématu. Příběh natočíte za dva dny, a když musíte někam jet, zabere to třeba pět dní. Já se snažím točit ve třech, ve čtyřech dnech. Ty přípravy se ale různí. O tom jsem už mluvila. Rešerše někdy trvají hodně dlouho. (viz otázka číslo 11)

Jak dlouho je reportáž ve střížně? (19)

Bývá to tak den. Stříháme v neděli a v pondělí vysíláme. Obecně platí, že jedna minuta se stříhá hodinu.

Stává se, že až ve střížně poznáte, že jste někde postupovali špatně? Nebo že dotyčný nezodpověděl přesně to, co jste chtěli slyšet? (20)

To zjistím ve střížně pokaždé, že mi někdo neodpověděl úplně přesně. Já už se dneska snažím ty lidi nastrkat k tomu, aby mi řekli, jak to potřebuji. Ale je to obtížné. Lidi často mluví tak, že dělají složitá souvětí. Věci neříkají od začátku a vy potřebuje synchron, který vám navazuje. Proto já jim vždycky říkám: „Začněte mi podmětem.“ Já potřebuji větu, ve které je podmět, přísudek a tečka. Oni začnou odněkud od prostředka, podle nějaké souvislosti, kterou oni měli v hlavě. To se pak hrozně blbě stříhá. Většinou ale potřebujete jen jednoduchý popis.

Co následuje poté? Oslovíte respondenty znovu? (21)

Vždycky to nějak jde. Takže se nestává, že bychom museli rozhovor kompletně přetočit. Potom je poslouchání pro diváka složitější. Vy vždycky uděláte nějaké sdělení, dokážete se z toho vystříhat. Nikdy se mi nestalo, že bych se z toho nevystříhala, ale už vím, že musím přemýšlet tak, aby to pro ty lidi bylo jednoduché. Takže když vám respondenti říkají informace jednoduše, potom vám to hodně pomůže.

Jak je pro vás osobně důležité dodržování etiky? (22)

Trochu se to mění. Vliv na to má i věk. Jelikož už jsem starší a mám zkušenosti, mnohem víc si dokáži uvědomit, jaký má reportáž dopad. Dřív jsem byla, když to řeknu v uvozovkách, bezohlednější. Dneska už na to koukám jinak. Na jednu stranu je to dobře, ale na druhou stranu, z novinářského pohledu, je to špatně. Musíte najít takové vybalancování. Když to uvedu na konkrétním případě, děláme kauzu Čapí hnízdo, ve které vystupuje Babišova manželka a dospělé děti. Všichni vypadají, že se budou chtít vyhnout trestnímu řízení, protože děti už ukázaly lékařské zprávy, podle kterých nejsou uzpůsobeni trestnímu řízení. Manželka je evidentně v nemocnici, na veřejnosti nevystupuje. Pravděpodobně to bude mít podobný průběh. A teď mi řekněte, je etické ty děti honit, anebo ne? Jsou zapleteny do kauzy, která hýbe Českem. Jsou v ní aktivními hráči. Jsou obviněné a zároveň mám určitý ohled. Myslím si, že to pro ně musí být neskutečně těžké. Myslím si, že k tomu přišly jako slepé k houslím. Takže obtížné

zvažujete, jestli to budete zkoušet, nebo ne. Třeba tento konkrétní případ jsme zvažovali, jestli to v reportáži rozpitvávat, že se děti budou vyhýbat trestnímu řízení, jestli za nimi jezdit a zvonit na zvonky. Nakonec jsme zvážili, že to asi dělat nebudeme. V téhle fázi je to na úvaze nás, tedy mě a kolegyně, a následně se pak domluvíme s Markem. Ale o tomhle konkrétním případě jsme se s ním ani neradily, protože jsme usoudily, že je to moc. Pro reportáž by to bylo ale dobrý.

Jak pracovat, aby výroky nebyly zkreslené a nedošlo k manipulaci? (23)

Lidé, kteří ty výroky říkali, si to samozřejmě často myslí. Ono je to těžké. Vy máte v reportáži osm respondentů a každý, který vám tam mluví, si myslí, že ta reportáž je pro něj. Jde do toho s představou, kterou má v hlavě. A vy nikdy neuděláte reportáž tak, jak ji vidí osm jednotlivých lidí. To prostě nelze. Většina lidí má po odvysílání reportáže pocit, že to vlastně chtěli říct jinak. To je naprosto normální a lidské. S tím se nedá vůbec nic dělat. Respektive dá se s tím dělat to, že vy se snažíte pochopit, co vám chtějí sdělit. Můžu uvést zase konkrétní příklad. Točila jsem o metropolitním plánu Prahy. Myslím si vlastně, že nakonec byla velmi podařená. Hlavní respondent, který tam vystupoval, měl jasnou představu o reportáži. Samozřejmě si potom myslel, že jsem to udělala úplně špatně. Nevím, jestli se mnou ještě někdy bude spolupracovat. Vy ale hledáte nějaký kompromis, jak ten divák to sdělení pochopí a jak ho vůbec do té televize dostat. Ne všechno lze dostat do televize, zrovna téma územního plánu Prahy je velmi obtížná problematika a velmi nesexy. A dostaňte to do reportáže.

Kolik informací o určité kauze musíte mít, než s tématem jdete na poradě? Z kolika zdrojů už máte pravdivost ověřenou? (24)

To se hodně různí. Někdy stačí jedna schůzka a vy už máte představu. U něčeho jsou naopak potřeba zdlouhavé analýzy. Nedá se to takto říct. Principiálně, jak říkám. Někdy stačí jedna schůzka, jeden telefonát, nebo je za tím měsíční práce. Vlastní nápady na reportáže se rodí právě na takových schůzkách. Během práce na jedné reportáži vás napadne. Teď se o jednom takovém tématu chci zmínit na poradě. Nevím, jestli ho budeme dělat, nebo ne. Teď jsem pročítala nějaké rozsudky cíleně k Čapímu hnízdu a bodl mě do oka další rozsudek, který by se dal využít na další reportáž. Myslím si, že to nakonec ani nebudeme točit, ale na poradě to chci zmínit. Takže jdete buď jen s nápadem, nebo už víte víc informací. To se různí.

Z kolika zdrojů a kde ověřujete? (25)

To je hrozně individuální. Záleží na tom, jaký typ informace chcete. Abych věděla, že dům stál tolik a tolik, mi stačí jedna kupní smlouva z katastru a nemusím to ověřovat desetkrát. Když třeba potřebuji zpochybnit tu kupní smlouvu a potřebuji říct, že kupní cena toho domu je jiná, potřebuji na to víc zdrojů. Nějaký politik koupí lacino dům. To, že ho koupil za tři miliony, vidím v katastru. Informaci, že ten dům měl hodnotu šesti milionů, už musím mít ověřenou. Oslovím dva realitní odborníky a pak si mohu udělat rešerši, kolik stály nemovitosti v dané době.

Máte zaručenou cestu/zdroj, u kterého víte, že informace je pravdivá? (26)

Pravdivá informace je iluze. Pravdivý je papír. Vezměme si třeba kupní smlouvu, na ní máme nějakou nízkou cenu. Co to může znamenat? No že to tomu politikovi někdo výhodně prodal a že je s ním spojený. Nebo to může znamenat, že to koupil od někoho a dal mu prachy bokem. Jaká je ta pravdivá informace, to nevíte. Krásný příklad je třeba Miroslav Kalousek, ten mi vždycky uloží nějaké úkoly. Málokteré se dají ale ověřit.

Jak zacházíte s informačním nadbytkem a dezinformacemi? Stalo se vám, že vás mluvčí chtěl úmyslně svést z cesty? (27)

Určitě. Někdy je to i komické. Točila jsem reportáž o tunelu Blanka, o utajené varovné zprávě, která upozorňovala na to, že stavba je nebezpečná, že tam hrozí propady. Já jsem tuhle zprávu dostala ještě předtím, než nějaké propady byly. Chtěla jsem ji zveřejnit, připravovala jsem reportáž, měla jsem to roztočené. Byla jsem ve fázi, kdy bylo skoro hotovo, načež mi zavolala kolegyně, kterou jsem znala velice dlouho, ale věděla jsem, že už je trošičku někde jinde. Zavolala mi a říká: „Hele Jani, já jsem úplnou náhodou teďka seděla v hospodě a vedle mě seděli nějakí chlapi a bavili se o tom, jak jsi hrozně nalítla, že ta zpráva je úplně falešná. Dej si na to bacha. Já tě mám ráda, jen abys nenalítla.“ To bylo tak blbý, že by tomu snad nenalítlo ani dítě v první třídě. Samozřejmě, že se vás lidé snaží svést z cesty.

A co se týče dezinformací, tak to se také stává. Ale asi se mi pokaždé podařilo to odhalit. Falešný podnět se k vám dostane určitě. Otázkou je, co myslíte tím podnětem. Třeba dokumenty. Asi si nemyslím, že bych někdy dostala vyloženě falešné dokumenty. Ale podnětů, které nám chtějí něco nabulíkovat, těch mám hodně. Doufám, že zatím jsem je všechny odhalila. Nevím, o ničem, co bych neodhalila a blbě odvysílala. Někdy se stává, že se stanete součástí něčí hry. To je nemilé, ale je to tak. Asi nebudu chtít říkat konkrétní

příklad, protože si to jenom myslím. Těžko si z toho vzít poučení, protože ve chvíli, kdy dostanete informace, které jsou pravdivé, věrohodné, někdo používá vás, aby někoho jiného zničil. Na to už nemůžete dohlédnout. Někdy je to velmi komplikované a až po dvou letech zjistíte, že jste to tenkrát neohlídala. Ale to nemůžete odhadnout. Nechci to říkat, protože je to vlastně jenom moje spekulace. Určitě se můžeme stát obětí, nebo zčásti něčí hry. To prostě tak bohužel je. Když vám někdo strčí pravdivé informace, které jsou opravdu doložené a jsou závažné, prostě je zveřejníte. To, že vám je ale někdo nepřímo poslal, to jste nemohla vědět.

Kteří respondenti jsou zpravidla nejméně vstřícní? (28)

Samozřejmě nejméně vstřícný je ten na druhé straně. Ale taky to není vždycky pravda. Strana, o které točíte, je velmi vstřícná a přistupuje k vám se strategií, že vám všechno podrobně vysvětlí. Samozřejmě ministerstva, ta jsou dneska málo vstřícná. Finanční správa je klasicky hodně odtažitá. Na druhou stranu finanční správa ani ze zákona nesmí být vstřícná. To je druhá věc. Ale když uvedu příklad: Točili jsme několik reportáží, které se týkaly Generálního finančního ředitelství, několik rozhovorů s ředitelem Janečkem. Dostat se k němu je velmi problematické. Má před sebou různé rady, tiskové a podobně. Pak mám jeden kuriózní příklad. Chtěla jsem točit reportáž o třech systémových lokomotivách, myslím, že to bylo v roce asi 2008. Potřebovala jsem smlouvu na ty tři systémové lokomotivy. Kupní smlouvu, která by ze zákona měla být veřejná. No a tu kupní smlouvu jsem dostala v roce 2015. V tu chvíli to pro mě bylo docela komické. Samozřejmě jsem v tom nepokračovala, to by nemělo smysl, a pak jsem si nadávala, že jsem ji se smíchem zahodila. Pak to totiž kolega po mnoha letech zase točil a mluvilo se o tom, že by tu smlouvu zase potreboval, a já ji tenkrát měla. Nemůžu si ale nechávat smlouvy od všeho. Protože to bych byla zahalená dokumenty, které už bych stejně nikdy nenašla.

Jak velkou roli v reportáži hraje Marek Wollner? (29)

Samozřejmě ji prvotně schvaluje a pak schvaluje ten výsledek. Samozřejmě se to s ním průběžně konzultuje na poradách. Tím, když on přijde do střížny, je to vlastně první divák. Sice velmi poučený první divák, takže není úplně standardní. Dává zpětnou vazbu, dává ty otázky. Je na něm, aby našel to, co ty naše oči nevidí. Vy když jste ponořená do toho tématu, může vás zaujmout nějaká jednotlivost, která ale z širšího hlediska nemá

vůbec smysl. Pak existuje druhá věc, dohlíží na to, aby ta reportáž byla věcně v pořádku, aby všichni dostali prostor, aby to bylo vyvážené.

Kolikrát věc shodí ze stolu, než je hotová? Na jaké detaily dbá? Co mu nejčastěji vadí? (30)

Někdy to schválí napoprvé. Tím myslím, že se třeba něco přestříhá a normálně se v pondělí vysílá. Jsou ale i případy, kdy se vysílání reportáže musí posunout. Asi si nevybavím nějakou kritickou reportáž. Přemýšlím. Asi se mi to nestalo.

To se asi takhle jednoduše říct nedá. Ale hodně dbá na to, aby všechny strany dostaly prostor. Hodně nás vede k tomu, abychom včas oslovili ty lidi, o kterých ta reportáž je, aby se nestalo to, že danému člověku nedáte prostor na vyjádření. Třeba tak, že mu zavoláte ve čtvrtek s tím, že s ním budete v pátek točit, a on řekne, že je v pátek na Šumavě. Rozumíte, to nejde. Na tohle hodně, hodně dbá.

Přichází on sám s vlastními tématy na zpracování? (31)

Přichází s hodně aktuálními tématy. A pak samozřejmě s tématy, která ho zaujmou. Třeba že ty lidi osloví přímo jeho. Ale to je všechno většinou jen podnět. Například když se jedná o aktuální téma a on chce tu reportáž, tak je to v uvozovkách příkaz. Když někdo pošle téma a jemu se zdá zajímavé, dává to jen jako podnět, abychom to prozkoumali, jestli to stojí za natočení, nebo ne. Není to tak, že dostaneme příkaz. Tohle se musí natočit. To jen u toho aktuálního.

Stalo se někdy, že reportáž stopnul těsně před tím, než se měla vysílat? Například kvůli politické korektnosti? (32)

Jsou nějaká pravidla a ta samozřejmě musíme plnit. Je to hodně problematické v době předvolebního vysílání. Například když jsme dělali reportáž před volbami, teď už nevím, před kterými, to bylo opravdu obtížné zkompletovat. Vy natočíte s každou stranou nějaké akce, které se dějí. No a jedna ta akce je zábavná a druhá je úplně nudná. Teď samozřejmě, protože děláte reportáž, mají na to koukat lidi. Samozřejmě chcete do toho dostat nejvíc toho zábavného. Z hlediska toho, že to musí být vyvážené a každá strana musí dostat stejný prostor, musíte tam narvat také tu nudu. Pak tam stojíte se stopkami a říkáte si: „Aha, tak tady socani teď měli dvě minuty a tak teď dvě minuty ANO“. Vlastně vám z toho ani nevznikne reportáž, ale skládačka po dvou minutách jednotlivých stran, aby nikdo nemohl nic říct. Je to trochu na škodu, ale bohužel je to tak.

Samozřejmě se stává, že naplánovaná reportáž se nakonec nevysílá. V žádném případě to ale není z nějakého politického tlaku, nebo korektnosti. Je to prostě proto, že reportáž ještě není na 100 %.

Co se změní po odvysílání reportáže? Existuje nějaká společenská odezva? (33)

Dopady to má různé. Například když uvedu příklad negativního dopadu. Tak třeba když se propadla Blanka, tak se mi podařilo ukecat náměstka ředitele Českého báňského úřadu, který mi potvrdil, že z jejich vyšetřování vyplynulo, že se tam šidil materiál. Místo takového a takového počtu dávali nižší, nebyl tam beton té kvality, jaké měl být, ale horší. Mělo to hodně smutný dopad a mě to hodně mrzelo, protože on opravdu řekl všechno krásně na kameru, bylo to velmi důležitý. A oni ho potom vyhodili. Respektive ho odsunuli na post řadového báňského inspektora někam mimo Prahu. To mě hrozně mrzelo, protože ten člověk šel fakt s kůží na trh. Chtěl to správně, řekl jenom ty důsledky, které tam opravdu vznikaly. A dopadlo to takhle, to mě mrzelo. Když bych řekla na druhou stranu pozitivní dopad. Například teď jsem dělala příběh disidenta Zbyňka Benýška, který skončil bez důchodu a pro republiku udělal hodně. Byl to velmi aktivní disident. Svoji vinou, hodně svoji vinou skončil bez důchodu. Dělala jsem o něm příběh. On potřeboval asi sto tisíc, aby doplatil sociálku a mohl dostávat důchod. Na základě téhle reportáže mě oslovila společnost Post Bellum, že mají nějaké peníze a že mu je můžou poskytnout. Pomohlo mu to a i na základě té reportáže se povedlo ten důchod vyjednat. To je třeba hezký dopad. Vyřešené kauzy mívají také pozitivní dopady. Ti špatní lidé pak odejdou.

Jak často se na vás obrací politici, ať už se jedná o stížnost, námět či exkluzivní informaci z opozice? (34)

Nestává se, že by se oni sami na nás obraceli, to se nestává. Někdy se stane, že některého politika zaujme nějaká reportáž a chce vědět víc. Takže se s ním sejdu, poskytnu mu materiály, které jsem nasbírala, což není nic proti ničemu. Všechno to jsou veřejné materiály. Asi bych mu nedávala nějaké tajné materiály, které jsem získala. Pokud je dostanete veřejnou cestou, tak není problém. Ale to se stává velice výjimečně. Mně se to stalo asi třikrát, ale že nám zavolal nějaký politik, že má pro nás skvělé téma, to se nestává. Spíš se s politiky bavíte a problém vyjde na povrch.

Jak často se na vás obrací „běžní“ lidé, ať už se jedná o stížnost, nebo třeba o námět?

(35)

Hodně, ale málokterý námět je zpracovatelný. Hodně lidí má představu, že kolem nich je mafie a že jim ničí život, že je potřeba to teď rozklíčovat. Málokdo k tomu má relevantní podklady.

Jak na to reagujete? (36)

Většinou se snažím těm lidem nějak pomoci. U někoho evidentně vidíte, že to je blázen. Dost často se ale na mě obrací lidi, kteří mají rodinné spory. Rodičovské spory jsou často velmi vyhocené a ty děti v tom hrozně plavou. Z principu tohle vůbec netočíme. Pouštění se do takových témat by jen zhoršilo situaci. Krom toho je tu další věc. Nikdy přesně nevíte, jak to je. Rodina je něco tak uzavřeného a intimního, že do toho těžko nahlédnete. S těmi lidmi se ale často scházím a snažím se je vyslechnout. Když mám pocit, že se jim opravdu děje to příkoří, což není vždy, snažím se jim říct, jakou cestou by měli jít, co by měli zkusit dělat. Většinou to u toho skončí. Točila jsem jeden rodičovský spor, před mnoha lety. S tou paní jsem byla dlouho v úzkém kontaktu, pomáhala jsem jí. Tohle byl opravdu ošklivý rodičovský spor, kdy ona byla opravdu v právu. Přišla o dítě a stála jsem si za tím, že to dělám správně. Často se snažím těm lidem nějak pomoci.

Jak reagujete na stížnosti od diváků? (37)

Mně adresně nějaké stížnosti moc nechodí. Takže nevím. Stalo se to jednou. Jeden divák psal a Marek chtěl, abych na to vyloženě odpověděla. Občas mi zavolají z diváckého centra, ať nějakému divákovi vypracuji odpověď. Jestli se mi to stalo pětkrát?

Po odvysílání zjistíte, že došlo k chybě. Co následuje? Točíte novou reportáž? (38)

To se samozřejmě stane. Jsme lidi. Záleží na tom, jaká chyba. Když to vezmu z právního hlediska, těch omluv máme minimum. Teď jsme se museli jednou omlouvat. Ale to, že něco neuděláte úplně přesně, to je přece lidské. Samozřejmě se snažíme to nedělat. Fatální chyby se nedopouštíme. Já jsem ten typ, že si myslím, že jsem něco měla udělat lépe a že by mě za to mohl někdo honit. Proto jsem děsně stresovaná. Většinou se pak snažím toho vyvarovat. Je to velký stres, když máte sama pocit, že to není úplně stoprocentní.

Takže by se mohlo stát, že byste točili úplně novou reportáž, abyste nějaké údaje urovnali. (39)

To ne. Samozřejmě záleží, co si představujete pod pojmem chyba. Já beru jako chybu i to, když třeba jdete někam zazvonit a vstoupíte u toho na soukromý pozemek. To jsou takové hovadiny. Ale nakonec se to může ukázat jako velká chyba. Příště já už vím, že vstupovat na cizí pozemek, byť je tam zvonek, je hodně problematické. Můžu to dělat jen v případě, který je opravdu oprávněný. Ale že bych měla faktickou chybu, ve smyslu, že bych zaměnila lidi, to by byl hodně velký problém.

Ovlivňuje vaši práci i strach z politika? (40)

Strach z politiků nemám vůbec. Někdy jenom zvažuji, jestli mi dané téma stojí za to. Jestli unesu problémy s tím spojené. Některé mocenské skupiny, které vyvíjejí nátlak, podávají kvůli každé drobnosti stížnosti či žaloby. Zatím jsem ale neodložila žádné téma, které bych považovala za důležité.

Jak u vás funguje autocenzura nebo strach? Cítili jste někdy, že to, na čem zrovna pracujete, by vás mohlo ohrozit? (41)

Snažím se nad tím nepřemýšlet. Kdybych měla strach o rodinu, tuto práci bych asi dělat nemohla. Stále si myslím, že žijeme v zemi, kde se novinář o rodinu bát nemusí.

Chodí vám výhrůžné zprávy? Kromě násilí, jak často vám lidé hrozí žalobou? (42)

S výhrůžkami násilí jsem se nesetkala. Lidé často hrozí žalobami. Většinou ale nejde přímo o hrozbu, kterou by někdo řekl přímo mně. Často si stěžují u vedení televize či redakce. Stěžují si i před odvysíláním reportáže. To ale většinou vede jen k tomu, že necháme předem zkontrolovat reportáž právníky, a máme tak větší jistotu, že je dané téma a zpracování v pořádku.

Jak se staví instituce za práci svých reportérů? Když vidíme, co se stalo v Českém rozhlase. (43)

Česká televize je v tomto ohledu bezproblémová. Máme k dispozici právní oddělení, se kterým můžeme konzultovat. Vedení televize do naší práce nezasahuje.

Příloha č. 5: Rozhovor se Stanislavou Raupachovou, reportérkou pořadu Reportéři ČT
Rozhovor se uskutečnil 1. března v Praze

Můžete uvést historii vašeho působení v médiích? (0)

Začínala jsem u Krátkého filmu. Pak jsem přešla do jednoho soukromého rádia. Načež přišla éra televize Prima. Zde jsem strávila 12 let. Krátce jsem pak pracovala v Radiožurnálu. Přesně nevím, kdy jsem do Reportérů přišla, ale spolupracuji s nimi od roku 2011.

Kde berete témata k reportážím? Vycházejí ze společenského dění? (1)

Téma reportáže už z principu nejde vymyslet. Vždycky je to o tom, že člověku někdo dá nějaký tip. A souvisí to i s praxí. Protože čím déle v tom oboru působíte, tak tím víc lidí vás zná a tím máte větší důvěru. V závislosti na tom, jak svou práci děláte. Pak už se ti lidé ozývají sami. Pak to funguje úplně normálně. Někdo vám vypráví svůj příběh. Někdo vypráví příběh někoho dalšího. Člověk si řekne, že je to zajímavé, že by z toho šlo něco udělat. Pak si to ověřujete. Někdy to vyjde, někdy to nevyjde. A pak jsou témata na poradách. Nechci říct, že by se rozdělovala a vezme si to ten, kdo k tomu má blízko. Nebo ten, kdo už na tom v minulosti pracoval. Mnoho témat přichází přes divácké centrum. To se pak rozpošle do mailu všem. A opět, kdo k tomu má blízko. Většinou se ale stává, že to někdo prověří a zjistí, že k natáčení to prostě není, že to není na samostatnou reportáž. Třeba by to bylo do zpráv na jednu zprávu, ale víc ne. Co se děje s tématy, které nepoužijeme, nemám tušení. To už je spíš na těch lidech, to mají ty problémy, aby oslovili někoho jiného.

Jaké máte vlastní zdroje? (2)

Já v médiích pracuji od roku 1992. Od té doby skládám zdroje, stýkám se s lidmi. A samozřejmě to dlouhodobé působení na mediálním poli, to složení zdrojů, to je to, co pak dělá tu publicistiku. Jak říká David Vondráček, ty zkušenosti jsou nejdůležitější. A jak on rád říká, že v BBC nepracuje nikdo, komu je pod čtyřicet. Na tom je to založené, na těch kontaktech, zkušenostech. Takže síť kontaktů je velká a ze všech sektorů.

Přicházejí témata až na poradách, myšleno vám přidělená? (3)

Ano. Jak už jsem říkala, rozdělují se divácké tipy. Marek také často chodí i s vlastními návrhy. Když se někdo obrátí konkrétně na něj, má svoji síť kontaktů. A pak samozřejmě řešíme aktuální dění.

(viz otázka číslo 1)

Existují témata, která probíráte jen s Markem Wollnerem? Taková témata, která nemohou zaznít ani na poradách? (4)

Ne. Na té poradě to jsou interní informace. Nepřichází v úvahu, že to, co se probírá na poradě, by někdo někde ventiloval. To jsou opravdu citlivé a interní informace. Probírají se tam témata reportáží, které se dotýkají práce našich nejvyšších ústavních činitelů. Je to ve fázi úvah a námětů. Někdo se třeba někde dozvěděl to, či ono. Mám to prověřit? Mám po tom jít? A to opravdu není žádoucí, aby se to ventilovalo ven.

Existují témata, která jste chtěl/a zpracovávat, ale vedení vám je nepovolilo? (5)

Ne. Já na tu poradou musím přijít připravená. Sešla jsem se s panem Vonáskem a ten mi řekl to a to. Já už musím vědět, že to, co říká pan Vonásek, je pravda a že je důvěryhodný. Tím si ušetřím spoustu práce, když zjistím, že původce těch informací není důvěryhodný člověk. Nejprve prověřím informátora, pak relevantnost informace. Nedávno se mi stalo, že za mnou přímo do televize, bez jakéhokoliv předběžného kontaktování, přišel člověk. Já jsem tam v tu chvíli nebyla, tak se zkontaktoval s naší asistentkou. Měl pro mě návrh na pokračování jedné reportáže. Akcentoval, jak je to významné a důležité. Chtěl se sejít. Nedávala mu moje telefonní číslo, ale zapsala si jeho. Já jsem mu potom zavolala, sešla jsem se s ním. A už ten prvotní kontakt byl zvláštní a nedůvěryhodný. Celá ta schůzka byla podezřelá. Protože schůzka, která měla proběhnout mezi čtyřma očima, proběhla za účasti dalšího. To jsou věci, které se nedělají. Když si s někým domluvíš schůzku mezi čtyřma očima, pak je mezi čtyřma očima. Když jsem si toho člověka ověřila, zjistila jsem, že to je několikanásobně trestaný podvodník, který si třikrát změnil jméno. Tím to skončilo. Ty informace, které měl, sice byly relevantní, já ale nemůžu mít jako zdroj svých informací podvodníka. Bylo to o advokátce Ireně Hruškové, která své klienty podváděla. Ona obhajovala lidi, kteří se pohybovali v šedé ekonomice, a pak je více méně vydírala.

Abych ale odpověděla na otázku. Nestává se, že by Marek nějaké téma nepovolil. Z politických i jiných tlaků je to nemyslitelné. Ale musíte mu vyložit, jak přesně bude reportáž vypadat. Musí tam být pevný základ.

Vznikne téma i na společné diskuzi na poradě? (6)

Je to běžné. Něco třeba předložíme a nevíme přesně, jak to uchopit. Společně to pak dáme do nějakého formátu. Nebo kolegové něco předloží a někdo, kdo na to má čas, to třeba zpracuje. Pokud jde o nějaká lehčí témata.

Existuje určitý druh témat, který se na poradách probírá pravidelně? (7)

Svět běží a čas plyne dál. Témata se neopakují. Já jsem dvanáct let pracovala ve zpravodajství a tam ano. Tam se události opakují neustále dokola. To už člověka docela nudilo, to se ale tady stát nemůže. Na poradách se vůbec neprobírají zbytečná témata, které chodí od diváků. Průměrně trvá porada tak hodinu a půl a my se snažíme naprosto pragmaticky a věcně diskutovat. Začíná to tím, že se zhodnotí minulé vysílání. Zhodnotí se z pohledu Marka Wollnera. Jak viděl zpracování tématu, práci jednotlivých reportérů a pak tu práci ve střížně. Protože někdy to s ním bývá dramatické, on je velmi náročný. Pak se začne plánovat další vysílání a ještě to následující. A pak má každý možnost přednést téma, které už ale musí mít ověřené. Na téhle radnici zmizelo sto miliónů a já jsem to ověřil z toho a toho zdroje. Budou k tomu vystupovat ti a ti lidé a bude to zajímavé. Marek to posoudí, jestli by to stálo za natočení. Vždycky má nějaké doplňující otázky. A když to vezme, tak se to bere jako schválená reportáž. Až poté si objednávám štáb. Jinak by to byly vyhozené peníze.

Můžete jmenovat osoby, které s vámi spolupracují na reportáži? Tím myslím vyloženě kolegy reportéry. (8)

Někdy pracuje víc reportérů na jedné reportáži. Třeba teď pracuji na jednom tématu z Ostravy a spolupracuji s kolegyní, která je z Ostravy. Tak abychom to téma takto pokryly. Nebo se to také dělá kvůli časové úspornosti. Třeba teď kvůli vraždě novináře na Slovensku. Tak to je téma, které se musí teď v pondělí vysílat. Proto na tom dělají lidé, kteří ho znali. Ti, kteří už s ním z minulosti mají něco natočené a mají k němu blízko. Když se pracuje ve třech, řekla bych, že je to takové špatné číslo. Když už, tak většinou ve dvou. Někdy děláme na tématu všichni. Tak proběhly například volby. Tam jsme si každý vzal štáb a snažili jsme se natočit nejlépe to, co šlo.

Preferujete práci s kolegy, nebo je pro vás přínosnější položit se do práce sám/a? (9)

To je strašně složitá otázka. Protože ono hodně záleží jak s kým. Musím říct, že po těch letech v médiích vidím, že co člověk, to individualita. Každý je fakt jiný a je to docela nářez. Z toho principu, kdo tam dělá. Není to prostě běžná práce. Trvá to dlouho, než se tam dostanete, než se tam dopracujete. Já to беру jako vrchol novinářské práce. Je to náročné po všech stránkách. A nejen ty zkušenosti, ale i odolnost vůči stresu. To musí být maximální. Já jsem za ty léta ve zpravodajství zažila lidi, kteří nedali ani to zpravodajství, a tohle je ještě větší mazec. Protože často jsme vystaveni přímé agresí při natáčení. Třeba, jak jsme se bavily o tom developerovi. Tam třeba jeden z těch obyvatel toho nezkolaudovaného domu se mě snažil fyzicky zastrašovat. Vyhrožoval kameramanovi, že ho napadne. Nadával a podobně. Ale to je běžné. Pak se ale většinou stává, že tohle dělají lidé, kteří jsou pachatelé. Tak to jsou pak ti, kteří si stěžují u generálního ředitele na Radě české televize. A my jim pak musíme odpovídat. Ten člověk tam na mě křičí: „Proč si to točíte, když jsem vám řekl, ať přestanete!“ A já to dělám proto, abych to měla všechno zdokumentované. Což se pak hodí. On si stěžoval na to, že já jsem točila, když on řekl, že nemám. To je pak ten důkaz. Kdo co dělal, kdo koho napadl, kdo co říkal. Je vidět, kdo jsou ti agresori. My jsme stáli na veřejné cestě a ničeho jsme se nedopustili. Přestože to bylo takhle, tak ten člověk si stěžoval. Pominul, že ta jeho stížnost měla všemožné hrubky, chyběla logická souvislost. Ale vzhledem k veřejnoprávnosti České televize se musí odpovědět. Pán nám napadl kodex a vzhledem k jeho intelektuálním schopnostem z toho vyčetl, že novináři mají být viditelně označeni. A jeden z bodů jeho stížnosti bylo, že jsem nebyla viditelně označená. Když si kdokoliv na cokoliv stěžuje, musíme mu odpovědět a rozebrat tu jeho stížnost. Stížnost prochází kolečkem v České televizi. Ale Marek neví, co se stalo na tom place. On potřebuje vědět, co se tam přesně stalo. Také si pamatuji na kauzu z Prahy 7, kdy některý ze zastupitelů si stěžoval, že jsme o něm v reportáži řekli, že byl odsouzen za trestný čin. Jsou věci, které mám k dispozici jenom já. Zkopírovala jsem mu dokument, kde se říká, že byl odsouzen za trestný čin. Stejně tak jsem tam k tomu zkopírovala části z kodexu, které se týkají oblečení, ustrojení a podobně. Já tyhle materiály poskytnu Markovi a on s tím dál nakládá.

Kolik lidí včetně štábu se reálně do reportáže zapojí? (10)

I když spolupracujeme s kolegy, každý si natáčí sám. Samozřejmě se může stát, že někdo jede ve dvou, ale mně ne. Na plac jezdí tradičně technik, kameraman a redaktor. A já si dělám zároveň i režii. Je to dost individuální. Reportáž se skládá ze tří částí, co se týče

vyúčtování, nebo pohledu České televize. Je to honorář za scénář, honorář za redaktorskou práci a honorář za režii. Takže reportáž má tři celky. Pak máme naši asistentku redakce, která nám třeba vyhledává v archivech. Pak dále produkci. Nezveřejněné záběry a jednotlivé věci nejprve vidí skriptéři. Jsme asi jediní, kdo je nemá. Respektive zpravodajství je nemá a Černé ovce je nemají. To naší práci strašně pomáhá. Protože kdybyste měla všechno znovu poslouchat a ručně přepisovat, obnášelo by to hodiny práce. Takže nám to strašně pomáhá. Skriptéři to přepisují s timekódama a já si to pak jenom pročtu a skládám si to do scénáře.

Co je první věc, kterou po zvolení tématu uděláte? Uděláte si plán zpracování, nebo kontaktujete dotyčné osoby? (11)

Každá reportáž je úplně jiná. V okamžiku, kdy mi Marek tu reportáž schválí, já už o tom musím všechno vědět. Zavolám respondentům, že bych se s nimi sešla. Marek chce konkrétně vědět, jak ta reportáž bude vypadat. A pak už se jede naostro. Protože když to schvaluje, zeptá se, kdo mi tam bude mluvit. Já mu řeknu, kdo a proč a bude to tak a tak.

Nakolik je možné vaši práci vykonávat z domova? Využíváte této možnosti? Nakolik vám osobně vyhovuje a z jakých důvodů vám vyhovuje? (12)

My jsme vlastně asi jediní v České televizi, kdo nemá pracovní dobu. Naše pracovní doba je neomezená. Což je pravda. Člověk se s těmi lidmi schází kdykoliv a kdekoliv. Lidí mi volají v devět večer. Stříhá se o víkendech. Je na tom tolik práce, že to nejde nijak zdokladovat.

Omezují vás při práci finance? (Zahraniční cesty apod.) (13)

Omezení tam je. Ale že bychom ho nějak pociťovali? Jde o to, že když potřebujeme víc natáčecích dnů, buď nám to Marek schválí, protože v tom vidí smysl, nebo řekne: „Ne, vyprdni se na to a koukej mi to dodat.“

Stalo se vám někdy, že reportáž nebyla proveditelná právě kvůli finanční náročnosti? (14)

Ne. Samozřejmě že člověk musí chápat produkční, kteří hlídají finance. Česká televize má nějaký rozpočet a nesmí se s ním mrhat. Kdyby nás někdo nebrzdil, tak bychom točili ve dne v noci. My to z pohledu naší práce vidíme jinak a musíme to chápat. Někdo musí

sedět na těch penězích. A o tom rozhoduje Marek. Když řekne, že je zapotřebí jet do Ruska, tak se pojede. Stojí to peníze. Ale je to jeho rozhodnutí, tak si ho musí obhájit. Ale natáčení v zahraničí je spíše výjimečné. Co si vzpomínám, byli jsme ve Španělsku, pak jsme točili ve Francii.

Představte si, že byste měl/a vytvořit manuál na natočení investigativní reportáže a popsat jednotlivé kroky. (15)

Samozřejmě řešerše. To je základ. Bez toho to nejde. Pak by se při natáčení zjistilo, že to bylo marné a zbytečné. I když si to naplánujete a uděláte si jakoby předběžný scénář, nikdy to nevyjde. Jde to dělat třeba u těch historických věcí, kdy vím, že už se to stalo, tak se na tom nemůže nic změnit. Je to ale jenom váš plán reportáže, kam by se měla ubírat. Ale vzhledem k tomu, že ta reportáž je živá, neplánujete si to. Nikdy to nebude podle vašich představ.

Začne to schválením reportáže a pak už je to na mně. Teď nás produkce trochu přitáhla, tak se řeklo, že čtyři natáčecí dny max a další musí schválit Marek. Já si vyberu kameramana, to si vybírá každý. A pak všechno, včetně technika, který řídí a dělá zvuk a světla, tak toho dostaneme přiděleného od produkce. A teď ještě záleží na tom, jestli to je internista, nebo externista. Českotelevizní auto s českotelevizním člověkem. Nebo najatá malá televizní firma, která to zajistí. Bohužel ti externisti jsou po všech stránkách kvalitnější.

Česká televize má špatnou technickou výbavu. Ti lidé si většinou hrají na to, že pracují „odsad’ pocad’“. Kolegovi se stalo že „Vypínám světla, kameru a odjíždím. Skončila mi pracovní doba.“

Je daný přesný počet lidí, kteří musí v reportáži promluvit, když pracujete s modelem dvou stran? (16)

V reportáži není nikdy dán počet lidí, kteří musí promluvit. Jde jen o to, aby tam zaznělo všechno, co tam zaznít má. Aby tam promluvila strana A, B, C. Ono se taky musí koukat, aby ta reportáž byla jako film, který každého vtáhne. Nikdo od něj neodejde. Je to přehnané říkat film, protože to je žurnalistika. Ale musí to ty diváky vtáhnout a upoutat. Nemůžete je unudit k smrti. Pak to přepnou a nebudou se na to dívat. K čemu mi pak je kvalitní reportáž, když se na ni nikdo nedíval. Sledovaností začínáme každou poradou. Samozřejmě to nebereme nějak vážně. Česká televize tu není od toho, aby honila

sledovanost. Ale o něčem to vypovídá. Je fajn, když vidíme, že jsem mezi deseti nejsledovanějšími pořady týdne.

Jak dlouho trvá natáčení průměrné reportáže? Jmenujte svou nejdelší a nejkratší reportáž. (17)

Jednu takovou, na které dělám dlouho, bohužel mám. A to je reportáž, na které dělám už rok. Ale to je výjimka, žádná jiná taková není. Protože před půl rokem to Marek z nějakého důvodu nechtěl vysílat. A já to nechci vzdát, protože to téma je pořád aktuální. Pořád pokračuji a doufám, že to nějak dotáhnu do konce. Jinak průměrně. Samozřejmě, že těm reportážím věnujeme čas. Měsíc, dva měsíce. Jsou témata, která ten čas opravdu vyžadují. Pak jsou ale témata, která se dají udělat za týden. Třeba minulý týden jsem dělala reportáž o Pravomilu Raichlovi. Tam nebyl problém. To je historické téma, měla jsem k tomu knížku, kde jsem se s autorem dohodla, že z toho můžu těžit. Z jeho výpovědí tam, protože ten pán už nežije. Nastudovala jsem knížku, sehnala jsem si respondenty. Největší problém byl sehnat člověka, který v tom roce 1952 byl uvězněný v Leopoldově. Sehnat chlapíka, který tam byl a má všech pět pohromadě. Protože tomu respondentovi bylo 96 let. Jinak ta nejdelší reportáž se týká jedné developerské firmy, která za Prahou postavila projekt. Absolutně opovrhne jakýmikoliv českými zákony. Oni postavili několik dvojdomů v chráněné oblasti, kterou nejdřív zdevastovali, vyplenili, vykáceli asi sto stromů. Všechno bez povolení. Pak to zavezli odpadem. Domy postavili načerno, bez povolení. Zakázali jim stavbu, přesto to dostavěli. Opoprhování vším a nikdo je nedonutil to zastavit. V těch domech dneska bydlí lidé a zase na černo. Nemají to zkolaudované. Byli odpojeni od vody, kradli ji nějakému dalšímu sousedovi. Takže vodu berou někde načerno a kanalizaci vypouští do té chráněné oblasti. Neuvěřitelné zvrstvení. Problém je, že úřady mlčí. To je třeba to, co Markovi na té reportáži vadilo. Že nikdo z těch zodpovědných se k tomu nepostavil. Ženský ze stavebního úřadu, já tam chodím po cestě, neodpovídají mi. Odbor životního prostředí se bojí, jsou zastrášováni.

Jak by se daly reportáže v Reportérech rozdělit? (18)

To je Markova koncepce. Za ta léta se mu osvědčila a drží. První je vždy nějaká velká politika. Druhá je třeba regionální politika, nebo menší věc a třetí téma je nějaký příběh. Takhle to je vždy, ale na jeho rozhodnutí.

Jak dlouho je reportáž ve střížně? (19)

Obecně platí, že z hodiny hrubého materiálu uděláte minutu čistého. A ta minuta mi v té střížně trvá průměrně zase tu hodinu. Já mám nejkratší čas nastříhání reportáže sedm hodin. Některé reportáže se ale třeba stříhají i dva dny. Pak už je člověk ve fázi, kdy to nepočítá. Když to stříháme od neděle do rána a v pondělí ráno to musí být. Je jasný, že na to je 24 hodin max. A spousta reportérů pak musí dál pokračovat ve své práci. Stalo se mi, že jsem přišla domů v šest hodin ráno a v devět už jsem zase musela někde být. Já začínám od desíti. Abych měla komfort a mohla se alespoň trochu vyspat, když člověk neví, co ho čeká.

Stává se, že až ve střížně poznáte, že jste někde postupovali špatně, že dotyčný nezodpověděl přesně to, co jste chtěli slyšet? (20)

To se nesmí stát. Já už z toho placu musím odjíždět s tím, že jsem se zeptala na všechno. I na věci, o kterých si v tu chvíli myslím, že je nepoužiju. Ale když Marek bude mít v té střížně pocit, že chce znát odpovědět tady toho respondenta na tuhle otázku, v tom hrubém materiálu ji musí najít.

Co následuje poté? Oslovíte respondenty znovu? (21)

Může se stát, že by se muselo jít přetáčet. Ale nemělo by se to stát. Aby Marek zjistil, že jsme se špatně ptali, to se nesmí stát. Osobně si nevybavuji případ, kdy by až ve střížně nastal takovýto fatální problém.

Jak je pro vás osobně důležité dodržování etiky? (22)

Stoprocentně. Nesmí se to stát, aby výrok v reportáži vypadal jako vytržený v kontextu. Politici se na nás sice s tímto obrací, ale to je účelová argumentace. Andrej Babiš se s Reportéry soudil na podzim a ten soud prohrál. Já mám zato, že Reportéři nikdy neprohráli žádný soud. Ale o tom my nic nevíme. Marek nás od těchto tlaků drží dál. Takhle svobodnou práci jsem nikdy nezažila. Nechce, abychom při té práci měli pocit, že se musíme na něco ohlížet a něčeho se bát. To nikde jinde není.

Jak pracovat, aby výroky nebyly zkreslené a nedošlo k manipulaci? (23)

Jak říkám, nesmí se to stát. A nestává se to. Natočíte několik hodin rozhovorů s těmi respondenty, takže i následně v těch prepisech všechno vidíte. Vždy se z toho dá vystříhat, pokud máte kvalitní základ, kvalitní hrubé materiály.

Kolik informací o určité kauze musíte mít, než s tématem jdete ven, než ho přednesete ho na poradě? (24)

Jak jsem říkala. Pokud něco budu Markovi předkládat, tak už to téma musím mít jasné a prověřené. Markovo heslo: Důkazy musí být neprůstřelné. Já Markovi přednesu návrh, o kterém vím, že je od relevantního zdroje. On řekne ano, pracuj na tom. Bere se tak reportáž prakticky za schválenou. Příště na poradě mu povíte, jak přesně reportáž bude vypadat a jedete točit.

Z kolika zdrojů a kde ověřujete? (25)

Klasická novinařina. Nejméně na ze dvou na sobě nezávislých zdrojů. To už pak ale poznáte. Pokud berete informace třeba ze serveru justice, katastru. I když ten taky nemusí být vždy pravdivý. Finanční správy, rozsudky. Tak už ty údaje nemusím ověřovat dalším nezávislým zdrojem.

Máte zaručenou cestu/zdroj, u kterého víte, že informace je pravdivá? (26)

Ano. Ale stejně neexistuje to neprověřit. Zrovna včera jsem to řešila. Jednu zprávu mi řekl člověk, u kterého se nestalo, že by informace byla nepravdivá. Ale to nic neznamená. Jak by to obstálo, kdybych to měla vysvětlovat radě nebo pak někde u soudu? To neobstojí a člověk už pak s tímhle tam může jít. Ta práce není žádná sranda. Kolikrát my někoho z něčeho obviňujeme a musíme mít argumenty tak silné, že je nezpochybnitelné, že ten člověk je padouch. Já přece nemůžu někomu zničit život, jen abych měla pěknou reportáž.

Jak zacházíte s informačním nadbytkem a dezinformacemi? Stalo se vám, že vás mluvčí chtěl úmyslně svést z cesty? (27)

Zrovna to se teď kolegové chystají točit. Ale to k té práci patří. Oddělit informace od dezinformací. To není takový problém. Orientujete se v tom. V tom je ta práce. Prověřovat. Že by mě někdo chtěl svést z cesty? To se stává. Ale člověk to hned pozná. Nikdy to nezašlo nějak daleko. To je celou etikou té práce, nemůže si dovolit něco takového. A jsme zase u toho, že člověk za ta léta práce pozná, čemu může věřit, a čemu ne. Někdy ty lidi poznáte už od pohledu.

Kteří respondenti jsou zpravidla nejméně vstřícní? (28)

Každý člověk je jiný. Někdo je víc otevřený, někdo méně. Já si třeba myslím, že hodně důležitá pro tuhle práci je empatie. To mi v té práci hodně pomáhá. Pak tím i ty respondenty otevřete, a když vidí, že jim rozumíte, jsou mnohem vstřícnější. Je to jen ku prospěchu té reportáže. Ale poslední dobou jsou méně vstřícní policisté. Řekla bych, že dřív spolupracovali víc. Není se zase čemu divit. Ale globálně se to určitě říct nedá.

Jak velkou roli v reportáži hraje Marek Wollner? (29)

Bez něj by to nešlo. Pokud za ním někdo chodí něco individuálně konzultovat, to je jeho věc. Já to nedělám. Neexistuje, abychom ho s tím otravovali. Ta reportáž, to se schválí, probere se na poradě a tím to končí. Jak to téma pochopíme, jak se s tím tématem vyrovnáme, koho si k tomu přizveme, tak to už je na nás. Celé to natáčení je jenom a jenom naše věc. Pak přijde do té střížny a chce vidět kvalitní reportáž. Po všech stránkách. Neřeší s námi, kdo tam bude vystupovat, v jakém to bude prostředí. Samozřejmě že se stává, že se mu nelíbí nějaký detail a reportáž se musí předělat. On je dramaturg, a to je jeho práce. Ve střížnách dochází ke konfliktům. K autorským a dramaturgickým střetům. Když se dramaturg zeptá, proč něco není takhle, tak autor to musí vyargumentovat. Eventuálně se může vyměnit nějaký komentář nebo se něco vyhodí.

Kolikrát věc shodí ze stolu, než je hotová? Na jaké detaily dbá? Co mu nejčastěji vadí? (30)

Detaily dělají celek. Všechno musí hrát, všechno musí sedět. Samozřejmě ho zajímá i obraz, protože reportáže jsou vizuální záležitost. Takže obraz tam hraje důležitou roli, není to rozhlasová hra. Obraz musí být vypovídající. Teď třeba jedna kolegyně natáčela o obchodu s chudobou. Jak lidé žijí v bytech, je jich tam hrozná hromada a platí za to neskutečné peníze soukromníkům. Do toho bytu se nedostala a vzhledem k tomu, že to neukázala, tak Marek tu reportáž odmítnul. Z toho pramenil ten konflikt mezi autorem a dramaturgem. My, abychom věděli, o čem mluvíme, a uměli si to představit, musíme to vidět, což je pravda.

Komplexně se asi nedá říct, co mu vadí. To je podle reportáže. Ale samozřejmě chce, aby všechny ty reportáže byly jasné. To je rozdíl oproti tištěným médiím. Když divák nepochopí televizní reportáž na první dobrou, nemůže se k tomu vrátit. Když něco čte, může se v textu vrátit. To v televizi není. Tam to musí být všechno jasné, stručně a srozumitelně řečené. Aby i divák, který o tom problému nic neví, aby to pochopil. Jinak

přestane sledovat, vnímat a je to ztracená práce. Nebo byla by. A to je na Markovi, aby tohle poznal. Taky je problém, že když autor na něčem pracuje měsíc, je ponořen do toho problému a zná veškeré detaily. Přijde mu automatické, že to znají všichni.

Odmítl vám nějakou reportáž i opakovaně? (31)

To nevím. Vždycky na poradách říká, co se dělo ve střížně. Jestli tam byly nějaké autorské konflikty. Vždycky to všem řekne. Ale mně nic opakovaně neodmítnul.

Přichází on sám s vlastními tématy na zpracování? (32)

Na poradách přednese témata, s kterými se někdo obrátil přímo na něj. Nebo informace od zajímavých lidí, se kterými se třeba on setkal. Pak třeba na poradě řekne: „Mám tu tři zajímavé věci, kdo to chce?“ A to už je pak podle toho, co je komu blízké.

Stalo se někdy, že reportáž stopnul těsně před tím, než se měla vysílat? (33)

Samozřejmě. Ale důvod je jediný. Ta reportáž prostě nebyla dobrá.

Co se změní po odvysílání reportáže? Existuje nějaká společenská odezva? (34)

Jestli si dobře pamatuji, negativní vliv snad moje reportáž neměla. To je spíš úsměvné, samozřejmě to pak zamrzí. Uvedu příklad. To byla reportáž o jednom tábořském podnikali. Podnikali v uvozovkách. Naprosto neuvěřitelný příběh. Chlápek v Českých Budějovicích postavil domov pro důchodce, který si nechal postavit od Skansky. Nezaplatil jim ani korunu. Od další firmy si tam nechal udělat koupelny, záchody a taky jim nedal ani korunu. Vzal si úvěr od nějaké soukromé firmy, asi 300 milionů. Nevrátil jim ani kačku. A nakonec ve finále okradl i ty důchodce. Nakoupil si asi třicet luxusních aut. Pořád ty důchodce ubezpečoval, že všechno je v pořádku. Obrátila se na nás dcera jedné paní, která v tom domově žila. Prý se tam dějí prapodivné věci. A to ještě nevyšlo všechno na povrh. To bylo ve fázi, kdy těm důchodcům zmizely peníze z účtů. Pak se to teprve dostalo do téhle fáze. Řekla bych, že se natočila docela dobrá reportáž. No a pak ta paní, díky níž se to vlastně všechno rozpoutalo, mi napsala strašně brutální dopis. Stěžovala si, že v té reportáži vypadala stará, že tam kulhala a že s tím není spokojená. Kdyby věděla, co tam bude, nikdy by to neudělala. Je to úsměvné, ale zamrzí to. Ta reportáž pak dokonce měla ještě pokračování, díky kontaktům Marka Wollnera. Tento podnikatel, Snášel se jmenoval, dohromady ukradl asi miliardu. Protože mu v těch řízeních počítali všechno zvlášť, dostal jen podmínku. Za tohle čtyři roky, ale za rok ho

pustili. Takže to bylo rozmělněné. No a najednou se zjistilo, že tenhle chlapík se tu vyskytuje za Prahou. V Průhonicích na D1. Je tam takový hotel. Když se jede na Brno tak po levé straně. Byly tam tenisové haly a hotel. Dneska už je to zchátralé. Snášel se spojil s dalším člověkem nevalných kvalit a společně se rozhodli, že na dálničním odpočívadle udělají domov důchodců. Snášel se na odpočívadlo v Průhonicích nastěhoval a se svým společníkem vymýšleli plán. Všude už měli reklamu. Internetové stránky. Zvali lidi, přihlaste se. Ten člověk nevalných kvalit měl obrovské dluhy. Neplatil ani za to odpočívadlo, které patří Ředitelství silnic a dálnic. A bylo jasné, že to je jen další bouda na chudáky důchodce. Vybrat prachy a zmizet. Nám se ho tam podařilo natočit. Obrovský mazec. Tam jsme jezdili se skrytou kamerou asi měsíc. A já jsem se tam tak různě převlékala. Takže jsme tam ještě s kameramanem jezdili a měli jsme skryté kamery v tužkách a brejlích a tak. Snažili jsme se tam co nejvíc zachytit, abychom jim mohli dokázat, že tyhle plány mají. To se nakonec podařilo. Snášel dostal deset let. Z těch jejich plánů nebylo nic, takže to zkrachovalo. Všechny haly jsou opuštěné a zchátralé. Pomohla k tomu i tahle reportáž. Protože jelikož měl Snášel zakázané podnikání, ukázalo se, že v těch aktivitách pokračuje. Teď jsem naposled někde četla, jak se ve vězení dal na víru a konečně uznal, že to, co dělal, nebylo dobré. Ale vždycky, když jedu kolem, tak si říkám „Hmm, dobrá práce.“

Jak často se na vás obrací politici, ať už se jedná o stížnost, námět či exkluzivní informaci z opozice? (35)

To je různé. Třeba dneska jsem mluvila s jednou senátorkou. Jmenuje se Alena Dernerová, je lékařkou. Prostě je taková hrozně aktivní. Snaží se opravdu pomáhat lidem. Tak ta třeba někdy zavolá, jestli by nebylo možné pomoci s něčím. Třeba minule šlo o to, aby VZP hradila speciální přístroje pro děti, které mají cukrovku prvního stupně. Zdravotní dopady cukrovky pak nejsou tak brutální, jako když nemají tuhle krabičku. Dosud si ji museli platit. Ale jo, stává se, že někdy politici zavolají. Někdy to, s čím přijdou, je zajímavé, někdy zase ne. Někdy je to třeba nějaký jejich námět, který někde slyšeli. A nemusí v tom ani figurovat. Projednává se tu něco, je to zajímavé. Je to jejich nápad. A je to na nás, jak s tím pracujeme dál. Nesetkala jsem se s tím, že by někdo tlačil. Když jo, tak je na to rychlá odpověď: „Děkuji vám za informaci.“ Když už se na mě obrací, většinou to nejsou politické náměty. Nedávno mi zase volal jiný senátor, k tomu historickému tématu Raichla. Že se jeho tatínek s ním setkal, že o tom má nějaké poznatky. Nějaké paměti. Tak jsme se domluvili, že se sejdeme a že si od něj ty materiály

převezmu. To ale není nic politického. Nejsou to žádné politické tlaky. S pověstí Reportérů by si nějaký politický tlak dovolil asi jenom nějaký amatér. Také jsem se jednou sešla s politiky jedné strany, kteří tvrdili, že mají nějaké informace. Tak jsem na ně jenom koukala. Nic neměli, nic zajímavého. Ztráta času. Ale to je individuální. Tohle byli mladí kluci, kteří se někam dostali a mysleli si kdovíco.

Co můžu říct k politickým tlakům, za svůj život jsem měla několik různých šéfů, ale nikdy jsem si v té práci nepřipadala tak volná. Jestli nějaké politické tlaky jsou, končí u Marka. Nedovolí v ničem, aby se to přenášelo na nás a na naši práci. Je to taková ošuntělá fráze, ale padni, komu padni. U Marka to platí na 100 %. Ví se tady, že někdo z nějaké politické strany udělal nějakou neplechu. Neřeší vůbec, jaká je to strana. Myslím si, že je docela zajímavé, že jsem za ty léta nevyozorovala, že by byl Marek příznivcem nějaké politické strany. Samozřejmě chodí volit, protože je to jeho morální povinnost. Můžu si samozřejmě vydedukovat tři strany, které to určitě nebudou, ale to je asi tak všechno.

Jak často se na vás obrací „běžní“ lidé, ať už se jedná o stížnost, nebo třeba o námět? (36)

Zatímco od politiků nejsou náměty zpracovatelné téměř nikdy, tak od diváků ano. To musí být ale téma, které zajímá i ostatní lidi. Musí mít nějaký přesah. Když je to vyloženě, že žena mi nechce dávat děti na víkend, nemá to žádný společenský přesah. Ta reportáž je tu od toho, aby upozornila na nějaký problém. Ale tohle jsou osobní problémy, které divákům nepomůžou a nikam je neposunou. Lidi píšou všelicos. Nedávno jeden člověk napsal generálnímu řediteli, pak to šlo přes Marka a doputovalo to až k nám. Ten člověk začal tím, že nám, celé televizi, globálně vynadal. Napsal tam, že jsme všichni darebáci, který dělají jen něco pro někoho. Nadbíháme nějakým politikům, jiné zase stíráme. Tak se tam takhle rozepsal a dopis končil tím, že on má nějaký problém a chtěl by ho natočit. Nějak se mu nikdo nepřihlásil.

Co převažuje? Kam lidé píšou nejvíce? (37)

Mají možnost přes divácké centrum. Nebo samozřejmě píšou na Facebook, což je fajn. Vždycky když se odvysílá reportáž, tak já to prožívám. Protože člověk tou reportáží stráví hodně času a omezuje rodinu. Třeba teď jsem jim zkazila dovolenou. Prostě ta práce je prioritní. Po každé reportáži čekám. Lidi mi volají, posílají sms, píšou na Facebook. Samozřejmě to sleduji. Všichni máme údaje k našemu Facebooku jako pořadu. Já sama Facebook nemám, protože některé věci prostě nechci řešit.

Po odvysílání zjistíte, že došlo k chybě. Co následuje? Točíte novou reportáž? (38)

Nikdy to nedošlo do takové fáze, kdy bychom točili novou opravnou reportáž. To bychom to daleko nedopracovali. Pokud se stane nějaká chyba, například v titulku, dáme si na to příště pozor. Fatální chyby se nesmí stát.

Ovlivňuje vaši práci i strach z politika? (39)

To je nepřipustné. To nejde. Samozřejmě že se mě tehdy nějaký ministr snažil zastrašit. Ale víte, kolik já už jsem zažila ministrů, za těch 25 let. Jak mě jako může zkusit zastrašit? Vždyť on tady za rok, za dva nebude. To už je můj nadhled na situaci. Čím by mě měl zastrašit? Já žiju čistě a poctivě.

Jak u vás funguje autocenzura nebo strach? Cítíte někdy, že to, na čem zrovna pracujete, by vás mohlo ohrozit? (40)

Autocenzura funguje v tom nejlepším slova smyslu. Já musím vědět, co můžu uveřejnit a zároveň někoho nepoškodit. To je ta autocenzura. Nikdy jsem se necítila v nebezpečí v tom smyslu, že odvysílám nějakou reportáž a někdo po mě půjde. To ne.

Chodí vám výhrůžné zprávy? Kromě násilí, jak často vám lidé hrozí žalobou? (41)

Nějaké jo, ale ne že bych se tím vážně zabývala. Ale na druhou stranu, protože mám děti, tak se snažím, aby nikde nebylo uvedeno moje bydliště. A žaloby? Myslím, že co se týče mých reportáží, tak se nic takového neudálo. O tom bych věděla. Jak jsem říkala, zdroje, se kterými jsem pracovala, při stížnosti poskytnu. Ten člověk si stěžuje na to, to a to. A já pro to další řízení poskytnu informace. On říká, že takhle a já mu doložím, že to tak není. A tím to vždycky skončilo.

Jak se staví instituce ČT za práci svých reportérů? Když vidíme, co se stalo v Českém rozhlase? (42)

Já bych řekla, že teď je to v naprosto skvělé fázi. Jednak my máme Marka Wollnera a jednak máme ředitele Dvořáka, který prostě důvěřuje Markovi a práci celého týmu. A já si myslím, že to jen potvrzují ty současné snahy pana prezidenta, jak našeho ředitele odstranit z funkce. Ta jeho výzva na televizi Barrandov, kde napověděl politikům, že přece stačí jenom dvakrát neschválit rozpočet České televize. Je to samozřejmě alarmující. A nezbyvá než doufat, že ti politici mají nějakou sebereflexi a uvědomí si, že

to je přímé ohrožení demokracie. Ta je na nezávislých médiích postavena. Všechno ostatní pak už může být jenom kamufláž.

Když vidíme situaci na Slovensku, myslíte si, že by se něco takového mohlo stát u nás? (43)

Nikdy neříkej nikdy.

Příloha č. 6: Rozhovor s Davidem Vondráčkem, reportérem pořadu Reportéři ČT

Rozhovor se uskutečnil 6. března v Praze

Můžete uvést historii vašeho působení v médiích? (0)

Začínal jsem v časopise Mladý svět. To bylo vlastně jediné tištěné medium, kde jsem pracoval. Pak už přišla na řadu Česká televize. Během své kariéry jsem spolupracoval i se společností Febio. Taktéž jsem spolupracoval s televizí Nova, a to na pořadu Na vlastní oči. Od roku 2008 jsem jako externista v Reportérech ČT.

Kde berete témata k reportážím? Vycházejí ze společenského dění? (1)

Žánrově jsou Reportéři postavení na tom, že je to investigativní pořad. Ale v rámci té investigace, což bývá první, někdy druhá reportáž, tak bývá takzvaně třetí reportáž. Žánr, který jsem si nazval jako příběh s kauzální zápletkou. To znamená, že to není čistě pátrání, ale je tam vždy pokus o nějaký přesah. Třeba historické věci, nebo příběhové věci. To znamená, že se divák víc ztotožní emocionálně s nějakou postavou, se kterou prožívá ten příběh, což je víc než v té investigaci, kde jde spíš o fakta a analýzy, kde se tak často nepracuje s příběhem konkrétního člověka. Takže mně je bližší ten žánr, který je na pomezí dokumentu a publicistiky. To znamená příběh člověka, který se zamotal do nějakých svých starostí. Někdy to je i v dějinném kontextu. Nejčastěji tedy dělám tu třetí reportáž. A to jsou nějaké pokusy o objevné historické souvislosti s nějakým žijícím pamětníkem. V rámci tohoto investigativního prostoru je tam vlastně prostor, v tak zvané dvojce, nebo trojce, tady pro ten žánr.

Ted' jsem zrovna dělal, bude to asi příští pondělí, posledního žijícího pamětníka, který v Terezíně hrál fotbal. Terezínskou fotbalovou ligu. Je mu devadesát let a nacisti předtím, než odvedli lidi do transportu, povolili tuhle činnost, což je zajímavé, protože to je na pozadí toho tvrdého režimu. Sportovci mohli zapomenout na tu hrůzu světa. Zároveň se stalo to, že v těch místech, kde se hrál fotbal, tak spadl celý ten dům, celá ta historická památka. Já jsem udělal příběh s kauzální zápletkou. S tím pamětníkem jsem tam jel. On vzpomínal, jak se tam hrál fotbal. Sehnali jsem nacistické dokumenty, které tu natáčeli. Ale zároveň říkal „To je dobrý paradox, že když jsme tu umírali hlady, tak ta stavba byla normální.“ A já tam se starostkou řeším, co dál, že by tam bylo muzeum fotbalu. Takže to není jen příběh samotný, ale ani kauza o tom domě. Člověk k tomu získá vztah právě přes ten příběh. Takže to je typické, čemu já se věnuji. Nejsou to takzvané investigace, tedy na tom, na čem jsou Reportéři postaveni.

S tématy přicházím sám. Někdy je tam taky tip, o kterém se mluví. Ale když to vezmu za poslední dobu, tak většinou s tématy opravdu přicházím sám. Já jsem na volné noze, oproti 90 % lidí, kteří jsou zaměstnanci. Vždy se snažím přijít s něčím aspoň trochu objektivním. Vždycky to na poradě probíráme s dramaturgem.

Jaké máte vlastní zdroje? (2)

Já se pokouším být v obraze, co se děje, o čem se mluví. Co jsou třeba nějaké fenomény. Když uvedu příklad, to jsem měl tři díly za sebou, události etnických konfliktů v severních Čechách. Asi před pěti lety, Varnsdorf a Šluknov. Já jsem se tam seznámil s původcem těch akcí, takovým specifickým psychotikem jménem Kohout. To byl člověk, který byl známý tím, že asi před patnácti lety pronikl přes svoji zvláštní osobitost a svoji přesvědčovací schopnost k ministerstvu zahraničí. Létal letadlem ministerstva zahraničí se svou partou po světě, kde se vydával za diplomata. Tady ten podvodník, organizátor těch protestů, který se vžil do role vůdce. Já jsem tam jezdil na obhlídky a seznámil jsem se s ním. Seznámil jsem se s Romy i s lidmi z té majority a byl jsem schopný natočit tři reportáže za sebou, které ale nebyly jen zprávařskou ozvěnou. Šlo o pokus o hlubší ponor do té situace tam. Zjišťoval jsem informace o lidech, kteří ty demonstrace pořádají. Kde žijí, jestli jsou frustrovaní nějak individuálně, nebo pracovní. Mohlo to pak mít přesah, že to vypovídalo nejen o atmosféře napětí v severních Čechách. Samozřejmě, že člověk musí udělat rešerše, přečíst si o tom, co se všechno událo. Zároveň ale i jít víc do hloubky. Tyhle demonstrace se pořádají v bývalých Sudetech, často s rasovým podtextem. Ty pořádá sociodemograficky druhá až třetí generace těch přistěhovalců. Mají sami značné problémy. Není to ukotvené společenství. Takže v té reportáži jsem měl demonstrace, co a kdo proti komu a podobně. Ale měl jsem tam i hlubší sociologický pohled, kde jsem ukazoval, že ti demonstranti protestují proti Romům. A to je právě ten žánr v Reportérech. Nemůže to být nějaký hluboký intelektuální dokument, ale nemůže to být ani reportáž na první plán. To znamená, že člověk je v tom prostředí, nastuduje si něco o dějinách, jak tam Romové přišli po válce, jak se integrovali. Takže to může být i hlubší ponor na hraně dokumentu.

Přicházejí témata až na poradách, myšleno vám přidělená? (3)

Musím říct, že moc ne. Já mám takovou ambici přicházet s vlastními věcmi. Když tam přijdu s tím, že mám člověka, kterému je 90 let, a že je poslední žijící člověk, který zažil tu terezínskou ligu, že těch, kteří prošli holocaustem, je asi jen tisíc a on je jeden z nich,

který si to jako dítě pamatuje. Samozřejmě to je zajímavé v souvislosti s tím, že je to historická světová událost, že se v koncentráku hrál fotbal. Dramaturg na to slyší. Nebo se to snažím směřovat k nějakému výročí. Teď 8. března bude výročí největší masové vraždy československých občanů v dějinách, to bylo zabito 3700 Židů v Osvětimi. Můj hlavní aktér, který hrál v Terezíně fotbal, se náhodou zachránil. Když já řeknu dramaturgovi, že je tohle výročí, že jde jednak o vůli zachránit památku, jednak upozornit na jediného pamětníka na světě, dramaturg na práci slyší. Takže jsem nikdy neměl zásadní problém něco prosadit. Ale jak říkám, jsou to ty příběhové věci.

Když dám příklad, který mi asi projde, teď bude výročí osvobození a lidi vůbec nevědí, že kromě Rusů, Poláků a Čechoslováků padlo taky šedesát tisíc Rumunů. Nikdo neví, že polovinu Moravy osvobodili Rumuni. Ve své podstatě, všude vlají americké a ruské vlajky a na Rumuny se zapomíná. Já musím najít nějaký příběh. Bylo jich tady asi 250 tisíc a nějaký Rumun se tu určitě zapomněl. Zůstal tady, měl manželku a měl dítě, které by k tomu něco řeklo. Takže na pozadí příběhu ukážu něco, o čem se moc neví. Když obejdete lidi v téhle hospodě, tak nikdo z nich neví, že Rumuni osvobozovali Moravu. Takže já vím, že dramaturg na to pravděpodobně uslyší, protože o tom nikdy neslyšel. Já dělám příběhy v dějinách, které musí být něčím neobvyklé, šokující. Otevíráte něco, o čem se neví. Hledáte souvislosti, které nejsou nijak nasvícené.

Existují témata, která probíráte jen s Markem Wollnerem? Taková témata, která nemohou zaznít ani na poradách? (4)

Já určitě ne. Ale to je spojeno s tím, že nedělám investigaci v tom pravém slova smyslu. U mě nejde o žádné závažné kauzy. Kolegové to ale dělají. A je to pochopitelné.

Existují témata, která jste chtěl/a zpracovávat, ale vedení vám je nepovolilo? (5)

Když mám pocit, že něco není úplně pro Reportéry, tak si o tom natočím dokument. Dělal jsem dokument o Věře Bílé, té cikánské zpěvačce, jak žije v holém bytě a neví, co se životem. A je vlastně bez prostředků. Udělal jsem takovou reportáž. Tam jsem si uvědomil, že ona začala zpívat rockové balady. S jednou kapelou rok zkoušeli. A doslechl jsem se od lidí, kteří rozumí hudbě, že je to naprosto nový cikánský žánr – Romarock, že nikdy nikdo nezpíval rock. Prosadil jsem to jako dokument, Poslední naděje Věry Bílé. Když jsme byli v polovině natáčení, zatkli kapelníka, kterého pustí až za deset let. Tak to znamená, že Bílá, která je na tom hodně špatně, se comebacku nemusí ani dožít. Takže vím, že comeback zpěvačky, která je ve světě známější než Karel Gott a zkouší rockovou

hudbu, se nekoná. Tak to je na dokument. Pokouším se nějak intuitivně rozpoznávat, co je na menší tvar a co na větší. Všechno mi vlastně bylo schválené, ale je to tím, že nedělám tu investigaci. To znamená, že když se dělá pátrací žurnalistika a kolegové pracují na něčem a pak se ukáže, že to je jinak, nebo že o tom někdo psal, naráží s tím víc. Já mám takové štěstí v neštěstí, že jsem v tomhle žánru, který je tam vlastně trochu Popelkou. Podstatné jsou ty investigace, takže já nemám větší problém, žádné zakázky od vedení nedostávám. Jak říkám, u mě je to jiné.

Vznikne téma i na společné diskuzi na poradě? Přinesli vám námět na příběh kolegové? (6)

Jelikož tam nejsem zaměstnaný, jsem takový individualista. Tak ve své podstatě si nevzpomínám, že by tam bylo něco, s čím bych nepřišel já. Ale to neznamená, že bych to odmítal. Protože většina v těch lidech v Reportérech jsou investigativní reportéři. Tak ty mají jiný vhléd, ten by nějaký devadesátiletý pán z Terezína nezajímal. Ty by zajímalo, kdyby tam někdo rozkradl městskou pokladnu.

Existuje určitý druh témat, který se na poradách probírá pravidelně? (7)

Aktuality. Divácké tipy. Ale to se spíš ptejte kolegů. Já si jedu na takové té vlastní vlně.

Můžete jmenovat osoby, které s vámi spolupracují na reportáži? Tím myslím vyloženě kolegy reportéry. (8)

Máme dané čtyři dny na natáčení, což na ty malé příběhy do dvanácti nebo třinácti minut stačí. Pak si můžu vybrat kameramana a mám zvukaře. Zvukař je buď přidělený s autem z Český, nebo je to externák. Dělam raději s externíma. Někdy, když se musí natáčet přesčas a jinak to nejde, jsou dost neochotní a člověk se s nimi musí naučit vycházet. Jsou to ale tři lidé. Velká výhoda, se kterou jsem se nikde nesetkal, je, že v tomhle pořadu jsou brigádně stenografky, které přepisují veškeré ty rozhovory. Hrozně to usnadní práci. Když se dělají ty rychlé reportáže, jinak by to ani nešlo, protože tolik hodin si stokrát prohlížet, to by nemuselo fungovat.

Preferujete práci s kolegy, nebo je pro vás přínosnější položit se do práce sám/a? (9)

Kdysi jsem točil s Rebekou Křižanovou, která teda už v Reportérech nepracuje. Oba dva jsme byli jako redaktori. Bylo to téma, jak chtějí vystěhovávat do horších sociálních zařízení mentálně postižené děti a jak se u nás nepracuje citlivě s handikepovanými dětmi,

což je ale asi za deset let jediná reportáž, na které jsem s někým z kolegů spolupracoval. Jinak se tomu nebráním, ale zase si to raději dělám sám, což ale není nic egoistického nebo sebestředného.

Kolik lidí včetně štábu se reálně do reportáže zapojí? (10)

Redaktor, režisér, kameraman, zvukař. Ale často se ty pozice kryjí. Střihač je velmi důležitý. Pokud je možno si vybrat, vybírám si. Dobrý střihač musí být dobrý nejen po technické stránce, ale musí mít i to dramaturgické oko. Taky se to studuje na vysoké škole. Zase ale musím objektivně říct, že jak je ten proces rychlý, tak jak se tady kouká na ten obsah a na tu formu a estetiku, na střihače a režiséra se už tolik nehledí. Jsou pak trochu jako páté kolo u vozu. Je to škoda, protože ta věc pak musí taky nějak vypadat. Je to dělané narychlo, jde hlavně o obsah, a ne o to, aby se rozvíjel emocionální obrazový příběh. Ty profese jsou dost podceňované, stříh a režie.

Co je první věc, kterou po zvolení tématu uděláte? Uděláte si plán zpracování, nebo kontaktujete dotyčné osoby? (11)

Tak třeba teď konkrétně v těchto dnech budu točit reportáž o Kolbenovi a Daňkovi. S tím, že se jedná o zapomenuté podnikatele. Je důležité, že Kolben, který to založil, český Edison, který se znal i s Teslou, není vůbec v podvědomí. Neví se, že byl v Terezíně, kde umřel. Že to byl Žid. A zároveň se na něj moc nevzpomíná, protože ztělesňuje toho velkopodnikatele. Celá jeho rodina byla z většiny zplynovaná. Je tam zajímavé, že u toho Kolbena, který zemřel v Terezíně, před pěti lety ještě žil jeho syn, který má manželku Češku v Mnichově. Emigrovali totiž roku 1968. Ona o tom, že i když byl Žid, integroval se do českého jazyka a prostředí, nemluvila. Takže teď pojedou do Mnichova. Té manželce je 90 let a teď jde na operaci šedého zákalu. Teď se musí plánovat, kdy tam jet, protože její výpověď je důležitá. Když jsme šli po jeho stopách, zjistili jsme, že příbuzenstvo ze Strančic kousek od Prahy bylo pohřbené na místním hřbitově. Ještě před deseti lety tam byly náhrobky rodičů našeho světového podnikatele Emila Kolbena. A někdo to rozkradl. Zároveň je k tomu zajímavý příběh od Daňka. Oni se asi nikdy fyzicky nesešli. Čeněk Daněk a Emil Kolben. Protože ČKD vznikla koncem třicátých let a Daněk už byl mrtvý. Co je ale zajímavé, že syn toho Daňka, který byl z národní vlastenecké rodiny, se dal do SS a NSDAP. Po válce byl souzený a utekl jako kolaborant. Je tam takový zajímavý příběh, že starý Čeněk Daněk byl povýšený do šlechtického stavu a koupil si nějaký zámek. A ten mladý Otakar Daněk, ta druhá generace, se stal majitelem toho zámku, který

zabralo SS. Bylo to v oblasti Sedlčanska, kde bylo vystěhovávané obyvatelstvo. A když to zabírali, tak mu dali možnost, že si může vybrat nějaký zámek české vlastenecké šlechty, která byla pod nacistickou správou. Tak si vybral Jemniště Šternberků a dneska jsem zrovna mluvil s tím potomkem Šternberků, který to má ve vlastnictví. Jiří Šternberk, hrabě. Ten mi vyprávěl, že když tam přijel tenhle Daněk z té druhé generace, tak v té době, když byl Kolben v koncentráku, vyhnal jeho příbuzné. Pradědu a praradě Šternberkovi a odstěhoval je do fary, kde pak byli až do sedmdesátých let. Takže já na příběhu těchto dvou ukazuji spletnost dějin.

Ale vy jste se ptala na to plánování. Takže já to teď musím rozplánovat tak, abychom mohli mít tu pamětnici, která je v Mnichově, a zároveň to skloubit tak, že tam chci mít potomky Šternberků a zároveň nějaké archivy. Tak se často stává, že dělám dvě nebo tři věci naráz. Třeba půldne něco dělám, pak si vezmu štáb na tři dny. A tady jsou docela velkorysí, protože někdy to může být i pět natáčecích dnů, když to pak ještě rozpustím v jiných tématech. Produkční práce, kterou tady dělá ten autor, a ne produkce. Ne že by to ta produkce dělat nechtěla, ale je vždycky lepší osobní kontakt. Když já volám inženýrovi Jiřímu Šternberkovi, tak mu řeknu, že o tom něco vím, že mám tenhle záměr a podobně. Produkce jedná spíš technicky. Proto si to radši produkčně vyřizuju sám.

Nakolik je možné vaši práci vykonávat z domova? Využíváte této možnosti? Nakolik vám osobně vyhovuje a z jakých důvodů vám vyhovuje? (12)

Tady u té práce, i když jste zaměstnaný na plný úvazek, tak je zbytečné tam být. Máte internet, telefon a pro tuhle produkční činnost je úplně jedno, odkud ji děláte. V redakci se scházíme většinou na porady. To není práce jako třeba u zprávaře, který tam musí sedět a dostane úkol na den. Člověk by měl být ohodnocen od toho, co jak to udělá, a ne jak dlouho tam sedí. Děláte soboty, neděle a někdy máte čtrnáct dní volno. Jak si to naplánujete.

Omezují vás při práci finance? (Zahraniční cesty apod.) (13)

Samozřejmě nás omezují finance. Pořad má strašně málo peněz, takže vím, že produkce bude brblat, když pojedu do Mnichova. Pojedu tam soukromým autem a s kameramanem, jenom ve dvou. Aby to bylo co nejlevnější. Je to fakt velká škoda, že se tady vyhazují prachy na projekty, na které nikdo nekouká, a když člověk jede do zahraničí a potřebuje nějaký základní komfort, tak sám je nucený vyhledávat tu nejmíň finančně náročnou práci. Je to škoda, pokud veřejnoprávní televize má nějaký knowhow, že tady má něco,

co se vymyká, což jiné soukromé televize nemají. Investigaci a podobným reportážím bychom se měli věnovat mnohem více než polobulváru, který tu frčí za miliony. Takže když jedu do zahraničí, uděláme to pokoutně bez pojištění, ale tu paní z Mnichova musím mít. Když přijdu za produkcí a řeknu jim, že tam potřebuji být den a že potřebuji diety, budou se tvářit dost kysele.

Stalo se vám někdy, že reportáž nebyla proveditelná právě kvůli finanční náročnosti? (14)

Kolegyně byla v Británii, jela tam se svým manželem, který točil. To bylo téma toho Čecha, kterého tam zabili. Asi před půl rokem tam byl zabit nějaký manažer a nebyl odsouzený vrah. Navzdory tomu, že tam jeli jen ve dvou, bylo to velmi dobře natočené. Pojmulí to levně, bydli někde na ubytovně ve špatných podmínkách, protože se to prostě nezaplatí. Tady se tak neuvažuje. Kdyby chtěli dělat něco, co má nějaký přesah, třeba výbuch ve Francii, tam někdo byl, ale byl tam sám. A ono je to pak vidět, že tu reportáž dělá sám a nedělá ji tým. Takové home video. Česká televize by neměla jít až do takového amaterismu. Ještě je tu jedna věc, která mě mrzí. Kolikrát tu jsou lidé, který nám obětují čas. Obzvláště u těch mých příběhů. Přemlouvám je, aby do toho šli, a honorář se jim nezaplatí. Kolikrát svým respondentům platím ze svého, protože je mi to blbě. Je to elementární slušnost vůči nim, že se jim alespoň zaplatí cesta. Je to výjimečné, ale ten pořad s tím vůbec nepočítá. Tam je dokonce zákaz. Ten člověk chce mluvit a my ho nebudeme platit. Tak to bývá, že důležité jsou investigace a lidem, kteří se obětovávají, se nezaplatí ani vlak. To mi přijde hodně špatné.

Vzpomenete si na téma, kdy provedení bylo drahé a musela se dělat nějaká opatření, například rozhovor musel být přes skype a podobně? (15)

Já už to dělám tak, že s tím počítám a určitá témata vynechávám. Příklad. Teď dělám téma o Polácích za druhé světové války, kteří bojovali proti nacistům a utíkali do amerického zajetí. A osvobodili jeden koncentrák na Plzeňsku. Na konci války to chtěli obrátit proti Ruskům, protože to pro ně byli stejní nepřátelé jako nacisti. V českém prostředí se tohle nechápalo, jinak přemýšlí, když to jsou osvoboditelé. A já vím, že žije několik pamětníků. Do Polska pojedou pravděpodobně jen s jedním kameramanem, narychlo. S otočkou, abychom nemuseli nikde spát. Místo toho, abych dostal prostor tam být týden a našel ty tři poslední pamětníky, kteří vzpomínají, jak to tady po válce bylo. Protože to je unikátní. Stává se, že člověk už sám uvažuje, jak to udělat. A zároveň aby

to mělo nějaké parametry, nějaký přesah a zároveň, aby ušetřil. Takže nemyslí vůbec velkoryse.

Co předchází natáčení samotnému? (16)

Protože se jedná o reportáž, a ne o dokument. U dokumentu většinou člověk jezdí na obhlídky a s těmi lidmi se seznámí. Já jsem limitovaný svým žánrem, takže jsem trochu jiný než kolegové. Domluvím se s respondentem a jedu to udělat napoprvé. Ale mnohdy je lepší, že když je člověk sdílný, je lepší to natočit na první dobrou, než aby si chystal přípravy. Co, jak, kdy říct a podobně. Například teď ale dělám reportáž o lidech, kteří mají své občanské povolání a zamilovali se do nějaké historické památky a za vlastní peníze to rekonstruují pod dohledem památkářů. Je to jejich koníček a zároveň to je ušlechtilá činnost. Jeden majitel tvrze, kousek od Černovic – Sudkův Důl. Profesor z ČVUT, majitel, se chce před natáčením se mnou ještě sejít, abychom si řekli co a jak. Já to akceptuji. Nikoho to nic nestojí a je to zajímavé. Je to případ od případu. Jinak se s těmi lidmi domlouvám i na prostředí, aby bylo charakteristické třeba profesně. Jde o to, aby neseděli na místě, nebyly tam kecající hlavy. Člověka, který rekonstruuje zámek a jezdí na koni, nechám projet na koni. To je normální. Je to způsob práce, ať je ten obraz trochu atraktivní. Ať to s tím nějakým způsobem souvisí.

Představte si, že byste měl/a vytvořit manuál na natočení investigativní reportáže a popsat jednotlivé kroky. (17)

To záleží na tématu. Je dobré si říct, co chci říct, proč to chci říct a jak to chci říct. To je ten obsah a forma. Je ale důležitá ještě jedna věc, která s tím souvisí. Když se jedná o nějaký konflikt, protikladnost názorů. Památkář mi říká, že ten na to nedbá. Nedává tam prvky barokní a dělá to fušersky. A na druhé straně stojí člověk, který má dobrou vůli pomoci a rekonstruuje stavbu, která by jinak spadla. On nějaké parametry splní, některé nemůže, ale je lepší, když to spraví, než aby to spadlo. Sice to nebude podle památkářů, ale nepadne to. Takže když máme konflikty, tak já mám způsob. Kolegové jsou nuceni být těmi, kteří pátrají a vypátrávají. Ale já natočím otevřený názor toho památkáře a na druhé straně otevřený příběh oponentury. Každého zvlášť, pak to nastříhnu do sebe a je v tom třesk. Ale ne abych na někoho útočil, nebo byl agresivní, ale já tu svoji tendenci, co si o tom myslet, potlačuji. I když na celkové vyznění příběhu mám názor. Tak to udělám radši tak, že tam dám ty protiklady, které půjdou do sebe, což mi přijde přínosnější než někde zvonit na zvonky a domáhat se. Tady se občas stává, zvlášť když to jsou

investigace, že se zvoní, oni nejsou doma, nebo se volá a oni to položí. Tak buď toho člověka seženu a on se mi vyjádří, nebo mu zaplatím. A když mi to nedá, tak o tom netočím. Stává se, že točíte reportáž, a nemáte tam hlavní aktéry. Jak se to může stát? Třeba u toho poradce Topolánka. Jak můžu točit o Dalíkovi bez Dalíka? Moc nerozumím tomu, jak se to tady dělá. Protože vím, jak to chodí ve světě. Když je neseženu, tak o tom netočím. To ať si o tom někdo napíše článek. To je ale můj subjektivní názor. Já se prostě nacházím v tom žánru toho příběhu než v nějakém velkém pátrání.

Když je reportáž postavená na příběhu jednoho člověka, je dán počet lidí, kteří v reportáži promluví? (18)

Je to případ od případu. Když je to řekněme třeba příklad s tím Židem, který hrál fotbal v koncentráku, tak tam vystupuje jenom on. Je to dokumentární portrét. Když ukazují fenomén, že si bohatí lidé kupují polorozpadlé památky, je zajímavý jev, že lidé, kteří mají peníze třeba ještě z devadesátých let, chtějí dělat něco dobročinného. Třeba mají výčitky svědomí, že nepodnikali úplně košer. Našel jsem právě tři, kteří mají gotickou tvrz a opravují ji dvacet let. Tak vím, že na jednom příběhu můžu ukázat fenomén. A je dobré nemít pět, ale tři. To je pravidlo tří. Takže když je to o tom, že je tady nějaký dobový fenomén, že tady lidi mají ušlechtilého koníčka, je dobré to ukázat na třech, protože zase každý má ten příběh jiný. Ale zase se do dvanácti minut vejde to podstatné. Ale je to pestré. Na tom jednom by se to neukázalo.

Jak dlouho trvá natáčení průměrné reportáže? Jmenujte svou nejdelší a nejkratší reportáž. (19)

Natáčení zabere čtyři dny, v průměru. Víc už si musíte domluvit. No a celkově se to asi nedá tak úplně spočítat. Než jsem jel do té Osvětimi, věděl jsem o tom něco. Načetl jsem si asi čtyři knížky v průběhu měsíce. Ale pro mě to zase byl odpočinek od práce. Ale dobře, kdybychom to vymezili nějak časově i s přípravou, tak to jsou tři přípravné dny a čtyři natáčecí. Takže sedm dní. Ale jak říkám, záleží na tématu.

Jednou se stalo, asi před osmi lety, že v novinách byla zpráva, že vyhodili z ubytovny mongolskou rodinu, která tady pracovala. Měli malého kojence a neměli kam jít. Přestože měli zaplacený nájem na další týdny. Tak jsem si říkal, dobře, to je téma, které poukáže zároveň i na to, jak tu jednají se zahraničními dělníky. Bylo to v době, kdy už nebyla taková konjunktura a už se koukalo tak, že berou práci. Tak to je zajímavé, to Mongolsko, jsou tu legálně, ale zároveň to není Evropská unie. Tak se o tom dá udělat příběh, jak to

bylo. Ráno jsem to slyšel v rádiu, odpoledne jsme tam jeli. Točili jsme to den a půl, pak jsem jel na pracák a pak jsem jel ještě někam, kde u nás Mongolové pracují. A bylo to hned. Ale to jsem v rámci toho natáčení už zjišťoval, kolik je u nás Mongolů, jestli tady mohou být nějaké delší období, kde jsou většinou zaměstnaní. Nakonec z toho vypadlo, že přes příběh toho malého kojence jsem během tří dnů zachytil fenomén kulturně vzdálených Mongolů, kteří u nás dělají nejhůř placenou práci. Dělal jsem na tom tři dny se vším všudy.

To je někdy, že využíváte i toho momentu časového skoku. Roztočíte to a víte, že to bude mít nějaký dramatický zauzlený rozměr. A bude tam časový skok, což je vždycky přesvědčivé. To jsem jednou točil natříkrát o třicetiletém klukovi, který chodil se sedmnáctkou a ona utekla z domova. A nebylo jí ještě osmnáct. Policie po nich vyhlásila pátrání. Tu holku zavřeli do blázince, přitom ve škole měla samé jedničky. To bylo zajímavé. Protože zákon to nedovoluje, jsou za vás zodpovědní rodiče. To jsem točil ten jednotlivý příběh o tom, jaká jsou práva nezletilého nebo mladistvého ve vztahu k rodičům na pozadí útěku a skrývání té holky. Pak jsem je sledoval ještě, jak to vydrží po dvou a po pěti letech. Používal jsem archiv. Když máte nějaký příběh, o kterém tušíte, že je zajímavý, jak se celá ta situace vyvíjí, můžete s tím pracovat třeba po třech letech a máte tam ten archiv. Tady to je vázané tím, že takzvaný sběrák je riskantní. Pro člověka, který není zaměstnaný nastalo. Honorář dostanete, až když je odvyšláno. Proto jako externisti jsme tam asi jenom dva. Někdo když tady dělá na dlouhodobé kauze, funguje u něj výhoda, že je stále placen a můžou pracovat delší dobu. Já, jelikož musím platit složenky, nevyhledávám si témata, která by trvala nějak dlouho. To si mohu dovolit, když dělám dokument. Třeba s tou Bílou, dvacet natáčecích dnů a dokument děláme rok. Jsou tam skoky. Jak je v nemocnici, jak je doma, jak má hlad, jak nemá na nájem a podobně. Takže v tomhle je člověk nucen do rychlosti.

Jak dlouho je reportáž ve střížně? (20)

To už vám předpokládám řekli kolegové. Platí, že z hodiny hrubého materiálu uděláte minutu čistého. No a jedna tahle minuta trvá ve střížně hodinu.

Stává se, že až ve střížně poznáte, že jste někde postupovali špatně? Nebo že dotyčný nezodpověděl přesně to, co jste chtěli slyšet? (21)

Mně se to vlastně asi nestalo. Ale jak říkám, pořád je to ta specifika, kterou dělám já. Ostatní to mají obtížnější, protože musí někoho načapat, na něčem. Já ty základní

rozhovory nemám dlouhé, ostatní točí třeba dvě hodiny. Několikrát se to opakuje, aby ten člověk zapomněl na to, co už říkal. Já tenhle způsob práce neznám. S lidmi pracuji na rovinu, a to je něco jiného. Nejsem oponentura nějakých jejich nekalostí. Už je to trochu rutina. Ale před dvaceti lety to tak nebylo.

Co následuje poté? Oslovíte respondenty znovu? (22)

Může dojít k tomu, že jedete přetáčet. Ale tam už je pak problém s tím, že stříháte většinou v neděli a v pondělí vysíláte. Mně se to dělo ještě před tím, než jsem dělal v Reportérech. Nevím, jak by se to teď řešilo tady.

Funguje to u vás stejně, že máte čtyři dny na natočení, den na napsání scénáře a pak den ve střížně? (23)

Já to mám tak, že si vlastně poslední dobou nepíšu žádný pevný scénář. Ono pak v té střížně, zvláště když je ta věc příběhová a chcete, aby to nějak vypadalo, musí to vyjít. Tak já si udělám jen nějaké body. Když mám ten text, tak asi vím, jak to půjde za sebou. A tvůrčí proces začíná tam, když víte, jak chcete začít, čím chcete končit a co chcete uprostřed. Tak se s tím operuje ještě v rámci toho stříhu. Někdy si napíšete pevný scénář, máte to mechanicky přesně za sebou. Ale ono to najednou nefunguje. To, co vám připadá krátké, tak je dlouhé. Není tam žádná mezihra, předěl, oddech nebo vypočítaná obrazová symbolika. Takže scénář mám rozpracovaný tak z šedesáti procent a s ním kreativně pracuji až ve střížně.

Jak je pro vás osobně důležité dodržování etiky? (24)

Pokud se jedná o nějakou historickou věc, která je citlivá třeba v rodině, nedělá mi problém tu rodinu třeba pozvat, ať se na to podívají, jestli je tam věcně všechno správně. Nejedná se o investigaci. Oni většinou ani nic neupraví, ale samozřejmě se někdy může stát, že najdou nějakou nepřesnost v komentáři, kterou pak opravím. Když je do reportáže lákám a oni mají obavy, nabídnu jim, že jim tu reportáž ještě před vysláním promítnu. Jinak respektuji, že se to tady nenosí. Hlavně u té investigace. Nemůžete to lumpovi dávat na autorizaci. Dělal jsem ale reportáž o výročí Velké pardubické, kterou vyhrála Lata Brandis, jediná žena, která kdy vyhrála Velkou pardubickou. Já jsem točil o jejích příbuzných, a to bylo citlivé, co se týče restitucí. Takže tam byla důvěra za důvěru. Když mi řeknete celý ten příběh, dáte mi fotomateriály, půjdeme někde na kafe natáčet. Pak se na to přijedte podívat. A oni jsou rádi. Pro klid. A kolikrát řeknou i trefnou připomínku.

Nedělá se to tehdy, když máte někoho negativního a on kolikrát ani neví, že ho máte natočeného. Ale tady to kolikrát udělám jen proto, aby to bylo v klidu. Nejezdíme zpětně přetáčet, ale když tam je třeba nějaká nepřesnost o rodině, nechtějí, aby tam zněla kritika nějakého rodinného příslušníka, já jsem si v té chvíli tu necitlivost neuvědomil, takže se ta pasáž vyhodí. Na obsahu se ale v zásadě nic nemění.

Jak pracovat, aby výroky nebyly zkreslené a nedošlo k manipulaci? Aby se nestalo, že respondent by nebyl spokojený? (25)

Zase je to dané specifikou mojí práce. Já bych ani nikoho manipulovat nemohl. Lidé jsou většinou spokojení. Jsou rádi, že jejich příběh někoho zajímá. Je tam určitě míra vděčnosti.

Kolik informací o určité kauze musíte mít, než s tématem jdete ven a přednesete ho na poradě? (26)

Právě že to mám tak, že si vybírám ty příběhy, které mě osloví už z nějakého důvodu. Vzpomenu si na jeden neuvěřitelný příběh, to je ale jeden z tisíce. Volal mi nevidomý člověk, že ho neoprávněně pokutovali v tramvaji. Že to byrokraticky spletli a že mu pak přišlo nějaké velké penále. Tak si říkám, aha, to jsou Černé ovce. A ptám se dál. Dozvěděl jsem se, že mají s přítelem dítě v osvojení. A já jsem se ptal, jestli ten přítel je taky nevidomý. A on mi odpověděl, že ne, že je gay. Dobře. Ale u nás ještě pořád není zákon, aby homosexuálové mohli osvojovat děti z dětského domova. Ale je v tom finta, kterou využívá i mnoho leseb. Paradoxně když nejsou právně registrovaní partneři, ale žijí spolu, jeden z nich, který jako de jure žije sám, může adoptovat. No a oni si adoptovali rovnou dvě ochrnuté děti z dětského domova. Já jsem udělal reportáž, která měla velký ohlas. Musel jsem si tu ale hodně věcí ověřit. Našel jsem si články, volal jsem na sociálku. Dozvěděl jsem se, že oni se o ty děti skvěle starají, vodí je do školy a podobně. Žijí spolu, zákon to nezakazuje. A já jsem z toho udělal fenomén, jako že vy tvrdíte veřejnosti, že to není možné, ale zákon to umožňuje. Pak už jsem to rozjel. Jsou názory, které jsou proti. Nepodložené názory, že děti, které jsou vychovávány homosexuály, tak homosexualitě inklinují také. Tady, na základě náhody, že jsem se zeptal, jak to bylo s tou jeho jízdou, tak jsem se dostal k tak zajímavému příběhu. Všechno jsem si ověřil a byla z toho reportáž, která jako první ukázala tenhle problém. Lidé chtějí modrooké blondáky, pokud možno rodiče vysokoškoláky. Takže tohle jsem hodně ověřoval, abych nenaletěl. Dneska

vygooglujete všechny možné souvislosti. Já když Markovi o něčem povídám, tak už vím o problému, příběhu nebo historické souvislosti hodně. Mně jde jen o to, aby řekl ano.

Z kolika zdrojů a kde ověřujete? (27)

To je zase spíše otázka na investigativce.

Máte zaručenou cestu/zdroj, u kterého víte, že informace je pravdivá? (28)

Tady opět narážíme na to, že dělám trochu jiné věci. Dělal jsem jednou reportáž o DNA Tomáše Garrigua Masaryka. Jestli je Tomáš Garrigue Masaryk syn France Josefa, toho císaře. Ta vyvolala velký ohlas. To člověk musí nastudovat velké množství materiálů, aby to nebylo bulvární, nebo na první plán. Zároveň musí spolupracovat s největšími autoritami genetiky. Ale výhoda je ta, že na rozdíl od investigace, kde máte zloducha a dobráka, tak tohle může být jedno velké tajemství. Nemusíte explicitně tvrdit, že je to tak nebo tak. Protože pro lidi je to zajímavé celkově.

Samozřejmě se všechno musí prověřovat. Uvedu příklad, když jsem dělal to DNA. Ředitelka hodonínského muzea objevila šaty, které nikdy nebyly prané a patřili TGM. A na šatech se našly biologické stopy. My měli za úkol získat DNA Masaryka, abychom to mohli porovnat s Habsburky a s jeho v uvozovkách otcem. Přijeli jsme tam s nejlepším genetikem, ten odebral vzorky. Jenže jsme potřebovali ještě srovnávací vzorky, abychom se ujistili, že jde opravdu o TGM. Našli jsme obálky, které Masaryk posílal svým kamarádům. Takže pravděpodobně ze známek by šlo analyzovat DNA. Pak se našli artefakty Jana Masaryka, který byl buď zavražděn, nebo skočil z okna. V majetku národního archivu je kartáček na zuby a nakousnuté shnilé jablko. Z toho by se to krásně dalo zjistit. Takže postupujeme vědecky. Nemůžete říct. Mám DNA Masaryka z nějakých stop na hadrech.

Jak zacházíte s informačním nadbytkem a dezinformacemi? Stalo se vám, že vás mluvčí chtěl úmyslně svést z cesty? (29)

Já v tomhle už nemusím tak tápat, protože typologie těch lidí, kteří sami vytvářejí příběh, je spíš pro pobavení nebo pro naučení. Ne pro zjištění nějakých závažných fakt. Většinou si to člověk ověří. Ještě se mi nestalo, že bych naletěl nějakému podvodníkovi.

Kteří respondenti jsou zpravidla nejméně vstřícní? (30)

Obečně to nemohu říct. Jsou lidé, kteří jsou vstřícní, ale naopak i pěkní protivové. Setkávám se se všemi druhy lidí.

Jak velkou roli v reportáži hraje Marek Wollner? (31)

Žádnou. Ale u nikoho nehraje žádnou. To je prostě virtuální maskot. Stejně jako Radek John. On je akorát na té poradě. Takhle to chodí všude. Tam je nějaká maska, která se nastaví a prezentuje pořad. Ve své podstatě ano, pořad zaštiťuje. Vstupuje do konfliktu, když jsou nějaké aféry, většinou tam vystupuje Marek a ne lidi, ti reportéři. Já jsem dělal pro Na vlastní oči, a když jsem to točil já nebo kdokoliv jiný, tak se rozhovory točily s námi. My jsme byli ti, kdo byli zvaní, když něco udělali. Tady ne, tady se to bere tak, že člověk tam vidí toho speakra a myslí si, že je to tvůrce.

Kolikrát věc shodí ze stolu, než je hotová? Na jaké detaily dbá? Co mu nejčastěji vadí? (32)

To se mi ještě nestalo, že by mi něco odmítl, ale to je tou specifičností. On do jisté míry respektuje moji práci a ví, že co se týká příběhu, tak kolikrát mu to zvedne sledovanost. Protože lidi už mají dost těch závažných témat a chtějí něco ze života. Tam je ještě jiný problém. Třeba když mají kolegové nesnáz, což je normální. Když jsem dělal v Na vlastní oči, byl tam dramaturg, který se ptal, jak to bude vypadat, jaká bude zápletka, jak to bude končit. Ten už uvažoval dopředu, jak to bude vypadat. Tam šlo i o tu komerci, aby na to lidi koukali. Na vlastní oči bylo v nejlepší své době na konci tisíciletí, pracovalo se barvitě a do hloubky. Pro lidi to bylo poutavé. Třeba o bezdomovci, který zdědil milion a pak to rozfofroval v bordelu, kupoval šampaňské. Byl to hezký příběh člověka, který si neváží peněz, a mělo to přesah.

No a na co dbá? Je to hodně subjektivní. Má nějaké právníky nebo lidi, které nemá rád a u kterých nechce, aby se tam jako experti vyjadřovali. Což kolegové nevědí, natočí to a on jim to pak vyhodí. Ve své podstatě to personifikuje, ale s obsahem nemá nic společného. Je ale pravda, že to schvaluje.

Přichází on sám s vlastními tématy na zpracování? (33)

Ano. Má svoje zdroje. Hodně předkládá na poradách tipy od diváků.

Stalo se někdy, že reportáž stopnul těsně před tím, než se měla vysílat? (34)

Už s nimi spolupracuji asi deset let, ale musím zařukat, že se mi to asi snad ještě nestalo. On to bere tak, že je to takový oddech na závěr. Nepodstatná třešnička na dortu.

Co se změní po odvysílání reportáže? Existuje nějaká společenská odezva? (35)

Když jsem dělal sociální věci, tak se mi to stávalo. Nějaká odezva. Abych byl konkrétní, u jedné pojišťovny. Když člověk umírá, třeba na rychlou rakovinu. Měl jsem tam příběh holky, jejíž maminka umírala a ona se o ni chtěla starat. Pojišťovna třeba vůbec nepočítá s tím, aby mohli být doma a dostávat třeba polovinu platu, protože se to musí složitě schvalovat. A než se to schválí, tak ten člověk umře. Takže se mi podařilo změnit alespoň trochu ten přístup úřadů. Nebo jiná záležitost. Ta byla ale v rámci Na vlastní oči. Bývalý řemeslník byl v sociálním minimu, protože si nespořil poslední roky na důchod. V tom případě musí osoba blízká nebo bývalá blízká zaplatit alimenty. A tady byl příběh, že bývalá manželka po rozvodu, kterou 40 let neviděl, mu měla platit na dorovnávání alimenty. On vůbec nevěděl, kde bydlí. My jsme ji sehnali. A ona mu měla posílat tři litry. A tady se zalekli na úřadě. Řekli ano, nebudeme měnit zákon. Ale nebude se to uplatňovat. Aby lidé, kteří jsou od sebe právně desítky let, nemuseli platit alimenty někomu, kdo není v blízkém příbuzenstvu. Stává se to u příběhů, kde je to emočně silné a když lidé chtějí někomu pomoci. Nemůžeme úplně vyhlašovat čísla bank, kam by lidé posílali peníze, ale bezdomovcům pak například nosí jídlo a podobně. Několik případů jsem měl, kdy to společností zatřásl a ten případ se vyřešil.

Dělal jsem reportáž o hromadných hrobech, ve kterých je mnoho civilistů, kteří byli zabiti při odsunu. Je tu plno hrobů, kde jsou třeba i dětské oběti. Já jsem měl reportáž jako úctu k těm, kteří nebyli vojáci. Měli bychom tam dát aspoň kříž. Někde u městečka je blbě chodit po masových hrobech. Tak se ozývají lidé s tím, že máme raději točit koncentráky, že tohle byla spravedlivá odplata. Že ať tam leží, vždyť to jsou Němci. To jsou spíš ideologické konflikty. Další pozitivní dopad, když jsem točil o církevních restitucích, ty peníze jdou z devadesáti procent na sociální programy, rekonstrukce. A tady ty nálady jsou nic nevracet. Když je to nějaké politicky citlivé téma, které nabourává nějaký stereotyp, lidi reagují nějak ideologicky.

Jak často se na vás obrací politici, ať už se jedná o stížnost, námět či exkluzivní informaci z opozice? (36)

Mám pár politiků v kontaktech. Ale to spíš náhodou. Jelikož nedělám tyhle kauzy, tak se na mě neobrací. Když jsem zpracovával ty divoké odsuny po válce, nelíbilo se to poslanci Evropského parlamentu za ODS Zahradilovi. On argumentoval tím, že se moc smířuji se sudetskými Němci, místo toho, abych se držel národních zájmů. Když jsem dělal o tom, jestli obnovit Mariánský sloup na Staroměstském náměstí, který zbourali v roce osmnáct jako symbol Rakouska, lidé vybrali dost peněz. Tak byla polemika, jestli ho tam dát. No a pro levičáky je to zpátečnický katolický symbol. Takže spisovatelka Lenka Procházková nebo nějací komunisti protestovali, proč to vůbec otevírat, když to bylo správné, že to zbourali. Tak to bylo taky spíš ideologické. Spíš ideologické protesty politiků, než že by na konkrétní kauze byl nějaký problém.

S námětem politici nechodí. Jedině kamarád, kterého znám mnoho let. Hrabě Tomáš Czernin, který je za TOP 09 v Senátu ČR. Na jeho popud jsem točil o jeho praprastrýci Otakarovi Czerninovi, ministru zahraničí za Rakouska-Uherska. Máme na spoustu věcí podobný názor. Pak jsem točil o jednom podvodníkovi, který je normálně zaměstnancem Prahy 7 na záchranné pomoci. Myslím, že má i nějakou vysokou školu. Ten se vydává za hraběte Haugwitze, přitom ale není. Vymyslel si celou legendu, které věří. Je to asi nemoc, nějaká paranoa. Má dokonce i vizitky. A na tom je zajímavé, že to je státní zaměstnanec. Tak ten to vsugeroval jedné holce, ta si ho vzala a na základě mé reportáže se s ním rozvedla. To jsem pak rozebíral s tím svým kamarádem. A ten mi povídal, že on sice hrabě je, ale že to nikde neříká. Že tituly nejsou ze zákona povoleny. Točil jsem o sporu Karla Schwarzenberga s jeho sestřenicí, to bylo jen v rodinném sporu o restituce. Když tam mám nějakou politiku, potom spíš v nějaké historicko-politické souvislosti.

Jak často se na vás obrací „běžní“ lidé, ať už se jedná o stížnost, nebo třeba o námět? (37)

To se obrací. Já jsem překvapený, že kolikrát volají i mně s nějakou investigací. Ale většinou volají Wollnerovi. Takže se obrací, ale z 95 % jsou to nepoužitelné věci. Když uvedu příklad: Hodně lidí se obracelo na mě s rodinnými spory. Manželka unesla dítě a co teď s tím. Já jim říkám, že to je složitý právní problém a že my ze zákona nemůžeme říct jejich jméno, ani jméno dítěte a ani ho nesmíme natočit. Dvakrát jsem se takhle zamotal, že jsem šel do podobného příběhu, kde bylo velké bezpráví na dítěti. Kde si manželka vymyslela, že otec je pedofil. Manžel byl přitom velice vážená osoba

v uměleckém světě. Nebyla to pravda. Ale já to nemůžu natočit, protože to by bylo patlání v právním prostředí, a to není možné.

Jak jsem už říkal, to jsou spíš ideologické stížnosti. Někdo mi zavolá, že jsem placený Vatikánem, že podporuji církev a že si restituce nezaslouží.

Po odvysílání zjistíte, že došlo k chybě. Co následuje? Točíte novou reportáž? (38)

Musím se přiznat, že několikrát se mi to stalo. Ne úplně u podstatné věci. Nějaký detail jsem pozapomněl, který ale nebyl zásadní. Ale teď už si konkrétně nevzpomenu, o co šlo. Ani jsem neměl žádný soud, jen jednání s právníčkou, šlo o toho pseudohraběte.

Ovlivňuje vaši práci i strach z politika? Situace na Slovensku. (39)

Ne. Ale zase je to dáno tou specifičností, kterou dělám. Děláním psychologických portrétů. Navíc dneska jsem říkal na poradě, co se týče Slovenska, úplně se vyřadila možnost, že šlo třeba o náhodu. Samozřejmě jsou tam tlaky těch mafiánů. Ale paradoxně Fico, kterého nesnáším, je nejvíc proevropský politik. Občanská společnost je proti němu, ale kdyby byly předčasné volby, ostatní strany jsou protievropské. Fakt je na tom zajímavé to, že žádná média, žádní kolegové včera neukázali to, že mohlo jít o kriminální zápletku, žárlivost a byla by to velká blamáž. Všichni novináři bychom si naběhli, kdyby se teď ukázalo, že to byl nějaký blázen a dělá se z toho revoluce.

Jak u vás funguje autocenzura nebo strach? Cítili jste někdy, že to, na čem zrovna pracujete, by vás mohlo ohrozit? (40)

To se mi stalo jednou. Ale to už je dávno. Bylo to pro Českou televizi. To mi chtěli dát „do držky“. Točil jsem o takové fašizující organizaci, Vlastenecká fronta se to myslím jmenovalo. Dost jsem je demaskoval, odhalil. A vyšlo to jako jejich velké zesměšnění a ti hlavní aktéři z toho vzešli jako velcí hlupáci. A to bylo opět z toho ideologického hlediska. Vyhržovali mi, že si na mě někde počkají.

Chodí vám výhrůžné zprávy? Kromě násilí, jak často vám lidé hrozí žalobou? (41)

To mi právě jednou přišlo od těch neofašistů, ale nebylo to nic konkrétního. Ani policii jsem nic neříkal. Je to zase dané tím, jaká témata točím.

Jak se staví instituce ČT za práci svých reportérů, když vidíme, co se stalo v Českém rozhlase. (42)

Já zas toho Kroupu znám. Ve své podstatě je to narcis a exhibicionista. A on v tom měl malé věcné chyby. Ve své podstatě. Ať je to jakkoliv, tak Wollner je mým šéfem a pak je tam jeho nadřízený Šámal. Ale díky tomu, že dělám ty příběhy, vlastně se jim to líbí. Protože to je kolikrát objektivní a v mé práci mě respektují. Jelikož nedělám investigaci, která by šla do konkrétních lidí v politice, s tlakem se nesetkávám. Ale myslím si, co mohu pozorovat u kolegů, že tady vzniká jakási psychóza, že je tady část novinářů, kteří jsou proti Zemanovi, a je zajímavé, že si to lidé myslí. A já vím, že ať už je Wollner jakýkoli, tak v tom základním je brán jako šéf, ačkoliv neumí zhodnotit práci svých kolegů a vydává ji mnohdy za svou, za své se kolegy postaví. Vedení tady nikdy cenzurně nezasahuje a není tu žádná politická vůle jít po nějaké politické skupině. Šlo se proti sociální demokracii, topce, a jelikož je teď u moci oligarcha, je prostě víc reportáží proti němu. Myslím si, že u kolegů autocenzura nefunguje. Ačkoliv se vedení některé věci nemusí líbit. Zatím si netroufnou jakýmkoliv způsobem do toho kecat.

Příloha č. 7: Rozhovor s Karlem Vránou, reportérem pořadu Reportéři ČT

Rozhovor se uskutečnil 13. března v Praze

Můžete uvést historii vašeho působení v médiích? (0)

Začínal jsem v médiu jménem Lounská promenáda, později jsem pracoval pro Pražské noviny nebo Večerník Praha. Spolupracoval jsem i s časopisem Týden. V Reportérech ČT jsem od roku 2005.

Kde berete témata k reportážím? Vycházejí ze společenského dění? (1)

To se různí. Lidé se kolikrát s tématy ozývají sami. Ale zrovna teď třeba dělám reportáž, kterou mi navrhl Marek. Plastic People mají padesát let, takže o nich. Zrovna včera jsem natáčel s jediným žijícím zakládajícím členem Jiřím Števicem. On je teda na tom hodně špatně, je to prakticky bezdomovec. Někdy se témata zrodí i úplnou náhodou. Já jsem takhle narazil na hrozně zajímavou věc. Kamarád mi říkal, že existuje nějaký pomník zabitého bulharského vojáka. Toho měli údajně zabít revolucionáři v roce 1968 a mě to začalo strašně zajímat. Ten pomník opravdu existuje a v archivech jsem zjistil, že to opravdu tak bylo. Člověk si jen tak s někým povídá v hospodě a najednou zjistí hrozně zajímavou věc.

Jaké máte vlastní zdroje? (2)

Ano. Samozřejmě. Dřív to bylo hodně kolem radnice na Praze 5. A kvůli tomu, že jsem studoval v Ústí, tak tam dodneška mám spoustu známých. Takže lidi ze severních Čech, tam odtud mě lidi bombardují docela často.

Přicházejí témata až na poradách? (3)

Přicházejí. Babiš. Je jasné, že je snaha se koukat pod prsty těm mocným a kdo je u vlády. Tam je důležité se na ty lidi dívat. Ale témata, která u nás teď dost rezonují, jsou fakenews. Zrovna dneska kvůli tomu mám nějaké schůzky.

A co u vás převažuje? Témata, která vymyslíte, nebo nápady od diváků nebo i témata přidělená Markem Wollnerem? (4)

Převažuje to, co si vymyslím. To, co mě napadne. Dejme tomu, že člověk přijde k tématu i v hospodě. Nebo mu někdo napíše. Ty lidi se na nás hodně obrací. Třeba i spřátelení novináři. Kolegové, s kterými jsem dělal v Týdnu nebo i ve Večerní Praze, za mnou

posílají lidi. Ale u mě osobně je víc toho, s čím přijdu já, než to, co se mi třeba přiřadí na poradě. Myslím, že Marek má ale cit, co komu přiřadit. Takže pak je jasné, že mi dal ty Plastiky.

Existují témata, která probíráte jen s Markem Wollnerem? Taková témata, která nemohou zaznít ani na poradách? (5)

Tohle dělají kluci, kteří fakt dělají ty hodně smradlavé kauzy. Jako Michal Fiala a tak. Já jsem nikdy neměl takovou kauzu, jako třeba Dalibor Bártek, který odstřelil vládu. Já osobně to tedy s Markem neřeším. Michal Fiala je takový tajnosnubný, ten chodí na Markem soukromě. Ale já ne.

Existují témata, která jste chtěl/a zpracovávat, ale vedení vám je nepovolilo? (6)

Spíš témata, která se nezpracovala. Ne že by se nepovolila z nějakého vyššího tlaku. Ale já se třeba už roky patlám ve vytunelování Český strany národně sociální, což byla slavná strana, která vznikla před sto lety a byl v ní třeba prezident Edvard Beneš nebo Milada Horáková. Ta strana po roce 1989 skončila v konkurzu. Veškerý majetek se ztratil. A já už se s tím patlám asi dva roky. Čím víc se v tom hrabu, tím víc mi v tom vyvstává otazníků. To je takový můj pomník. A chudák pak Svoboda, se kterým to dělám. Protože on o tom vytunelování napsal i knihu. No a ten už je hodně nervózní, že se ani nedožije toho, až to bude odvyšlané. Jenže co já nemám podložené, to nemůžu odvyšlat. To nejde. On má v knížce věci, které se zdají být jasné, ale když to prověřujete, zjistíte, že to úplně tak jasné není. Ale samozřejmě těch témat bylo víc.

Vznikne téma i na společné diskuzi na poradě? (7)

To spíš funguje tak, že někdo přijde s nějakým tématem a Marek řekne, že to je úplně blbost. Ale vznikne kolem toho diskuze. Odkud by se ta blbost dala vzít, aby to nakonec nebyla blbost. Blbě se točí taková ta suchá témata. Například sociální demokrati a co teď s nimi bude. O tom právě probíhají ty diskuze. Takže tak to probíhá. Nejlépe tady na to byl můj nadřízený v Týdnu Ondřej Neumann. Ten teď šéfuje Hlídacímu psovi. K němu, když kdokoliv přišel s nějakou pitomostí, on vždycky vymyslel, jak by se to dalo pojmout.

Existuje určitý druh témat, který se na poradách probírá pravidelně? (8)

(viz otázka číslo 3)

Můžete jmenovat osoby, které s vámi spolupracují na reportáži? Tím myslím vyloženě kolegy reportéry. (9)

Většinou pracuji sám. Pak jsou ale věci jako volby a tam si každý vzal dvě politické strany a lítal kolem toho. Nebo před dvěma lety, když jsme dělali hoaxi a fakenews, tak jsme to taky dělali dva. Občas se to přihodí.

Preferujete práci s kolegy, nebo je pro vás přínosnější položit se do práce sám/a? (10)

Vyhovuje mi, když pracuji sám. Určitě. Jak říkám, někdy pracujeme ve dvou a někdy jsou výjimečné případy a jsme dokonce ve třech. Třeba ty volby nás dělalo pět, sedm najednou. To je pak problém ve střížně, protože každý si myslí, že to, co natočil on, je nejdůležitější. Pak je potřeba, aby se určil nějaký náčelník. Nebo vlastně i Čapí hnízdo jsme dělali ve třech.

Kolik lidí se včetně štábu reálně do reportáže zapojí? (11)

Já se snažím být úsporný. Já točím ve dvou, mám kamaráda, který je kameraman a s ním točím. Zároveň to ustříhá a dělá i režii. Zvukaře nepotřebujeme, protože když je potřeba, tak já ten bambus podržím. Celou reportáž prostě zvládneme ve dvou.

Co je první věc, kterou po zvolení tématu uděláte? Uděláte si plán zpracování, nebo kontaktujete dotyčné osoby? (12)

Já jsem trochu chaot. Tady je člověk trochu limitovaný televizí. Já když jsem byl píšící, byl v tom ohromný rozdíl, protože tady je daný přesný počet natáčecích dnů a musíte ho vytěžit. Nejde točit hodinu denně a pak končit. Takže ty lidi tam musíte nahňacat. Čtyři dny nám dali čerstvě. Bývaly dva dny, pak se to zas rozměnilo, ale teď to usekli na čtyři dny. Marek nám může povolit nějaký den navíc. Vždycky ty lidi obvolám, zjistím, jak má kdy kdo čas. Pak se to snažím hňacat, aby se to sešlo. Zrovna zítra mám natáčení v archivu bezpečnostních složek, pak jedem za violoncellistou Plastic People, pak jedem za historikem Petrem Blažkem a pak ještě za vydavatelem Plastic People.

Nakolik je možné vaši práci vykonávat z domova? Využíváte této možnosti? Nakolik vám osobně vyhovuje a z jakých důvodů vám vyhovuje? (13)

Určitě. Dřív jsem dělal z domova víc, ale teď mám dvě malé děti, a to je docela hukot. Takže když potřebuji napsat scénář, žena s nimi musí odjet k babičce. Nebo musím vstát

ve dvě ráno a psát, dokud se nevzbudí. Ale z domova to je určitě pohodlnější. Proč bych chodil vyřizovat telefony a domlouvat schůzky sem do televize, když dneska mobil je za pár a internet má doma každý.

Omezují vás při práci finance? (Zahraniční cesty apod.) (14)

Hodně se teď v rámci šetření používá skype. Ale spíš z časových důvodů. Je pravda, že třeba zahraniční cesty nejsou zrovna sláva. Byl jsem párkrát na Slovensku a to je tak všechno.

Stalo se vám někdy, že reportáž nebyla proveditelná právě kvůli finanční náročnosti? (15)

To ne. Jenom když jsem sem nastupoval, slíbili mi, že si budu moct udělat reportáž z Krymu, z jednoho pionýrského tábora, a pak už se o tom nemluvalo. Ale na druhou stranu, když něco opravdu hoří, vím, že kluci byli v Británii, nebo se bylo natáčet v Německu. Ale vždycky je to všechno šup šup honem. Ať jste brzo zpátky a ať to není drahé.

Představte si, že byste měl/a vytvořit manuál na natočení investigativní reportáže a popsat jednotlivé kroky. (16)

Záleží, jak je to téma těžké. Když třeba dělám příběh, který mě baví asi ze všeho nejvíc a asi i jde nejlíp, tak ty rešerše nejsou tak zdlouhavé. Někdy ale musí člověk do archivu a hrabat se v tom a tam to trvá. Když jsem dřív hodně dělal severní Čechy, fond hejtmanky, bylo to pracnější, protože se k těm věcem moc člověk nedostal. To bylo takové to potkávání s lidmi na benzínkách, který vám dají nějaké papíry a tak. Ale těžko odhadnout, záleží na tom, jak je to téma těžké. Hodně času mi zabraly rešerše na fond hejtmanky. Objevovaly se pořád nové a nové věci a Marek byl pořád nespokojený. Potřeboval to zasadit do nějakého kontextu, dohledat ty lidi. Tohle bylo těžký.

Nejdřív musíte dostat nějakou informaci, pak je potřeba tu informaci ověřit. Záleží taky na tom, jak tu informaci dostanete. Nejlepší je, když dostanete papír na benzínce. Černé na bílém. Nejhorší je, když se snažíte ověřit něco, k čemu nikdo nechce nic říct. Nebo u nás jsou kluci, kteří jsou hodně dobří na hledání informací z otevřených zdrojů. Michal Fiala a David Havlík. Dejme tomu, co se týká různých ekonomických věcí. Jak říkám, já jsem chaot. Taková klasika se ale říká, že ověřit informaci by bylo vhodné u tří na sobě nezávislých zdrojích. Stává se, že vy máte informaci od jednoho člověka a vystřelíte ji na

ty druhý a čekáte na reakci. Pak se kontaktují lidé, natočí se to. Pak je stříh a pak křik. Pak je tady člověk 24 hodin v kuse. Pak to ještě zkazí dole na míchačkách a nechají tam zvuk, který tam vůbec nemá být. Takže je křik ještě po vysílání.

V jaké fázi jdete s tématem ven, na poradu. S prvotními nápady, nebo s propracovaným tématem? (17)

Na poradu se chodí už s prvotními nápady. Má-li to vůbec cenu dělat, o tom rozhodne Marek. On řekne, že ho to nezajímá, nebo řekne, zjisti o tom víc a pak přijď.

Je daný přesný počet lidí, kteří musí v reportáži promluvit, když využijeme například model dvou stran? (18)

Ne. To záleží na tématu. Já jsem dělal reportáže, kde byli třeba jen tři lidi. Dělal jsem příběh nejstaršího vědce v České republice a nejstaršího novináře v České republice. Byla to jedna osoba zároveň. Byl to takový staříčkový pán. V podstatě tam vystupoval šéfredaktor těch novin, kde on psal. Vystupoval tam on a vystupovala tam jeho dcera. Pokud se nepletu. A bylo to tak hezké. Lidi pak psali nadšené odezvy, protože on byl sám o sobě fantastický. On to utáhl.

Jak dlouho trvá natáčení průměrné reportáže? Jmenujte svou nejdelší a nejkratší reportáž. (19)

To záleží. Teď jsem byl hrozný úderník a od rešerše po stříh to trvalo asi čtyři dny. Na konci války v dubnu 1945 tady v Roztokách u Prahy obyčejní lidé zachraňovali lidi z transportu smrti. Těžil jsem z toho, že tenkrát to někdo natočil. Byly to naprosto fantastické záběry. Podíval jsem se, co se o tom kde napsalo. Domluvil jsem lidi. Jelikož to bylo ve stylu „Nemám co vysílat. Honem honem,“ zvládli jsme to rychle. V úterý Marek řekl, že to musí být. A my jsme čtvrtek, pátek točili. V neděli jsme stříhali a v pondělí se vysílalo.

Takže to byla jedna z nejkratších reportáží? (20)

Když se točí aktuálky, bývají snad ještě kratší. Něco v pátek praskne a v neděli musíte stříhat. To pak lítáte s několika kolegy a snažíte se to stihnout. A pokud jde o nejdelší, za mě určitě vytunelování České strany národně sociální. Dva roky se v tom plácám a ještě to není ani natočené. Měl jsem stokrát chuť to zabalit, ale panu Svobodovi jsem slíbil, že to nevzdám.

Jak dlouho je reportáž ve střížně? (21)

Záleží. Ale průměrně platí, co minuta reportáže, to hodina ve střížně. Někdy to jde rychleji, někdy pomaleji. Ono kolikrát když už je nad ránem, tak to jede. Žádné hraní, kašlem na muziku. Jedem.

Stává se, že až ve střížně poznáte, že jste někde postupovali špatně, nebo že dotyčný nezodpověděl přesně to, co jste chtěli slyšet? (22)

Ano. Nebo já jsem to blbě postavil. Marek přišel a pravil, že tohle on vysílat nebude. Nechci říkat, že to je tady běžné, ale není to ani výjimečné. Stává se to. Protože vy jste do toho problému ponořený, myslíte si, že všechno je jasné. Načež přijdou druhé oči, Markovy. Nic o tom dopředu nevěděl a vidí, kde je to nesrozumitelné. Stalo se mi to na podzim, když jsem točil o vyhazovu ředitele muzea v severních Čechách v muzeích. On evidentně vadil krajskému vedení, pod které to patřilo. On jezdil na Sudetoněmecké srazy a hodně reflektoval tu německou minulost. A prostě jim hodně vadil. Aby ho vystrnadili, vyhlásili výběrové řízení, ačkoliv on zase obsadil první místo, už ho nejmenovali. Marek se na to díval a byl celý nadšený. Jenomže nějaký komunista si tam pustil hubu na špacír, že on pro něj nehlasoval, protože už mu je přes sedmdesát let, tomu řediteli. A Marek řekl „No tím jsi to celý zkazil. Ono mu je přes sedmdesát. Co na to řeknou lidi.“ Takže jsme to nevysílali a museli jsme dotáčet. Zavola jsem na úřad ombudsmana a na Ministerstvo práce a sociálních věcí. Protože tehle ředitel ještě žaloval krajské vedení za diskriminaci kvůli věku. Já jsem tam pak dal příklady lidí, kteří jsou ve vysokém věku, a přesto zastávají významné funkce. Zástupce ombudsmanky mi potvrdil, že dneska vlastně to není tak, že dosáhnete důchodového věku a oni řeknou nazdar. Je to diskriminace. Tak jsem tam dal třeba Evu Zaoralovou, která je stále ve vedení festivalu v Karlových Varech, nebo Rychetského. Dal jsem tam lidi, který jsou ve vysokém věku, a přesto zastávají vysoké funkce. Vyšší, než je ředitel muzea. A pak už to šlo.

Co následuje poté? Oslovíte respondenty znovu? (23)

(viz otázka číslo 22)

Jak je pro vás osobně důležité dodržování etiky? (24)

Politici se s vytrženými výroky ohánějí, ale dost si vymýšlejí. My nesmíme manipulovat s tím, co ty lidi řekli. To prostě nejde. Nesmím vytrhnout větu z kontextu. S tím právě pracují fakenews. Typický příkladem je Jiří Drahoš v prezidentských volbách, tam mu

vytrhli věku z kontextu, že on někde řekl, že by nás nezabilo, kdybychom přijali nějakých 1500 uprchlíků, ale už tam nedali to, že je odpůrce imigračních kvót a byl od začátku proti. Tohle my vůbec nesmíme. Tohle kdyby viděl Marek, tak bude strašně rvát, proto si musíme dávat strašného bacha na to, co říkáme. Protože ti politici jsou strašlivě naštvaní. To vidím, co Okamura o nás říká, co Babiš o nás říká.

Cítíte tlak, že by se to teď stupňovalo? (25)

Měl jsem už horší období. Ale dá se říct, že ano. Já jsem nejhorší dobu zažil, když jsem dělal severní Čechy, což byla v podstatě mafie. Tady skutečně došlo k jedné věci. V Radě České televize tenkrát seděla Helena Fibingerová nominovaná za sociální demokracii. A normálně mi zařídila padáka. Marek tenkrát řekl, že když půjdu já, tak on jde taky. Takže jsem zůstal. Zažili to kluci Michal Fiala s Davidem Havlíkem. Ležel tady papír, kdy Andrej Babiš žádal vyvození personálních důsledků vůči asi šesti lidem, mezi kterými jsem byl taky. Já jsem točil o manipulacích v těch základních organizacích před sněmem ANO. Takže ty tlaky byly vždycky. Někdy byly větší, někdy byly menší. A teď mám pocit, že se to stupňuje. Já to osobně necítím, ale vidím, co se píše na sociálních sítích. Viděl jsem výstřel z Aurory, kterým jsem myslel to, co dělá Soukup na Barrandově. Já si myslím, že je v pořádku, když o nás politici mluví hnusně. Když nás nemají rádi, je to v pořádku, ovšem když mluví hnusně kvůli tomu, že nás platí Soroš, potom je to špatné. Ale myslím, že se to bude ještě stupňovat, a já se docela bojím, co teď bude. Já jsem strašně dlouho ani nepodepisoval žádné petice. Aby mě někdo nemohl obvinít z aktivismu. V Braníku děláme každý rok festival a já se toho účastním, mám tam na starost různé věci. A nejsem zapsaný ani ve vedení festivalu Braník sobě. Kdybych dělal něco o čtyřce, aby někdo nemohlo říkat, že jsem zaujatý, protože něco. Ale žena mě ukecala, byli jsme ve středu na demonstraci a teď půjdeme ve středu zase.

Jak pracovat, aby výroky nebyly zkreslené a nedošlo k manipulaci? (26)

Nesmí se to dít. Jak jsem říkal, politici se tím ohání, ale to bylo vždy. U nás se to neděje, a když nás někdo nařkne, dáme mu k dispozici hrubý přepis a on se může sám přesvědčit.

Kolik informací o určité kauze musíte mít, než s tématem jdete ven? Přednesete ho na poradě? (27)

Na poradu jdu s prvotními nápady. Ale samozřejmě se v tématu už orientuji. Marek nemá rád, když jen házíme návrhy. (viz otázka 17)

Z kolika zdrojů a kde ověřujete? (28)

Opět jsem u toho. Pokud je to černé na bílém, je to jasné. Dále pak asi platí pravidlo, že nejlépe ověřovat u dvou a více nezávislých zdrojů.

Máte zaručenou cestu/zdroj, u kterého víte, že informace je pravdivá? (29)

Mám své zaručené zdroje. Ale samozřejmě že ověřuji. To se musí.

Jak zacházíte s informačním nadbytkem a dezinformacemi? Stalo se vám, že vás mluvčí úmyslně chtěl svést z cesty? (30)

Já myslím, že tak daleko to čeští vlastenci ještě nedotáhli. Asi ne, nesetkal jsem se s úmyslnými dezinformacemi. Nebo když říkáte, že by mě někdo chtěl svést z cesty, jednou mi jeden vlastenec na Facebooku brečel, abych natočil, jak jsou na něj hnusný příznivci Drahoše. Ale to s tím vůbec nesouvisí.

Kteří respondenti jsou zpravidla nejméně vstřícní? (31)

Bezespору policie. Nejlepší byl mluvčí Bezpečnostní informační služby, Jan Šubrt. Být mluvčí této služby je, že člověk vyleze a řekne, že nemůže nic říct. A Šubrt, ten už to měl tak vymakaný, že když jsem mu volal, jestli by nemohl někam vylézt a říct, že nemůže nic říct, tak jen povídal: „Karle, to nemá smysl, nejezděte sem. To fakt.“ Ten to dotáhl fakt nejdál. Nejvíc mlčí policajti, Biska, rozvědka. Ty to mají celkem v popisu práce. Nebo třeba když jsme dělali fakenews, jsem chtěl mluvit s těmi lidmi, co to šíří. Dejme tomu s bývalým ministrem zdravotnictví Ivanem Davidem. S kameramanem Russia today, který třeba pustil do oběhu, že Střihavka pronajímá dům v Teplicích. A oni mě všichni poslali pryč. Jenže pak ječí, že jim nedáme prostor. Typická je taktika Tomia Okamury. Tento politik vás nenechá natočit ani to, jak jde volit. Pak si ale stěžuje, že do televize není zvaný.

Jak velkou roli v reportáži hraje Marek Wollner? (32)

Určitě ve střížně. Když je hodně složité téma, předem ho konzultujeme, ale říká, že jsme tak dobrý, že bychom to měli zvládnout i bez něj.

Kolikrát věc shodí ze stolu, než je hotová? Na jaké detaily dbá? Co mu nejčastěji vadí? (33)

Já myslím, že třikrát jsem předělával fond hejtmanky v Ústí nad Labem. On má takové oblíbené slovo. Chybí ti tam analýza. Rozebrat to ze všech stran.

Přichází on sám s vlastními tématy na zpracování? (34)

To jsme řešili. Divácké nápady. Pak má samozřejmě i svoje kontakty, které se na něj obrací.

Stalo se někdy, že reportáž stopnul těsně před tím, než se měla vysílat? (35)

Z vnějšího tlaku se určitě nic nezastavilo. Ale pamatuji si, že byla poutavá reportáž, ale nakonec nešla. Protože se ve střížně přišlo na to, že to není až tak dobré, jak to vypadá, že tam chybí něco zásadního.

Co se změnilo po odvysílání reportáže? Existuje nějaká společenská odezva? (36)

Tak třeba Dalibor Bártek sestřelil vládu. Mě třeba dodnes milují v Jedličkárně. Byla to taková malá věc. Vedle Jedličkárny je fotbalový stadion, který je napojený na pražský sociální demokraty. A oni při porcování medvěda si v parlamentu vyžebřali nějaké peníze. A měla vyrůst tribuna. Zrovna na té straně, kde je Jedličkárna. A měla být asi až do druhého patra. Přes areál jim měli jezdit stavební stroje a tak. Já jsem o tom natočil a na magistrátu se pochlapila nějaká úřednice a zarazila to. Takže mi tam jako poděkování vysadili jedličku. Někdy se to povede. Negativní odezva souvisí zase s Romanem Houskou, se kterým já jsem kdysi zápasil. Najal na mě falešného svědka. Svědek se pak rozhodl, že nebude falešně svědčit. Vyprávěl to v reportáži, že Houska si ho na to najal. Ještě řekl, že křivě svědčil v několika případech i proti Houskovi, že ho nutil. Načež ho soud odsoudil a on dostal podmínku. To byl úplně největší paradox, který jsem kdy zažil v justici v severních Čechách. Houska ho udal, že když ten člověk nechtěl svědčit proti mně. Takže ho udal, že křivě svědčil proti němu asi ve dvou případech. Toho svědka odsoudili a Houskovi se nestalo nic. A to ho Houska k tomu nutil. To je vyšší level trestného činu, já jsem se na to ptal advokátů.

Jak často se na vás obrací politici, ať už se jedná o stížnost, námět či exkluzivní informaci z opozice? (37)

V podstatě vůbec. Leda tak komunální. Vždycky se na člověka obrací naštvaní lidé. To je třeba příklad, když jsem dělal ANO. To byli naštvaní komunální členové ANO, kterým bych i dokonce věřil, že tam vstupovali s nějakým idealismem. A když viděli, jak to tam chodí doopravdy, tak na to jen vyděšeně zírali.

Jak často se na vás obrací „běžní“ lidé, ať už se jedná o stížnost, nebo třeba o námět? (38)

To je furt, v podstatě každý týden. Ale ty návrhy nejsou moc využitelné, protože to jsou kolikrát věci, které jsou spíš do Černých ovcí. Takové to, že někoho okradli řemeslníci, k mamince se chovali špatně v nemocnici. To k nám není. To jsou Černé ovce. Jinak se obrací jak na pořad, tak i konkrétně na mě. Třeba že mě někdo doporučí.

Po odvysílání zjistíte, že došlo k chybě. Co následuje? Točíte novou reportáž? (39)

Jejda. To se nesmí stát, i když se to stalo. Třeba že jsem měl blbě titulek. Marek je takový pes, že se nestane, že by bylo něco informačně špatně. To nejde. Jinak nevím o ničem, kdy bychom museli nějakou reportáž přetáčet.

Ovlivňuje vaši práci i strach z politika? (40)

To vůbec.

Jak u vás funguje autocenzura nebo strach? Cítili jste někdy, že to, na čem zrovna pracujete, by vás mohlo ohrozit? (41)

Ne. Proč? Ona nám to možná spočítá ta nová vláda. Ale fakt nevím. Hlavně když člověk politika vidí face to face, tak vidí, že to jsou úplně normální lidi. Viděl jsem je opilé a spoustu takových věcí. Jen je mezi nimi víc psychopatů.

Chodí vám výhrůžné zprávy? Kromě násilí, jak často vám lidé hrozí žalobou? (42)

Jasně. Z toho, co mi lidé píšou na Facebook, tak to je zajímavé. Buď mi píšou, že jsem komouš, nebo chcípni nácku. Ale to jsou většinou psychopati. A jednou, to jsem neřešil já, ale řešil to Marek. Když jsme udělali reportáž o fakenews, tak pan Jeřábek nám napsal, že by nás měli vystřílet jako Charlie Hebdo. A tenkrát na něj dávali trestní oznámení. Byl jsem tam podepsaný já, Aneta Snopová, Nora Fridrichová a Marek. A mě, když se ty lidi

ptali, jestli si myslím, že je pak Jeřábek nebezpečný, řekl jsem, že si myslím, že to je bambula, co žije u maminky. Ale že si myslím, že je nebezpečné to ponoukání, protože pak někomu rupne v bedně a fakt to udělá.

Jak se staví instituce ČT za práci svých reportérů, když vidíme, co se stalo v Českém rozhlase? (43)

Já si myslím, že náš vrchní se chová velmi statečně. Co jsem s ním četl rozhovory, tak se chová hodně dobře. Samozřejmě když on sem nastupoval, říkal jsem si ajeje. Ještě zapřel, že byl komunista. Ale musím říct, že máme jeho velkou podporu. No a Český rozhlas. Když se podívám na tu radu, co je tam za šílence. Naštěstí ředitel rozhlasu z toho sporu vycouval. Mně už přijde hloupé, že ředitel Českého rozhlasu jde na předávání Krameriových cen, kde sedí šílenec Jan Korál z NWOO, ten pán z AC24. Ale ten Korál je blázen. To jsou psychopati. To nejsou normální lidi. A on si tam s nimi jde sednout a dává tomu punc, že je to v pořádku.

A když vidíme, co se teď stalo na Slovensku, nebojíte se o sebe, nebo o rodinu? (44)

Tak jsem si bilancoval, co se mi vlastně v té novinářině nejhoršího stalo. Tak dvakrát mě seřezali policajti, protože si mysleli, že jsem anarchista. Ale já tam byl pracovně. Ve zkratce. Já jsem byl na jedné demonstraci. Anarchisti. První máj. A tam nějaká holka plivla policajtovi na štít. A on vystoupil z té řady a dal jí pěstí do obličeje. A když spadla, začal do ní kopat. Tak já jsem mu říkal: „Víte co, chci vidět vaše číslo.“ Najednou jsem měl želízka, mlátili se mnou o zem, skončil jsem v cele předběžného zadržení. Já jsem jim neřekl, že jsem novinář. Aspoň jsem viděl, jak to vypadá. A pak. To bylo za těch zlatých časů, kdy si na mě Houska najal falešného svědka, aby mě usvědčil, že беру úplatky za to, že je špiním. Tam párkrát hrozilo, že mi ji natáhne Houska. To bylo nepříjemné. Čekáte na chodbě u soudu a najednou se ten hroch proti vám rozkřičí: „Jděte ode mě.“ Víím, že starosta Jančík se na mě něco snažil zjistit. Nějaký kompro, pak ještě skinheadi, ty na mě byli hodně vysazení. Ale to bylo ještě v Týdnu. Tak tam jsem se hodně zabýval tou pravicově extrémistickou scénou a měl jsem u nácků jednoho práskače. On mi vynesl důkaz. Tady se tenkrát objevily letáky, že Sudety byly a zase budou německé. Já díky tomu práskači zjistil, že ty letáky zaplatil německý Vitikobund, což je taková malinkatá radikální složka uvnitř Landsmannschaftu. V Čechách to distribuovali čeští vlastenci z Národního odporu. A práskač pak vynesl papír ze schůze, kde se domlouvali, jestli mě seřezou, nebo jestli mě zažalují. Nakonec to skončilo žalobou.

Jinak my jsme tu na výhrůžky poměrně zvyklí. Jediná výjimka byl ten pan Jeřábek. Bambula, co napsal, že je nás potřeba vystřílet. To je jediná taková výhrůžka, o které vím.

Příloha č. 8: Rozhovor s Markem Wollnerem, dramaturgem pořadu Reportéři ČT

Rozhovor se uskutečnil 13. března v Praze

Můžete uvést vaši historii v médiích? (0)

Pracoval jsem v Lidových novinách, Respektu, Týdnu. V roce 1999 jsem nastoupil do zpravodajství České televize. V 2004 jsem přišel do Reportérů ČT. Hlavního dramaturga jsem začal dělat rok poté.

Jak vzpomínáte na začátky Reportérů? (1)

Vzpomínám, že to byla taková neujasněná redakce. Já jsem přišel v roce 2004 až v létě. Ta redakce vznikala v březnu a nebyla zatím moc ujasněná dramaturgie, co bude ten pořad vlastně dělat. Před tím skončil pořad Fakta, na které měli Reportéři navazovat. Ale spíše se dělaly takové krimipříběhy a aktuální věci, ne moc investigativní žurnalistika. Měli jsme problémy s tím, jak ten pořad vypadá. Asi po roce jsem dostal možnost dělat dramaturga pořadu. Vtiskli jsme tomu takový ten investigativní ráz.

Co se týče témat. Kde se rodí témata pro investigativní pořad Reportéři ČT? (2)

Těch zdrojů je spousta. Jednak by měli svoje náměty přinášet reportéři, také to dělají, jednak některé náměty zadávám já. Občas nám někdy přijde i zajímavý mail od diváka nebo od člověka, který by chtěl, abychom upozornili na nějakou kauzu. Takže máme různé zdroje informací, které se snažíme ověřovat, a podle toho postupujeme.

Když říkáte, že náměty nosíte i sám, znamená to, že to berete od svých vlastních zdrojů? (3)

Oslovují mě lidé na všech možných kanálech, jako jsou sociální sítě, maily, dokonce i telefony. Teď před chvílí mi někdo volal, takže můj telefon je vlastně dohledatelný, což mě moc netěší, ale je. Takhle se setkávám někdy s tipy. Někdy mě napadají témata, u kterých prostě cítím, že je potřeba je zpracovat. Jaksi visí ve vzduchu. Mám pocit, že je potřeba to zpracovat z nějakého úhlu, který prostě zpracovaný nebyl.

Máte tedy vlastní zdroje. Je možné říct v jakém okruhu? (4)

Nějakou specifickou skupinku že bychom měli? To nemáme, ale samozřejmě že po těch dlouhých letech praxe se se spoustou lidí známe. Třeba i mezi advokáty. Někdy se stane,

že zrovna advokáti dělají nějaké zajímavé kauzy, ať už obchodní ekonomické finanční, anebo lidský příběh nějakého člověka, kterému třeba stát ublížil.

V jakých jiných sektorech ještě? (5)

No tak samozřejmě děláme hlavně politické kauzy. Státní správa, samospráva na úrovni měst a obcí, justice. Důležitý zdroj je zdravotnictví. Tam, kde jsou veřejné peníze, tam potřebujete nějaké informace. To neznámá, že se vám okamžitě ti lidé sami hlásí. Vzniká často potřeba na něco upozornit. Spousta informací je dnes už také veřejně vyhledatelná na internetu, v registru smluv, v rejstříku justice, v obchodních rejstřících. Internet, tím se zabývá dneska už celý obor v žurnalistice, je datová žurnalistika. To jsou lidé, kteří třeba nejezdí ani nikam ven, všechno mají v počítači a jenom s tím pracují. Vznikla řada zajímavých reportáží nebo kauz tímto stylem.

Jak jsou rozdělována témata, která přednesete na poradě? (6)

Ty lidi znám, takže si samozřejmě umím udělat představu, kdo se s jakým tématem jak popasuje. Každý člověk je jiný. Takže někomu, kdo umí dělat příběhy lidí, a ne moc investigativní práci se zdroji, nemá smysl zadávat takovouto kauzu, protože by to neudělal dobře. A ani já bych nebyl spokojený. Takže mám lidi tak různě rozdělené, znám je, vím, jaké oblasti sledují. I podle tohoto to také rozděluji. Už předtím v tom daném tématu něco udělali a mohli by tedy navázat na svou předchozí zkušenost. Takže většinou takhle.

Můžete třeba říci, kdo se na co orientuje, komu jdou třeba lépe příběhy? (7)

Mám tady takového příběháře. David Vondráček, ten v tom má dlouhou historii. Kauz dělal málo, ale umí udělat příběhy, to je jeho živel. Dělal to na Nově v Na vlastních očích. Kauz dělal málo. Některé se mu povedly, jiné třeba ne. Umí dělat příběhy, to je jeho živel. Pak mám takové lidi, kteří jsou třeba pomalejší, a lidi, kteří jsou rychlí. Takže když mám potřebu udělat aktuální věc, tak se zkrátka obracím na ty, kteří mají většinou za sebou zkušenost ze zpravodajství a jsou prostě v krátkém čase schopni přinést spoustu informací. Mají rychlé nohy. To je také důležité, rychlé nohy a rychlý mozek. Schopnost si vyhodnotit situaci. Pak mám takové analyticky, kteří se rádi zavrtají do nějakého problému. Zanoří se a než se vynoří, hrozně dlouho to trvá. A je dobré, že dělají v jiném rytmu, ale bylo by zbytečné používat je na věci, které se musí udělat rychle.

Kolik je nyní interních zaměstnanců? (8)

Nějak kolem deseti, myslím.

A externistů? (9)

Tak externisti jsou další tři nebo čtyři.

Je přesně daný počet reportérů, které můžete mít? (10)

To ne. To se vytvořilo v průběhu času. Původně nás bylo méně. Tedy internistů, ale když se mnou někteří lidé dlouhodobě spolupracovali a chtěli tu interní smlouvu, postaral jsem se o ně. Někdo si myslí, že televize je nějaká dobročinná organizace, která ráda zaměstnává lidi. Tak to není pravda. Musíte hodně zdůvodňovat, i když ten člověk je hodně kvalitní a má za sebou opravdu řadu let loajální spolupráce. Vůbec není snadné ho zaměstnat a musíte o to žádat opakovaně. Někdy i hrozit a bouchat do stolu. Takže takhle se to stalo a takhle se to vyvinulo z toho nynějšího počtu. Dneska jich je určitě víc. Ale řekl bych, že to je taková hranice, u které mám jistotu. Víím, že budu mít každý týden nějaké reportáže na stole, protože jak říkám, každý má trochu jiné tempo. Každá kauza jinak dlouho trvá. Některá je mnohem složitější na ověřování. Lidé jsou nedostupní, nebo jsou neznámí, protože jsou jaksi anonymně různě skrytí.

Abyste vysílali každé pondělí a nešli úplně s kvalitou dolů, nešli do jiného žánru, tak prostě těch deset lidí je docela dobrá věc. Taky máte 40 minut vysílání, to taky není málo. Mně se taky často stane, že se stříhá reportáž a já s ní jsem nespokojený. Nedá se dostat do vysílání, protože tam prostě chybí některé informace, chybí tam názory, chybí tam pohledy. Nebyly osloveny další strany toho sporu. Nebo dokonce si člověk všimne, že nebylo zohledněno nějaké silné téma, které je v reportáži schované a autor to nepoznal. Téma pak nechávám dodělat a dodělává se minimálně týden. Někdy třeba ještě déle. Pro tyhle případy musíte mít vždycky tu jistotu, že máte v zásadě ty tři reportáže, nebo alespoň dvě, aby dávaly dohromady 35 minut.

Takže existují nějaké rezervní reportáže, když vám něco vypadne? (11)

Já se snažím si vždycky dělat takzvanou konzervu. Nedávno jsem to musel například použít, protože se dvě reportáže opravdu nepovedly a jedna mi chyběla. Takže jsem musel sáhnout po takové, kterou už mám mezi rezervami, protože není až tak skvělá. Ty dobré věci si řeknou o neodkladnost. Musíte vysílat, protože chcete mít ty dobré věci ve

vysílání. Když něco není úplně dobré, ale zároveň je to ještě použitelné, otálí se s tím, až nastane taková situace, kdy je to nezbytné.

Kolik takových reportáží máte v záloze? (12)

To různě vzniká, zrovna teď mám přetlak. Mám tolik reportáží, co se bude stříhat, že není problém. A pak jsou vysílání, kdy není ani jedna. Pak víte, že musí všechny reportáže dopadnout dobře. Někdy se stane, že je to špatné. Potom jsme tady do pěti do rána a stříháme. Pomáháme si archivem. Snažíme se, aby na reportáži nebylo poznat, že tam něco chybí. To se také někdy stane.

Říkal jste, že jednu takovou jste musel teď použít. Jaká to byla? (13)

No, to vám raději nebudu říkat.

Chodí za vámi reportéři interně? Přijdou s nápadem, který nechtějí na poradě řešit před všemi? (14)

Občas chodí, jsou to typy, které mají trošku větší míru podezíravost. Já se snažím, abychom si jednak věřili a abychom si to říkali na poradách, kde o tom můžeme diskutovat. I když ten hlavní, kdo diskutuje, jsem já. Nicméně, občas se obracím na kolegy, aby mi v situacích, které nejsem schopen úplně posoudit, přispěli do diskuse nějakým pohledem. Protože někdy mi ten námět přijde nezajímavý. Tak se ptám, jestli mají stejný názor. Někdy se mnou souhlasí, jindy ne. Podle toho se pak zařídím. Snažím se, abychom věci řešili na poradě. Chci mít občas i svůj vlastní čas. Já potřebuji dělat i jiné věci, ale ti lidé za vámi pořád chodí.

Jedná se tedy spíš o osobnosti, nejedná se o nějaký druh témat? (15)

Chtějí takový osobní přístup. Ale já mám vlastně pod sebou tři pořady, a kdyby za mnou všichni chodili, tak se prostě zblázním.

Jsou témata, která se z principu netočí? (16)

Já myslím, že důležitá věc je relevance tématu. Zrovna včera se mnou diskutoval nějaký pán, že jsem řekl v televizi, v nějakém rozhovoru, že rozhoduji o tom, jestli budeme něco vysílat, nebo ne. No to je samozřejmé že ano. Ale ne proto, že máme nějakou cenzuru, ale protože ta věc musí mít nějakou relevanci. Takže jsem mu řekl, že když mi někdo řekne, že vy jste ukradl sousedovi hodinky, tak o tom skutečně točit nebudeme, to mě

vůbec nezajímá. Čili jde o společenskou relevanci, o význam tématu, aby mělo nějakou výbušnost, aby mělo nějaký dopad. Když si starosta z malé vesnice vymění okna za patnáct tisíc z rozpočtu, mě to prostě nezajímá. To ať si vyřeší v regionálním tisku. Máme řádově mnohem závažnější kauzy. Takže jde o závažnost, která se měří. Veřejné peníze, to je podstatné. Aby částka nebyla směšná. Jde o veřejné osoby čili lidi, kteří jsou v nějakých důležitých funkcích a jsou placeni z našich peněz.

Jsou témata, která se na poradách objevují pravidelně? (17)

Pravidelně se věnujeme mnoha kauzám. Nejlépe to ilustruje kauza OKD, na kterou náš pořad upozorňuje již od roku 2000. Je tak paradoxní, že dneska nám někdo říká, že ČT o OKD nic nevysílá. To jsou samozřejmě lidi absolutně neinformovaní, kteří věří propagandě pana prezidenta a nemají absolutně vlastní schopnost si to ověřit. To se člověka dotýká, protože nebýt našeho pořadu, kauza OKD by ani veřejně nežila. Žádná jiná redakce nezjistila tolik nových věcí jako právě ta naše.

Jak se u vás pracuje s diváckými tipy? Jde to přímo k vám, nebo existuje nějaký filtr? (18)

Někdo napíše mail přímo mně, někdo napíše mail přímo do diváckého centra ČT. To potom dojde ke mně.

Je dán nějaký počet reportáží, které musí reportéři odevzdat za určitý čas? (19)

Není, ale někdy bývám naštvaný. Když má nějaký reportér za půl roku málo reportáží, to se jako stává.

A kolik je málo? (20)

Když má za půl roku dvě, je to málo. To je jako hodně špatné a stává se to. Samozřejmě většinou se brání tím, že dělají nějakou složitou věc na dlouhou stopáž. Třeba 20 minut. Stejně je to málo.

Tyto nároky kladete i na externisty? (21)

Ne, tam nemám žádné nároky. Externista je většinou jednak motivovaný tím tu práci odevzdat rychleji, protože za to je placený, a jednak mi vlastně úplně nepřísluší, abych tomu externistovi dával úkoly. Spolupracujeme, je to můj podřízený. Na druhou stranu,

když má externista třeba problémy v rodině, já nemám jak ho nutit k tomu, aby se vrátil do práce. Na lidi, kteří jsou v zaměstnaneckém poměru, na ty nároky mám.

Finanční ohodnocení se neodvíjí od toho, kolik toho odevzdají? Mají stálý příjem? (22)

Internisti mají stálý příjem. Je tam složka odměny a tu odebírám jenom ve výjimečných případech. Lidé jsou motivovaní. Není to tak, že se tady někdo chce úplně flákat a nebaví ho práce.

Já sice bývám naštvaný. Většinou se sejdou nějaké okolnosti, že se to nepovede, že se ledacos nepovede. Něco nedopadne, něco prověřovali a nedopadlo to. Ale já zase na to nemůžu úplně hledět a musím je motivovat.

Kdy se natáčí vaše vstupy v pořadu? (23)

To natáčíme v pondělí dopoledne.

Jak probíhají porady? (24)

Máme zhodnocení. Nejdříve já zhodnotím vysílání, které jsme pustili do světa v pondělí. Pak se bavíme o tom, co budeme mít v dalším vydání, jaké jsou kauzy, které budeme stříhat. Je to většinou složeno ze tří věcí. Chci, aby na otvíráku byla ta hlavní kauza. Ta má dané vlastní parametry, jde o nějakou větší vážnější kauzu. Tu druhou se snažím dělat tak, aby to byla taky vážná kauza, ale může být malinko méně složitá a většinou nemusí být ani tak aktuální. Na ni se vlastně snažím nalákat lidi, kteří přepínají v průběhu reklamních breaku, je jaksi taková chytlavější. Tím je ulovím. Víím, že u nějaké složitě ekonomické kauzy by nezůstali. Když to bude reportáž velice živá, ale zároveň o nějakém vážném problému. Nebude ale úplně analytická. Bude se v ní něco dít, bude plná událostí, zvratů, napětí. Gradovaný silný příběh. Diváci potom zůstanou. Třetí reportáž je o lidském příběhu.

Když kolegové na poradě přednášejí náměty, kolik musí mít už potvrzených informací, nebo mohou přijít jen s nějakou prvotní myšlenkou? (25)

Někdy přijdou jen s nějakým zábleskem, ale to mně hrozně vadí. Mám jednoho takového, ještě to nepochopil. Mám ho tady kratší dobu, tak ten mi pravidelně chodí jen s tou myšlenkou. Tak to mi vadí. Protože já se vůbec nechci zabývat myšlenkami. Nemůžeme jen opakovat článek z novin. Zvláště se zpožděním, které je třeba dvoutýdenní. To bychom

byli směšní. To se také stává, že někdo přijde jen s myšlenkou, ale to mi vadí. Oceňuji to, když redaktoři mají přesnou představu. Zjistili si informace, které nikdo jiný nemá. Téma je originální a není vyčtené z novin.

Co jako dramaturg máte všechno na starost? (26)

V reportáži funguji už od vzniku. Od schvalování témat přes schvalování podoby reportáže. A nakonec střih. Ve střihně jsem každou neděli, u každé reportáže. Mám poslední slovo při její skladbě. Kontroluji správnost, jestli jsou ověřené informace, logickou výstavbu. Někdy nesouhlasím ani s režijní složkou. Stává se, že mám problém s hudbou. Teď už to tak ale nebývá. Známe se a kolegové vědí, co mi vadí. Takže zodpovídám za finální produkt. Zodpovídám za to, co jsou Reportéři ČT.

Jste přímo u střihu, nebo si pustíte až finální verzi reportáže? (27)

Já přicházím v nějaké fázi. Nejsm u střihu úplně od začátku. Začíná se stříhat ráno a já přijdu večer, když už mají reportáž nějakým způsobem postavenou. Většinou mi stačí kostra, reportáž nemusí být úplně hotová. Má začátek, prostředek a konec, je to sestavené tak, jak si myslí autor, že by to mělo být. Pak do toho přijdu já a třeba se stane, že se musí pasáže přehodit, přestříhat. Ze začátku udělám konec, z prostředku začátek a podobně. Aby to dávalo nějakou logiku. Stává se, že přijdu a jsme tu od šesti odpoledne do půlnoci.

Najde se nějaká chyba, kterou reportéři dělají opakovaně? (28)

Největší problém vidím ve srozumitelnosti. Věci, kterými se zabýváme, jsou těžké. Reportér to pochopí, ale málokdy umí tu myšlenku předat dál. Tak, aby ji pochopil ještě někdo jiný. Bavíme se o reportáži televizní čili o útvaru, který si divák nemůže zastavit. Je to neustálý tok informací a ty se odvíjejí jedna od druhé. Musí se řetězit v nějaké logice. Nemůžete přeskakovat páté přes deváté. Musíte každou situaci, každý moment objasnit, a teprve až to objasníte, můžete postoupit k dalšímu kroku. Jakmile jeden moment nevyšvětlíte a uděláte tam příliš rychlou zkratku, kterou divák nepochopí, tak je ztracený v celé reportáži a nevnímá. Přestane ho bavit a třeba přepne. Tohle je nejdůležitější. Od toho je dramaturg. Podívá se cizíma očima. Pohledem diváka, který sice už je informovaný, zná to téma. Já se snažím dělat, jako bych to téma neznal a chci ho pochopit. Když jsem ztracen nebo mě to nebaví, je to špatně.

Stalo se někdy, že by nebylo možné udělat reportáž kvůli finanční náročnosti? Muselo se pak přejít k úpravám? (29)

Jako pořad nemáme tolik možností jezdit do zahraničí. Kdyby mi někdo řekl, že budeme točit každý čtvrtrok někde v cizině, tak na to nemáme. Jednou za čas si zahraniční cestu můžeme dovolit. Ale já musím vědět, že to není jen tak nějaké cestování. My se tady neflákáme, aby si někdo myslel, že si jezdíme po světě. Nejsme super cestovní kancelář „Miki travel“. Jede se na Slovensko, například jsme dělali reportáž o smrti Jána Kuciaka. Nejběžnější exotika je Slovensko. Pokud vzpomínám, tak jsme například byli v Egyptě. Dělali jsme o kongresech lékařů. Farmaceutické firmy se snažily upláct lékaře a platily jim různé pobyty u moře. Za to, aby potom předepisovaly jejich léky pacientům. Byli jsme u toho a věděli jsme, jak to vypadá, a bylo potřeba tam být. Je potřeba si tu zahraniční cestu přede mnou zdůvodnit. Nikomu neschvaluji, aby si jen tak cestoval. Ale mám výhodu v tom, že mám externí spolupracovnice, které si ty cesty dělají samy a dodávají mi reportáže právě třeba z blízkovýchodního konfliktu, z těch krizových oblastí Blízkého východu, Afriky a podobně. Těm dávám normálně externí honorář a pro mě je to výhodnější. Lepší než zaměstnanci platit letenky, kapesné, diety a všechno. Do zahraničí nelétáme kvůli jedné věci nebo kvůli jednomu rozhovoru. Musí to být významné, musí to pokrýt reportáž.

Jakou to musí mít relevanci, aby se za tím zdrojem, událostí doletělo do zahraničí? (30)

Do zahraničí nelétáme kvůli jedné věci, nebo kvůli jednomu rozhovoru. Musí to být významné, musí to pokrýt reportáž. Výbuchy v Paříži jsme dělali. Myslím, že to byl Bataclan. Rozhovory jsme udělali přes skype. Měli jsme dobré obrázky, ani jsme nikam nevyjeli. Měli jsme tam spolupracovnice, tak to nějak šlo dát dohromady. Bylo to v hrozně rychlém čase. Myslím, že se to stalo v pátek a my v pondělí vysílali. Dá se to dělat všelijak.

Říkáte, že téma přijde v pátek a v pondělí se vysílá. To je i ta nejkratší doba, za jakou se dá reportáž udělat? (31)

Samozřejmě se dá něco udělat i za sobotu, ale my nejsme zpravodajství. Pro mě ztrácí smysl udělat reportáž, která bude na úrovni zpravodajské reportáže. To prostě nedává smysl. Navíc já nemůžu udělat minutu do zpráv, já musím udělat 15 minut nebo 10 minut. Na to potřebujete mít skladbu, příběh, respondenty. Něco odhalovat, něco odvíjet, musí

se tam něco odehrávat. To není jenom o tom, že vám tři lidi za sebou řeknou, co se stalo a je to hotové. Dáte k tomu ilustrační obrázky nebo obrázky z místa a je vymalováno. Tady se zkrátka musí něco dít a to něco má autor odhalovat v normálním procesu tvorby reportáže. Takže ten, kdo nemá s žurnalistikou nic společného, může říct: „Proč byste to neměli udělat za odpoledne?“ Je to tím, že máme přidanou hodnotu. Přinášíme věci, které zpravodajství nemá.

Můžete říct příklad nějaké reportáže, která se vytvářela dlouho, než se vysílala? (32)

Takových je spousta. Teď jsme například vysílali o dopravním podniku, kde mají smlouvu sedm let starou. Reportáž vznikala dost dlouho. Dva měsíce minimálně a nebylo to snadné. To téma bylo dost utajené. Lidé se snažili odvést naši pozornost. Trvalo dlouho, než jsme smlouvu dostali do ruky a než jsme získali rozhovory s lidmi. Takovýchto reportáží je víc.

Takže to jsou dva měsíce. Nebo může něco trvat třeba půl roku i déle? (33)

Když něco trvá třeba půl roku, autor při tom pracuje i na jiných věcech. Pamatuji si, že kauzu rodiny Michalákových jsme dělali půl roku. Autor ale dělal i něco jiného. Ta věc byla utajená, my jsme měli informace jenom z jedné strany. Dodnes si lidé o této kauze dělají jednostranný pohled, na základě výpovědí paní Michalákové a obhájců, kteří ji hájí. Ale takhle se reportáž dělat nedá. Takhle se dá dělat propaganda. Taky to tak bylo, to byla propaganda pouštěná na dezinformační weby a šířená politiky. Pouze to politizovali a zneužívali ve svůj prospěch. Ale zjistit, jak to bylo skutečně mezi norským úřadem sociálním Barnevernet a paní Michalákovou, bylo velice složité. Na dětské kauzy je v Norsku embargo, aby to dětem neškodilo. Takže se nám to hrozně dlouho nedařilo. Až po nějaké době jsme přece jen získali nějaké informace z druhé strany. Bez nich bychom vůbec nemohli vysílat.

Na kolika reportážích reportéři průměrně dělají? (34)

Dělají třeba na dvou až třech.

Jak by vypadal manuál pro natočení investigativní reportáže? (35)

K čemu by takový manuál byl? Na investigativní novinářinu potřebujete zkušené lidi. Dávat někomu manuál, když nevím, do jaké míry je obeznámený s prací novináře, není moc dobré. Musel bych to přizpůsobit stupni jeho novinářské vyspělosti. Dávat manuál

někomu, kdo nemá s žurnalistikou žádnou zkušenost, by nemělo vůbec žádný smysl. Prostě by nic nevzniklo. Ale u lidí, kteří už mají za sebou zkušenosti novináře a vědí, co je ověřování informací, jaké jsou kontexty, rámování, ti manuál nepotřebují. Kontexty jsou strašně důležité. To je to, o čem se tady člověk často baví s lidmi, třeba na Facebooku. Někdo jim kontext dává schválně takový, aby si mysleli úplně nesmysly. Například v kauze, jako je Michaláková, a podobně. Novinář má povinnost zjistit co nejvíc o té kauze, všechny možné úhly pohledu, vysvětlit všechny možné problémy, které se tam staly. Nefunguje to tak, že přijdu za zklamanou maminkou a ona mi řekne, že stát je zlý, vzali mi dítě. Krade ho norský stát. Tomu můžou uvěřit jen troubové, ale těch je bohužel strašně moc.

Stalo se někdy, že jste odvysílali reportáž, a až poté zjistili, že v ní byla chyba? (36)

Snažíme se, aby chyba nebyla. Samozřejmě že se chyby stanou. Náš pořad byl v zásadě jeden z mála, který neprohrál žádný soud. To se nedávno změnilo. Prohráli jsme a museli udělat omluvu. Ještě to ale dobře dopadlo. Měli jsme proti sobě miliardáře, který si zaplatí dobré právníky. Chtěl po nás miliony korun. Nic z toho nebylo. Chyba byla jen formální a ani jsme ji neudělali my. Bohužel neseme za to odpovědnost. Točili jsme o firmě, která má anonymní akcie. Jmenuje se Laemco LTD a její stopy končí v Londýně. Informaci jsme přebrali od naší londýnské pobočky na odkrývání obchodních vazeb. No a oni udělali chybu, protože v obchodním britském rejstříku byly dvě takové firmy stejného názvu. Ztotožnili ji s tou britskou, ale ona byla ve skutečnosti kyperská. Omluvit jsem se ale museli my. Chtěli za to 5 milionů korun a omluvu. To nakonec neprošlo, protože ta chyba byla formální. Ta kyperská firma byla daleko horší než ta britská. Ve výsledku jsme jim spíš zalichotili. Ale prostě stalo se.

Točíte někdy reportáž i vy sám? (37)

Já už na to nemám vůbec čas. Já mám pod sebou tři pořady. Když jsem se pokoušel tady něco točit, tak mi do toho zvoní telefony, musím se starat o dalších milion věcí. Svoje autorské ambice jsem před několika lety utlumil. Existují škodolibí lidé, kteří říkají: „Co jsi natočil?“ Já jim na to odpovím: „No, pánové, záviděl bych každému, kdo může točit jenom reportáže.“ Protože na tom je nakonec ta novinářská práce nejlepší, děláte si svoje vlastní věci. Nemusíte se starat o ostatní. Na druhou stranu pro mě je důležité držet kvalitu a úroveň pořadu. Tomu jsem obětoval tu individuální práci, točení. Na každém pořadu je znát moje stopa. Každý ten pořad nese moji pečeť. Dávám tomu všechno. Kdybych to

nedělal, tak ten pořad bude vypadat jinak. Jsem s tím spojovaný natolik, že nechci, aby vypadal jinak.

Chybí vám práce reportéra? (38)

Chyběla mi, ale zvykl jsem si na to. Kdybych to koneckonců dělal, kolegové by si museli zvyknout, že mě čtrnáct dní neuvidí. Padnul bych. Už teď dělám šest dní v týdnu. Mám pracovní neděli. Takže ještě kdybych do toho točil, tak bych to fyzicky prostě nedal.

Kdy naposledy jste točil pro Reportéry? (39)

Asi před dvěma lety. Nějaký příběh jsem si udělal. Ale to se dalo udělat za týden.

Vzpomenete si na reportáž, kterou jste kolegům vracel opakovaně k přepracování? (40)

Je jich opravdu dost. Nechci ani vypichovat, aby se kolegové necítili poškozeni, že o nich takto mluvím. Stává se to skoro každému. Teď se to stalo jedné reportérce, kterou tady řadím k těm nejlepším. Stejně to musí dodělat.

Jak se bráníte tomu, když na reportérech vidíte nějakou autocenzuru nebo strach? (41)

Nemůžu říct, že bych to na nich pozoroval. Když ji vidím, musím fungovat jako nadřízený. Stalo se to například s kauzou Michaláková. Autorka začala příliš prožívat pohled té matky. Dokonce mi nechtěla dát nahlédnout do spisu. Zavázala se jí tím, že to nikomu jinému neukáže. To byl trochu problém. Musel jsem použít svou autoritu a říct: „To mi ukázat musíš. Hotovo, nazdar. Vůbec o tom není třeba diskutovat.“ V takových situacích nezbyvá nic jiného než použít autoritu šéfa.

Záleží také na tom, z čeho mají strach. Nestává se, že by někdo přišel, že má z něčeho strach. Lidi, který měli z něčeho strach, už tady nepracují. Zjistili, že to není práce pro ně, že to jsou konflikty a konflikty. Takoví lidi, byť byli dobrými reportéry a nerad jsem o ně přišel, už odešli.

Když přejdeme ke zpětné vazbě, obrací se na vás diváci více s náměty, nebo se stížnostmi? (42)

Určitě s náměty. Mnohonásobně víc.

Mohl byste říci přibližné procentuální vyčíslení, kolik diváckých námětů se zpracuje? (43)

Strašně málo. Já bych řekl jeden z dvaceti.

S čím se obrací na vás? (44)

S úplnými blbostmi. Anonymně.

Nějaké spotřebitelské věci třeba? (45)

Blbosti. Oni si myslí, že je to strašně důležitá věc. Dívají se z okna a říkají si, že tam je něco divného. Tenhle starosta je divný, protože jeho auto stává každý den tam a tam. Nedávno jsem tady bavil své asistentky tím, že přišel dopis od pána, který dostal úplavici někde v lázeňském středisku a popisoval mi detaily, co všechno mu ta úplavice způsobuje. Šlo o osobní problémy, vyřizování si účtu. Lidé mají často pocit, že si přes nás budou vyřizovat účty s někým, koho nemají rádi. Takových námětů chodí nejvíc. Námětů, které jsou využitelné a jsou společensky vážné, tak těch je hrozně málo.

Chodí vám reálně ještě dopisy? (46)

Chodí. To vám můžu ukázat. Chodí od důchodců a většinou to vypadá jako takhle (ukazuje dopis). To víte, že většinou to není námět. Když někdo tak zdlouhavě popisuje, tak si chce hlavně vylít srdce. Námět je jednoduchý, na tři čtyři řádky a hotovo.

Chodí i chvála? (47)

Chodí, chodí. V poslední době víc. Zvláště po útocích na Českou televizi si lidé uvědomili, že to, co děláme, není tak úplně automatické. Mají strach o Českou televizi, a dokonce i o nás. I po vraždě Jana Kuciaka. Takže chvála chodí.

Když přijde nějaká stížnost, tak jaké je to administrativní kolečko? (48)

Podle toho, jaká ta stížnost je, jestli ji píše dnešní pan premiér, nebo Agrofert. Ten většinou píše oficiální stížnost Radě České televize, nebo na vysílací velkou Radu pro rozhlasové a televizní vysílání a to přichází přes tyhle úřady ke mně. Někdy je stížnost menšího rázu a někdo ji napíše přímo mně, protože nemá pocit, že musí využívat svého vlivu. Napíše, že je nespokojený s tím a tím a já mu na to můžu odpovědět.

Jak často dochází k soudu? (49)

Loni jsme byli asi u dvou. Jeden jsme vyhráli, to bylo nad Pavlem Tykačem. A jeden jsme prohráli. Tykač chtěl taky nějakou omluvu a peníze, ale prohrál. U druhého soudu ta situace byla nešťastná. Formální chyba vedla k tomu, že jsme se museli omluvit. Omluvu musíme odvádět v našem pořadu. Ohlásí to moderátor a tím je to vyřešené. Soud určí, jak omluva bude vypadat. Míra trestu je daná tím, jak moc se musíte omlouvat. Tady nám stačilo jenom to oznámit ve studiu. Nemuseli jsme to mít pověšeno v reportáži nebo ve vysílání. Bylo to rychlé. Věta byla krátká. Nebylo to moc závažné. Byl to ten nejmírnější trest, který jsme mohli dostat.

Chodí vám i výhrůžné zprávy? (50)

Chodí. O tom mluvím v poslední době často. Teď to ale trochu opadlo. Řekl bych, před rokem, před dvěma, to byla náročnější doba. Výhrůžné zprávy chodily poměrně často. Právě na člověka z Olomouce jsme dávali trestní oznámení. Vyhrůžoval nám, že nás vystřelí jako Charlie Hebdo.

Tady v tom případě se přešlo k dalším právním krokům, ale jinak to dál neřešíte? (51)

Já to neřeším. Já poznám, že to jsou chudáci. Kdyby to bylo reálné, tak bych to myslím poznal. Většinou to oceňuji jako stupiditu. Nic víc.

Existuje u vás strach z politika? (52)

To bych nemohl dělat tuhle práci.

Jak se k vaší práci staví instituce ČT ve srovnání s Českým rozhlasem? (53)

Já myslím, že dobře. Je to asi nejlepší management, který jsem zažil. Nedělají mi podrazy, nejsou proti mně. Funguje to dobře. Věřím mi. Můžu se na ně spolehnout. Je to dobré. Byly managementy, které pracovaly proti mně. Snažily se pomáhat politikům, kteří na nás dávali stížnosti a snažili se nám ublížit. Snažili se záměrně měnit moje odpovědi, aby to vypadalo. To jsem skutečně zažil. I jsem o tom informoval v tisku tehdy. Tím jsem se bránil a tím jsem to taky přežil. Nenechal jsem si to líbit a nenechal jsem si to pro sebe. Proto jsem tyhle situace přežil. Podobně to teď dělá Kroupa.

Jak vás osobně zasáhla nedávná situace na Slovensku? (54)

To si člověk nemůže připustit. Teď určitě ne kvůli Slovensku, ale párkrát mě něco napadlo. Já mám takovou jasnou trasu, noční trasu. Občas jsem podlehl takovým pocitům, zaparkoval jsem jinde a šel jsem jinudy. Většinou mám ale dost čistou mysl a nějak zvlášť to neprožívám.

Myslíte si, že stejná situace by mohla nastat i u nás? (55)

Nikdy nemůžete nic vyloučit. Novinařina je celkem nebezpečné povolání. Pokud ho člověk dělá do krajnosti, musí počítat s nebezpečím. Když píšete o zmrzlinách, není to tolik nebezpečné. Ale to, co děláme, s sebou nese nějaké nebezpečí. Naštěstí žijeme v zemi, kde zabíjené novinářů není žádná tradice. Ale jsou země, kde to je běžné. V Rusku je to běžné a v zemích, kde není demokracie, je to také běžné. Že se to stalo na Slovensku, to znamená, že ani v této demokratické zemi si člověk nemůže připadat úplně bezpečně. Pocit nějakého bezprostředního nebezpečí nemám.

A jak se srovnáváte se stále rostoucím tlakem na Českou televizi? (56)

Já mám pocit, že už je za svým vrcholným bodem. Ale třeba je to jen můj dojem. Politici dál opakují útoky. Ale já mám pocit, že začínám od části veřejnosti cítit ten protitlak, že si uvědomují, jak je to vlastně křehké zboží. To ještě před časem nebylo. Byli jsme v tom sami. A teď mám pocit, že už v tom sami nejsme. Koneckonců myslím, že zítra se koná nějaká další demonstrace na podporu České televize. A já vidím, jak to mezi lidmi žije a rezonuje. Je spousta lidí, kteří nás nemají rádi, a často jsou jenom zmanipulováni politikou. Také je tady i spousta lidí, jsou to tedy většinou lidi inteligentní, kteří si umí vyhodnotit informace. Proto tu televizi chtějí bránit. V tom je pro mě obrovská změna atmosféry. Zdaleka už necítím takovou beznaděj.

Takže se dá říci, že politické tlaky byly dřív větší? (57)

Ne větší. Politické tlaky mi nevadí. Na ty já jsem zvyklý. Pro mě je horší, když ty politické tlaky nacházejí souhlas ve veřejnosti. Já s politiky umím bojovat. To je moje práce. Já bych neuměl hájit svou práci, kdybych ztratil důvěru veřejnosti. Kdyby mi přestala důvěřovat veřejnost, kdyby mě přestala podporovat, tak jsme prohráli. Nemělo by to smysl. Práce tohoto typu pro mě má význam pouze za předpokladu, že ji někdo uznává a oceňuje. Protože ta práce je strašně náročná a vyčerpávající. Vy dáváte lidem informace, aby se podle nich mohli lépe rozhodovat. O nic jiného nejde. Pokud vám někdo přisuzuje

motiv, že schválně lžete a děláte propagandu, abyste pomáhali svým politikům jako Kalouskovi a podobně, je to hrozně frustrující. Dnes už tuhle masku prohlídla velká část veřejnosti. Ještě před časem jí spousta lidí věřila. A já to řeknu natvrdo. Spoustu blbců tomu věří pořád. A blbci tu jsou a blbci tu budou vždycky. Já jsem rád, že se probudila další část veřejnosti, která doposud mlčela, myslela si, že se jí to netýká. Teď už je to jinak.

Jaké bylo to nejkrušnější období z pozice vedení České televize, nebo rady? (58)

To jsou různé věci. Na pořad Reportéři ČT byly v minulosti mnohem větší tlaky, než jsou teď. Právě v té době, kdy mě nedržel ten management. Cítil jsem, že se tomu hůř vzdoruje, když vám přijde stížnost od politika z ODS, od ministra z ODS a ten má podporu v Radě České televize, a díky tomu u ředitele České televize, je to krušné. To, co zažívá dneska Kroupa, já už nezažívám. Když si na mě stěžuje Agrofert nebo pan Babiš, já vím, že ty stížnosti budou úřadovány zcela spravedlivě. Jsem v klidu. Víím, že se můžu spolehnout na to, že jsme chybu neudělali. Jsme poctiví, všechno jsme ověřovali. Důležité orgány v České televizi, ať už ředitel, nebo rada, etický panel se nebude snažit z toho, co jsme udělali, udělat něco jiného. To se v minulosti stávalo. V tomhle smyslu jsem v klidu. A tlaky samy o sobě k té práci patří. Horší je, když se přidají tlaky zevnitř nebo když to převezme společnost. To by pak nemělo smysl. Veřejná služba televize by skončila. Lidé by až posléze zjistili, co to znamená státní televize, nebo televize bez takzvané veřejnoprávních poplatků. Najednou by viděli, co to znamená. Znamenalo by to, že televize se stane hláskou vlády, případně dalších politických mocenských center, které by na televizi měly vliv. To by byl konec.

Jste skeptický vůči budoucnosti? (59)

Byl jsem víc skeptický. Teď mám pocit, že společnost nespí. Dlouho se zdálo, že se spí. Ale ona se buď probudila, nebo doteď neměla pocit, že je to tak vážné. Zdaleka to ale ještě nepřešlo do nějaké horké fáze. Ale víme, že politici by to určitě neměli snadné. Jak to může dopadnout, vůbec nevím. Když si představím jenom takovou pitomost, jako je pan Ondráček, předseda GIBSU, co kvůli tomu bylo na Václaváku. Ale umím si představit, že kvůli televizi by ten Václavák byl minimálně dvojnásobný nebo trojnásobný. A v tu chvíli politici musí zvažovat, jestli jim to za to stojí.

Příloha č. 9: Scénář k reportáži „Doly a tunely“ reportéra Dalibora Bártka

(autor reportáže tento scénář poskytl pro účely této práce)

MEDIÁLNÍ ARCHIV NEWTON Media a.s. - MEDIASEARCH

URL: <http://mediasearch.newtonmedia.cz>

Zdroj: ČT 1
Datum vydání: 26.6.2017
Rubrika / pořad: 21:25 Reportéři ČT
Strana / zpráva: 01

Doly a tunely

Marek WOLLNER, moderátor

Vysíláme kauzy a reportáže ve 40 minutách investigativní žurnalistiky. Jsou tu Reportéři ČT, vítejte u jejich sledování. Od roku 2004 jsme v Reportérech ČT upozorňovali na podezřelou privatizaci OKD. A díky tomu vám můžeme ukázat její historii vcelku. Dalibor Bártek teď navíc zjistil novou informaci, že o kauzu se zajímají i švýcarské orgány, které chtějí vyšetřovat někdejšího hlavního akcionáře Zdeňka Bakalu. Zajímají je podezřelé bankovní operace, které mohly poškodit těžební společnost o miliardy korun. Podívejte se na jeho reportáž.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Podle této písemnosti se švýcarské finanční zpravodajství v březnu oficiálně obrátilo na český Finančně analytický útvar, takzvaný FAU, s žádostí o informace, které souvisejí s vyšetřováním pádu ostravské černouhelné společnosti. FAU pak obratem kontaktoval české kriminalisty.

redaktor /citace z dokumentu FAU/

"Finanční analytický úřad obdržel žádost partnerské finanční zpravodajské jednotky Švýcarské konfederace týkající se fyzických a právnických osob: Zdeněk Bakala, Peter Kadas, Marek Jelínek, OKD a NWR NV se sídlem v Nizozemí. Finanční zpravodajská jednotka Švýcarské konfederace sdělila, že výše uvedené fyzické a právnické osoby jsou předmětem oznámení podezřelého obchodu."

Libor KAZDA, ředitel, Finanční analytický útvar

Musím bohužel konstatovat, že k žádným kauzám se nevyjadřuje, jestli v takové věci činíme nějaké kroky, či nikoliv.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Z dokumentů vyplývá, že Švýcaři začali prověřovat neobvykle vysoké převody peněz z 10. srpna roku 2007. Tehdy společnost OKD odeslala své mateřské společnosti NWR NV, kterou ovládal podnikatel Zdeněk Bakala, ve 2 tranších nejprve 1,9 miliardy korun a poté 205 milionů eur, tedy v přepočtu dalších asi 5 miliard a 700 milionů korun. Dohromady více než 7,5 miliardy korun.

redaktor /citace z dokumentu FAU/

"Oznamující finanční instituce detekovala dvě podezřelé transakce z roku 2007. Z tohoto důvodu žádáme o sdělení informací, které je možné poskytnout švýcarské straně. Současně je možné požádat švýcarskou stranu o sdělení bližších

informací."

Alexandr DADAM, státní zástupce, Vrchní státní zastupitelství Olomouc

Prověřování se provádí na základě několika podaných trestních oznámení, ale nehodlám na tomto místě zabíhat do nějakých podrobností. Svým způsobem by i tato informace mohla narušit to, průběh toho vedeného prověřování.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Pro miliardáře Zdeňka Bakalu a několik jeho blízkých spolupracovníků tak vyšetřování pádu OKD nabírá na vážnosti. Dostal se do obdobné situace jako majitelé severočeské Mostecké uhelné společnosti. Stejně jako oni i on nyní čelí vyšetřování ze strany českých i švýcarských institucí, které jej může připravit o majetek či dokonce svobodu.

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

Pan Bakala je přesvědčen, že vše, co se dělo za jeho akcionářského podílu v OKD, se dělo v souladu se zákonem a se všemi předpisy.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Z důvěryhodných zdrojů České televize vyplývá, že kriminalisté prověřují účinkování Bakaly a jeho spolupracovníků v OKD kvůli podezření ze spáchání hned několika trestných činů. Porušení povinností při správě cizího majetku, zneužití informací a postavení v obchodním styku a způsobení úpadku.

Alexandr DADAM, státní zástupce, Vrchní státní zastupitelství Olomouc

My se standardně nevyjadřujeme k, k osobám, totožnostem osob, vůči kterým se koná vyšetřování nebo, nebo prověřování. Máme zde presumpci nevin. A i je to záležitost vyšetřovací taktiky.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

V souvislosti s kauzou policie dokonce sestavila speciální tým, který hospodaření OKD zkoumá do hluboké minulosti. O tom, že policie bere vyšetřování vážně, přitom svědčí i fakt, že se rozhodla uvolnit přibližně 1,5 milionu korun na vypracování posudku, který by letos na podzim měl odpovědět na otázku, zda Bakala a spol. Ostravsko-karvinské doly tunelovali či nikoli.

Alexandr DADAM, státní zástupce, Vrchní státní zastupitelství Olomouc

Jsou to věci, které mohou zásadním způsobem ovlivnit ten výsledek toho vyšetřování tak, že nebudou spolehlivě zjištěny ty podstatné skutečnosti. Proto není vhodné se k tomuto dopředu vyjadřovat.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Ani jestli znalce jste oslovili či nikoliv?

Alexandr DADAM, státní zástupce, Vrchní státní zastupitelství Olomouc

Ani k tomuto.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

OKD poslal soud do úpadku loni v květnu. Hospodaření největší tuzemské těžební společnosti se totiž propadlo do

obrovských ztrát. Stovkám svých dodavatelů nezaplatila dohromady více než 20 miliard korun.

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

OKD se stalo obětí stejného jevu jako mnoho dalších těžebních společností, jak v Evropě, v Polsku, v Německu, ve Velké Británii, i, i ve světě, a tím byl naprosto dramatický, dlouhodobý a nepřehledný, nepřestávající pád cen uhlí. To znamená klíčové komodity.

Ivo ČELECHOVSKÝ, mluvčí OKD

To byl jeden z nejdůležitějších problémů, který tady nastal, ale samozřejmě těch faktorů je celá řada, ať už to bylo minulé hospodaření minulých vedení, majitelů OKD a tak dále, těch faktorů je celá řada.

Petr PAUKNER, obchodník s uhlím a elektřinou /12. 4. 2016/

Argument, že došlo k tomu dramatickému zhoršení hospodaření OKD jenom díky nízkým cenám uhlí, v roce 2002 až 2003 byly ceny koksovatelného a energetického uhlí zhruba na úrovni, jako jsou dneska, a přesto OKD mělo, vykazovalo zisk.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Zdeněk Bakala ovládnul Ostravsko-karvinské doly na podzim 2004. V následujících letech pak ceny uhlí rostly do rekordní výše, a těžbařské firmy tak vydělávaly závratné sumy. Ačkoliv později hodnota uhlí začala klesat, až do roku 2015 se ceny držely minimálně na úrovni roku 2004, kdy firma dokázala generovat miliardové zisky.

Můžou mít pravdu ti, kteří říkají, že se uhlí a cena uhlí nedostala tak hluboko, aby OKD nutně musely skončit v úpadku, pokud by se zde v této společnosti hospodařilo zodpovědně?

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

Na takový pokles, pokles, jakým je pokles o 4/5 na 1/5 původní, původní hodnoty, na takový pokles není připraven a nemůže být připraven žádný podnikatel.

Pavol KRÚPA, Arca Capital

Pokud tu chce někdo tvrdit, že OKD zkrachovalo jen kvůli cenám uhlí, ne, ono zkrachovalo kvůli účelovému tunelování. Pokud by OKD nebylo účelově tunelované a nebyly z něj vyváděny ty peníze, které byly vyvedeny, tak by dokázalo v této době při této ceně uhlí fungovat i nadále.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Pavol Krúpa je slovenský finančník, který s použitím miliardového kapitálu nakupuje podíly v nejrůznějších společnostech. Prostřednictvím firmy Arca Capital je mimo jiné i jedním z drobných akcionářů Bakalovy společnosti NWR, která OKD vlastní. Ač spoluakcionář, pro Zdeňka Bakalu je Krúpa nyní především tvrdý soupeř. Kvůli pochybnému hospodaření OKD totiž s pomocí advokátky Hany Marvanové podal na policii již několik trestních oznámení.

Pavol KRÚPA, Arca Capital

OKD je vyhlodané totálně na kost, a ještě ne na kost, ale ještě i ta kost je ohrabaná. A to nám Bakala nechal tady v České republice.

Hana MARVANOVÁ, advokátka

Tato trestní oznámení byla podána v roce 2016 a týkají se skutečností, které vlastně všechny v souhrnu vedly k úpadku společnosti OKD, k tomu, že se ocitla předlužená, že je tam celá řada pohledávek vůči OKD, a kvůli tomu bylo zahájeno insolvenční řízení.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Krúpa v trestních oznámeních poukazuje na 2 zásadní sporné momenty hospodaření OKD. Prvním z nich je vyplácení neadekvátně vysokých dividend majitelům společnosti. V letech 2006 až 2011 OKD vytvořili zisk zhruba 33,5 miliardy korun. Bakala a jeho společníci si však nechali vyplatit podíl na zisku ve výši přes 65 miliard korun.

Hana MARVANOVÁ, advokátka

Z toho je patrné, že vlastně na tak velké dividendy ta společnost nevydělala.

Pavel KOHOUT, ekonom

V tomto případě se jedná o kombinaci objektivně špatných ekonomických podmínek s něčím, co velmi pravděpodobně bychom mohli nazvat, bychom mohli nazvat cíleným obohacováním se na úkor společnosti.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Jak lze tedy vysvětlit ten fakt, že došlo k vyplacení vyšších dividend, než jaké byly zisky?

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

Musí to vysvětlit ten, kdo to tvrdí.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Pan Bakala to odmítá, jestli tomu dobře rozumím.

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

Jestli někdo něco tvrdí, musí to umět vysvětlit a obhájit.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Na nezákonné odčerpávání peněz z černouhelné společnosti formou vyplácení dividend vyšších, než byly zisky, přitom nepoukazuje pouze finančník Krúpa. Pozici Zdeňka Bakaly a jeho společníků ztěžuje fakt, že ke stejným závěrům došel rovněž insolvenční správce OKD Lee Louda i současný management těžbařské firmy. Zatímco Louda zažaloval Bakalu a několik jeho společníků a firem o 12 miliard korun vyplacených na dividendách, které žádá zpět, samotné OKD podaly žalobu, kde nárokují 24,5 miliardy, a nevylučují, že budou uplatňovat navrácení celých 65 miliard korun.

Petr KUHN, právní poradce OKD /29. 11. 2016/

Podle našeho názoru společnost OKD vyplatila podstatně vyšší dividendu, než ke které byla oprávněna, jinými slovy byla svým společníkem donucena vyplatit více peněz, než které byly k výplatě určeny. A my tyto peníze chceme zpátky.

Lucie OLŠAROVÁ, mluvčí, Krajský soud v Ostravě

Soud může potvrdit, že žalobu obdržel. Zatím se zabýval podmínkami řízení. Především tedy rozhodoval o námitce žalovaného Zdeňka Bakaly, že věc nemůžou projednávat české soudy, což odůvodňoval mezinárodněprávní úpravou.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

A když tuto námitku projednával Krajský soud v Ostravě, tak k jakému závěru došel?

Lucie OLŠAROVÁ, mluvčí, Krajský soud v Ostravě

Krajský soud v Ostravě námitce nevyhověl. Právě proto si žalovaný podal v této věci odvolání.

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

Pan Bakala se k obsahu těch žalob nevyjadřuje. Pokud tak učiní, tak až, tak až v případném projednávání u soudu.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

A z jakého důvodu se k tomu nevyjadřuje?

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

Hm, soudy obecně nemají rády, pokud se případy, které mají projednávat, které mají posuzovat, propírají na veřejnosti dříve než v soudní síni.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

V samotné žalobě OKD zdůvodňují právo na navrácení peněz tvrdou kritikou Bakaly a jeho společnosti NWR.

redaktor /citace ze žaloby OKD na NWR NV a Z. Bakalu/

"Je zřejmé, že od okamžiku nabytí majetkové účasti v OKD bylo jediným cílem společnosti NWR a Zdeňka Bakaly vyvést veškeré finanční prostředky OKD. NWR ani Zdeněk Bakala nikdy nemohli mít za cíl dlouhodobé provozování podnikatelské činnosti OKD."

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

Pokud někdo něco takového tvrdí, bude muset pravděpodobně to umět prokázat.

redaktor /citace ze žaloby OKD na NWR NV a Z. Bakalu/

"Vyvádění peněz OKD bylo firmou NWR a Zdeňkem Bakalou dlouhodobě plánováno. Přepjatá snaha přivlastnit si co nejrychleji co nejvíce majetku, bylo jedním z hlavních důvodů úpadku OKD."

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Pan Bakala je toho názoru, že nezpůsobil úpadek OKD právě tím, že se snažil vytahovat peníze a získávat majetek na úkor OKD?

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

To, co, to, co říkáte, tvrdí, tvrdí žalobce. Pokud to chce tvrdit dál, bude to muset umět prokázat.

Pavel KOHOUT, ekonom

Někdy za určitých okolností může dojít k tomu, že dividenda je vyšší než zisk během tohoto období. Ale v takovém případě vždy je nutné, aby ta dividenda byla vyplácena z předchozího zisku, to znamená ze zisku kumulovaného za předchozí účetní období. To je naprosto legitimní, ovšem to není případ OKD. V případě OKD šlo o to, že dividenda se vyplácela z půjčených peněz, což není dobře.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

A to je problém číslo 2, kterým se policie zabývá. Aby OKD mohla vyplatit o desítky miliard vyšší dividendy, než jaké byly zisky, musela si na to zajistit peníze. Jednak si standardně půjčila peníze u bank, jednak vydala dluhopisy, které prodala na trhu. V roce 2010 však mateřská NWR, tedy zjednodušeně řečeno Zdeněk Bakala a spol., úvěry bankám předčasně splatila. Dluh však zůstal ležet na bedrech těžařské firmy, která ho od tohoto momentu musela splácet právě Bakalově NWR. Problém je, že se změnila úroky v neprospěch OKD. NWR chtěla od vlastní společnosti úrok čtyřnásobně větší oproti bankám. Z těžařské firmy tak zbytečně otekly další stamiliony korun navíc.

Pavol KRÚPA, Arca Capital

/nesrozumitelné/ účelový postup Bakaly bylo to v tom, že to přefinancoval za vyšší úročení, za 8,5 %. Takto vznikla OKD další škoda ve výši 570 milionů.

Vladimír BYSTROV, mediální zástupce Z. Bakaly

Pokud to někdo tvrdí ve svých oznámeních, bude to nejspíš muset být schopen prokázat.

Hana MARVANOVÁ, advokátka

Dospěli jsme k závěru, že tím mohlo dojít k několika trestným činům, například zneužívání informací a postavení v obchodním styku nebo krácení daně.

Alexandr DADAM, státní zástupce, Vrchní státní zastupitelství Olomouc

I zde musím odpovědět stejně jako v předchozím případě. Nevyjadřujeme se k tomu, co prověřujeme a v jakém, jakém to momentálně se nachází stadiu.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Kvůli zřejmě nevýhodnému přefinancování úvěrů, které sloužily k vyplácení dividend vyšších než zisky, dnes čelí Bakala a někteří jeho společníci vyšetřování policie. Nejsou však jediní. Kriminalisté se zabývají i odpovědností členů představenstva a dozorčí rady OKD, kteří odčerpávání peněz nezabránili. Tím nejznámějším z nich byl někdejší primátor Ostravy, později hejtmán kraje a dnes europoslanec Evžen Tošenovský.

Evžen TOŠENOVSKÝ, poslanec Evropského parlamentu, bývalý hejtmán Moravskoslezského kraje, bývalý člen a místopředseda DR OKD (2006 - 2009) /ODS/

Já už jsem podával nějaké vysvětlení. Požádala mě policie o, o nějaké, nějaké názory, takže to bylo před, zhruba před půl rokem.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Neobáváte se, že by odpovědnost za to, že jste takzvaně tu firmu neuhlídali a dovolili jste vyvedení takto obrovských finančních prostředků, že by mohlo padnout i na vás samotného?

Evžen TOŠENOVSKÝ, poslanec Evropského parlamentu, bývalý hejtmán Moravskoslezského kraje, bývalý člen a

místopředseda DR OKD (2006 - 2009) /ODS/

Tak samozřejmě je to nepříjemné, ale nemám pocit, že bych já se tam choval nějakým způsobem negativním vůči té firmě, to ani náhodou.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

V letech 2006 až 2009 byl Evžen Tošenovský členem a místopředsedou dozorčí rady OKD. Ve stejné období doly vytvořily zisk zhruba 21 miliard korun, na dividendách však vyplatily miliard bezmála 40. Dozorčí rada, kde politik seděl, tomu nedokázala zabránit. Evžen Tošenovský byl tehdy i hejtmánem Moravskoslezského kraje a od Bakalovy firmy přijímal milionové odměny za své členství v dozorčím orgánu.

Můžete zpětně říci, jaké byly ty odměny, které jste za výkon v dozorčí radě za tu dobu přijal?

Evžen TOŠENOVSKÝ, poslanec Evropského parlamentu, bývalý hejtmán Moravskoslezského kraje, bývalý člen a místopředseda DR OKD (2006 - 2009) /ODS/

Tak, to jaksi v sumě to asi, asi teďka nedám z hlavy dohromady.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Dá se hovořit v podstatě o odměnách, které se pohybují kolem 5 milionů korun, zhruba?

Evžen TOŠENOVSKÝ, poslanec Evropského parlamentu, bývalý hejtmán Moravskoslezského kraje, bývalý člen a místopředseda DR OKD (2006 - 2009) /ODS/

Asi zhruba to tak asi bude. Byla to standardní odměna, která u těch členů dozorčí rady tam byla a byla standardní pro všechny.

Pavel HLINĚNÝ, bývalý člen DR OK (2006 - 2008)

Nevěděli jsme tady toto, o nějakých milionových částkách. My jsme se domnívali nebo takhle, že všichni členové mají stejné ty odměny, akorát místopředseda že má o něco vyšší, ale o jakých řádech nebo tak, to ...

Dalibor BÁRTEK, redaktor

A můžu se zeptat, vy v době, kdy jste byl členem dozorčí rady, když jste brali odměny, jaké, v jaké výši byly ty odměny?

Pavel HLINĚNÝ, bývalý člen DR OK (2006 - 2008)

Ježiš, opravdu nevím. Já teďka nevím, jestli to bylo 5 tisíc nebo 9 tisíc.

Evžen TOŠENOVSKÝ, poslanec Evropského parlamentu, bývalý hejtmán Moravskoslezského kraje, bývalý člen a místopředseda DR OKD (2006 - 2009) /ODS/

Já nemám pocit, že by, že by to vykonávali jsme nějak jaksi nezodpovědně, anebo že by si nás někdo koupil a říkal, tady rozhodnete, protože jste námi placeni. To, to jsem nezaznamenal a nikdy jsem to tak ani nevnímal.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Tošenovský však není jediným politikem, jehož působení v souvislosti s kauzou OKD vzbuzuje pochybnosti. Historie OKD je neobvyklých rozhodnutí politiků plná. Uhlí se na Ostravsku těží zhruba 200 let. Pochybná privatizace ale začala až v 90. letech za vlády Václava Klause. Klíčový okamžik nastal v roce 1997. Tehdy Klausův kabinet ztratil těsnou 51%

majoritu v OKD. Rozhodnutím Fondu národního majetku totiž došlo ke snížení základního jmění firmy o 3,5 miliardy korun, a to výhradně na úkor státního podílu. Doly se tak dostaly mimo kontrolu státu, který ztratil možnost o budoucnosti firmy rozhodovat.

Jan JUCHELKA, bývalý předseda výkonného výboru Fondu národního majetku ČR /25. 3. 2003/

Těžko se domnívat, kdo ten princip vymyslel. Obecně ten stav, kdy skončíte ve společnosti s minoritou, nelze označit za šťastný, samozřejmě.

Vladimír DLOUHÝ, bývalý ministr průmyslu ČR /ODA/ /25. 3. 2003/

Primárně za to byl zodpovědný Fond národního majetku, ale nezříkám se i odpovědnosti svojí.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Tím se otevřela cesta ke kontroverznímu ovládnutí důlní společnosti firmou Karbon Invest podnikatelů Viktora Koláčka a Petra Otavy v říjnu 1998. To už vládu řídil Miloš Zeman, který dnes kvůli krachu OKD nešetří kritikou vůči Zdeňku Bakalovi.

Miloš ZEMAN, prezident ČR /19. 5. 2016/

Se domnívám, že je třeba zavřít Zdeňka Bakalu. Protože po Viktoru Koženém je to podle mého názoru největší podvodník v českém podnikání.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Ve skutečnosti však má na současném stavu podíl i Zemanův kabinet. Koláček s Otavou totiž doly ovládli jen díky neobvyklé obchodní operaci, která proběhla 14. října 1998. Nejprve Ostravsko-karvinským dolům odprodali svou firmu K.O.P., která se rovněž zabývala těžbou uhlí, avšak v mnohem menší míře než OKD. Polostátní doly jim za firmu vyplatily neuvěřitelné 4 miliardy korun.

redaktor

Vy jako generální ředitel, udělal byste tento krok?

Ivan DZIDA, bývalý generální ředitel OKD (1993 - 1998) /13. 5. 2003/

Abych to koupil za 4 miliardy, to, to K.O.P.? To je hloupost. Ta cena je hloupost, že. Protože v té době by muselo to OKD mít hodnotu 50 miliard, jestliže K.O.P. mělo 4 miliardy.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Ivan Dzida byl tehdy již odvolán z funkce generálního ředitele a u transakce nebyl. Tím, kdo nevýhodnou smlouvu za OKD podepsal, byl místopředseda představenstva Vladislav Schrom. Ve stejné době Schrom přitom zastával funkci místopředsedy sociální demokracie, a byl tedy jedním z nejbližších spolupracovníků Miloše Zemana. V OKD měl hájit zájmy státu. Svým podpisem smlouvy však státu uškodil a naopak pomohl Koláčkově s Otavou.

redaktor

Vy jste byl u toho v centrále IPB, mám tím na mysli tu velkou transakci.

Vladislav SCHROM, bývalý místopředseda představenstva OKD (1998 - 1999), bývalý místopředseda strany /ČSSD/

Já si nepamatuju a nevím o žádných transakcích.

redaktor

Já vím, že existují nějaké smlouvy a na těch smlouvách ...

Vladislav SCHROM, bývalý místopředseda představenstva OKD (1998 - 1999), bývalý místopředseda strany /ČSSD/

No, tak když to víte, tak ode mne se nic nedozvíte ale, poněvadž to je obchodní tajemství.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Utržené 4 miliardy korun mohli Koláček s Otavou v podstatě přendat z jedné kapsy do druhé. Sumu totiž použili k tomu, aby ještě téhož dne černouhelné doly ovládli. Peníze zaplatili obchodníkovi s akciemi, bývalému agentu StB Stanislavu Prosovi, který za ně jejich firmě Karbon Invest prodal necelých 49 % akcií OKD. Díky Vladislavu Schromovi, místopředsedovi představenstva OKD i Zemanovy ČSSD, tak získali moc nad OKD za peníze, které jim předtím OKD samy vyplatily.

Ladislav VARGA, bývalý ředitel Severomoravské správy Policie ČR, bývalý zaměstnanec, Karbon Invest /25. 3. 2003/

Babička poslala dědečka prodat na tržiště vajíčka, dědeček vajíčka prodal a odpoledne se vrátil a babičce oznámil, že za utržené peníze za vajíčka si koupil celou drůbežárnu.

Ivan DZIDA, bývalý generální ředitel OKD (1993 - 1998) /25. 3. 2003/

Tenhle druh privatizace by bez účasti státu asi nebyl možný.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Jakmile se Koláček s Otavou stali pány nad doly, okamžitě schválili utajené obchodní smlouvy, díky nimž z polostátních OKD ročně odčerpávali na účty své společnosti Karbon Invest stamiliony korun. Policie proto na podzim 2003 oba podnikatele obvinila z rozsáhlých finančních deliktů.
Pane generální, Dalibor Bártek.

Viktor KOLÁČEK, bývalý spolumajitel firmy Karbon Invest /2. 12. 2003/

Naučte se stát v jednosměrce nebo vám do něho jebnu, zaprvé, a zadruhé nejsem generální, už byste se to měl po těch věcech, co už mě tak oslovujete a děláte ze mě mediální hvězdu, naučit. Já vám též neříkám kokote. Já nejsem generální.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Dobře, tak pane spolumajiteli, můžete nám k tomu něco říci?

Viktor KOLÁČEK, bývalý spolumajitel firmy Karbon Invest /2. 12. 2003/

Ani spolumajitel.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Nejste.

Viktor KOLÁČEK, bývalý spolujednatel firmy Karbon Invest /2. 12. 2003/

S váma vůbec ...

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Na špatném prodeji pak spolupracovaly další sociálně demokratické vlády. Koláček s Otavou byli stíháni, ale jako vlastníci většinového podílu měli trumfy v ruce. A vláda premiéra Špidly se proto rozhodla svůj 46% podíl prodat právě jim. Někdejší ministr průmyslu i financí, později premiér a dnes guvernér České národní banky Jiří Rusnok měl přitom o ceně jasno.

Jiří RUSNOK, guvernér ČNB, bývalý ministr průmyslu a obchodu, bývalý ministr financí /13. 5. 2003/

Já bych tu tržní cenu viděl někde okolo 1,5 miliardy korun.

Ivan DZIDA, bývalý generální ředitel OKD (1993 - 1998) /13. 5. 2003/

Mně to připadá zvláštní především. A nevěřím tomu, že to myslel pan Rusnok teda. To prostě nehraje ekonomicky.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Špidlův kabinet nakonec v březnu 2004 cenu zvýšil na 2 a čtvrt miliardy korun. Transakci však zakázal antimonopolní úřad, který sumu považoval za stále příliš nízkou. Privatizaci státního podílu tak musela dořešit v září 2004 až Grossova vláda, která mužům obviněným z podvodů vůči státu prodala 46% balík akcií OKD za 4,1 miliardy korun.

osoba

Nemyslíte si, že je to demoralizující?

Bohuslav SOBOTKA, bývalý ministr financí /ČSSD/ /29. 3. 2004/

Já se domnívám, že to demoralizující není.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Již tehdy bylo zřejmé, že ačkoliv Grossův kabinet vyjednal nejvyšší cenu ze všech vlád, prodává státní majetek v OKD hluboko pod cenou. Součástí prodeje totiž nebyl pouze skoro poloviční podíl na OKD, ale také na dceřiných firmách, hotelu, pozemcích či třeba 44 000 bytech. Když se obchodem později zabývala policie, došla k závěru, že cena byla o miliardy podhodnocena, a obvinila proto 2 úředníky Fondu národního majetku i znalce, který posudek na hodnotu státního podílu připravil. Ten Reportérům ČT před 3 lety přiznal, že při přípravě posudku byl pod tlakem a neměl na jeho vypracování dostatek času ani informací.

Rudolf DOUCHA, soudní znalec /28. 4. 2014/

Na mě tlačili ze všech stran, ať rychle to dělám, protože oni potřebují. Vzpomeňte si, v roce 2004 od 1. května jsme vstupovali do EU a oni chtěli ten obchod udělat, ještě v rámci, než budeme v EU, aby to bylo podle našich zákonů. Proto na mě tlačili. Za 3 neděle oceňte všechny ty tyhle dceřinky, když nemáte jejich podklady. Jo? A jak máte ocenit rychle 44 000 bytů? To, to prostě je nějaký ujetý.

Ondřej LANDA, náměstek právní sekce, Ministerstvo financí ČR /9. 10. 2015/

V tom probíhajícím trestním řízení stát vyčíslil škodu minimálně 6, necelých 6 miliard korun. Nicméně to je škoda, kterou považujeme po těch, požaduje ministerstvo financí po těch obžalovaných. Ta skutečná škoda může být mnohem vyšší.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

Právě prodej státního podílu v OKD za podhodnocenou cenu se stal jednou z největších politických kauz současnosti. Každopádně poté, co Kolářek s Otavou na podzim 2004 získali absolutní vládu nad OKD, obratem prodali kontrolní balík akcií firmě Zdeňka Bakaly.

Pavel BARTOŠ, Krajská hospodářská komora Moravskoslezského kraje, generální ředitel FITE /24. 3. 2017/

Všichni přihlíželi, jak si Bakala vytahuje peníze, a dneska nám zbyly oči pro pláč.

Dalibor BÁRTEK, redaktor

O tom, jaký osud jedinou černouhelnou společností v zemi čeká, rozhodnou na konci srpna věřitelé. Buď OKD pošlou do konkursu, nebo schválí reorganizaci, která zajistí, že společnost bude ještě zhruba do roku 2023 těžit uhlí. Vedle politického rozměru zůstává však i rozměr trestní, na němž vedle českých orgánů začínají pracovat i švýcarští vyšetřovatelé.

Pavel KOHOUT, ekonom

Já mám z toho prostě pocit, že OKD byla považována za takovou jakoby, no prostě za důl sám o sobě, za důl, který obsahuje nějaké peníze, a ty peníze je třeba vytěžit, a to i za cenu různých destruktivních těž..., těžebních postupů.

e-mail: obchodni@newtonmedia.cz, T: 00420 225 540 201, F: 00420 225 540 101

© 2018 [NEWTON Media, a.s.](#)